



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Concilia Provincialia Mediolanensis Sex

Borromeo, Carlo

Venetiis, 1602

Tituli Libri Quarti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62072](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62072)

CONSTITUTIONVM ET DECRETORVM

Synodaliū Prouinciæ Mediolanensis.

Liber Quartus.

De Ministris Ecclesiæ.

S V M M A R I V M.

- 1 Ministris Ecclesiæ omnibus certa muneris ratio præscribitur.
- 2 Canonici tres initio anni deligendi, qui de officialium, & ministrorū creandorum moribus inquirant.
- 3 Suum munus ipsi per sese obeant.
- 4 Ministrorum singulorum officia quæ hac prima prouinciali Synodo explicanda.
- 5 Munera alia communi iure, vel Ecclesiarum statutis illis attributa seruanda, uel restituenda.
Idque Episcopi cura censuris propositis. 8.
- 6 Canonici duo ab Episcopo adhibendi ad assignandum singulis proprium munus, quibus certum attributum non est.
- 7 Beneficijs quibuscumque immunibus pristina munera restituenda imponendaue, aut ea unienda.
- 9 A quibus absentia facultatem petant.
- 10 Quibus ipsa licentia non proffit.
- 11 Canonicoꝝ pactio, collusio, remissione sublata.
- 12 Quando permittatur: cum limitatione ex Quinto.
- 13 Distributiones quotidiana tenues, qua ratione augenda.
Præsides Choro tridui licentiam Canonici, & ministris concedere potest supra num. 9.
- 14 Diuinis officijs persoluendis quid præstet: quos obiurget, quosque Episcopo deferat.
- 15 Negligens in officio suo a quo puniatur.
- 16 Si tale officium institutum non erit, qui eo fungatur, & quando amoueri possit.
Is solum in choro, in Ecclesiâ, & Sacrificia iubeat communia deat. diu off. num. 27.

- Licentiam concedit carico alium substituendi, aliosque substituit, in mū
 sionariorum locum, infra num. 21. 47. & 48.
- Corripit inobedientes, & Episcopo defert, num. 30.
- Obiurgat magistrum chori, num. 32.
- Probat causam absentis a choro. De diu off. 75.
- Birto in choro videntes monet, ne vrantur. Ibid. nu. 36.
- Quo alia moneat, ac faciat. Ibidem.
- 17 Canonici in choro vna cum alijs canant.
- 18 Ex ijs constituendus hebdomodarius.
- 19 Is si suo muneri defuerit, quid amittat.
- 20 Eorum in diuinis officijs, & Episcopo celebrante munus.
- 21 Canonicatibus munus sacri ordinis annexum, per eos obtinentes exer-
 dum.
- 22 Ordo sacer vbi annexus non sit, annectendus.
- 23 Non ipsis Canonicis, sed Canonicatibus, & in quibus id locum ha-
 beat.
- 24 Canonicorum dimidia pars, dignitatibus exceptis presbyteri sint.
- 25 Sacer ordo qui Canonicatui est annexus a Canonico illum obtinente,
 suscipiendus.
- 26 Non suscipiens, eo priuatus declarandus.
- 27 Canonici quo tempore capitula non habeant.
 Canonicorum que ratio sedendi, & collegialiter incedendi. Que ad ca-
 pit. pert. num. 10.
- 28 Magister caerimoniarum seu chori, Officium, Antiphonas, Psalmos,
 Lectiones recitandas denunciaret.
- 29 Quando item standum, sedendum, &c.
- 30 Quos admoneat, & erudiat. Is ab omnibus audiendus.
- 31 Tabellam conficiat de tempore, & ordine, quo quisque Missam celebret,
 & alia munera obeat.
- 32 Si in officio deliquerit, a quo obiurgetur, & puniatur.
- 33 Si tale officium in Ecclesia non sit qui ad id, & a quo constituen-
 dus.
- 34 Vbi verò, & chori Magister, & Magister caerimoniarum fuerit, quid
 ab eorum singulis præstandum.
 Quos Missæ ritus instituere debet. De Missis sine cantu, nu. 47.
- Magister caerimoniarum in vnaquaque plebe item constituendus,
 qui Clericos in Missæ caerimonijs, & diuinis officijs ritè obeundis insti-
 tuatur. Ibidem. nu. 50.
- 35 Sacriste officium in sacris vasis, & vestimentis custodiendis consistit.
 In renouanda sepius aqua benedicta. 37.
- 36 In rebus ad diuina officia præparandis.

- 38 In ornando Altari maiori.
- 39 In dandis Canoniarum horarum signis.
- 40 Ad quem usum in Sacristia tres tabellas habeat.
- 41 In rebus, & sermonibus in anibus à Sacristia remouendis.
- 42 In Laicis item excludendis.
- 43 Quæ alia obseruet in celebranda Missa.
- Sacrista absq; facultate ordinarij id officij non exerceat. De diu. off. 69.
- 44 Mansionarij columnæ chori.
- 45 Munus suum accuratè obeant.
- 46 Quale illorum munus.
- 47 Si defuerint, quid amittant. 52.
- 48 Utque muneri suo commodius satisfacere possint, a quibus oneribus liberandi.
- 49 Quod eorum stipendium.
- 50 Duo singulis hebdomadis eligendi.
- 51 Quale ipsorum duorum officium.
- Mansionarij, qua ratione approbandi ad vis distributionum capiendurum. De distribut. num. 14.
- Si muneri suo defuerint, a quo punctentur. De Punctatoribus. 29.
- Quoquo modo supputatio, & solutio fiat distributionum eis spectantur Ibidem 33.
- Punctatoris officium. De Punctatoribus.
- Thesaurarij officium quale, & quo tempore perseueret.
- De distribut. num. 21.
- 52 Custodes ecclesie obseruent contra decorum Ecclesie delinquentes.
- 53 Quæ ornamento ecclesie officiant, prohibeant, & arceant.
- 54 In Ecclesia pernoctari non patiantur.
- 55 Vigilent, ne Altaria spoliuentur.
- Laicos homines de rebus profanis Concilia, & parlamenta publicare non permittant. De religiosa in Sacris locis conuersatione, num. 3.
- Colloquia, congressus, & deambulationes in ea non tolerant, Ibidem 4.
- Id munus ne exerceant, nisi approbati, & ex licentia Episcopi.
- De diu. off. 69.
- 56 Functiones minorum ordinum ad usum reuocandæ.
- 57 Et quibus in Ecclesijs, infra quod tempus, à quibus, quo stipendio, & qua ratione, quaque disciplina præstandæ. 59. 60.
- Ea ordine tradite à Metropolitano adendæ: quæque aliæ. 60.
- In tabellamque redigendæ: & loco Ecclesie publico proponendæ. 61.
- 58 Iis constitutis, qui liberi eius ab ipsis functionibus.
- Functiones minorum ordinum clericatibus etiam imponendæ, 5. numero 7.

Ab ijs quoque exercenda qui Ecclesiasticos ordines suscipiunt. Quae ad ord. sac. pert. num. 89.

Et qua ratione. Ibid. num. 91. & 93.

A designata Ecclesia discedentes, ut puniantur. Ibid. nu. 96.

Rektor Episcopo referat an ille praesentur. Ibid. 94.

Testimonium ab eodem Rectore de eis praestitum quale. Ibid. 95.

Quae aliae functiones non praestanda absque licentia, & approbatione.

De div. off. 69.

61 Officium officium est fores Ecclesiae custodire.

62 Ecclesiam claudere, & aperire.

Obiique certa constituenda hora. De religiosa in sacris locis conversatione. num. 5.

63 Infideles, & c. eicere.

64 Populum impedire, ne ad Sacerdotem celebrantem propius accedat.

65 Campanas pulsare.

66 Dormientes, vendentes, deambulantes, & c. monere, & expellere.

67 Mendicantes excludere.

68 Ecclesiam reverendam curare.

69 Bruta expellere.

70 Aliaque in decentia amonere.

71 Lectoris in ecclesia munus quale.

72 Pueros Christianam doctrinam edoceat.

73 Exorcista munus qui exercere possint.

74 Exorcismos memoriae mandent.

75 Ne exorcizent Episcopo inconsulto, & facultate scripto non impetrata. 78.

76 Episcopus vero, id non promittat, nisi etate, & moribus exorcitaturi probatis.

77 A quibus exorcitaturus caueat, & que seruet.

79 Antequam exercitare incipiat, quid perquirat.

80 Nullum donum capiat.

81 Vbi exercitet.

82 Et quibus praesentibus, quibusque absentibus praesertim si mulier exercitetur.

83 Quando exorcismus adhibendus.

84 Duobus eodem tempore non adhibendus.

85 Vt hoc munus religiosè exerceatur qd agendum si inferior, vel Sacerdos sit.

86 Energumeni, antequam exercitentur, confessi sint.

87 Mulieris energumene caput, corpusve, ut non tangendum.

88 Liberi in exercitando, qui adhibendus.

- 89 *Regula exorcismorum tabellionatæ, ubi proponende. 90.*
 91 *Acoluthi functiones subdiaconum, & Diaconum affectari illisque in-
 seruire. 92.*
 93 *Lumina accendat, & deferat.*
Urceolos vini, & aquæ pro Missa præparet.
 94 *Acoluthi muneris restituendi ratio. 95.*
Comitetur Episcopum, & quando 96.

1. de Mini-
 stris Ecclē.
 & diuin. offi-
 cii.



N E studium, ac pietas eorum, & qui celebrant, & q̄
 audiunt diuina officia, perturbetur, neque quib-
 quam alieni muneris partes vsurpet, sed suū, quib-
 que officiū diligenter exequatur, omniaq; vt de-
 bent, in domo Dei ordine fiat: decreto Sacri Tri-
 Cōcilii obtemperantes, qđ in prouincialibus Sy-
 nodis certam diuinis officiis, & Ecclesiæ mini-

stris formulam pro cuiusque prouinciæ ritu, & moribus præscribi vo-
 luit, hæc statuimus,

sel. 24. c. 12.
 1. communia
 de Min. str.

2 Cathedralium, & collegiatarum Ecclesiarum capitula, quibus huc
 est creandi cuiusuis generis officiales, & ministros in eisdem Ecclesiis
 initio anni semper tres diligant Canonicos, quorum munus sit, cum ha-
 iusmodi creatio facienda erit, prius diligenter, de eorum, qui creandi e-
 runt, moribus inquirere, deinde coram Episcopo iurare eos, quod ipsi
 sciant, probos, idoneos, & dignos esse, qui ei muneri preponantur. Quod
 si aliter officiales creentur, eorum creatio nulla, & irrita sit.

Conc. Trid.
 sel. 24. c. 12.
 in fine.
 sel. 24. c. 13.
 ver. omnes
 verò.

3 Archidiaconi, Archipresbyteri, alique in dignitate ecclesiastica
 constituti, Canonici, & reliqui ecclesiarum ministri in Sacris Ecclesiæ
 officiis munus suum ipsi obeant, non per alios exerceant.

4 Singulorum autem munera, atque officia, ad res diuinas obeundas
 pertinentia, hac Synodo explicanda illa quidem videbantur, sed, quo-
 niā, quæ iis de rebus Sacrorū Canonū legibus olim explicata sunt, ea par-
 tim vsu eorum neglecto, obscurata sunt, partim pro varia, & locorum, &
 temporum ratione iam pœnè omninò mutata videntur, non certa qua-
 dam præcepta tradi, ac præscribi facile possunt. Ad quorum tanè ratio-
 nem omnis vniuscuiusque eorum munerum regula, atque vsus dirigere-
 tur, eam ob causam his nostris decretis, & tantum munera præscriben-
 da censuimus, quæ ad Ecclesiarum, quæ in nostra prouincia sunt, admi-
 nistrationem hoc tempore pertinere, vel maximè viderentur.

5 Sed quæcumq; alia sūt munera, vel cōi iure, vel pbatis cuiusq; Eccle-
 siæ Constōnibus, uel dignitatū, personatū, portionū, aliorūve officiorū
 Ecclesiasticorū institutione, ipsis Ecclesiæ ministris in officiis diuinis at-
 tribuuntur, ea oīa magna cura, summaq; diligentia studeant Episcopi ab
 omnibus seruari, & quæ antiquata sunt, ad vsū reuocari.

Nec

Nec verò ab ijs præstandis cuiquam se propterea excusare liceat, quòd his nostris constitutionibus ex ijs officijs aliqua alijs ministris, vel alio nomine appellatis, adscripta sint.

6 Quòd si aliqua dignitas, personatus, aut officium in Ecclesia fuerit, cui neque ab institutione, neque à iure communi, neque à proprijs constitutionibus, quæ probatæ sint, neque his decretis proprium munus in diuinis officijs sit attributum, aut quod sit non satis constet, Episcopi, duobus adhibitis de Capitulo, quorum alter ab Episcopo, alter à capitulo deligatur, assignent singulis dignitatibus, & officijs proprium munus, quemadmodum cum sententia factorum canonum, & cum propriæ ecclesiæ probatis constitutionibus, & cum his sanctionibus pro ratione loci magis congruè iudicabunt.

7 Cæteris etiam beneficijs, quæcumque iam ab Ecclesiasticis officijs immunita reperiuntur, siue canonicatus, siue clericatus, siue etiam simplicium nomine appellentur, iis Episcopus pristina munera restituat: ac, si non constat satis, qualia ea essent, pro fructuum ratione onera imponat, aut Missas, diuinaque officia celebrandi; aut si clericatus, simplicia beneficia sunt, minorum etiam ordinum functiones obeundi ad diuini cultus propagationem. Nec verò tamen veramus, quin talia beneficia venite Episcopo liceat ex facultate, sibi communi iure, Concilioque Tridentino permissa.

8 Ea verò officia, & cætera, quæ in diuinis rebus à nobis hac Synodo præcipiuntur. Episcopi, propositis censuris, & alijs pœnis efficiant, ut ab omnibus ea ratione, qua dictum est, diligenter præstentur.

9 Ne multis Ecclesiæ ministris eodem tempore absentibus diuinus cultus deferatur; Canonici, & qui præterea choro, uel Ecclesiæ addicti sunt, quo tempore eis à iure communi, vel à sacro Trident. Concilio permissum est, vt ab Ecclesia abesse possint; à Præsidente chori, si triduo reuersuri sunt, si diutius absaturi, ab ordinario facultatem descendendi petant.

Sess. 24. c. 12.

Si quid præterea ab eo, qui discessurus est, eius Ecclesiæ constitutiones requirunt, in eo constitutionibus pareat.

10 Nemini autem ita profit absentię licentia, vt eo tempore distributiones quotidianas percipiat.

11 Nisi etiam constitutione Bonifacii VII. & Tridentini Concilij auctoritate decernimus, vt nulla canonicorum, aut aliorum pactio, remissio, vel collusio fiat, factave vim habeat, nullumve statutum, aut consuetudo, quæcumque illa sit, valeat, quibus aut absenti quauis de causa eius diei, vel sacræ horæ, in qua muneri suo defuerit, aut omninò cuiquam contra, quàm iure communi, & eiusdem Tridentini Concilij, & his nostris constitutionibus designam sit, distributiones quotidianæ

c. consuetudinæ, de clericis, non resid. sess. 24. c. 12. sess. 21. c. 3. Ex Quarto etiam de distributionibus, §. si uerè.

dianę dari possint. Si datę fuerint, qui acceperit, suas non faciat, sed eas restituat, quę iure ipso accrescant alijs interuentibus, qui huiusmodi pactio, remissioni, collusioni, vel prebitioni assensu non fuerint, nisi ex constitutionibus Ecclesię probatis, alteri debeantur. Si verò omnes an senserint, vñibus Ecclesię iam tunc addictę intelligantur.

12 Declaramus autem in his excipi eos, qui ob infirmitatem, vel aliam necessitatem, aut manifestam Ecclesię vtilitatem ex ipsa Constitutione Bonifacij, aut sacris canonibus, vel Tridentina Synodo excusantur.

13 Efficiant Episcopi intra sex menses, vt in Ecclesijs Cathedralib. & Collegiatis, in quibus vel nullę, vel tenues sunt distributiones quotidianę, tertia fructuum pars omnium dignitatum, & canonicatum, aliorumq; reddituum, quemadmodum à Tridentino Concilio preceptum est, in quotidianas distributiones conuertantur.

14 In Cathedralibus, & collegiatis ecclesijs, qui choro preesidet, vigilet diligenter, ne quid pretermittatur in diuini officij institutione, vel progressionem, vel in reliquis, quę ad probatam chori rationem pertinent, & alijs, quę communibus, vel proprijs constitutionibus in diuinis officijs obeundis prescribuntur. Neve absurdę, indecorę, vel preposterę quidquam fiat. Si qui suo officio non satisfaciunt, eos grauitur, & amanter obiuret: si non reliquerint, iubeat punctatorem in libro illos describere, & ad Episcopum deferre, cui dignas penas pendant.

15 Si ipse in suo munere obeundo negligens fuerit, ab Episcopo, vel ab alio, qui ecclesię preesit, puniatur.

16 Si quę autem ecclesia non habet, qui huic muneri nominatim prepositus sit, vel si habet, is non adsit in choro, Preesidentis officio fungatur, qui primo chori loco tunc sedet ex ijs, qui dignitates, aut canonicatus in ea Ecclesia obtinent.

Preesectus chori, vbi ex antiqua, probataq; ecclesię institutione nominatim nemo est, neque alius item, quem huic muneri Episcopus preceperit, eiusmodi officio fungatur, vt primo Concilio Prouinciali cauetur, qui digniori chori loco sedet: verò quò ad alium ei muneri Episcopus arbitrato suo preposuerit. A quo officio quancumque cum amouere, tum rursus confirmare Episcopo liberum sit. Qui autem ex antiquo probato instituto gerit, si ei curę, ac vigilantie minus apertę, aut negligentem, aut alias non rectę, vtiliterque munus suum prestantem animaduertit, illum amouendi, & eidem muneri, illius loco, alium preficiendi, ius item, & facultas omnis eidem Episcopo liberę competat.

17 Qui dignitates, aut personatus in Ecclesijs obtinent, & Canonici nomi-

Sess. 21. c. 3.

1 de off. eius
qui choro preesidet.

4. quę perti.
ad sanc. Missę
sacris. & diu.
offic.

r. de ijs, qui
Dignit. Perso

nominis, ac institutionis sue memores ea pietate, & assiduitate divina officii colere debent, ut alij eorum exemplo ad studium, & amorem divini cultus accendantur.

Itaque auctoritate etiam Tridentini Concilij precipimus, ut, cum in choro psallendum est, ipsi quoque quantum honoris gradu ceteris prestant, tanto studiosius psalmis, hymnis, & canticis, vna cum aliis modulantes, Deum laudes concelebrent. Cui officio si defuerint, pro absentibus habeantur, & earum horarum, quas ea ratione non obierint, distributionibus mulcentur.

18 Constituantur ex Canonice Sacerdotibus hebdomadarii, qui diebus infra statuta Missam & Vesperas canant: cui octavo die succedat alius eiusdem ordinis: idque semper, aut in orbem fiat, aut alio modo, pro Ecclesie consuetudine.

19 Is, si suo officio defuerit, trium dierum distributionibus careat, quas Episcopus arbitrio suo, vel ceteris, choro operam dantibus, diu idat, vel in locorum piorum usum conferat: tributa tamen aliqua parte canonico, qui college munus expleverit.

20 Reliqui canonici decoro cantu, antiphonas exordiantur, quas Mansionarius dicitur.

Si celebranti Episcopo, aut alia Pontificalia exercenti, diligenter non adisterint, & inferuerint, poenam subeant, que ei videbitur.

21 Quibus canonicatibus, prebendis, dignitatibus, aut personatibus, & officijs adiunctum est munus aliquod presbyteri, diaconatus, aut subdiaconatus; qui ea obtinent si, quemadmodum a Tridentino Concilio prescriptum est suo officio per se non fungantur; priuentur eius officij distributionibus, in quo muneri suo defuerint, nisi legitime impediti, impetrata licentia ab eo, qui choro presederit, vel superiore ordinario, per alios satisfecerint.

22 Quibus autem canonicatibus, ac portionibus non est annexus ordo presbyteratus, diaconatus, & subdiaconatus, is Episcopus, cum consilio capitali, singulis singulos ordines annectat, quemadmodum a Tridentina Synodo prescriptum est.

23 Quod de ordine sacro annectendo, iam pridem decreto Concilij Provincialis primi ex Tridentina Synodo constitutum est, id in executionis usum ita ab Episcopo inducatur; ut, vel presbyteratus, vel diaconatus, vel subdiaconatus, non ipsis quidem canonicis, sed canonicatibus, & portionibus singulis, que in Cathedrali Ecclesia sunt, annectatur: nec vero annexionis decretum locum habeat in illis canonicatibus, prebendisve, quibus in fundatione iam certus ordo annexus est.

Quod

natus, aut Canonicatus habent.

Sess. 24. c. 12.

18. 17. 1

19. 17. 1

Sess. 24. c. 12.

Sess. 22. c. 4.
Sess. 24. c. 12.

Sess. 24. c. 12.

5. de iniciandis ord. Sac.
Ibidem.

scilicet 12. c. 4.

24 Quod autem canonicorum saltem dimidia pars, cautum est, ut sacerdotio, presbyterate initiatur, in ea, cum dignitates non consecantur, totidem canonicatus sacerdotales constituendi sunt, quot prescriptam illam dimidiam partem saltem conficiant.

25 Vbi primum unicuique, vel canonicatui, vel portioni sacerdotis ordo annexus ab Episcopo est, ad eum ordinem suscipiendum, canonicus etiam, qui iam illud obtinebat, compellatur.

26 Si quis autem monitus, non susceperit, priuatus ab illo declaratur ad eiusdem Tridentini Concilij praescriptum.

s. vt supra.

27 Canonici quo tempore diuina officia, celebrantur, non habeant capitula, nisi fortasse aliter euidentis necessitas postularit. Qui contra fecerint, distributionem ne capiant eius horæ, in qua id commiserint.

Neque etiam diebus festis capitula habeantur, nisi probabilis causa intercesserit.

1. de officio Magistri chori, & cœrem.

28 Chori, vel cœrimoniarum magister, siue alio huiusmodi nomine appelletur, qui diuinis officiis celebrandis tanquam magister est, denunciet officium simplex, vel solenne celebrandum.

Quando de Dominica, de festo, vel de feria.

Quæ antiphonæ, orationes, psalmi, lectiones recitandæ, aut cœnendæ.

29 Quando standum, sedendum, caput submitendum, aut flectenda genua.

30 Omnes ecclesiæ ministros sui officii admoneat.

Adolescentes, vel rudes, quibus Euangelium, Epistola, vel aliquid eius generis publicè recitandum sit, prius in Sacristia audiat, & erudiat.

Eum omnes audiant, qui non audierint, ab eo, qui choro præsedet, corripiantur, & si opus erit, ad Episcopum deferantur.

31 Tabellam in sacristia figendam conficiat, in qua præscribat quid à singulis canonicis, vel aliis beneficiatis in singulis horis per hebdomadam, aut etiam per plures dies recitandum, cantandumve sit. Qui, quo tempore, & ordine Missam celebrare, vel horas dicere, aut alia munera obire debeant.

Qui autem, quod ei in tabella præscriptum fuerit, non fecerit; inquam horam peccarit, eius distributiones amittat.

32 Si magister in officio suo deliquerit, à Præsidente chori obiurgetur, & ab ordinario puniatur pro delicti modo.

33 Si in aliqua Ecclesia non fuerit huiusmodi officium Episcopus, capitulo adhibito, ad id constituat clericum aliquem probatis moribus, & in diuinis officiis exercitatum, cui stipendium det, communibus

munibus etiam sumptibus, si opus erit.

34 In qua verò ecclesia fuerint Magister ceremoniarum, & magister chori distincti, suas cuique munerum partes ex his regulis Episcopus, de capituli consilio, arbitrio suo attribuat.

35 Sacrifista habeat custodiam sacrorum vasorum, vestimentorum ecclesiasticorum, & totius thesauri ecclesiastici.

r. de officio sacrifiste.

Vasorum, vestimentorum, instrumentorum, & ornamentorum omnium altarium, & reliquorum omnium munditiæ, nitenti que consulat. Eiusdem curæ sint, lumina, cæra, & oleum.

36 Vinū, hostias, candelas, & coreos, cæteraq; è sacrificia necessaria ad diuina officia præparet.

37 Aquam benedictam singulis hebdomadis, uel etiã sapias, si opus erit, ipse renouet, vel ab aliis renouandam curet.

38 Altare maius, & oia alia, præcipuè diebus festis, decenter ornent.

39 Hora congrua ipse, uel alius eius iure, campanæ sono det signum matutini, missæ, & aliarum horarum canonicarum.

40 Habeat in sacrificia tres tabellas; vnã, in qua omnes Missæ, & officia pro mortuis, & reliqua descripta sint, quæ ex imposito onere, ac munere, quacumque de causâ in ea ecclesia celebrari oporteat; alterã, in qua vniuscuiusque dignitatis, canonicatus, præbendæ, capelle, altaris, seu alterius beneficii, & officii eius Ecclesiæ in Missis, & aliis diuinis officiis obeundis debita munera contineantur; tertiam, quam supra diximus à magistro chori conficiendam esse. Curet que, vt quæ tribus his tabellis præscripta sunt, munera, à quibus debet, omninò præstentur.

41 Eiusdem officium erit operam dare, vt è sacrificia sermones de inanibus, profanisq; rebus, multòque magis iurgia, rixa, & turba omnes arceantur.

42 Laicos ibidem versari ne patiatur.

43 Nemini permittat, ut sacris vestibus induatur, nisi tunc, cum ei Missa celebranda sit.

In ijs, qui primo, qui secundo loco, qui deinceps Missam celebrare debeant, ordinem tabulæ seruandum curet.

Si quis autem suo tempore præstò non fuerit, uel ei, quem absens suo nomine substituerit, uel proximo post absentem, suo arbitrio, Missæ locum det.

Duobus autem ad summum, potestatem faciat eodem tempore parandi se ad Missæ celebrationem.

44 Missionarij, qui chori sunt, quasi quedam columnæ, totum ferè horarum, ac diuinorum officiorum pondus sustinentes, munus suum accuratè obeant.

r. de off. Missionarij.

Cùm

46 Cū oportuerit, ad lectorile accedant, vt antiphonas, respōtorū, gradualia, & alia huius generis canant.

Solemnibus festis diebus, & quoties opus erit, pluuialia induant, nisi alij nominatim huic officio præfecti sint

47 Si muneri suo defuerint, illius horæ, in qua non satis fecerint, distributione priuentur, & alij eius arbitratu, qui choro præsidet, illorū officij partes suscipiant.

48 Idem, vt muneri suo commodius satisfacere possint, ab ijs oneribus liberentur, quibus ad chori vtilitatem, magistri ceremoniarum, & eius, qui choro præsit, arbitrio leuandi videbuntur: neque quo tempore diuina officia in choro fiunt, paruam Missam celebrent, nisi necessitas postularit.

49 Eisdem episcopi honestum stipendium cōstituentum curent. Qd si illis etiam dantur distributiones, eodem tempore, quo canonici, pro officij, & laboris modo eas percipiānt.

50 Ex mansionarijs duo in singulas hebdomadas deligantur; idq; in orbem fiat, nisi aliud probatus ecclesiæ mos requirat.

51 Horum alter officij ordiatur, & pficiat, cōstitens in medio choro, uel ad lectorile, qd ab ea parte sit, vbi is fuerit: Missam et festis diebus semiduplicibus canat, nisi alij sint ei muneri præpositi.

Alter psalmodum tonū instituat pro tēpore, & antiphonarum, quæ ubi legenda fuerint, ab ipso tantū, uel solum ab alio legantur. Diebus verò festis in decantandis antiphonis, canonicis, & alijs voce præeat: & quæ cantanda, uel legenda sint, ipsis indicet. Is, antequam officij inchoetur, chorum ingressus, libros præparet; Missam, psalmos, antiphonas, & alia, quæ vsus requisierit, inueniat.

1. de off. custodia.

52 Mansionarij in suo munere contumaces, vel negligētes, pro modo culpæ, iudicio eius, qui choro præsit, distributionibus careant.

Custodes ecclesiæ, uel quicumque alio noīe id negotium curant, obseruent diligentissimè, & clericos, & laicos, contra decorum, & honestatem ecclesiæ delinquentes, eosq; sui officij moneant; ac si non respuerint, ad chori præfectum, vel episcopum deferant.

53 Omnia, quæ ecclesiarum honestati, ornamento, decorove officere possint, prohibeant, & areeant.

54 Neve quemquam noctu in ecclesia morari sinant.

55 Maximè autem vigilant, ne altaria spolientur, aut quidquam ex ecclesia surripiatur.

1. de functionib. Minorū ord. ad usum reuocandis. sess. 23. c. 17.

56 Episcopi ex Tridentini Concilij præscripto veteres sacrorum ordinum functiones, quibus in locis intermissæ sunt, ad vsum reuocandas omni diligentia curent.

57 Atq; ideo in Cathedralib. saltē ecclesijs, sex mensiū spatio, singulis minoribus

minoribus ordinibus, instituunt aliquos, quibus ex eiusdem Concilii formula stipendium attribuant; ut non ea solum munera, quæ illis infra præscribimus in eisdem ecclesiis expleant; verum et cætera, quæ sacris antiquorum canonum decretis ad eos pertinere episcopi cognouerint; ac, si quæ itæ alia ad cuiusque ecclesie utilitatem, dignitatemve eisdem pro temporis ratione imponenda duxerint.

58 Quibus sic constitutis, licebit episcopo ab eorum officiorum, quæ ab eis deinceps præstanda erunt, munere alios liberare, quibus id oneris ex nostris constitutionibus supra impositum est.

59 Ut & minorum ordinum functiones ad usum reuocentur, & per eos tantum præstentur, exerceanturve, qui in illis constituti, adscriptive sunt, ad Tridentinæ Constitutionis præscriptum, hæc decernimus.

4 quæ pt. ad
sacr. Ord.
sess. 23. c. 17.

Vbi fabricæ ecclesiæ, capitula, monasteria, vniuersitates, confratriæ, collegiæ itæ cuiusvis generis, ac alij præterea quibus homines laicum custodis, aut monachi, uel alio nomine, certis et olim, huic muneri attributis bonis, fructibus, redditibus, aut alio quouis modo, nomineve, etiam prohibito suo, constituta mercede, habere, adhibereve solent, qui ecclesiam custodiant, aperiant, claudatve, campanas pulsent, aliasve huiusmodi ecclesiasticas functiones obeant, aut alius census est, quauis ratione huic sustentationi attributus, eius laici hominis loco, clericus deligatur: qui pro ratione ordinum minorum, quos susceperit, earum functionum munus præstet; atque is constitutus illi mercedem, aut attributos fructus, redditusve capiat: qui si satis non sint, illa, uel capitula, uel monasteria, uel collegia, uel alij, ut supra, ad quos ullo modo pertinet, quod deest suppleant.

60 Minorum ordinum functiones, ac munera à singulis clericis pro eorum, quibus initiati sunt, ordinum ratione præstentur, quæ non solum Concilio nostro prouinciali primo præscripta sunt, verum et cætera, quæcumque ex factorum canonum legibus, & cum probatis ecclesiasticæ discipline monumentis, & ecclesiarum huius prouinciæ rationibus, uberius, & copiosius expressa, ordineque tradita, ad totius prouinciæ usum à nobis edentur.

Idque præter functiones, quas Episcopus ad eos, quauis ratione pertinere decreuerit, uel ad cuiusque ecclesie dignitatem, utilitatemve illis imponendas, tribuendasve censuerit, ut est eodem primo Concilio decretum.

61 Tabella uero ex earum omnium functionum præscriptarum ratione, in omni ecclesia Cathedrali, collegiata, & parochiali sit, quæ in sacrilitate loco certo, perspicuoque proponatur, ut clerici adscripti, suas quique functiones noceat, atque exequi ritè possint.

62 Ostiarius fores ecclesiæ custodiat.

63 Ecclesiam suo tempore claudat, & aperiat.

64 Infideles, laicos, excommunicatos, & alios, quibus iure interdictum est, ab ecclesia arceat, & eiiciat.

Ne

- 64 Ne populum propius ad sacerdotem, rem diuinam facientem, accedere patiatur.
- 65 Campanas pulset.
- 66 In ecclesia dormientes, videntes, ementes, deambulantes, colloquentes, aliave ratione officia diuina perturbantes, & quouis modo indecore, atque irreuerenter se habentes, moneat, si pertinaces sint, expellat, aut ad superiorem deferat.
- 67 Mendicantes excludat.
- 68 Ecclesiam verendam curet.
- 69 70 Bruta denique, canesve expellat: quidquidve in ecclesia dedecet amoueat.
7. de Lectore. 71 Lector in ecclesia prophetias, quę in Missa legendę sunt, & lectiones pronunciet, quę ex veteri, & nouo testamento in matutinis dicuntur.
- 72 Pueros, si ita Episcopo videatur, prima fidei rudimenta doceat.
3. de exorcista. 73 Nemo energumenis manus imponere, aut causa eiiciendi demones exorcismos legere audeat, nisi exorcistę ordine sit initiatus.
- 74 Is exorcismos memorię mandare studeat, idq; ex libris, episcopi iudicio comprobatis, & cum res postulauerit, vt eo munere fungi oporteat, id ne agat, nisi consulto, & consentiente episcopo.
- 76 Episcopus autem nemini, ne sacerdoti quidem permittat, ut id munus exequatur, nisi eius etatem, & mores probauerit.
- 77 Caueat etiam, ne intercedat vllus in exorcismis questus, neve vlla curiosa percunctatio, presertim, quę ad diuinationem pertineat.
4. quę ad sacram. vel ad sacram. cō. & pert. 78 Primo prouinciali Concilio aliqua de exorcistis constitimus, in quibus ad illius muneris, recte gerendi rationem, hæc præterea præscribenda censuimus. Ne igitur sacerdoti, clericove seculari, aut regulari, exorcismum energumenis adhibere liceat, nisi is exorcizandi facultatem scripto exaratum ab episcopo impetrarit.
- Quam facultatem, ubi quis probatus obtinuerit, hæc, quę mox infra ordine præscribentur, accurate seruet, atque exequatur.
- 79 Antequam exorcizare aliquem aggreditur, perquirat in primis energumeni, energumenęve vitam, ac mores, tum exploret actiones, & medicum, si expedire censuerit, consulat, adhibeatve, vt videat, an quod ab illo, illave agitur, fiat morbi alicuius, aut bilis atrae vi; an verò sponte, ac dissimulanter, an denique demonis, malorumque spirituum vexatione.
- Videat item, an ille excommunicationis vinculo irretitus unquam fuerit, anque absolutionem ritę acceperit.

80 In hoc exorcizandi munere, eiusve occasione, non modo quaestum fugiat; sed nè doni, aut muneris quicquam, vel minimũ capiat.

81 Ne in edibus laicalibus, locisve priuatis, sed in ecclesia, loco, aperto, & conspicuo; neque in omni quauis ecclesia, sed in ijs solum, quas certas Episcopus statuerit.

82 Neque in conspectu multitudinis; non remotis tamen arbitris, sed presentibus viris honestis, atque ætate grauibus, in ijsq; vno saltẽ, vel duobus ecclesiasticis hominibus.

Mulieri autem energumena, cum exorcismum adhibet; id præstet, duobus ætate vitaq; probatis viris, tum feminis etiam, itidem probatis, presentibus, ijsq; omnibus, si fieri potest, energumena consanguineis, aut affinis.

Mates autem alios presentes adesse, nè omninò patiatur; nisi vnum ecclesiastici ordinis hominem.

83 Nè ante orum, nec verò post occasum solis quemquam exorcizet.

84 Nè duos simul eodem tempore, sed vnumquemque sigillatim, ac separatim.

85 In huius muneris functione, grauius, piè, & religiosè in primis se gerat.

Quamobrem pridè illius diei, quo alicui exorcismum adhibere inceperit, se ieiunio, & oratione præparare studeat; Tum confessus conscientia ab omni culpa, pura, ac munda, magna cum humilitate, & fide, memor potestatis, quam a Domino accepit, expellendi demones, ad id munus obeundum accedat.

Si sacerdos autem est, antequàm exorcismum inchoet Missa sacrũ faciat, si id commodè præstare potest.

86 Energumenis verò exorcismum nè adhibere incipiat; nisi illi primum confessi sint: ad hocq; eos cohortetur, vt omnis ante acta ruit peccata diligenti conscientia discussione confiteantur.

Tum sæpè moneat, vt precibus, orationi, & sanctis meditationibus, & pietatis studijs, atque exercitationi se dent; religiosas ecclesias, vbi sanctorum reliquia recondite sint, certis diebus piè visitent; ieiunia præterea, & in sexta quaq; in primis feria, quo die passionis Iesu Christi Domini memoria recolitur, religiosè amplectantur.

87 Caueat, dum exorcizat, nè energumena mulieris capiti corporive, nisi cum magna honestate, atq; cautione manum adhibeat: neve energumenam, energumenam ve altari imponat: neve quicquam aliud agat, quod offensionem præbeat.

88 Nè alijs verò exorcismis, precibus, ritibusq; ad id munus vtatur; nisi ad libri, Episcopi iudicio, comprobati, rationem præscriptam.

89 Cui nihil ab eo addi, detrahi, aut mutari fas sit.

- 90 Præscriptas has regulas, quò diligentius seruet, tabella descriptas, eo loci sibi proponat, vbi potissimum id munus geret.
5. de initian. ord. sacr. 91 Exorcistę munus, cū sit energumenis manum imponere, à quibus, vt mali spiritus eiciantur, ieiunia, & orationes Christi Domini testimonio adhiberi iuuat: eos porro clericos, qui in exorcistarum numero ascribentur, curet Episcopus in ieiunijs, & rationibus frequentius sese exercere.
1. de Acolutho. 92 Acoluthus subdiaconos, & diaconos ad altaris obsequium assensans eis infertiat.
- 93 Lintina accendat, & deferat.
- 94 Vreolos vini, & aque ad Missę sacrificium parat.
5. de initian. ord. sacr. 95. 96 Vt Acoluthi munus, quod præter ceteras functiones, fuit, Episcopum comitari ad eam ipsam functionem, aliqua ex parte relictuatur; curet Episcopus clericos, quos in eo ordine adscripserit, eam in loco, vbi ipse est, aliquando præstare, vt opus esse censuerit; præsertim, cū ad aliquod Episcopale munus obeundum accedit. Siq̃ complures eiusdem ordinis sunt, rationem certam ineat, vt per regiones distincti, in orbem id muneris præstent.
- Videatur etiam Titulus de Missis, & Vesperis Pontif. Et de Missis Conuentualibus, & seq.*

Communia de ratione diuinorum officiorum, deq̃ quibusdam alijs diuinis officijs, ab horis canonicis.

S V M M A R I V M.

- 1 Diuinis officijs celebrandis formula præscripta.
- 2 Nihil apocryphum legendum in diuinis officijs.
- 3 Ea, ex Calendarij præscripto celebrantur, & iuxta Breuarij Romani formam. 9.
- 4 Calendarium ipsum à Magistro chori singulis annis edendum.
- 5 Si non constet, ad quem ea editio pertineat, ab Episcopo deligendum, qui illud conficiat.
- 6 Quando illud emittendum.
- 7 A quo prius recognoscendum.
- 8 Antiphonarj libri, Episcopo curante emendandi. 10.
- 8 Ecclesia inferiores regulam Cathedralis Ecclesię seruent.
- 11 Officiorum communium signum non dandum ante signum Cathedralis, vel matricis Ecclesię.

Diuinorum

- 12 Diuinorum officiorū causa certa hora campanis pulsandis præscribenda pro temporum ratione.
- 13 Hora Canonica quotidie in choro dicenda.
- 14 Ea dominicis, festisque diebus cantanda.
- 15 Matutinum tamen, & Primam, quando recitare liceat.
- 16 Vbi sit consuetudo matutinum, & alias horas, ferialibus etiam diebus cantandi, retinenda.
- 17 Quando Sexta, & Nona horarum officium tantum recitari possit.
Qua hora matutinum inchoandum festis diebus.
- 18 Officium duplex Sancti fiat in Ecclesia, quæ eius corpus, aut reliquias insignes habet.
- 19 Item de sancto, cuius Altare in ecclesia extat.
- 20 Beatorum officium, qua facultate faciendum.
- 21 Officij duplicis, semiduplicis, vel simplicis diuersitate, diuersa celebrandi ratio constituenda.
- 22 Officium solenne Ambrosianum, respondet duplici Romano.
- 23 Hora Beatæ Virginis non omittenda.
- 24 Qui illis intersint.
- 25 Absentes, vt mulctentur.
- 26 Hora, vt diuidenda.
- 27 Qui solum iubeat in diuinis officijs.
- 28 Pœna canonici non vrentis insigni suo.
- 29 Chirotheca non induenda in diuinis officijs.
- 30 Chorus, quomodo constituendus, & vbi edificandus. De ecclesiarum fabrica, num. 30.
- 31 In eo, quo habitum ministri induti.
Superpellicea eorum qualia ex decretis provincialibus, & qualis ex instruct. supellectilis. Et de vita & honestate clericorum, numero 22.
Chori disciplina qualis. 88.
- 32 Candelæ, quales in diuinis officijs, & Missa.
Diuinorum officiorum tempore non permittendi circulatores in placitis versari. De fest. dur. cultu num. 12.
- 33 Hebdomadæ sanctæ pulsandi ex more in tenebris tumultus amouendus.
- 34 Frigor, & strepitus post officium, semel adhibendus.
- 35 Quibus curantibus id fiat, & qualiter.
- 36 Loco campanarum crotala lignea adhibenda, & quot in Cathedrali collegiata, & parochiali ecclesijs.
- 37 Eaque cuiusmodi.
- 38 Candlabrum etiam triangulare, vbi ob id parandum.

- 39 Consecratio Episcopi sanctis mysterijs plena.
 40 Eiusdem consecrationis dies celebrandus.
 41 Is in festum incidens, ex decreto Concilij Terij in aliu transferendus.
 42 Ex decreto verò Concilij Quarti, de eo cōmemoratio tantum faciēda.
 43 In feriam cadens, de consecratione ipsa Missa cantanda.
 44 Sermo item per Episcopum habendus.
 45 Consecratio ipsa in Calendarium referenda, atque populo denuncianda.
 46 Episcopo egrotante, ubi supplicationes, & oratio instituenda.
 47 Pontificis summi consecrationis die, quid à sacerdotibus in Missa, & divinis officijs prestandum.
 48 Eo egrotante, quid curandum.
 49 Quid etiam eo defuncto ab Episcopo peragen, & à sacerdotibus.
 50 Ordinationis sacerdotalis dies, ut agendus.
 51 Consecrationis Ecclesie dies, quomodo etiam celebrandus.
 52 Is si ignoratur, ab Episcopo statuendus.
 53 In Calendarium referendus dies consecrationis Cathedralis ecclesie, & à toto clero agendus.
 54 Collegiate, & parochialis Ecclesie dies à clero eandem celebrandus.
 55 Dedicacionis parochialis Ecclesie anniuersarius dies ut sanctificandus.
 56 Die Veneris campana pulsanda ad recolendam Iesu Christi passionē, ob idque indulgentia consequenda.
 57 Sabbato sub Vesperum, Salve Regina, vel alia Antiphona decantanda, & ubi, & quibus adiutoribus.
 58 Postridie commemorationis omnium fidelium defunctorum, quid ab Episcopo, Capitulo, & sacerdotibus prestandum pro defunctis Episcopis.
 59 Die sequenti, quid à Capitulo pro Canonicis, & alijs ministris mortuis agendum.
 60 Crucis adoratio feria sexta in Parasceue, qua hora in oī ecclesia fiat. Et qua animi humilitate, & corporis prostratione. 62.
 61 Concio illius diei qua hora habenda.
 62 Officijs debitis ne defraudentur Ecclesie, que ordinis Humiliatorum suere, Episcopi cura.
 64 Idem ab eodem prestandum in quocumque beneficio, quod quis cum alio incompatibili obtinet.
 Feria quinta in Cœna Domini, Canonici, et alij ministri Eucharistiam sumant, & ubi eodem die, sanctissimi Christi corpus recludendum est, sacerdos excubet. De sancte Euch. in Eccles. adm. num. 32. & de orat. 40. horarum, num. fin.

Erratis, quæ in diuinis officijs tam collegiatis, quàm alijs ecclesijs committi solent, occurratur, quid agendum. De Punctat. nu. 32.

- 65 Musica in diuinis officijs, quæ adhibenda.
 Quæ instrumenta musica excludenda. 72.
 Quando nulla omninò admittenda. Quæ ad Sacr. Matr. pert. nu. 41.
- 66 Cantus in diuinis officijs qualis.
- 67 Cantores clerici sint.
- 68 Quibus vestibus in choro induti.
- 69 Quam facultatem habere debeant.
- 70 Cantores laici, quando adhibendi, quæque quo vestitu utantur, & quales, quæque facultate.
- 71 Pœna, id munus suscipientium, committentium quæ aliter, quàm præscriptum est.
 Cantus in diuinis officijs, quando non omittendus, omittendusve
 supra 14. & 15.
- 72 Organum in ecclesia adhibendum ceteris musicis instrumentis exclusis.
- 73 Versiculi hymnorum, &c. in choro distinctè pronuncianti.
 Organista quam facultatem habeat, siue ecclesiasticus, siue laicus sit.
 supra 69. in fine.
- 74 Idem Episcopo in Ecclesiam aduentanti, oranti, de ecclesia abeunti, vestes sacras induenti, quod officium præstet.
- 75 Quando, & quomodo ad diuina officia conueniendum, quidque in Ecclesia, in sacristia, & in choro præstandum.
- 76 Quomodo versandum in choro.
- 77 Quomodo à choro recedendum.
- 78 Chori disciplina, qualis.
- 79 Matutinum officium quo tempore, & loco celebrandum. 90.
- 80 Quando vesperi dici liceat.
 Ad id quo tempore veniendū supra nu. 75. Ver. si quis nō uenerit.
 Quando cantu celebrandum supra 14. & 15.
 Qua hora festis diebus, supra nu. 17.
- 81 Prima, quando in ecclesia dicenda.
 Quando cantanda, supra 14. & 15.
- 82 Hora, sexta, & nona, in choro celebranda, & quando.
- 83 Vesperæ celebrandæ cum pluuiali festis duplicibus.
- 84 Quæ quotuplexq; supellex vsui diuinorum officiorū in promptu esse debeat ex præscripto instructionis supellectilis Ecclesiasticæ.
- 85 Quo item colore in diuinis officijs adhibenda.
- 86 Qui libri item parandi, tam in Metropolitana Ambrosiana, quàm alijs Cathedralibus Ecclesijs, ad præscriptum instructionis eiusdem.

1. Cōia de ra-
tione diuino
rum officio.



IDE ANT Episcopi, alijs doctis, & pijs viris
adhibitis, ne quid apocryphum legatur in diui-
nis officijs, & quò ad eius fieri possit, à commu-
ni Romanæ Ecclesiæ officio ne discedatur.

Diuina officia ex ordine Calendarij, & Eccle-
siæ instituto celebrentur: nec ea ratio sine iusta
causa mutetur.

4 Quamobrem à Magistro chori Cathedralis Ecclesiæ, vel alio, cu-
ius id munus sit, edatur singulis annis Calendarium dierum festorum,
quo singulorum dierum officij ratio præscribatur.

4. quæ pt. ad
sanctiss. Mis-
se sacrif. & di-
ui. officia.

5 Calendarium, quod ex Concilij provincialis primi decreto, pro
certa diuini officij recitandi ratione, quotannis edi oportet, si minus
constat, à quo confici, edive debeat, Episcopus deligat, constituatque,
qui hoc præstet, neque id cuiquam reculare liceat.

6 Ita verò, à quo debet, in tempore conficiatur, vt & mense saltem
ante Nativitatē Domini in lucem emissum sit.

7 Ante verò quàm prodeat, Episcopo tradatur, qui recognoscat, aut
ab aliquibus, quos eius rei peritos delegerit, recognosci iubeat.

1. vt suprā.

8 Omnes inferiores ecclesiæ, quæcumque illæ sint, diuinorum offi-
ciorum rationem dirigant ad regulam Calendarij Cathedralis Eccle-
siæ, neque ab ea discedant. Si quæ verò ecclesiæ diuinorum officiorū
alios ritus habent, Apostolica auctoritate concessos, eis vrantur; ve-
rum tamen ea quoque, quæ hic de diuinorum officiorum ratione
præscribuntur, vbi Apostolicæ concessioni expresse non aduersen-
tur, iniolate seruent.

2. tit. 2. dec. 11.

9 Episcopi curent, in sua quisque diocesi, vt officia diuina, quæ sin-
gulis canonicis horis præstari debent, & publicè in Ecclesia, & priua-
tim à singulis sacerdotibus, clericisve inferioris ordinis, qui illa obire
debent, celebrentur, & peragantur, ad præscriptam Breuiarij Romani
nuper editi, rationem: nisi tamen ecclesiæ eiusmodi sint, in quibus ex
veteri consuetudine, vt summi Pontificis Pij V. litteris, eo nomine con-
fectis, cautum est, alijs ritus, aliaque ratio adhibeatur. Si verò secus à
quibusdam factum erit, cum isti, vt eisdem summi Pontificis litteris no-
minatim sancitum est, horarum canonicarum officio, quod debent, nõ
satisfaciant; eos ipsos Episcopi pœnis ijs mulcent, quæ Lateranensi Cõ-
cilio à Leone X. & Provinciali Synodo superiori, contra clericos con-
stitutæ sunt, qui canonicarum horarum officium intermittunt.

Bulla, inf. de
Const. nu. 4.

sess. 9. c. 9.

6. quæ ad di-
ui. off. pert.

10 Libri, qui certis antiphonarum modulationibus olim notati, ex
Breuiarij nuper editi præscripto nondum emendati sunt, in sua quisq;
diocesi episcopus curet, vt quamprimum, & accuratè emendentur, atq;
accommodentur ad Breuiarij noui editionem.

11 In urbibus, oppidis, aut vicis nullum signum communium officiorum campana detur ante signum Cathedralis, vel cuiusque loci matricis ecclesie, nisi episcopo aliud videatur: maxime verò sabbato hebdomadæ sancte, & in Angelica saluratione matutina, meridiana, & vespertina: qua in re matutinum excipimus, quod non ubiq; eodem tempore dici solet.

1. vt sup.

12 Episcopus pro temporum ratione, ac vicissitudine certam horam, certumque interuallum pulsandis campanis prescribere curet, quibus diuinorum officiorum significatio detur. Que certa, interuallisque distincta pulsationis ratio in tabella edita ordine notetur, vt & vrbanis, & diocesanis ecclesijs vsui rectè accommodata, vbique eadem ad prescriptum eiusdem episcopi seruetur.

4. ibidem.

13 Horej canonice omnes quotidie in choro dicantur: que ratio neque concione, neque solenni Missa, neque alia causa impediatur, nisi eiusdem necessitas intercesserit, de qua iudicium sit Episcopi.

1. ibidem.

14 Iisdem præterea, Dominicis, festisque alijs diebus, quibus officium duplex peragitur, diuina singularum horarum canonicatum officia, psalm scilicet, hymni, antiphonæ, responsoria, & reliquæ horarij preces, non verbis recitentur, sed stata modulatione cantantur.

4. ibid. §. iij. dem.

15 In matutino tamen officio, & prima, si ita episcopo videbitur, præterquam in auniuersarijs festorum dierum solennioribus celebratibus, canora, distincta tamen vocum pronunciatione psalmos dici liceat; at hymni, antiphonæ, responsoria, & reliqua eiusmodi, tum præterea psalmi ad laudes stata omni cantus modulatione omnino pronuncientur.

16 Vbi verò, vel instituti, vel consuetudinis est, festis diebus, matutini etiam, vel primæ psalmos, aut alijs præterea ferialibus diebus reliquarum horarum psalmos, & omne officium cantu præstari: illud institutum, consuetudinemve perpetuò retineri iubemus.

17 Si verò quid aliquando incidere, quamobrem diuina officia diutius, quam temporis ratio postulat, protracta sunt; tum Episcopi concessu, iussu horaria sexte, & nonæ officia, si minus stato cantu possunt, verbis solum, distinctè tamen, & in choro pronunciarì, & præstari licebit.

Festis verò, Dominicisque diebus, & alijs, quibus concio, aut solennis processio, aut sacra ordinatio habetur, si matutinum officium media nocte non dicatur, ita saltem anticipata episcopi iudicio hora inchoetur, vt & aliarum deinceps horarum officia, & Missas singuli sacerdotum, & Missam conuentualè collegiatim, tempore suo, ex in-

fituto peragant, & concioni interesse possint.

18 De sancto, cuius sacrum corpus, aut caput, aut brachium, aut crux, aliave sacra reliquia, Episcopi iudicio insignes, asseruantur, duplex officium fiat, in ea tantum ecclesia, ubi reconduntur: nec verò in alijs, nisi regulis Breuiarij Romani id prescribatur, aut alia causa grauis episcopi iudicio in sit.

19 De sanctis item, quorum altaria in aliqua Ecclesia sunt, duplex in ea tantum ecclesia fiat, idque tunc solum, quando scilicet ex antiqua, probataque consuetudine, vel iusta alia causa Episcopus euentuerit faciendum.

20 De ijs, qui beati dicuntur, neque sedis Apostolicæ auctoritate in sanctorum numerū adscripti sunt, horarium diuinarum precum officium ne fiat, nisi consulti eadem Sede Apostolica, facultate quæ literis Pontificijs concessa.

21 Officia diuina, sicut alia semiduplicia sunt, quædam duplicia, alia simplicia: ita pro eorū ratione certam regulam in ijs singulis celebrandis adhiberi oportet. Quare episcopus duob, de capitulo, quorum alter ab ipso, alter à capitulo deligatur, alijsq; ecclesiasticis hominib, rituum scientia, & usu peritis, quos ipse delegerit, in consilium adhibitis, cæus modulationem, luminum numerum, & qualitatem, vestium apparatus, campanatum sonum, ministrorūq; rationem pro illorum ritu prescribat, in ijs scilicet, quæ adhuc Cōcilijs prouincialib, prescripta nō sunt, donec alio tempore in Concilio prouinciali certa eorum ratio statuatur, ut & ritè, & diuino cultui congruenter omnia presententur.

22 Quæcumq; verò, aut in hoc, aut in superioribus Concilijs prouincialib, de festis duplicibus seruari iussim est; & in ecclesijs, ritus Ambrosiano utentibus, cum pro illius ritus ratione nulla sit simplicis, aut semiduplicis, aut duplicis officij distinctio, sed tantum solennis, aut non solennis, in festis ijs locum habeant; quæ licet ex præcepto, consuetudineve non colantur, officio tamen solenni celebrari in Calendario, aut Breuiarij rubricis prescribentur.

1. *ibidem.* 23 Nec hora aliquæ Beata Virginis, ne in Matutino quidem, in choro, omittantur, exceptis diebus, & locis, quibus ex ratione officij eas premittere licet.

4. *ibidem.* 24 Quibus in Ecclesijs diuinum canonicarum horarum officium, de Beata Maria Virgine recitari, aut solet, aut debet, earum clerus vniterfus illud in choro præfens pariter recitet, atque officium, quod de Domino dicitur: id verò ita, ut singulas horas canonicas vnus officij, cum singulis alterius, ex Breuiarij Romani prescripto, ordine coniungat.

25 Quicumque ab vnus horæ officio de Beata Maria abfuerit, distributione

buione illius horæ perinde mulctetur, ac si a horæ eiusdem officio, quod de Domino recitatur, abfuerit.

26 Horæ ita commodè diuidantur, ut manè aliquod interuallum si id fieri potest, sine detrimento diuini cultus, detur canonicis, & alijs ad studium diuinæ Scripture, aut sacrorum canonum.

27 Ne in choro, Ecclesia, sacristia, quod ad diuinorum officiorum rationem, ritumve pertinet, quicquàm alius iubeat, nisi chori Præfectus, vel is, cui pro officij, quod gerit, ratione, id munus competit, pœna ei constituta, Episcopi arbitrio.

28 Dignitatem obtinenti, & canonico item, & alij cuiuscumque chori officij adstricto, almutiam, superpelliceum, cappam, aut aliud canonicale, aut proprium sui ordinis uestimentum, pro temporis, vel diuini officij, quod obit, vel pro sui in Ecclesia, chorove muneris ratione, non induto, distributio statæ canonicæ horæ ne detur, in qua hic, illeue sine eiusmodi indumento adfuerit.

29 Ne quis canonicus, dignitate præditus, aut ecclesiæ cuiusuis minister, clericus ve quicumque, dum horariis diuinarum precum officijs interest, aut processiones, funera, vel functiones ecclesiasticas obit, superpelliceo, aliove sacro indumento indutus, chyrothecis etiam manus induat.

30 Chorus ita, vel sepiatur, vel cõstituitur, ut tpe diuini officij laici aditus in eum esse non possit, vel saltem à clericis seiuncti sint.

31 In choro, vel omninò in ecclesia nemo ministret sine suppelliceo aut ceteris indumentis, quæ pro ratione officij requiruntur.

Superpellicea latis sint manicis, non angustis, inftar rocheti.

32 Candelæ, & cerei in Missa, & alijs diuinis officijs ea exiguitate ne adhibeantur, quæ in tanto mysterio dedecet, & adstantibus offensionem adferre possit.

33 Curent iidè, ut ex eo more pulsandi in tenebris sanctæ hebdomadæ ad representandam creatarum rerû perturbationem in passione creatoris, omnis licentia, & in diuini tumultus amoueatur.

34 Triduo illo hebdomadæ sanctæ, quo ex sanctæ Ecclesiæ Romanæ consuetudine strepitus, & fragor fieri solet ad significanda in Iesu Christi passione illarum rerum omnium commotionem, is femel tantum post extremam matutini officij orationem adhibeatur, ad rubricæ Romanæ præscriptum.

35 Cura verò sit eorum, qui ecclesijs præfunt, cauere, ut à populo religiosa pij, merentisque animi meditatione, ille fiat.

36 *Crotala, seu crepitacula lignea tria saltem in Basilica Cathedrali; in Collegiata duo, totidemq; in parochiali Ecclesia ad usum pulsandi, loca campanarum, in tenebris hebdomadæ sanctæ habeantur.*

1. ibidem.

3. de ijs, quæ ad diu. offic. pert.

4. ibidem.

1. ibidem.

1. ibidem.

1. ibidem.

1. ibidem.

4. ibidem.

Inst. sup. ecc. lib. 2. De suppellic. q. Missæ Conuent. diuinorû offic. processionû- que usui cõmunis est. in cath. colleg. & paroch.

Crota-

Inft. for. sup.
ecelef. lib. 2.
De Crotalis
lignis.

37 Crotala lignea, quæ ex usu Ecclesie in hebdomada sancte tenebris adhibentur, ex tabula festili muta, quæneve fiant: longitudine vero sesquicubitali, & latitudine cubitali consent. A summo habeant foramen, per quod manus insertur, lamina ferrea munitum; tum præterea laminas quattuor, quinqueve ab utraque parte affixas, ex ære, seu sero, vel totidem pilas ex ligno, rotundas; fune appensas, sonum ex percussione reddentes.

Inft. sup. ecc.
lib. 2. De sup-
pell. q̄ Missæ
Conuentua-
lis, &c. ut sup.
3 de iis, quæ
ad di. off. p̄ti.

38 Candelabrum triangulare ad usum sustinendi candelas in tenebris hebdomadae Sancte, præterquam in Metropolitana: idque in Cathedrali, collegiata, & parochiali ecclesiis, ritu Romano utentibus.

39 Plena sanctissimis mysterijs, cum sit consecratio episcopi, præter multa, quæ de tempore, loco, & formula eius, patrum institutis præcepta sunt, illud à Felice III. Pontifice Maximo constitutum etiam est, ut anniuersarius eius consecrationis dies celebraretur.

40 Quod institutum, iamdiū intermissum, ut in hac prouincia ad usum reuocetur; statuimus, ab unoquoque episcopo anniuersariū consecrationis suæ diem solenni ritu agi.

41 Si verò in consecrationis diem, festus dies inciderit, cuius festi diei officium ex instituto ecclesie transferri non liceat, consecrationis celebritas in alium diem transferatur, quo agi liceat.

4. quæ perti-
ad sanc. Mis-
sæ sacr. &c.

42 Quod ex Felice III. Pontificis Maximi, sanctione in Concilio prouinciali tertio decretum est, episcoporum prouinciæ consecrationes quotannis solenniter celebrari; id ita deinceps præstari decernimus. Die anniuersario consecrationis, si Dominicus, vel festus sit, episcopus solenni celebritate de eo Dominico, festiue die Missam celebret; adiunctis pro se orationibus, in Missali Romano, nuper edito, præscriptis.

43 Si verò consecrationis anniuersarius dies in feriam, aut festū simplex cadit, Missæ sacrificium solenne de consecratione, prout in Missali Romano, faciat.

44 Quo consecrationis die episcopus exemplum etiam sequatur, atque amplectatur, sanctissimorum episcoporum, Pontificumve, qui suscepti muneris curam, onus, & sollicitudinem in memoriam reuocantes, anniuersario eo die non solum sacrificio, religionisque precibus diuinæ bonitati gratias agere non destiterunt: sed concionibus, pastoralis charitate plenis, clerum, populumque; expositis multiplicis sue curæ partibus, excitare voluerunt cum ad opem, sibi à Deo implorandam, tum ad omnia religiosæ pietatis officia colenda.

45 Utque consecratio Episcopi à sacerdotibus, etiam sacrificijs, & à reliquo clero pijs precibus recolatur: in Calendario anniuersario, die suo, notetur: tum populo etiam, ut moris est, denuncientur, ut is quoque

que sanctius illum diem veneretur: tum pro charitatis officio, quo erga Episcopum, & patrem esse debet, vehementius excitetur ad preces pro illo pie adhibendas.

46 Pro Episcopo, qui pater, magister, duxque cleri, & populi est, si quando ex febre, aliove morbo laborans decumbit, omnis debite pietatis ratio deposcit, supplicationem, orationemve, & publice, & priuatim sancte celebrari. Quamobrem, cum occasio tulerit, eius Vicarij officium erit, certis diebus illam instituire, atque indicere: ita ut cum in Vrbe, tum etiam si aegritudo diuturnior erit, in diocesis omni Ecclesia, tam collegiata, quam parochiali, pro Episcopo aegrotante a clero, populoque prece religiosa oretur, & ab unoquoque sacerdote in sacrosancto Missae sacrificio stata etiam oratio frequenter fiat.

6. que ad diu. off. pert.

47 Quo die sanctissimus Pontifex consecrationis, coronationisve insignia accepit, pietatis ratio postulat in eo precationem a clero pro illo pie adhiberi. Quamobrem omnis sacerdos quo die summus Pontifex consecratus, coronatusve est, in Missae sacrificio stata illa oratione, Deus omnium fidelium, loco suo in Missali adscripta, pro eo precetur: atque ob eam quidem causam consecratio Pontificia, cum in Calendario anniuersario die suo notetur, tum etiam de more denunciatur, ut reliquis etiam clerus, & populus item excitetur, ad preces pro illo pie adhibendas.

48 Summo Pontifici vniuersalis Ecclesiae Pastori, & parenti, si quando illum aegrotare contigerit, id charitatis officium, prout morbi grauitas tulerit Episcopus praestari curet, ut ob eam causam in Cathedrali, Collegiata, parochialiq; vnaquaque Ecclesia, clerus, populusq; certa stata hora pro ipso Pontifice oret.

49 Si quando autem is ex hac vita migrarit, nuncio certo mortis alato, id curet; ut cum in omni ecclesia campanarum sono, ut pro mortuis fit, de more pulsetur; tum in Basilica Cathedrali, Ecclesiisque collegiatis, Missa solennis, & officium pro eo mortuo rite, pieque celebretur.

50 Sacerdotes vero, quo die eorum unusquisque sacerdotio initatus est, illum etiam quotannis recolant Missae sacrificio, & precibus.

3. de iis, quae ad diu. offic. pert.

51 Quo die aliqua ecclesia, uel Cathedralis, uel collegiata, uel parochialis consecrata est, is singulis annis solenni ritu agatur, & Missae sacrificijs, & diuinis officijs, & decenti illius Ecclesiae ornatu.

52 Quod si certus consecrationis dies ignoratur, non est tamen de consecratione dubitatio; illius diem certum Episcopus statuatur.

53 Qui constitutus dies consecrationis Ecclesiae Cathedralis, in Calendario quotannis referatur; stataque eius celebritas ab vniuerso clero agatur.

Colle-

- 54 Collegiata verò, & parochialis Ecclesiæ dedicationis dies celebratur ab illius ecclesiæ clero.
- 55 Curet autem episcopus ne eo die, mane saltem, quo tempore divina fiunt, si ecclesiæ parochialis sit, fideles quicumque in illius ecclesiæ cuius anniuersarius consecrationis dies celebratur, finibus habitant, ferulis operis quicquam faciant neque tabernas, officinasve aperiant, quò frequentiores conueniant ad illius officij celebritatem.
2. ti. 2. dec. 10 56 Sexta quaque feria, in singulas hebdomadas, paulò ante horam nonam, signum in vnaquaque Ecclesiæ campanæ sono detur, quo fideles admoniti, eadem hora, Iesu Christi Domini passionem omni intima mentis pietate recolant; terque orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam ex animo pronunciantes, quadraginta dierum Indulgentiam quam in sua quisque Episcopus diocæsi concedet, consequantur.
3. de ijs, que ad diu. of. pert. 57 Religiosis Christianæ pietatis institutis, in vsum introductis, cum ad sancte agendi studium, adiutrice in primis Dei gratia, progressio maior in dies esse solet: curet Episcopus, vt singulis sabbatis, sanctissimæ Virgini, Dei que Matri Mariæ dicatis diebus, stata illa, & solennis, quæ veteri ecclesiæ instituto, perpetuoque vsu de ea dicitur Antiphona, Salue Regina, vel alia pro ratione temporis, in parochiali, rù urbana, tum diocæsana vnaquaque Ecclesiæ à Parocho, & reliquis illius parochiæ clericis, quibus ab episcopo iustum erit, sub vesperum, ante crepusculum scilicet, piè, religiosoque canatur, conuocatis etiam, cetero campanæ signo, fidelibus.
- 58 Postridie illius diei, quo omnium fidelium defunctorum commemoratio fit, ex antiquæ ecclesiæ instituto, & diuinum officium, & Missæ sacrum pro mortuis ritu solenni in ecclesiæ Cathedrali ab Episcopo, & Capitulo fiat pro suæ vrbis Episcopis; qui mortem obierunt. Reliqui præterea singuli sacerdotes pro iisdem illo ipso die sacrum faciant.
- 59 Die proximè sequenti, pro mortuis canonicis, & aliis de capitulo Ecclesiæ suæ à singulis capitulis, & Cathedralis, & collegiæ Ecclesiæ fiat.
5. que ad diu. off. pert. 60 Vt passio Christi Domini Redemptoris, à fidelibus in hora redemptionis suæ digna ueneratione coleretur, illud in ecclesiæ sancta perpetuò institutum, religiosoque usu, ac solenni ritu piè retentum est, ut in feria sexta Parasceutes, in qua idem Christus Dominus mysterium Crucis expleuit, certa stata hora ab vniuerso clero, & populo, certis peractis precibus, & orationibus adoretur. Sed quoniam factum est, ut in multis prouinciæ locis non possit, sicut institutum, ritusque veteris est, sed ante stas illas preces ea adoranda proponatur, aut saltem adoratio fiat à multo

à multo populo, antequàm ex ritu ecclesiæ solenniter proponatur, & à clero adoretur: nos, vt, quod non sine mysterij significatione ecclesia instituit, ad stata horæ vsûm, solennemque adorationem reuocemus; id statuimus, vt in omni prouinciæ ecclesiæ Cathedrali sacrosanctæ crucis, perquam redempti sumus, adoratio religiosè celebretur, recitato scilicet de passione Euangelio, & peractis illis stas precibus, & orationibus, vt instituti ratio postulat. Quare vnusquisque prouinciæ episcopus efficiat, non solum, vt stata ea hora in sua Basilica Cathedrali praestetur; sed caueat etiam, vt in omni ecclesia collegiata, & parochiali, in omnique oratorio societatum, vbi fit ea adoratio, non antè, quàm in eadem basilica cathedrali, primariæ, si locus diocesis sit, celebretur.

61 Nec propterea concionator desistat, quin pro sanctæ ecclesiæ vsu ad exercitandam populi fidelis compunctionem eo sacro die eam de suggestu proponat, & ostendat.

Quin etiam curet Episcopus, concionem illam statim post recitam passionem Domini haberi; nisi aliter aliquando magis expedire censuerit.

62 Et quoniam sacra ea feria Christus Dominus humiliatus est pro nobis patri, vsque ad mortem, mortem autem crucis; illius humilitatis imitatores in sanctissimæ crucis stata illa adoratione ita esse oportet, vt quod antiqui ritus est, non tantum genibus flexis, sed prostrato humi corpore humiliemur, quò significantius eo corporis habitu fixam, constantemq; animi nostri humilitatem demonstramus: ideò Episcopus curet, vt corporis prostratione, quæ Christianæ humilitatis index est, ea sollemnis adoratio celebretur.

63 Episcopus, in cuius diocesi ecclesiæ, locave olim ordinis Humiliatorum extiterunt, vbi Pij Quinti Pontificis constitutione, certus sacerdotum numerus presinitus est, in eo euigilet, vt ne, fratribus illius olim ordinis decedentibus, illæ ecclesiæ debitis officijs, ac muneribus defraudentur: sed cum eorum aliquis mortem obit, in eius locum sacerdotè alium subrogari curet. At in quibus ecclesijs certus numerus constitutus non est; efficiat, vt quot antea sacerdotes ibi sustentari consueverant, totidem retineantur. Atque id quidem omne is exequatur, pœnis etiam, & censuris, arbitrio suo propositis, vt nihil planè pereat, quod earum ecclesiarum cultui debetur.

64 In capella canonicatu, aliove beneficio etiam simplici, quod quis vna cum alio incompatibili ex legitima dispensatione iam obtinet, Episcopus constitutis etiam Vicarijs, certa que fructuum parte attributa consular, & prouideat, vt ea beneficia debitis ministerijs, debitoque cultu non fraudentur.

Idem

Idem efficiat, si cuiusmodi beneficiis quis ob aliud legitimum esse absentię impedimentum munera sua non præstet.

65 In Diuinis officiis, aut omnino in Ecclesijs, nec profana cantica, sonive, nec in sacris canticis molles flexiones, voces magis guttate opprellæ, quàm ore expressæ, aut denique lasciuia vlla canendi ratio adhibeatur.

66 Cantus, & soni graues sint, pij, ac distincti, & domui Dei, ac diuinis laudibus accommodati: vt simul & verba intelligantur; & ad pietatem auditores excitentur.

67.68 Cantores, vbi fieri potest, clerici sint, omnino autem in choro clericalibus veltibus, & superpelliceo vtantur.

69 Nec verò etiam ecclesiasticus homo cantor, sacrile, custodis, clerici, in Missæ sacrificio ministrantis, munus, aliamve ecclesiasticam functionem, in qua eis ecclesia suscipiat, nisi illius vniscuiusque muneris in ea ecclesia gerendi ab Episcopo facultatem scriptam, quotannis renouandam, vita etiam, ac moribus ab eodem probatus, impetrarit.

Qui aliter susceperit, obieritve, qui item aliter, quàm prescriptum est, conduxerit, aut receperit, pro modo culpe, arbitratu Episcopi puniatur.

De organista item, uel laico, uel ecclesiastico homine idem constitutum, sancitumve sit.

70 Cum clerici desint, qui cantorum in diuinis officijs partes præstent, ita vt laicos homines ad id muneris aliquando mercede conducendi, adhiberive necesse sit; tunc ij non solum in Missa solenni, & diuinis officijs, id quod in compluribus huius prouincię ecclesijs vsu seruatur, sed & in processionibus, & in funeralibus, & in alijs ecclesiasticis actionibus ad quas, uel in ecclesia, uel foris adhibentur, cum id munus gerunt, habitu clericali, superpelliceoq; decenti, ad Conciliorum prouincialium prescriptum vtantur: vita præterea, & moribus ab Episcopo, scripto ante probati sint.

71 Nec verò contra quàm prescriptum est, cuiquam laico in ecclesia musici, cantoriseve munus illis diuinis ecclesiasticiseve officijs, aut in ecclesia, aut foris concelebrandis committatur: nec rursus ille suscipiat, geratve, pœnis, mulctiseve propositis, arbitratu Episcopi eas autem pœnas luat, tum qui susceperit, tum qui commiserit, dederit, conduxerit, permiseritve, quicumque sit, siue capitulum, siue fabricę administراتores, siue rector ecclesię, siue anfratrię præfecti, siue alius quispiam, ad quem id pertineat.

72 Organo tantum in Ecclesia locus sit, ubiq; cornua, & reliqua musica instrumenta excludantur.

1. de Musica,
& Cantorib.
sess. 24 c. 12.
sess. 22. de ob
sero. & euit.
&c.

1. ibidem.

4. quæ perti.
ad Sac. ord.

4. quæ pt. ad
sanc. Missæ sa
crif. & di. of.

73 Et si hymnis, psalmis, & canticis, suis vicibus organo canatur, omnes tamen eorum versiculi in choro distinctè pronuncientur.

74 Organista, Dominicis, festique diebus Episcopum ad diuina officia aduentantem, vbi primum pro basilicę foribus est, decora, grauiq; organi modulatione excipiat: neque sonare desistat, quousque ad altare genibus flexis orauerit, locoq; suo sederit.

5. quę ad dā
ui. off. pert.

Idem præster, cum peractis de more officijs inde discesserit.

Item dum ille Missę sacrificium, aut vespere officium solēniter celebraturus, aliove Pontificali munere superfuncturus, vestes sacras induit, nec quicquam canendum à choro est.

Hoc verò omne agat semper cum in diuinis officijs, ad quę Episcopus conuenit organa pulsanda sunt.

75 Cum in ecclesiam ad diuina officia diurna, uel nocturna conueniendum erit, id campanę sono significetur; ea interposita mora, qua omnes facillè possint conuenire.

Signo audito, qui dignitates in ecclesia, etiam si præfecti sint, personisve, aut canonicatus habent, ceterique omnes, qui interesse debent, præparent se ad diuinas laudes: & maturè ad ecclesiam progrediantur.

Ingressi in ecclesiam, factisque ad Sacrosanctam Eucharistiam, vel vbi ea non seruetur, ad altare maius precibus, recta in sacristiam proficiscantur.

Quo loco, retenta talari veste, superpellicem assument, & reliquū vestitum ad sacrum munus necessarium, quod vt seruos Dei decet, tacitè, & modestè faciant.

In ingressu chori ad Matutinum, & aliàs horas, & diuina officia, is ordo seruetur.

Vt paulò post vltimum campanę signum ad rem diuinam faciendam, vniuersis in sacristia paratis, pulseur paruula campana, quę gressus sacerdotum ad Missas celebrandas significari solet, vt omnes, qui in eum, vel circum eam sunt, diuini officij celebrationem instare intelligant.

Postea omnes de sacristia ordine procedentes extant.

Et vbi se ad altare humiliter inclinarint, suum quisque locum in choro adeat.

Ibi flexis genibus, & submissa voce saltem orationem Dominicam dicant. Deinde dato signo, vel pronunciato, Pater noster, per hebdomadariū, ad initium officij omnes surgant, & officium inchoetur.

Qui verò in ecclesia, vel circum eam, aut in sacristia fuerit, & eo ordine chorū ingredi neglexerit, dimidia parte distributionum illius horę

1. qñ, & qño
ad diuina of-
ficia conue.
sess. 24 c. 12.
in fine.

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

horæ priuatur, nisi aliquando causa, quæ ei, qui choro præsidet, vel ordinario probetur, impeditus fuerit.

Si quis ausus fuerit inchoare officium, priusquam eo ordine in chorum conuenerint, & distributionem illius horæ ammittat, & grauiori etiam pœna ab Episcopo plectatur.

Si quis autem alijs in choro iam consistentibus, aduenerit, idem institutum seruet, & in sacristia, & in choro.

Si quis non uenerit ad matutinum ante finem capituli de beata Maria uirgine, cum de ipsa officium celebratur; alioqui ante finem psalmi, Venite exultemus; in alijs etiam horis, ante finem primi psalmi, pro absente habeatur, illiusq; horæ distributione careat.

In Missa uerò, nisi uenerit ante finem ultimi Kyrieleyson, eandem negligentiae pœnam subeat.

Si quis, cum possit initio officij, vel supplicationum conuenire, aduentum suum in extremum à nobis præfiniui temporis punctum de industria distulerit; absentis loco habeatur.

76 Omnes in choro diuina officia, ut temporis ratio postularit, alternis uocibus canant, recitent, attentèque audiant.

1. Quo versu
dū in choro
leff. 24. c. 12,
in fi.

Id non cursim, non perturbatè, non oscitanter, sed leniter, distinctè, ac studiosè faciant.

In choro pro temporis, & officij ratione ex instituto, & more ecclesie sedeant; stent, flectant genua, caput aperiant, & submittant, ceteraq; eius generis adhibeant. Omnes uerò æquè idem faciant.

In choro etiam in matutino officio, clericali birreto, non pileo utantur; alioqui moncantur à Præsidente chori, uel ab eo, qui proximo loco sedet: & nisi paruerint, pro absentibus habeantur.

Facessant somnus, risus, ioci, rixæ, colloquia.

Nè uagentur in choro, uel ecclesia.

Neue locum mutant, nè occasione quidem genua flectendi.

Nè in choro, ubi communi officio opera datur, priuatim officium dicant.

Neue litteras, libros, aliave scripta legant.

Nè exeant, nisi diuino officio confecto, nè causa quidem de communi re agendi, si necessitas non coegerit: idque à præfecto ueniat petita.

Si, cum diuina celebrantur officia, sacerdoti, uel clerico, uel ministro, interdum per ecclesiam necessariò sit incedendum, grauitè, & modestè id faciat. Neque cum illo sermonem habeat de rebus inanis.

Qui dignitates, aut personatus habent, canonici, & alij omnes, qui aliquid in his commiserint, si moniti à Præsidente chori, non recipiant;

runt; & horæ illius distributione careant; & pro modo culpæ alias pœnas dent, Episcopi, aut eius qui Ecclesiæ præsit, arbitrati.

77 Post diuinum officium in Choro flexis genibus submissa uoce saltem orationem Dominicam dicant.

i. Quo modo à Choro receden.

Tum vel surgente, vel signum dante hebdomadario, confurgant omnes.

Et inter se consalutantes, & ordine procedentes, simul exeant; & de more ante altare se inclinent.

Eodemque ordine ad Sacristiam progrediantur; ubi modeste, & quietè superpellicem exuant; non in Ecclesia.

Qui secus fecerit, monitus à præfecto Chori, nisi resipuerit, distributionem illius horæ nè capiat; & ab Ordinario pro modo culpæ pleatur.

78 Chori disciplina, plena religionis est, plena pietatis; ac propterea sanctè ab iis obseruanda est, qui in eum locum conueniunt ad Dei laudes concelebrandas.

s. quæ ad diu. off. pert.

Quare, præter illa, quæ in Concilio Provinciali primo, de illius cultu præsumimus, hæc admonemus, quò religiosius non modo excolatur, sed multis partibus augeatur sancta eiusdem Chori institutio.

Primo, ut studio quodam intimæ pietatis, cuius splendor foris etiam eluceat, unusquisque, uel Canonicus, uel alius minister, quicumque sit, qui Chori officii astrictus est, ad Chori disciplinam se instruat.

Antea uerò, quàm eo conueniat, paululum attentè secum cogitet, & loci illius sanctitatem, & conueniendi causam, & diuinarum laudum, quarum munus angelorum est, officia, quæ castissimè ab omnibus concelebrari oportet.

Hac ipsa in cogitatione firmiter inherens, nè quicquam quidem mente, animoque concipiet, ab eius loci religione alienum, nè dum aget, quod Dei oculos offendat.

Paret se propterea etiam atque etiam diligèter sancta intimi animi meditatione, & religiosa oratione, ut exteriorem quoque cultū diuinorum officiorum salutariter exequatur.

Dum superpellicem, qui amictus ex tela linea candida constat, induit, cogitet, quam personam sustineat, nempe à sordibus labeque puram, qualem vestitus ille indicat.

Cum almutiam pelliceam, quod insigne Canonicorum est, humeris, uel brachiis, prout moris est, Canonicus imponit, eam cogitatione suscipiat, in se restinètas, ac planè mortuas esse oportere rerum mundanarum affectiones, atque cupiditates, ut eius rei significans est illa animalis inter mortui pellis, quam de more induit.

Si verò, vt plerisque in Ecclesijs instituti, consuetudinis vè est, capam induit, quæ humeros contegit, & brachia quasi deuincit, ex eo amictu intelligat, se repressas, qualesque deuinctas habere oportere appetitiones, ac se totum ad Dei voluntatem accommodare.

Cum igitur iis chori vestibus indutus, alium uestitum, quo foris vtitur contegat, sicque aliam personam habitu gerat; caueat, nè quicquam etiam in Sacristia, agat, admittatve, quod cum actione non rectè conueniat, ob quam illum habitum induit.

Nè in colloquiis quidem, ab ea actione alienis se occupet: nisi curæ præsit, quæ id necessariò postulet.

Abstineat autem semper, sed maximè, dum chori vestibus indutus est, vbi cūq; sit, vel in sacristia, vel alio loco à iocis, à ridiculè dictis, facetiisve, à cachinnationibus, à verbis futilibus, atq; inanibus, quæ temerè, & imprudenter effunduntur.

In Chorum nè propter, quasi distributionum quæstu incitatus, accedat, sed graui incessu.

Dumque ad Chorum procedit, quàmquam alii comes adiunctus, at quasi solus accedat, in ea meditatione fixus, ut se cum cogitet, se ad Chorum, nempe ad sancta sanctorum, ut canone antiquo cautum est, & ad publicæ orationis sacrificium accedere.

Cum in Choro est, animum, mentemque ab omnibus curis, perturbationibus, & cogitationibus, à rei, quæ geritur, sanctitate alienis, quo ad eius fieri potest, abducatur, seseque totum in Dei cultu colligat.

Illud etiam cogitet, quàm ob causam eo sese contulerit, tum sibi statuatur se in conspectu Dei omnipotentis, & in corona innumerabilium angelorum, & sanctorum esse.

Qua in cogitatione videat, perpetuoque reputet se eo loci consistere, vt Deo sanctissimum cultum, venerationemque tribuat, atq; ab eo, & sibi, & alijs omne bonum deprecetur.

Consideret verò ipsum Deum, tamquam patrem, & redemptorem amantissimum, optimum, sapientissimum, misericordissimum, qui que omnia intuens, vbi que & semper est.

Tum cordis castitatem, benèque orandi donum, & gratiam à Deo supplex petat, orationisque suæ sacrificium simul cū meritis Iesæ Christi, & sanctorum, eius præsertim, cuius memoriam ecclesia illo die celebrat, ad gloriam sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis, & ad suam, proximorumque vtilitatem dirigat.

Cum psallendum est, primùm psalmi argumentum, mente, animoque concipiat.

Obseruet præterea, quis in psalmo loquatur, an Deus, an ecclesia, an pœnitens, an aspirans ad perfectionem.

Attendat item, ad quem præcipuè salutarem effectum psalmus referatur.

Cùm ita se religiosè pararit, magna animi attentione se ad uerba, sententiasque psalmi accommodet; ita ut laudet, gemat, extimsecat, animo primùm concipiat.

Tùm uerba singula notet, interpretationem studio assequatur, unde mens, animusque ad aliquem salutarem affectum incendantur.

Ad uerba etiam adiungat animo cogitationem, uel amoris, uel reuerentiæ, uel humilitatis.

Atque ita quidem affectum aliquem excitet, ut si de uirtute uerba psalmi profert, desiderio accendatur imitationis, si de peccatis, intimè doleat, quoad in eo statu ipse fuerit, aut certè proximi eius. Et sic de aliis item, quæ psalmo significantur.

Eam porò attentionem initio uniuscuiusque psalmi, orationis, & aliarum diuini officij partium, tum singularum horarum canonicarum renouare, atque excitare studeat; præsertim dùm illa uerba, quæ ad sanctæ orationis spiritum inflammandum ualent, pronunciat, Deus in adiutorium meum intende, &c.

Itidem faciat, cum aliorum se cogitationibus distrahi animaduertit.

In fine etiam uniuscuiusque psalmi sese excitet illis uerbis, Gloria patri, &c.

In conclusione item orationum, cum dicitur. Per Dominum nostrum Iesum Christum, spe sancta erga illum, redemptionis nostræ auctorem sese confirmet.

Et quoniam attentio ualde admodum excitatur, si quæ quisque profert, rectè intelligat: idèo in ea potissimum expositione psalmorum assidue uersetur, quæ non uaria sit; sed quæ tota in excitandis, exercè disque sanctis affectibus uersetur.

Cum autem magnus psallendi fructus in psalmorum affectibus uersetur, siuè quis in Choro, siuè priuatim, siuè submissa, siuè alta uoce, oraret: idcirco, certos sibi locos psalmorum præfinit, quibus omnis hæc ratio concludatur.

Loci præcipui, præter cæteros, si sint, unde salutare affectus existunt, laus Dei, memoria bonorum nostrorum, commemoratio nostræ miseriæ, & reprehensio malè agentium.

Psalmorum uerbis, cum Dei bonitas prædicatur, ad illius dilectionem, & ad gratiarum actionem de beneficiis, quæ à diuina benignitate proficiuntur, se toto animo accendat.

Cum illius infinita sapientia, potentia, commemoratur; admiratione afficiatur: tum intimè gratuletur, cum aliquid Dei auxi-

lio benè gestum narratur.

Cum bonorum memoria recordatioque psalmorum vocibus exci-
tatur, desiderium quoddam concipiat, illa sibi, & alijs consequendi; tū
illa eadem à Deo petat, tū in Deo spem animo capiat fore, ut diuina
eius ope, non modo quæ bona sunt, quæque salutaria, assequatur; sed
quæ mala, ac quæ perniciem afferunt, uitet.

Aliquando etiam intimè in Domino gaudeat, se bona, Deo iuante,
adeptum esse, & mala cauisse.

Ex miseriarum commemoratione, timorem concipiat, dolorem, ac
humilitatem, cum suas cognoscit infirmitates.

Ex reprehensione malè agentū, agnoscat zelū diuinę uindictę, &
indignationem contrā nequitiam. Atque itā quidem ex salutaribus his
affectibus fructum psallendi vberimum capiet.

Peroratis psalmis, absolutoque Canonicarum horarum officio pau-
lulum tacitus consistat, genibusque flexis ueniam deprecetur, & negli-
gentię, & distractionis, alicuiusve culpę, quam in eo precatōnis offi-
cio admisit: tumque hoc oret, ut pro Christi, totiusque Ecclesię me-
ritis, orationis suę obsequium, ac ministerium gratum sit, atque ac-
ceptum.

In eo psallendi officio, cum ea mentis attentio, & salutaris affectus,
tū corporis decens compositio requiretur.

Ideò, præter ea, quę de genibus flectendis, de capite inclinando,
de stando, de sedendo, ac de ceteris partibus in primo Concilio Con-
stituta sunt, quędam etiam in Choro cauemus; quę, utpotè minus
decentia, & à loci illius cultu aliena, uitari oportet: ea uerbò
tabella descripta sunt, quę cura nostra edetur, ac in singulis sacri-
stij Ecclesiarum, tū Cathedralium, tū Collegiarum, tū paro-
chialium affixa perpetuò sit.

Tū uerò etiam hæc ipsa monita, alia tabella descripta, itidē in sin-
gulis Sacristijs habeantur.

a. de Matuti-
no, & prima.

79 Matutinum officium, uel media nocte, uel saltem eo tempore insti-
tuatur, ut sub ortum solis absolutum sit, uel ea hora, quam Episcopus
prescripserit: ea tamen habita ratione, ut uerè matutinum dici possit;
& alię horę, Missę, & officia, maturè perfici queant. Sed præ-
terea eorum Canonicorum, & clericorum commoditari consulatur,
qui propè ecclesiam non habitant.

80 Matutinum Vesperis non dicatur, exceptis tamen diebus octauę fe-
sti & solemnisi diei Corporis Domini nostri Iesu Christi, ceterisq; die-
bus, quibus ex Romanę Ecclesię instituto est permissum in iis Eccle-
sijs, ubi hæc consuetudo seruatur.

Matutinū in Choro Ecclesię celebretur quouis anni tempore.

Atq;

At si tamen vehementia frigora sint, uel alię uelle iuste causę intercedant; de licentia Episcopi in sacristia, uel honesto alio eius Ecclesię loco dici possit.

81 Prima oriente sole, dicatur, uel paulò post, pro consuetudine ecclesię.

1. De Matut. & Prima.

82 Horę sextę, & nonę item officia diuina, antè, aut post Missę conuentualis sacrificium, pro ratione temporum, & officij diuini, ad prescriptum rubricę Missalis Romani celebrentur; nisi aliquandoürgens causa incidat, quamobrem illa alio tempore, quàm prescriptum est, in choro tamen, celebrari, peragiq; Episcopus iusserit.

4. Quę pert. ad sanct. Missę sacrif. & ad diu. offic.

83 Diebus Dominicis, festisq; alijs, quibus officium duplex peragitur, canonicus hebdomadarius, dum uesperarum officium obit, celebratue, pluuiiale induat: tum etiam duo ecclesię ministri pluuiialibus induti adsint, eaque munera prestent, quę prestari moris est.

84 Quoniam supellex, quę canonicis, cęterisq; Cathedralis, & Collegiatę, ecclesię ministris in diuinis officijs celebrandis usui est, libello instructionis ecclesiasticę supellectilis prescripta, cum supellectile, quę in Missis conuentualibus adhibenda, permixta est; ideo de ea ipsa supellectile infra oportune agetur, tit. de supellectili, quę canonicis, cęterisq; Cathedralis, Collegiatę, & parochialis ecclesię ministris in Missis conuentualibus diuinisq; officijs usui est. De quę supellectile, quę in processionibus adhibenda est.

4. Vt supra.

85 Sicut sancta mater ecclesia, pro temporum, officiorum quę ratione, sacrarum uestium apparatus, ornatumque coloribus distinctum esse uoluit; ita quemadmodum etiam Missalis Romani rubrica prescribit, in omni ecclesia & altare, & sacerdos celebrans; si quę solenniter fit, diaconi etiam, & subdiaconi, & alij eiusmodi ministrates, sacro uestium amictu, ut pro ecclesiarum facultatibus fieri potest, induantur: qui, colore distinctus, diuinorum officiorum ritui, & temporum rationi conueniat.

86 Libri item, seu uolumina ad usum diuinorum officiorum in Cathedralibus, collegiatis, & parochialibus ecclesijs, cum alijs uoluminibus ad Missam conuentualem decantandam, aliosque usus pertinentibus, coniuncta sint, de illis propterea commodius post titulum de supellectili, &c. tractabitur.

Ad hunc Tit. facere etiam poſſunt Tit. De Miſſa & Veſperis Pontificalibus, De Miſſis conſuetualibus, De Miſſa parochiali, & Miſſa ſine cantu.

De Miſſa, & Veſperis Pontificalibus, vel Epifcopo præſente ab alijs cantandis.

S V M M A R I V M.

- 1 Epifcopus quibus diebus ſolemneſſe Miſſam canat. & ſeq.
- 2 Quibus veſperas, & Matutinum obeat; ac concionetur.
- 3 Epifcopo ſolemniſſe Miſſam celebranti adſiſtat ſacerdos pluuiali indutus.
- 4 Cui alteri is adſiſtat, vel non.
- 5 Adſiſtentiſſe munere nemini attributo, quid ab Epifcopo præſtandū. Quique exempti ab officio Adſiſtentiſſe.
- 6 Quando alij Canonici eidem adſiſtant, quæque non adſiſtentiſſe conſtituta pœna; & ubi; quibusque in actionibus Epifcopalibus. Et de Miniſtris eccl. nu. 20.
- 7 Eodem Epifcopo Miſſam ſolemneſſe celebrante, a quibus Pluuialia, Plana, & Dalmatica induenda, & a quibus non celebrandum. 9. In illo etiam Altari eo die ab alio ſacerdote nō celebrandum. De Miſſis ſine cantu ab epifc. celebr. nu. 4.
- 8 Quæ alia ceremoniarum ratio ſeruanda.
- 10 A quo Euangelium canendum, & libro adſiſtendum.
- 11 Benedictione in Epifcopali in partienda feſtis diebus, maioribusque ſolemniſſe, quod officium Diaconi, alteriusue.
- 12 Miſſæ, Veſperæ, & alia diuina officia Pontificalia in Calendarium referenda, & feſto præcedente denuncianda. Vt Principes, & Magiſtratus Miſſæ, & Veſperis Pontificalibus, ac ſupplicationibus interſint, Epifcopi cura. De feſt. dier. cultu. 24. Quæ, quotuplexque ſupellex Miſſarum, diuinorum officiorum miniſtrorum que Epifcopalium propria. De ſupellectile Miſſarum, & Epifcop.
- Quæ item, ac quotuplex aliorum eccleſiæ miniſtrorum Epifcopo ſolemniſſe diuina officia celebranti inſeruientium. Ibid.
- 13 Epifcopo abſente, vel impedito, quis eius loco, iſdem diebus ſolemniſſe cantet.
- 14 Quibus diebus Miſſæ ſacrificio, & diuinis officijs interſit. A quibus

- 15 *A quibus ad ecclesiam deducendus, & reducendus.*
Quod item officium organistæ, erga Episcopum in ecclesiam aduen-
rantem, orantem, vestes sacras induentem, & de ecclesia abeuntem.
De diu. off. nu. 74.
- 16 *Eidem assistentes canonici duo.*
- 17 *Ante ipsam in Missa, quando canonici coronam faciant.*
- 18 *Benedictio ab Episcopo facienda, & quo ritu post Missam, ac Vesp-*
ras. 11. 12.
- 19 *Diuinis officiis, quibus Episcopus interest, ipse initium faciat.*
- 20 *Suppellex adhibenda in Missis, & diuinis officiis, Episcopo presente*
cantandis, que & qualis.



EPISCOPVS Missam maiorem, & vespas, nisi impediatur, paschalibus, & alijs maioribus festis diebus cantet.

1. De Missa solemnari.

Ea fuit olim vigilantissimorum, sanctorumq; Episcoporum religiosa pietas; vt non modò in solemnioribus anniuersarijs celebritatibus; sed ferè in singulis festis, & Dominicis diebus, ijsq;

præsertim in Auentu, & Quadragesima solemniter Missæ sacrificiũ celebrarent. Quod institutum cum refrigesceret, aliquando Innocentius Tertius, Pont. Max. vehementer doluit. Cui sanè rei, in prouincia nobis commissa, prospiciendum, atque consulendum est pastoralis cura nostra, idè sanètionibus Tridentinis, auxiliante Christo Domino, excitata ad reuocandam, restituendamque ac studiosè retinendam pristinae pietatis disciplinam, atque vsu. Et si igitur multiplicibus alijs Episcopalibus curis, ijsq; varijs, & quæ etiam ad continendos in obedientia, disciplinaq; Christianæ officijs populos attinent, pluribus hoc tempore Episcopi distinentur; at solemnioribus tamen diebus, quibus religionis Christianæ mysteria celebrantur, in diuinis officijs, factisq; solemniter faciendis, illos frequentius, ac studiosius versari oportet.

4. Quæ pertinet ad sanct. Missæ sacr. & ad diu. off.

Itaque his solemnibus, festisq; diebus infra ordine præscriptis, quibus & patrum monumentis, & veteri rituum, ceremoniarumq; Romanarum codice, eoque comprobato, & antiqua, religiosaq; nonnullarum huius prouinciæ cathedralium cõsuetudine, ab Episcopis, prout etiam ipsa Christianæ religionis mysteria postulant, solemniter fieri traditum est, Missæ sacrificium solemnè, pontificali q; ceremoniarum ritu ab eisdem celebretur.

In sanctissima Natiuitate Domini nostri Iesu Christi.
Die solemnè Circumcisionis, quæ est octaua Domini.

Die solenni Epiphaniarum .
 Feria quinta in Cœna Domini .
 Die sanctissimo Paschæ Resurrectionis .
 Die sanctissimæ Ascensionis .
 Die sanctissimo Pentecostes .
 Die solennitatis sanctissimi Corporis Christi Domini .
 Die Natalis sancti Ioannis Baptistæ .
 Die festo sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli .
 Die Assumptionis Beatissimæ semper virginis Mariæ .
 In solennitate omnium sanctorum .
 Die festo sancti, sanctæve, cuius nomine ecclesia cathedralis dedicata est : & die præterea festo præcipui patroni ciuitatis .
 Die consecrationis ecclesiæ anniuersario .
 Die item consecrationis suæ anniuersario .
 Die primo Synodi diœcesanæ .
 Diebus statis, quibus sacras ordinationes solennes Episcopus habebit .

Diebus præterea alijs pro consuetudine suæ Ecclesiæ, tum alijs ite, quibus ex graui præsertim causa Missæ sacrificium solenni ritu celebrare eorum vnusquisque censuerit .

1. Ibidem .

2. Quò studiosius autem religiosa sua sollicitudine, sanctissimæque pietatis exemplis fidelium animos, atque mentes ad religionis christianæ officia Episcopi inflamment; hoc etiam pro pastoralis officij munere curent, vt quibus diebus Missarum solennia in Basilica Cathedrali concelebrant; iisdem, quod antiqui instituti, consuetudinisque fuit, & vesperarum officium, & matutinum solenni ritu ipsi obeant. Tum præterea ijs diebus, vt religiosi cultus exemplo, sic sacra pastoralis concione, aut sermone intrà Missarum solennia fideles sibi commissos pascere nè vllò modo omittant. Fideles verò quò magis à pastoribus suis religiosæ vitæ exemplis, consilio, spectatisque virtutibus adiuuantur, eò vehementius se in omnem benè, sanctèque agendi partem excitare; tum cumulatius christianæ disciplinæ officia præstare eos oportet. Quare festis his diebus, cum frequentissimi ad Missarum Episcopaliū solennia conuenire studeant; tum è sacra benedictione Episcopali aliquem salutarem fructum, largiente Domino, consecraturi, nè ante inde discedant, quàm ab Episcopo illam demisso, humilique animo, & genibus flexis de more acceperint. Vt id sanè omni studio illi præstant, cum eos crebrò præmonere, tum graui sermone cohortari parochi sollicitè carent.

1. Ibidem .

3. Episcopo, & ei, qui in Ecclesia dignitate præditus sit, & canonico,

nico, die festo solennem Missam celebranti, adsistat sacerdos, qui adsistens dicitur, pluuiali indutus.

4 Quod de Adsistente, pluuiale induto, in Concilio provinciali primo decretum est, ita dum taxat locum habere decernimus, vt Episcopo & alij, Episcopalibus insignibus vtenti, is adhibeatur; alij præterea nemini.

4. Ibidem.

5 Si adsistendi munus nemini attributum est, Episcopus cum capitulo attribuat; vel certos eligat sacerdotes, qui id in orbem obeant: cuius officij immunes sint, hebdomadarij, Magister chori, & Pūctatores.

1. Ibidem.

6 Episcopo, in vrbe etiam, extrâ Ecclesiam Cathedralẽ, pontificalia munera obeanti, vt potè consecranti, vel reconcilianti ecclesias, cœmiteriave, aut ordines sacros, aut confirmationis sacramentum, aut sanctissimam Eucharistiam frequenti populo ministranti, aut alia huiusmodi munera pontificalia exercenti, cum is visserit, assistant, inferuiant, ministrentve, quicumque ex ijs, qui dignitates obtinent, & de capitulo, ac reliquo ecclesiæ clero eidem Episcopalia munera in Ecclesia Cathedrali exercenti, inferuire, assistere, ministrareve solent, aut debent.

4. Ibidem.

Conc. Trid.
sess. 24. c. 12.

7 Quibus in Ecclesijs Cathedralibus dum vesperarum, aliarumve canonicarum horarum officia, Missarumq; solennia ab Episcopo solenniter fiunt; canonici item, quiq; dignitatem obtinent, pluuialia, aliasve sacras vestes pro libri pontificalis Romani ratione non induunt; in ijs ex eiusdem, & aliorum item de cœrimonijs ritè conscriptorum, probatorumq; librorum præscripto ad vsum introducatur, aut intermissus reuocetur ille, Episcopalibus officijs conueniens, pluuialia aut dalmaticas, aliumve sacrum vestitum, vt potè planetas, certis stans diebus induendi mos. Itaque vbi illa indumenta totidem non sunt, quot pro induentium numero esse deberent, quàm primùm ad officiorum pontificio, solenni q; ritu, vt decet, celebrandorum, vsum comparentur communi vniuersi Capituli sumptu: nisi iure, aut consuetudine, aliave ratione à sacristia, vel à fabrica, vel à singulis canonicis cum sumptum præstare oportere Episcopus consuevit; tuncq; à quibus debetur, planè præstetur temporis spatio, quod idem Episcopus præscripserit.

4. Ibidem.

8 In cæteris quoque omnibus, quæ ad cœremoniarum rationem, ritumq; pertinent, regulæ in libro pontificali, cœremoniali q; item probato de diuinis officijs, pro temporum ratione, ritu Rom. præscriptæ diligenter, & accuratè omnino seruentur. Id autem omne præstari, atque in vsum omninò introduci, Episcopi cura sit.

9 Dum in ecclesia Missæ sacrificium sine cantu, siue absque cantu Episcopus facit, nè interea ab alio sacerdote in ea fiat, quò ad ille, sa-

4. Ibidem.

cro

cro peracto, de more benedixerit: nisi aliquando secus ob urgentem causam permittendum duxerit. Quod institutum, cum Missæ Conuenticales ab alijs celebrantur, præsertim festis, solennibusque ecclesiarum diebus, ubique tum maxime in oppidis, pagisve in usum introduci idem Episcopus curabit.

10 Archidiaconus, etiam si sit sacerdos, vel præbendâ etiam sacerdotalem, præter Archidiaconatum, obtineat. Missæ sacrum solemniter Episcopo celebrante, ut & in Metropolitana & in alijs huius provincie ecclesijs compluribus moris est, sui que muneris, euangelium canat; vel, ubi ex consuetudine id non feruetur, omnino ut Diaconus, diaconalibus vestibus indutus, Episcopo assistat. Archipresbyter autem officio assistentis ad libitum feruiat; nisi ex consuetudine præposito, vel alteri, dignitate sacerdotali prædicto id competat. Cui muneri, qui sine legitima causa, ab Episcopo approbata, defuerit, distributionibus illius diei sibi debitis, & grauius ex contumacia eiusdem Episcopi arbitrati, mulctetur.

11 Quod religiosi instituti, pietateque consuetudinis fuit, & in compluribus adhuc huius provincie Ecclesijs aliqua ex parte retinetur, pontificali; libro antiquo traditur, de diaconi, alteriusve ministri & chori officio in Episcopali benedictione, id ad usum ubique reuocari, pastoralis curæ est, cum præsertim ad inflammandam & delictum pietatem, præparandamque; in ea Episcopali benedictione attentionem attineat. Itaque diebus Dominicis, festisque cum Episcopus benedictione de more impartiet, diaconus, vel alius minister, ad quem de more pertineat, cuiue Episcopus iusserit, ad populum conuersus, his cantu solenni pronuntiandis uocibus præcat. Humiliate uos ad benedictionem. Tum à choro respondeatur. Deo gratias.

In maioribus autem sollemnitatibus aliquantò id sollemnius præstetur, ritu scilicet, qui in antiquo libro pontificali ita præscriptus est, ut chorus primò dicat. Princeps Ecclesie pastor cuius, tu nos benedicere digneris, Tum diaconus respondeat: Humiliate uos ad benedictionem. Post, chorus humili uoce concinat. Deo gratias semper agamus. Denum Episcopus solemniter benedicturus, dicat præscriptas, pro temporum ratione, orationes, quæ ex libro antiquo pontificali descriptæ, edentur.

6. Quæ ad diu. off. pert.

12 Solemnes Missæ, Vesperæ, aliaque diuina officia, quæ ab Episcopo ritu pontificali solemniter celebrantur, quo populus frequentior conueniat; cum in Basilica Cathedrali, tum in Ecclesijs collegiatis, & parochialibus item Ciuitatis die festo proximè præcedenti denunciantur: eamque ob causam in Calendarium anniuersarium referantur, ut ordine descriptæ sunt in Concilio provinciali quarto.

Si que

Si quæ autem Missæ, aliavè officia, ob causam, quæ extrâ ordinem incidere, aliqñ pontificali ritu, solemniquè celebranda erunt, Episcopi iussu, ijs in tempore significantur à quibus populo denuncianda sunt.

13 Cùm Episcopus statis prescriptis diebus, quibus debet, vel quia abest, vel morbo, aliavè causa occupatus distinetur, Missam, vespervas, aut alia diuina officia solemniter non celebrat, tunc eius loco hoc præstet, qui in ecclesia cathedrali primam sacerdotalem dignitatem obtinet. Hic verò si aliquando abest; aut impeditus est; is, qui post illam sacerdotalem item dignitatem, vel canonicatum obtinens alijs dignior non impeditus, adest, id munus obeat.

14 Episcopi, quàm sapissimè possunt, solemnè Missæ, ac diuinis officijs inter sint. Diebus verò Dominicis Aduentus, & Quadragesimæ, nisi legitima causa intercesserit, omninò nè desint.

15 Episcopum ad celebrandum, vel audiendam Missam, ad aliavè diuina officia solemnè venientem, canonici deducant, & reducant.

16 Episcopus pro ceremoniarum ratione, rituve, cum Missæ conuenuali, aut diuinis chori officijs in Basilica cathedrali, vel in alijs collegiatis ecclesijs interest, & item cùm processiones agit, aliavè eiusmodi; adhibeat sibi assistentes duos de capitulo, qui ei, & cùm pontificale officium non celebrat, in omnibus his, alijsq; actionibus assistentium munera omnia præstent.

17 Missæ sacrificium cum solemniter, præterquàm pro mortuis fit, cùm episcopus præsens adsit, canonici, & aliqua illius ecclesiæ dignitate præditi, quo tempore Hymnus, Gloria in Excelsis, & Symbolum item, & alia eiusmodi canuntur, ad Episcopum ordine veniant, in cuius conspectu corona facta, tunc simul cum eo singulas illas Missæ partes dicant, pro ceremoniarum ritu, ac ratione.

18 Peracto Missæ conuenualis sacrificio, vespertarum officijs in ecclesia absolutis, in quibus Episcopus præsens aderit, diebus Dominicis, ac festis, & alijs item, quibus ex ceremoniarum Romanarum vsu, rituq; moris est, solemniter ipse benedicat.

Quod sanè etiam præster peractis solennibus processionibus alijsq; id generis officijs.

19 Episcopus diuinorum officiorum, quibus præsens in Ecclesia adest, initium, statim precibus, versibusve faciat, orationesq; statas ipse dicat, binis accensis luminibus in eius conspectum allatis.

20 Hæc supellex eadem est, quæ Canonicis, ceterisque ecclesiæ Cathedralis ministris in peragendis diuinis officijs necessaria est; de qua sequenti titulo dicitur.

4. Ibid.

1. De Missa. solenn.

5. Quæ ad di. off. pert.

4. Ibid.

6. Quæ ad di. off. pert.

De supellectili Missarum, diuinorum officiorum ministrorumq; Episcopaliū propria: deq; indumentis Ecclesiæ ministrorum Episcopo solenniter diuina officia celebranti inseruientium, cum eorundem præscriptis formulis.

S V M M A R I V M.

- 1 *Supellex Episcopalis in diuinis officijs, vt distribuitur.*
 - 2 *Apparatus altaris maioris Episcopo celebrante, & cuius formæ, & quotuplex. 6. 7. 8. 9. Cuius materiæ, & speciei & coloris. 11. 12. 13.*
 - 3 *Vestis, indumenta, ornamenta ve episcopalia Missarum, diuinorum officiorum, ac ministeriorum solennium vsui necessaria, quæ, & qualia, quotupliciaq; 6. 9. Cuius materiæ, operis & coloris. 11. 12. 13.*
 - 4 *Indumenta ecclesiæ ministrorum, Episcopo solenniter diuina officia celebranti inseruientium, quæ item, cuiusq; formæ, ac quotuplicia. 6. 10. Cuius materiæ, operis & coloris nu. 11. 12. & 13.*
 - 5 *Reliqua supellex, Missæ, diuinorum officiorum, aliorumq; ministeriorum Episcopaliū solennium vsui, quæ, qualis, & quotuplex. 6. Cuius materiæ operis, & coloris, nu. 11. 12. 13.*
 - 6 *Supellex, quæ Missarum, & officiorum Episcopaliū vsui propriæ, vt supra, addicta, pro varietate colorum quintuplex esse debet.*
 - 7 *Supellex indumentorum, quæ è lino, byssove conficta, ministrisq; Episcopalibus addicta, & in simplici numeratione supra mox posita, ob mundiciem, necessariūq; lauacionis vsum multiplicia esse oportet, exponitur, videlicet*
 - 8 *Indumenta linea altaris quot.*
 - 9 *Indumenta linea episcopalia quot.*
 - 10 *Indumenta linea vsui ministrorum episcoporum inseruientium quot.*
 - 11 *Sacræ vestes, & indumenta quæ eiusdem materiæ, & coloris.*
 - 12 *Vestis atq; indumenta eiusdem quidem coloris; sed materiæ diuersa.*
 - 13 *Indumentorum ornamenta, materiæ, colore, opere, artificiove inter se vt maximè potest conuenientia.*
- Vasa, vestes, indumenta, ornamenta ve supradiicta omnia, ad quem apparatus non adhibenda. De Missis sine cantu. 41.*
- Ea neque in Missa, neque in diuinis officijs adhibenda, antequam sint benedicta. Ibid. 45.*
- Et à quo illa benedicenda. De sacramentalibus. nu. . . .*



SUPPELLEX, Episcopali vsui solum addicta, hæc erit, quæ infra commostrata, partim ad altaris maioris apparatus attinet; partim præcipua, ac propria est vestium Episcopaliũ, ad Missæ sacrificij, & diuinorum officiorum, ministeriorumq; sacrorum solemnem celebritatem vsunque necessariũ partim ex indumentis est, quibus utuntur, qui cumque Ecclesie ministri Episcopo solemniter celebranti ministrant, partim verò, quæ reliqua suppellex est, ex multiplici genere constat: quod infra exprimitur titulo suo.

Inst. sup. ecc. lib. 2. de sup. Missa. &c.

2 Altaris maioris sequens apparatus est: cuius forma eadem est quæ in frã tit. De supellectile, quæ Canonici, cæterisque Ecclesie Cathedralis, & Collegiatæ ministris, &c. præscripta est.

Inst. sup. ecc. lib. 2. de apparatu alt. maioris Ep.

Crux.

Candelabra septem, cum operculis ternis extinctorijs.

Emunctoria duo.

Tabella secretorum vna.

Mappa, quas tobalias dicunt.

Mappa, seu Tobalia maior vna.

Pallium.

Velamentum ad ornatum frontispicij Altaris.

Tela stragula Altaris.

Tapetia, seu stragula bradellæ, & graduum altaris, & plani item, quod à fronte, & ab utroque eius latere est.

3 Vestes indumenta, &c.

Caligarum par.

Caligæ Episcopales, ita longe esse debent, ut vsque ad genua prætensa, digulis in ea parte astringantur; quemadmodum cum rasyterij significatio ne conueniens est.

Inst. for. sup. lib. 2. de caligis Episc.

Sandaliõrum par.

Sandalia, calcei scilicet, quibus Episcopus ad Missæ sacrum solemniter faciendum utitur, è solea integra subitus consistunt: à parte autem superiori decenter ornata: quæ fenestrata etiam superne olim fuisse non sine mystificatione, Innocentius III. Pont. ostendit.

Ibidè de Sandalis.

Amictus vnus cum fascia, seu auriphrygio.

Amictus, qui quoniam humeris imponitur, superhumeralis etiam appellabatur, eiusmodi, ut olim fuit, esse debet, cui fascia assuatur, quæ tamquam collare quoddam, circa collum super casulam aptetur.

Inst. fol. sup. eccl. ibidè de Amictu.

Fimbria porro fasciæ condecorata sit: cui præterea tres Cruces annectatur; vna in medio, et in utroq; capite duæ. Longa sit fascia hæc orbitum circiter unum, et uncias sex: lata uncias circiter septem.

Porro amictus, è tenui cadidaq; tela lineæ sit: pretiosior è subtiliori.

Lon-

Longitudine esse debet cubitorum circiter duorum : latitudine autē se-
 quicubitali . In duobus eius angulis anterioribus assumentur finiculi:
 qui Crucis instar supra pectus transversi, indeque in tergum ducti, moxque
 reuocati, connectuntur, ut nē suo loco amictus moueatur .

Si verò amictus sine fascia adhibetur ; in eius medio Crux inciarum,
 duarum longè ab extremitate digitis duobus supernè , ac, aliave ratione
 affigetur. Extremitates autem amictus, præterquam ex ea parte, que collū
 ambit, aliquo modesto opere exornabuntur: ceterę eius partes , ut illa su-
 perioris amictus, fasciam habentis .

inst. for. sup,
 ibid. de Alba,
 &c.

inst. for. sup,
 ibid. de Alba,
 &c.

Alba cum suis Grammatis, seu auriphrygijs,
 Alba, quam candida vestem, camisum etiam à colore vocant, è tela
 tenui, candidaque sit; illa pretiosior è tenuiori, longè autem quatuor
 cubitos producta, & succinta, cum à lumbis undique redundet, tum ad
 pedes usque pertingat. Latè præterea cubitos quattuor, ac paulo amplius,
 circumquaque pateat .

Manicas habeat longitudine sesquicubitali, latitudine ab humeris pæ-
 cubitali, quæ usque ad manus sensim angustius ducantur .

Consuta autem sit non artificiose, sed simplici acus opere : in extremis
 verò manicis, & in summa veste, aliquid dumtaxat sit, ac paululum, ac te-
 nuiter elaboratum .

Et ab ima parte aliquantulum reflexum . In ima parte albæ à fronte,
 & à tergo, itidem in extremis eius manicis, quadræ particule, quas gram-
 matas, seu auriphrygium appellant, panni serici, qui coloris, & panni
 eiusdem, ut casula sit, rectè assuantur . Que grammate circumquaque fim-
 brijs densis exornate sint .

Vbi verò Alba, sine auriphrygio, seu grammatis adhibentur, ampliè
 ab imma parte circumquaque pateant cubitos sexdecim: sic paulò, & la-
 tiores, & longiores sint, quam aliæ grammatis ornate, ut circumPLICATE,
 ac succinctæ, ad lumbosque reflexæ rugarum, crisparumve decorem exhibe-
 beant .

inst. ibidē de
 Cingulo.

Cingulum, seu Zona, cum suo succintorio.
 Cingulum, quæ Zona ab Innocentio III. Pont. appellatur, ex candido
 lino, vel cannabi tenui sit confectum; longitudine cubitorum circiter sep-
 tem. Cuius cinguli capita globulis eiusdem materiæ inserantur, filamentu-
 rum manipulis appensis, quos floccos dicunt .

Cingulum verò Episcopale à sinistro latere duplex, ut uocant, succin-
 torium, seu succingulum, quo scilicet Stola cum cingulo connectitur, habe-
 re debet pro ratione mysterij .

Ibidem.
 Ibidem.

Crux pectoralis, ad collum appendenda.
 Stola, qui item orarium, & palla linoſtina à Damaso vocatur,
 extrin-

extrinsecus materia colore cum planeta congruat, intrinsecus autem tenui serico vestitur eiusdem coloris item.

Longè cubitis circiter sex, ita ut infra genua producat: latè autem pateat uncijs sex; ab utraque autem extrema parte sensim latiuscule patens laccinjs, seu frangijs, ornatur, que longitudine sint, unciarum trium: cui præterea Cruces tres annectantur, vna in medio, relique due in eius partibus extremis.

Vnaquaque verò Crux parvula sit, forma quadrata: que ab omni parte uncijs circiter tribus constet.

Stole Sacerdotali nihil appendatur, Episcopali verò, & diaconali, ab utraque media eius parte fusticulis serici, eodemque colore, & flocculis laciniatis annectantur; usque ad illius rectè connectendæ usum.

Tunica

Tunica Episcopalis, quam Tunicellam dicunt, è serico tenuiter contexta esse debet: paululo angustior, & breuior, quam Dalmatica infra descripta.

Ibidem. de Tunicella.

Dalmatica

Dalmatica Crucis formam præbere debet, ita ut non recisis manicis, sed ad manum usque protensis, usdemque latè patentibus, conficiatur.

Ibidem. de Dalmatica.

Episcopalis amplioribus manicis, quam diaconalis, hæc latioribus, quam subdiaconalis, qua Tunicella vocitata, illas angustiores habere debet.

Ex eadem materia Episcopalis constet, qua Tunicella Episcopalis.

Longa esse debet cubitis duobus, & uncijs sexdecim, atque eiusmodi, que infra genua protendatur, uncijs circiter decem; lata verò à summo, seu ab humeris cubito vno, & uncijs circiter quattuor, ab extremis oris vndique patens cubitis circiter quinque, vel amplius, ut eius latitudo cum mysterij significatione conveniat.

Diaconalis verò, & Tunicella subdiaconalis lineis, seu fasciis coccineis ornatur, à fronte, & à tergo, hinc inde à summo, usque ad imum ductis.

Auriphrygio præterea insignitur, nempe quadris particulis, auriphrygio contextis, inter lineas coccineas illas in extremitate à tergo, & à fronte asutis.

Extremitates huius uestis omnes, præter eam, que circa collum est, fimbria cum modicis filamentis exornantur. Interior autem pars tela eiusdem coloris tecta sit.

Chirothecarum par.

Chirothecæ Episcopales contextæ esse debent, et circulo aureo insigniter in extrema parte ornate.

Inst. ibidem de Chiroth. Episcop.

Planeta

Casus

Ibid. de Pla-
necta.

Casula, quam alij pbelonium, & planetam etiam ab ampla latitudine dicunt, cubitos tres, & paulo amplius late patens sit; ita ut ab humeris proiecta, complicationem vnus saltem palmi infra vtrumque humerum recipere possit. Longè autem cubitos totidem, aut aliquanto longius demissa sit, ut pend ad talos vsque pertineat.

Fasciam item latam vncijs octo ad minimum, quæ astuta sit, ab anteriori parte vsque ad extremum dependentem habeat: cui altera fascia transversalis in summa propè parte, & à fronte, & à tergo adiuncta, Crucem vtrinque exprimat.

Ibid. de Su-
bireto.

Subireta mitralia quatuor.

Subiretum mitrale non è serico, sed panno laneo sit: idemque forma rotunda, non quadrata.

Mitra pretiosè binæ.

Ibid. de Mi-
tra.

Mitra, quæ pretiosior est, è serico auro intexto, gemmis, & margaritis, ac usque opere ornata, Episcopalis dignitatis splendorem præsert.

Alteræ simplex è tela lini purissimi, eaque tenui, & candida conficitur, colore autem albo.

Circulo aureo circumamicta à parte, quæ induitur caput: cornua itè dextra à summo præseferens, vnum à fronte, alterum à tergo: duas etiam lineas in humeris pendulas habet: quarum extremitates, seu fimbriae, lacini constant.

Annulus Episcopalis insignior.

Ibid. de an-
nulo.

Annulus Episcopalis, ex auro puro, puto solidè conflat, palam habetur cum gemma pretiosiori, in qua nil sculpti esse debet.

Gremiale.

Ibid. de Gre-
miale.

Gremiale, longè constet cubitis circiter duobus, latè cubito vno tantum, & vncijs item circiter duodecim, intrinsicè tenui serico eiusdem coloris vestitum; vndique verò cinctum laciniarum auro, argenteo, textarum ornatu.

Baculus Pastoralis.

Ibid. de Ba-
culo Pasto-
rali.

Baculus pastoralis à parte ima præacutus, à media totus rectus, à summa retortus esse debet.

Orario, aut sudario non ornatur, si Episcopalis est: quo insigni Abbatialis ab illo distinguitur.

Longitudine recta est cubitorum trium, & vnciarum duodecim: parè verò illius retorta, totidem vncijs, aut paulo altius eminet.

À summa rectitudinis parte, est crassitudine orbiculari vnciarum circiter septem: quæ propè ad imam partem descendens, paulatim dimittit, vncijs quinque constat: in ipsa verò planè ima parte ferro, vel argento, ac lionè metalli genere præacuitur.

Pars recta baculi integitur laminis solidis argenteis, nulla calatura ornatis: retorta, laminis item argenteis calatura elaboratis, & fabri argentarii iudicio inauratis.

Connectitur autem cum illa parte recta, aliquo calati argenti opere, certis locis inaurato: quod sexanguli formam exhibens, sacris imaginibus ornatur.

Manipulus.
Pluiale.

Vestis, quae pluialis vocatur, semicircularemque formam exhibet, ad imos usque talos protenditur, longitudine scilicet cubitorum trium, & unciam circiter sex constans, & pro semicirculi ratione late patens.

Ibid. de pluiali.

A simbrijs ornatum laciniarum habet: à parte solum anteriori tota ab summo ad extremum usque aperta, hinc & inde auriphrygio, sacris etiam imaginibus intexto, decoratur. à posteriori parte insigne, quod capucium dicitur, breuibus admodum lacinijs, ornatu verò auriphrygiato, qui anteriori respondeat. A summa verò parte anteriori, tantum fibula inconsuta connectitur: intrinsecus autem serico tenui, aut panno bombycino eiusdem coloris circumuestitur.

Pectorale, ad pluialis connectendi usum.

Pectorale, ornamentum scilicet illud, quo ante pectus pluiale connectitur, duobus uncis subiectis, ex argento inaurato conflatum esse debet, cui lapis aliquis pretiosus inferatur, aut sacra imago.

Ibid. de Pectorali.

4 Indumenta Ecclesiae ministrorum, &c. quorum forma partim supra descripta est, num. 3. & partim infra describetur.

Inst. supp. e e cl. ibid.

Pluiale Sacerdotis, assistentis ad librum.

Tunicellae duae, vsui duorum assistentium Diaconali vestitu.

Amictus, vsui Diaconi vnus: in Ecclesia Metropolitana duo, cum suis fasciis, seu auriphrygijs.

Amictus item, vsui Subdiaconi, vnus: in Metropolitana duo, cum suis fasciis, seu auriphrygijs.

Alba Diaconalis, una item: at in Metropolitana duae, cum suis grammatis, seu auriphrygijs.

Alba Subdiaconalis, vna etiam: duae verò in Metropolitana, cum suis grammatis, seu auriphrygijs.

Cingulum Diaconale unum: item in Metropolitana duo.

Cingulum Subdiaconale, unum: in Metropolitana duo.

Dalmatica Diaconalis una: in Metropolitana duae.

Tunicella Subdiaconalis una: at in Ecclesia Metropol. duae.

Stola Diaconalis una: in Metropolitana duae.

Manipulus Diaconalis, vnus: in Metropolitana duo.

Manipulus Subdiaconalis vnus: in Metropolitana duo.

A a Velum

Inft. for. sup.
de vel Subd.

Velum Subdiaconale ad vsum ferendi Calicis, patenęve sustinēde.
*Velum Subdiaconale. fascia scilicet illa, quę Subdiacono vsui est ad cō-
regendum Calicem, cum illum instructum in altare defertur, ex velo sit, au-
ro, aut argento intextum; à lateribus ornatum simbrijs; à capitibus etiā
filamentis aureis, aut argenteis, aut certè auro, & argento admixto.*

*Longè sit cubitos sex; latè verò patens, quanta est veli propria lati-
tudo.*

Pluuiale, vsui sustinentis librum.

Pluuiale pretereà, vsui sustinentis candelam accensam.

Pluuiale vsui ferentis baculum.

Velum vsui Capellani sustinentis mitram.

Vela item, seu continentię, vsui, ministeriove portantium indu-
menta, ornamentave Episcopalia, cum Episcopus scilicet illis, vel in-
duitur, vel exiit: eaque duodecim.

*Vela ministerialia, nempe fascia illa, quę à collo pendent ministrorū,
Mitram, aliave indumenta Episcopalia ferentium, vel sustinentium, lon-
gitudine constant cubitorum circiter sex, latitudine tam ampla, quanta
est tela, è qua confecta sunt.*

*Confecta autem esse debent è velo candido bombacino, eoque tenui ad-
modum, à capitibus filamentis sericeis albis ornata.*

5 Reliqua supellex &c.

Crux.

Inft. for. sup.
lib. 1. de Pa-
tena.

*Calix, ex auro puro, aut si prę facultatum tenuitate non potest, ex
argento puro puro itidem conficiatur; eoque inaurato ab omni parte
interiori, & exteriori: cuius pes ex auricalcho inaurato permitti potest,
si prę inopia ex auro, argento ve fieri non potest.*

*Quī pes amplè, pro illius magnitudine ita pateat, ut firmissimè, vbi col-
locatur, hærens, cadere non queat: forma autem, aut octangula, aut sexan-
gula, aut alia eiusmodi sit.*

*In cuius pedis superficie imaginis appareant, quę tamen manum non
impediant, aliqua sacra passionis mysteria significantes, nulla expressa
sunt signa ad ornatum inanem spectantia.*

*Nodus in medio decorè, rectèque ornatus, nihil, vel minimum, eminēs
habeat, quo, dum Calix capitur, incommodè capiatur, aut digiti quic-
quam ledantur; præsertim quo tempore in Missę sacro, ille, indice, &
pollice coniunctis, manu teneatur.*

*Cupa ali quantulum in fundo angusta, sensim vsque ad summum labiū
latior fiat.*

*Labrum eiusmodi sit, ut neque extrinsecus, neque intrinsecus vllō mo-
do reflectatur.*

*Calix maior, pretiosior scilicet, ex auro puro puro, & piarum imagi-
num*

num calatura insigniori, qui ad Missæ Sacrum solemniter faciendum adhibeatur, amplè in orbem pateat uncias saltem octodecim: ab imò autem usque ad summum altitudine sit uncias quatuordecim: ampliori vero etiam in Ecclesia Cathedrali, collegiata, ac parochiali insigni.

Calix minor, qui in Missæ non solemnibus sacro usui est, amplitudine in orbem ducta uncias quatuordecim, altitudine duodecim.

Vas ad usum abstergendi Calices, infra de Corporalibus.

Patena.

Patena eodem auri, aut argenti genere, quo Calix est: que si argentea est, inaurata undique esse debet, nihil artificiosè elaboratum; ac nè circulum quidem, circino profundiusculè ductum, ullo modo habeat.

Inst. fabr. sup. pel. lib. 2. de Calice.

Labrum extremum circulare, ità tenue admodum, ut adiumentum inde sit ad Sacræ Hostiæ fragmenta rectè, facileque colligenda.

Illam mediam tenuem concavitatem habeat, que amplitudinem libri Calicis ferè adæquet.

Patena maior, & pretiosior, que Calici grandiori conveniat, amplè in orbem pateat uncias triginta octo, vel amplius, pro amplitudine Calicis: minor verò triginta duas.

Velum Calicis.

Velum Calicis ab omni parte cubito, & uncis duodecim, ac paulò amplius latè patens sit: ab oris undique opere sericeo, auro, argento ve tenuiter ornatum.

Ibid. de velo Calicis.

Pretiosius autem auro, & argento contextum sit, simbrijs itidem aureis, aut argenteis adhibitis.

Sacculus Calicis.

Sacculus Calicis, & patenæ è lino sit; vel ex cannabi latè tam patès, longèque productus, ut minimè artè calicem capiat.

Ibid. de Sacculo Calicis.

Ab altera parte clausus erit, & tota tela, quantum lata est, crispata, & in orbiculum consuta, & connexa: aut etiam ita consutus erit, ut duo anguli fiant, sicut communiter fit; tunc enim transversus calix in ipsum Sacculum constringendus.

Theca Calicis.

Theca lignea, ad Calicem itidem, una cum Sacculo condendum, comparata, simplici opere, nulloque profano ornatu, ità conficiatur, ut ad Calicem, una cum patena capiendum apposita sit, operculo etiam adhibito, quo compressè claudatur: intrinsecùs laneo panno, aut holoserico, quem nullatum dicimus, extrinsecùs corio circumuestiatur: cui etiam linea sine cingulum ex corio ad eam gestandam insertum, adhibeatur.

Ibid. de Theca calicis.

Corporale.

Corporale è tela linea pura, & candida sit, ac simplex item, nihilq; elabo-

A a 2 bora-

Ibid. de Corporal.

boratum, & nihil sericum intextum habeat, ab oris autem acus opere simplici punctum solum retortum sit. Longè autem uncias triginta ad minus pateat: latè totidem, ità verò complicatum, ut nulla eius extremitas appareat.

In Cathedrali, & collegiatis aliqua corporalia esse debebunt, ampliora, pro altaris maioris amplitudine.

Sacculus Corporalis.

ibid. de Saculo corpor.

Sacculus Corporalis à fronte sit; cruce, vel alia sacra imagine in medio intexta; à tergo etià ex eadem materia, & colore: intrinsecus verò subserico, aut tela tenui candida circumuestitus: latè verò undique pateat circiter dimidio cubito, vel paulò amplius.

Ab oris verò inferantur funiculi sericei, cum globulo; quo astrictus claudatur.

Vas ad usum abstergendi Calices, & lauandi corporalia.

ibid. de vase ad absterg. Calices, & lauandi corp.

Vas ex auricalcho confectum, aut aneum paratur, instar peluis, binis manubrijs constans; atque ab vno labro, ad aliud cubito vno, & uncis octo, pluribusve, pro ratione Ecclesiasticæ supellestilis, undique amplum, ore eminenti, per quod, quasi per Canalem, aqua inde paulatim in sacrarium effundi possit.

Quod vas vsui solum sit abstergendi Calices, & lauandi corporalia.

Capsule Corporalium, & purificatoriorum.

ibid. de capsulis corporalium.

Capsule Corporalium è specioso ligno, aut certè condecenter, ornato sint; intus serico, aut tenui panno lineo circumuestite forma verò quadrata.

Capsule item purificatoriorum itidem vestite, atque expolite.

Purificatorium.

ibid. de Purificator.

Purificatorium è tela non crassa admodum, neque tenui nimis, & simplici acus opere confectum, latitudine sit unciarum circiter octodecim ad minimum: longitudine totidem, nec verò minus.

Cui purificatorio Crux parvula in medio acui appingatur.

Capsule purificatoriorum.

Capsule item, ut supra.

Hamula, seu vrceoli quattuor.

ibid. de Hamulis.

Hamula non ex argento, stanno, auricalcho, aliove metalli genere, sed è Crystallo pellucido, non picto, & denique ab omni parte sordibus puras, & suo quaque operculo stanneo argenteove aptè contextæ: pretiosiores autem auro.

Peluis vrceolorum.

ibid. de Pellicula.

Pellicula Hamularum, è stanno Britannico puriori sit: pretiosior, auro, aut argento saltem: opere autem calato, piam speciem exprimente: fundo intrinsecus contexto lato, ac plano, neque elaborato, quo firmius hamulae impositæ habeant.

Missalia duo.

Missale, opere Librario bene, firmiterque compactum, & conglutinatum, tenuioribus tabellis sectilibus, corio intestis, operiatur. In quo corio nihil profani elaboratum, impressumve extet; sed Crucis insigne, aliave sancti p[er] imago. Ad Missalis autem ornatum folia inaurata existant.

ibid. de Missali.

Pretiosius porro, & operimento præterea coriaceo in aurato, & forma ampliori constet; tum litteris etiam insignioribus impressum.

Liber Missarum Episcopaliū, cantus modulatione notatarum, Signaculum Missalis.

Signaculum Missalis, cornu transversale, vnde funiculi pendent, habeat è sericis filamentis confectum, atque ita latum, ut eiusdem Missalis crassitudinem adæquet. Funiculos verò sericos duòdenos, colore diverso distinctos pro officij ratione, atque usu: ac longè ita ductus, ut Missalis longitudinem vix quinque uncis excedat. Pretiosius verò signaculum è cornu transversali constet, quod solidum aureum, aut argenteum sit, idq; inauratum.

ibid. de Sign. Missalis.

Integumentum Missalis.

Integumentum Missalis ita longè deductum sit, ut ab ima parte etiam reflexum, octo uncis superet coriaceum Missalis operimentum: à summa verò nihil omnino extet.

ibid. de integum. Missalis.

Latè præterea patens, ut ab utroque latere intrinsecus reflecti commode queat. Subuectiatur tela lineæ, aut bombycina, præter partem, quæ infra pendens, eodem panno reflexo, ornatur.

Huius integumentum extremitates, quæ Missale à lateribus, & à capite circumdant, lineæ sericæ opere textili, quæ verò ab ima parte lacinijs sericis ornatur.

Pretiosius autem integumentum habeat extremitatum ornatum, & lineæ, & lacinijs, auro, argenteove intextis, insigniorem.

Pulvinar Missalis.

Pulvinar, quod Missali libro supponitur, plenum sit non pluma, non tomento, lanaque concisa; sed lana solida, pilisve ceruinis.

ibid. de pulvinari Missalis.

Longè patens cubito, & paulò amplius, latè uncis circiter decem, & octo, ornatum ab vnoquoque angulo lacinatis fibulis: confutum simplici opere; sed partes extremæ consutæ integantur ornamento eiusdem generis, & coloris.

Cui pulvinari nihil aliud, ac nè scabellum quidem, subiciatur, nisi cum Sacerdoti, oculorum aspectu laboranti, opus est ad Missale altius rollendū. Porro scabellum, pulvinari aliquantò angustius, utrinq; quatuor baculis, transversaliter inter se exigua linea lignea in medio connexis, firmatur: Pulvinaria ad quæ vsū nō adhibēda; vide tit. de Missis sine cātu, etc. n. 44.

Pontificalia duo.

*Signacula Pontificalium bina.**Integumentum Pontificalis unum.*ibid. de infr.
Candelæ su-
stinendæ, &c.

Instrumenta duo, vsui candelæ sustinendæ, cum suis emunctio[n]i[s];
Instrumentum, quod vsui est sustinendæ per capellam candelæ, in Missis,
officijsque pontificalibus, ex argento, pretiosius ex auro; aut argento in-
aurato fiat: manubrio longitudinis unciarum quindecim, & à summa par-
te orbiculo confset: cui mediæ intus lunula infixæ inhæreat ad candelæ im-
ponendæ vsu[m].

Thuribula bina.

Acerre binæ.

Cochlearia bina.

ibid. de Thu-
ribulo, &c.

Thuribulum, acerra, & cochleare, ex auricalcho singula sine artifi-
cijs celata, atque ornata periti artificis iudicio. Pretiosiora autem ex ar-
gento, aut ex auro, vbi per facultates fieri possunt.

Quod sanè thuribulū, cum quadruplici cathenula, & operculo eiusdem
metalli, ubi ritu Romano fit; at Ambrosiano more, cum cathenula triplici,
sineque operculo, addibetur. Longitudo porrò cathenularum sit cubitorū
duorum, & unciarum circiter duodecim.

Vestitus Sedis Episcopalis.

ibid. de vesti-
tu Sedis Ep.

Sedes Episcopalis, vt ex patrum instituto, collocatur loco conspicuo, atque
illustri, ita vestitu decanti pro solemnitatū ratione ornari debet.

Porrò vestitus eius sit è pannis sericis rasis, non villosis, nec auro, argen-
tove intextis. Illius gradus tapetibus, pannisve lancis sternantur.

Scabella picta vsui assistentium Episcopo.

ibid. de Sca-
belli assist.
Episc.

Scabella ministrorum, Episcopo assistentium è tabellis scætilibus popu-
leis abegineisve constent; cubito, aut paulò amplius aliè construenda, in
forma quadrata, quo firmitus hæreant, decorè præterea picta.

Faldistorium.

ibid. de Fal-
dist.

Faldistorium non amplum, neque aliè extructum, vt sedes, Cathedraque
Episcopalis, sed longè depressius esse debet: nec præterea à tergo neque à
lateribus, quicquam habeat, quo sedens Episcopus nitatur. E quaternis li-
gnis nucis, binis scilicet ab anteriori, totidemque à posteriori parte inau-
ratis, laminarum argentearum tegmine ornatis; iisque singulis ab omni la-
terali angulo, formam capitis leonini, paululum prominentis, in summo
exhibentibus, decorè, aptè, firmiterque constans, sedile coriaceum, hæ-
beat solidum, idemque non pluma, sed tomento, pilisve minutim concis-
is plenum.

Integumentum faldistorij.

ibid. de inte-
gum. fald.

Integumentum faldistorij, subuestitum esse debet telà bombycina.
Ità verò dissectum, ut sedili tantum inhærens à reliquis partibus
vsque.

vsque in pavementum defluat.

Palmatoria faldistorii, duo, unum ad sedendi, alterum ad genua
flectendi usum.

Pulvinaria faldistorii, unum genus flexionis, alterum sessionis vsui è se-
vico villoso consent. Eorum longitudo sesquicubitalis erit; latitudo porrò uin. fald.

Abacus.

Mappa Abaci.

Candelabra abaci bina.

Sustentacula Mitrarum bina.

Vasa ad abaci ornatum tria, aut plura.

Peluis magna seu bacile unum, aut duo.

Vrcus magnus, quod bocale dicunt, vnus, aut duo.

Abacus, mensa scilicet illa, in qua vasa magna, ex auro, argento ve con-
stata, ad ornatum insignia, & rei diuinæ necess. ac vestimenta quadam, Mi-
treque, atque alia id generis exponuntur è tabulis scilicet populeis, abi-
egineisue politè confecta, longè pateat cubitis quinque, paulo amplius,
pro Ecclesie magnitudine, Chori ve ratione, latè cubitis duobus, & vncijs
duodecim: atque itcm extrinatum cubitis & vncijs totidem.

A tergo autem gradibus duobus pluribusue constet, pro vasorum ratione.
Suffulciatur porrò binis, ternisve tripodibus, quærneis, aut nuceis, ad suste-
tationis firmitudinem.

Abaci mappa, è lino pretiosiori, byssove eleganter contexta, ita undiq.
pateat, ut à fronte, & à lateribus, ad pavementum vsque pertingat: tum
à tergo, si fieri potest, abaci gradus aptè contegat. Si minùs altera eius-
dem generis adhibenda est, qua gradus sternatur.

Vasa item, ad abaci ornatum in gradibus exposita, ampullari forma
sunt, prout in vasis sacrorum oleorum confectio dicatis, demonstratur in
fra suo loco, altitudine cubitali, aut paulo maiori consent.

Qua verò in medio collocantur, aliquanto altiora esse debent.

Ex auro præterea, aut ex argento conflentur, in quibus profana celatu-
ra nulla extet, sed pia, ac religiosa.

Pelues aquariae, seu bacila, quos fontes appellant, ex eodem etiam
metallo, eademque celatura, tum amplitudine sesquicubitali, per diame-
trum ducta.

Vrci eiusdem item celaturæ, metalli, ac magnitudinis præterea, cum
peluibus aquarijs conuenientis decoris.

Mantilia ad usum abstergendi manus, quatuor: duodecim nume-
ro.

Lintum, quod manibus abstergendis, in Missæ sacro vsui est, ex lino
tenui contextum, longitudine bicubitabili, latitudine verò sesquicubitabi-
li con-

ibid. de lin-
teo ad usum
abst. ma.

li constet: tum præterea uno, & altero capite ornatum lacinis, & filamentis eiusdem materiae, & ab extremitatibus lateralibus acus opere simplici, punctim retortum sit. At illud, quod Missæ Episcopalis vsui erit, cum lino pretiosiori, tum amplitudine maiori, atque ornatu insigniori exillere debet.

Lectionarium ad usum Missæ solennis in Ecclesia Metropolitana.

Integumentum Lectionarij.

Epistolarium.

Integumentum Epistolarij.

Euangelistarium.

ibid. de libris
lection. &c.

Integumentū Euangelistarij: quintuplex 6. cuius materiae, & coloris. Hi libri, nempe Lectionarius, Epistolarius, & Euangelistarius, & characteribus litterarum insigniores, & opere librario bene compacti, conglutinatiue, & decore, firmiterque operati sint ad diuturnitatis vsu, ita ornati, ut de Missali demonstratum.

Ad ornatum præterea, illud pie accommodatum esset, si sacra mysteriorum imagines, in ijs libris certo loco impressæ; minio, & auro expollerentur.

ibid. de integum.
lectionarij.

Integumentum porro eorum librorum tale esse debet, quale integumentum Missalis demonstrauimus.

Integumentum ambonis, vel suggesti.

Integumentum Lectorilis.

Integumentum Lectorilis statarij longè protenditur serè vsque ad pavementum; latè patet, ut lectorilis structura; a parte, in qua libri apponantur, corio vestitur.

Integumentum lectorilis gestatoriij latum, ut est pannus, quo vestitur: longum ad pavementum vsque suggesti ambonis, ut integumentum longitudine esse debet, qua est ipsius suggesti opus; latitudine, quæ vudique illud totum complectatur.

Vas gestatorium aquæ benedictæ.

ibid. de vase
gestat. aquæ
benedictæ.

Vas gestatorium aquæ benedictæ, vsui officiorum Episcopaliū accommodatum, ex argento; eoque certis partibus inaurato confectum, pie etiā alicuius celaturæ speciem præbeat. Ex eodem item metallo, non inaurato tamen, eodemque pie opere celatum, adhibeatur in Ecclesiis Cathedralibus, collegiatis, & parochialibus item, cæterisque aliqua ratione insignibus: at ex ære, aut auricalcho constat, in Ecclesiis, census tenuitate laborantibus, permittitur.

Aspergilla duo.

Pannus lineus, seu Sabarium ad abstergendum caput baptizati vsui in baptismis solemnibus.

Pannus, seu Sabarium, quod ad baptizati caput abstergendum adhibetur.

tur, è tela byssina, quod pretiosius, vsui ministerij Episcopalis est, constare debet; è tela verò linea, quod ab alijs adhibebitur. Erit verò circumquaque aptè, decorèque simbriatum è tela vel byssina, vel lintea. Longitudine erit cubitorum trium; latitudine verò tanta, quanta est tela, è qua constat latitudo.

ibid. de par-
no dabit. ca
pur bap.

Ampulla ChrySTALLINA balsami, cum cochleari argenteo.

Pellicule item ad vsùm multiplicis ministerij Episcopalis, quatuor sexue.

Pellicula, vsui variorum Episcopaliũ ministeriorum ex argento confata, profunda concavitate constet; tum amplitudine sit unciarum duodecim, per diametrum ducta.

ibid. de pul-
uicula, &c.

Forfices ad vsùm sacre ordinationis, bini.

Forfex ex ferro, at certis locis inaurato, constatus, unciarum duodecim longitudine constet.

ibid. de For-
fice, &c.

Vas atria, vsui sacris oleis conficiendis; unum scilicet, in quo sacri Chriftomatis, alterum, in quo sacre extreme unctionis; tertium, in quo Cathecumenorum oleum consecratur.

Vasa Basilicæ Cathedralis, in quibus sacra olea conficiuntur, ex argento, aut saltem è stanno Britannico, eoque puro puto, & pretiosiori consistunt, forma ampullari sint: quæ ventre amplo, & turgido confecta, à summo, vsq; ad collũ, sensim orbiculari accliuitate, sine ullo calaturæ opere ascendunt, ore bianti, patuloque extent, ab extremo in angustum paulatim vsque ad pedè deducta, opere sphericali concludantur: cui pes à summa parte angustè, ab imò latius patens, firmissimè hæreat.

ibid. de vasi
sacr. oleor.

Geminis ansis consistunt: quæ calaturæ speciem in ea parte exhibeant, in qua cum vasis annexuntur.

Opimento integantur semisphericali, quod in fastigio paruulam Crucem affixa habeat; ita autem annexum, vt à fibula argentea, stanneave, qua annexitur, totum à tergo pendeat: vt nè eo elato Episcopi consecrantis manus in Crucibus, super oleis conficiendis impediatur.

A fronte aptè, ac firmiter in superiori propè ventris parte, paruulus tubus agglutinatus hæreat, vnde oleum defluat, isque eiusmodi sit, qui ab imò patulus, sensim angustè ascendens, pari cum vasis altitudine, & à summo paululum incuruus ore angustiori extet.

Vasa tria, præscripta forma conficiantur: unum, in quo sacri Chriftomatis; alterum in quo sacre extreme unctionis; tertium, in quo Cathecumenorum oleum consecratur. Singula vasa distincta sint inscriptione literis grandiusculis inauratis expressa.

Singula autem vasa olei, magnitudine sint, quæ cum Basilicæ Cathedralis ratione conueniat: sed eiusmodi tamen, quæ in consecrationis ministerio commodè, & gestari, & tractari possint.

Vascul-

ibid. de vase.
ministr.

Vascula præterea sacrorum oleorum ministratoria totidem.
Vascula ministratoria totidē sint, quot vasa sacrorum oleorum, inscrip-
tionibus etiam distincta, eadem forma, è stanno, aut argento itidem, nec
verò è vitro confecta; eaque longè angustiora; quæ olei pondò, minorà duo
tantum capiant; à tergo solum ansata.

Vasculum item vnum, tripliciter inter se distinctum, v sui sacri olei
Cathecumenorum scilicet, Chrismatis, & infirmorum, in vasis ministris
episcopalibus.

ibid. de velis
vasorum sa-
cri olei.

Vela tria serica, vnum ad vsum contegendi vas Chrismatis, alia duo ad
integenda vasa, unum olei infirmorum, alterum cathecumenorum.

Vela, quæ superiora tria vasa triplicis sacri olei contegant, cum illud
die Cane Domini conficitur, longitudine circiter cubitali sint, latitudine,
quanta est veli; illudque vasis Chrismatis è serico albo, reliqua duo è
rubro.

ibid. de
candelabris.

Candelabrum vnum } V sui sacre ordinationis Acolythorum.
Vrceoli etiam

Liber exorcismorum, v sui sacre ordinationis exorcistarum.

ibid. de
libris.

Hic liber exorcismorum, ut ceteri libri Ecclesiastici, opere librario de-
center confectus, operimento tegatur, quod supra aliis voluminibus pre-
scriptum est.

Liber Epistolatis, v sui sacre ordinationis Subdiaconorum.

Liber Evangelistarum, v sui sacre ordinationis Diaconorum.

Instr. fabric.
lib. 2. eodem
capite.

6. Supellex, quæ Missarum, & officiorum Episcopaliū, &c.

Cum porò sacras vestes, indumentave, & altaris, & Episcopi celebra-
tis, & ministrorum esse debeant coloris convenientis officio, & Missæ dicitur,
ex instituto sanctæ matris Ecclesie, quæ coloribus quinque uti consuevit, al-
bo scilicet, rubro, violaceo, viridi, atque nigro, fit, ut pro hac colorum va-
rietate, in diuinis officijs instituta, quintuplex sit sacrarum vestium, &
& indumentorum apparatus, supra nominatim expositus.

Vestes igitur sacre, indumenta, ornamentave, quæ ordine, infra nume-
rantur, quinque singula esse debent, colore scilicet diuerso, vt potè albo, ru-
bro, violaceo, viridi, & nigro, exceptis quibusdam indumentis, nomina-
tim infra commostraris, quæ quadruplicia tantum sunt, quoniam nigro co-
lore non adhibentur.

Pallium Altaris.

Velamentum frontispicii Altaris.

Caligæ } Hæc indumenta quadruplicia tantum erunt, quia nigro co-
Sandalia } lore esse non debent.

Auriphrygium, seu fascia amictus.

Grammate, seu auriphrygium alba.

Stola.

- Tunica ..
- Dalmatica ..
- Chirothecæ, quarum scilicet paria quatuor tantum erunt; quia nigro colore non adhibentur.
- Planeta, seu Casula ..
- Gremiale ..
- Manipulus ..
- Pluuiale ..
- Pluuiale assistentis Sacerdotis ..
- Tunicellæ ~ sui assistentium Diaconali vestiti ..
- Auriphrygium amictus Diaconalis vnus, in Metropolitana duo singulorum colorum ..
- Auriphrygium item amictus Subdiaconalis, vnus: in Metropolitana duo singulorum colorum ..
- Grammata, seu auriphrygium albæ Diaconalis, vnum; in Metropolitana duo ..
- Grammata, seu auriphrygium albæ Subdiaconalis, vnum: in Metropolitana duo ..
- Dalmatica Diaconalis, vna: in Metropolitana duæ ..
- Tunicella Subdiaconalis, vna: in Metropolitana duæ ..
- Stola Diaconalis, vna: in Metropolitana duæ ..
- Manipulus Diaconalis, vnus: in Metropolitana duo ..
- Manipulus Subdiaconalis, vnus: in Metropolitana duo ..
- Pluuiale vsui sustentis librum ..
- Pluuiale item vsui sustentis baculum Episcopalem: Hoc verò in dumentum quadruplex tantum esse debet: quoniam in officijs pro mortuis non adhibetur baculus ..
- Pluuiale præterea, vsui sustentis Candelam accensam ..
- Velum Calicis ..
- Sacculus Corporalis ..
- Signaculum Missalis ..
- Pulvinar Missalis ..
- Signaculum Pontificalis ..
- Integumentum Pontificalis ..
- Vestitus Sedis Episcopalis ..
- Indumentum faldistorij ..
- Pulvinaria faldistorij ..
- Integumentum Lectionarij ..
- Integumentum Epistolarij ..
- Integumentum Euan gelistarij ..
- Integumentum ambonis, vel suggesti ..

Inte-

Integumentum Lectorilis.

7 Supellex indumentorum, &c.

inst. sup. ecc. 8 *Primò igitur Altaris indumenta linea, byssina, & vni Missis Episcopalis sunt, quorum tota summa erit numero infra mox notato.*
 Bas. Cath. li. 2. eod. cap.

Mappæ maiores, tres.

Mappæ minores, sex.

9 Amictus octo.

Albæ totidem.

Corporalia sex, cum suis pallis.

Purificatoria duodecim.

Mantilia ad usum abstergendi manus, numero duodecim.

Mappæ abaci tres.

Sabaria ad usum baptismorum solemnium tria.

10 Amictus Diaconales octo: in Ecclesia Metropolitana, sexdecim.

Albæ Diaconales totidem: in Metropolitana, ut supra, sexdecim.

Amictus Subdiaconales octo: in Metropolitana, sexdecim.

Albæ Subdiaconales octo: in Metropolitana etiam sexdecim.

inst. sup. eccl.
 lib. 2. de con-
 uenientia in-
 dument. &
 orn.

11 *Exposuimus apparatus omnem sacræ supellectilis, tum simplicem, tum duplicem, tum triplicem, tum denique quintuplicem, multiplicemque. Cuius vniuersi apparatus vestes, atque indumenta, quoniam quadam non colore solum, sed materia, è qua confecta sunt, conuenire inter se debent; ac rursus alia, quamuis panno, materiaue ab illis differant, tamen eodem colore, ut illa sint, oportet; tum præterea quadam illorum indumentorum ornamenta sunt, quæ ratio postulat, ut ornatu, materia, colore, & opere, artificio, ut plurimum inter se singula respondeant: bene est, ut exposito tam multiplici apparatu, commostremus etiam, quæ sacræ indumenta colore, & materia; ac quæ item, colore solum cum illis conuenientia esse debeant; & quæ denique ornamenta, materia, colore, & opere, inter se, ut maxime fieri potest, congruere debeant. Atque apparatus quidem, qui eadem materia, eodemque colore simul constare debet, est sacrarum vestium, atque indumentorum, quæ ordine infra nominatim notantur.*

Sacræ vestes, & indumenta eiusdem materiæ, & coloris,

Pallium.

Planeta.

Stola Sacerdotalis.

Manipulus Sacerdotalis.

Pluuiale.

Auriphrygium, seu fascia amictus Sacerdotalis, Diaconalis, & Subdiaconalis.

Grammate, seu auriphrygium albæ Sacerdotalis, & Diaconalis, & Subdiaconalis.

San-

- Sandalia.
- Caligæ, quas olim hiacinthino colore fuisse proditum est.
- Gremiale.
- Dalmaticæ Diaconales.
- Tunicellæ Subdiaconales.
- Stolæ Diaconales.
- Manipulus Diaconalis.
- Manipulus Subdiaconalis.
- Auriphrygium, seu fascia amictus Diaconalis.
- Auriphrygium item amictus Subdiaconalis.
- Sacculus Corporalium.
- Puluinar Missalis.
- Integumentum Missalis.
- Integumentum librorum, Evangelistarii, Epistolarii, Lectionarii.
- Integumentum Lectorilium statariorum.
- Integumentum Lectorilium gestatoriorum.
- Integumentum ambonis, suggestiue.
- Integumentum faldistorii.
- 12 Dalmatica & Episcopalis.
- Tunicella & Episcopalis.
- Chirothecæ Episcopales.
- Velum Calicis.
- Integumentum Sedis Episcopalis.
- Velum frontispicii Altaris.
- Vela, seu continentie Subdiaconales.
- 13 Cruces frontispicii pallii.
- Cruces planete.
- Cruces Stolæ Sacerdotalis, & Diaconalis.
- Cruces manipuli Sacerdotalis, Diaconalis, & Subdiaconalis.
- Cruces fasciæ amictus.
- Auriphrygium pluuiialis.
- Grammula, & fasciæ Dalmaticæ Diaconalis.
- Grammula, & fasciæ Tunicellæ Subdiaconalis.
- Ornamentum puluinaris Missalis.
- Ornamentum Sacculi Corporalium.
- Ornamentum integumentum Codicum.
- Lacinie singulorum integumentorum, & puluinarium continere etiam debent cum coloribus ornatus, ita scilicet, ut aurum cum auro, aut argentum cum argento, & sericum cum colore ornatus, panni-ve conueniat.

De

De Missis sine cantu ab Episcopo celebrandis.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopus, quibus diebus Missam privatim celebret.
- 2 Et ubi.
- 3 Eo celebrante eius familie assistentia.
Episcopo Missam celebrante in eadem Ecclesia à nemine alio Sacerdote celebrentur. De Missa, & Vesp. Pontif. nu. 9.
- 4 Quoin Altari Episcopus celebrauit, à Sacerdote alio eod die non celebrandum.
- 5 Quando verò is non celebrat, intersint, quidque etiam ea in re uent.
- 6 Quae supellex in eisdem Missis adhibenda.

1. de frequē.
diuini sacrifi-
cii oblatio-
ne.
Heb. 2.



VM Pontifices, ut inquit Apostolus, ex hominibus assumpti, pro hominibus constituuntur in ijs, quae sunt ad Deum, ut offerant dona, & Sacrificia pro peccatis: Episcopus Dominicis, & reliquis festis diebus, nisi iure impediatur, Missam celebret.

4 de Episco-
pis.

Missae sacrificium frequentius celebrare studeant, Dominicis verò, festisque diebus, nè id prestare omittant, et Concilii prouincialis primi decreto.

2 Hoc verò ipsum facere curent crebrius in Ecclesia, quam in priuatis oratorijs.

Tum præterea Missae sacrificium facere studeant, quibus diebus Ecclesias, Altaria, aut Campanas consecrabunt, aut cæmeteria, eaque reconciliabunt, & alia eiusdem generis Episcopalia munera obibunt, illis præterea diebus, quibus Ecclesiastica beneficia conferent, & generalia clericorum, qui initiandi sunt, & confessoriorum examina habebunt, cæterasque denique grauiore consultationes, & deliberationes injbunt.

3 Episcopo Missam celebranti, vel audienti, frequens familia adsit.

3 de ijs, quæ
pert. ad Missæ
sacrif.

4 Quod ad Episcopalis ordinis obseruantiam in Ecclesia institutum est: id dinceps seruetur; ut quo in Altari Episcopus Missae sacrificium fecit, nè illo die in eodem alius quiuis sacerdos faciat, nisi illius consensu.

4. ibidem.

5 Cū aut ob causam sacrificium non faciunt, religiosè intersint. Nec

Nec verò, cum adfuturi sunt, Sacerdotem Capellanum, sacrificiè di cantu indutum, ad Altare in mora esse velint, aut expectare patià- tur; dum ipsi alijs rebus incumbunt. Prius autem sacrum facere, aut im- pediti, ei interesse studeant, quàm alias occupationes, actionesve exter- nas suscipiant, gerantve.

6 Eadem supellex adhibenda, quæ suprà titulo de supellectile Missa- rum, &c. Episcopaliū præscripta est; ijs exceptis, quæ Missis Pontifi- calibus celebrandis, & alijs ministeriis Episcopaliū agendis, cæremoni- ali Romano designata reperitur.

Quæ hic adsint, videantur in titulo de vita, & hon. Episcopor.

De Missis Conventualibus, tam in Cathedrali, quàm in Collegiatis, & alijs Ecclesijs celebrandis.

S V M M A R I V M.

- 1 Missa, Dominicis, & festis duplicibus à quo in Cathedrali, & colle- giatis canenda.
 - 2 Diebus alijs à quibus id præstetur.
 - 3 Eam non celebrans, ut mulctetur.
 - 4 Impeditus, quid faciat.
 - 5 Diaconus, & Subdiaconus sacris vestibus induti festis diebus, & quando ferialibus Canonico Sacerdoti celebranti ministrent. Vbi et ferialibus diebus sic induti omnino inseruiant. 6.
 - 6 Quando Canoniorum loco alij duo suffici possint.
 - 7 Episcopi officium in deputandis qui inseruiant in munere Subdiacona- li, & Diaconali. 10.
 - 8 Canonici Diaconi, & Subdiaconi, quibus diebus sacram Eucharistiã sumant.
 - 9 Idem quid amittant deficientes in ministrando pio officij sui mune- re.
 - 10 Munere verò nemini assignato, à quo assignandum. 7.
 - 11 In elevatione corporis Domini cum Missa Conventualis, vel parochia- lis celebratur, pulsanda campana. 12.
 - 12 Dumque ea celebratur, ab alio Sacerdote Missæ sacrum non facienã.
- De Missa, & Vesp. Pontificalibus, num. 9.*
- 13 In Missa Conventuali, quid canendum.
 - 14 Symbolum totum à choro cantandum.
 - 15 Quando plures Missæ cantandæ.
 - 16 Pœna Capitulo illas omittenti.
 - 17 Missa in aurora Natalis Domini, canenda.

Absens

18 *Absens ab ea Missa quid perdat.**Missa Conuentalis quando, ubi, & à quib. pro defuncto Episcopo can-
tan. De sumere Episcopi 4.*19 *Pro Canonicis defuncti & à Capitulo celebranda.**Pro parcho defuncto quādo, & à quibus. De Parochijs. 54.**Pro Papa, quando, ubi, & à quibus. De ratione diu. off. 9.**Quæ supellex in Missis Conuen & alibus celebrandis est adhiben. sequi
ti titulo exponitur.*1. De Missa
solemni, & s.
diebus vero.

DIEBUS Dominicis, & festis duplicibus Canonicus hebdomadarius Missam maiorem can-
tet: nisi ijs diebus ii, qui in Ecclesia dignitates
obtinent, id munus obibunt, vel Ecclesie in ius-
to, vel Episcopi in ius-
to, vel Episcopi in ius-
to.

Aliis diebus, nisi de more, vel in ius-
tituto Ecclesie
id munus sit Canonicorum, quod seruari iube-
mus, idem Mansionarij, aut alij Sacerdotes ad id designati.

3 **Q**ui Sacerdos Missam solemnem in Ecclesia Cathedrali, vel Col-
legiata celebrare debet, & suo muneri defuerit; nisi legitime impedi-
tus, eius rei facultatem à Præsidente Chori, vel Sacrista impetrata;
in singulas vices soluat decem solidos, in usum Ecclesie, vel Sacristie
erogandos, arbitrio Episcopi, vel ei dandos, qui illius loco cele-
brarit.

2. tit. 2. decr.
4.

Ecclesiastica dignitate, aut Canonicatu sregditus, si in Ecclesia, ubi
eam, eumve obtinet, Missas Conuentuales, pro ratione ipsius, aut di-
gnitatis, aut Canonicatus ad Episcopi ex Tridentini Concilij auctori-
tate, prescriptum, celebrare contempserit, vel neglexerit, non solum tri-
dum distributionibus; ut superiori Synodo prouinciali sancitum est,
mulctetur; verum etiam ab ordinis sui munere suspendatur, ipsius E-
piscopi arbitratu.

3. De iis, quæ
ad diu. of. pt.

Quæ hoc de genere nos primo, & altero prouinciali Concilio sta-
tuimus, id prætereà decernimus, ut quicumque Canonicus hebdoma-
da sua, aliove tempore, quo, vel suo nomine, vel hebdomadarii vice,
ubi legitime per alium potest obire munus, aliquod officium præstare
debeat, in tempore non conuenerit, aut officii sui munus, neque ipse, ne-
que eius nomine, si legitimo impedimento distinctetur, alius eius Eccle-
sie Canonicus præstiterit; vel Præsertum de impedimento certiore
in tempore non fecerit, aliqua distributionum portione mulctetur, E-
piscopi arbitratu.

Quo Decreto astringi etiam eos omnes volumus, qui etiam si Cano-
nici non sint, aliquod in Ecclesia munus obire debent.

Qui

4 Qui impeditur, quo minus Missam celebrare possit, Sacristam mo-
neat in tempore; ut accepta eius excusatione, curare possit, ut ab alio
Missam celebretur.

1. Ibidem.

5 Diaconus etiam, & Subdiaconus eisdem ministrent, sacris vesti-
bus induti.

1. de Missa so-
lemni.

Alijs verò inferioribus, ut ministrent Diaconus, & Subdiaconus
sacris vestibus induti, in maioribus saltem Ecclesijs, ubi id fieri poterit,
Episcopi curabunt.

Dominicis, & festis, & alijs item diebus, quibus officium duplex
peragitur, Canonici duo, vnus, qui Diaconale, alter, qui Subdiaconale
ministerium præstet, Canonico Sacerdoti Missam Conuentualem cele-
branti, ministrent. Sicubi verò alijs etiam diebus per Canonicos id præ-
stari solet, id deinceps etiam seruetur perpetuò.

4. Quæ pert.
ad sanctiss.
Missæ sacrifi-
cium & diu.
off.

6 Vbi verò præ paucitate Canonicorum, illis Canonicis duobus in
Missæ Conuentualis sacrificio ministrantibus, numerus eorundem, qui
in Choro adsint, congruus Episcopi iudicio non erit: liceat eidem Epi-
scopo alios duos non Canonicos statuere: qui illis duplicis officij dieb.
qui tamen ex præcepto, consuetudineve non coluntur, loco Canonico-
rum, Diaconale, & Subdiaconale ministerium obeant.

Omninò autem diebus etiam ferialibus Diaconus, & Subdiaconus,
Dalmaticis induti, Missæ inseruiant in Cathedralibus, & Collegiatis ec-
clesijs quibusque, nisi vbi Episcopus censuerit, ministrorum numerum
adeò exiguum esse, ut id fieri non possit.

7 Cuius item Episcopi sit decernere, qui munus huiusmodi præsta-
re debeant; si modo illud iam attributum perpetuò ex institutione, vel
consuetudine non sit.

8 Curet Episcopus, ut quemadmodum admonuit Sacra Tridentina
Synodus, & Diaconi, & Subdiaconi, saltem Dominicis, & festis solemnibus
diebus, cum altari ministrauerint, Sacram Eucharistiam sumant.

1. Ibid. sess.
13. c. 13.

9 Diaconi, vel Subdiaconi, qui ex iure, statuto, vel consuetudine
certis diebus altari ministrare debent; si defuerint, eius horæ distri-
butionem nè capiant: quorum vices subeant ij, quos Chori præfe-
ctus iusserit, quibus detur aliqua pars distributionis, quæ absentibus
est adempta.

10 Vbi nemini nominatim id munus in ea Ecclesia impositum est,
quibus Diaconis, vel Subdiaconis, Chori præfectus id negotii dede-
rit, illud suscipiant; dum singulis præbendis propria munera ab Epi-
scopo assignabuntur: vel alij Diaconi, & Subdiaconi constituentur,
qui eo fungantur officio.

11 12 Cum Corpus Iesu Christi Domini sustollendum, in Missa con-
uentuali, & in ea item Missa, quæ in vnaquaque parochiali Eccl. à paro-
cho

2. tit. dec. 6.



cho celebratur, tūm signum sono Campanæ detur, cuius soni significatione fideles, qui in Ecclesia Missæ sacrificio tunc non interfunt, admoniti, ad tanti, tamque magni mysterij, ac beneficij recordationem animū excitantes, mente supplici, religiosas preces piè adhibeant.

3. de iis, quæ pert. ad Missæ sacrif. 13 In Missæ Cōuentualis sacro, Introitus, Gradualia, Offertoria, & alia id generis canantur, quæ Ecclesiæ instituto, ad eam sacrificij Missæ actionem, quæ fit, propriè accommodata sunt.

Si quando autem, quo tempore Sacerdos secreto agit, aliquid canendum videtur, nè quicquam canatur, quod etiam illi actioni aptè conueniens, Episcopo non ante probatum sit.

Itidemque quod ad probationem attinet, in aliis diuinis officijs seruetur.

14 Symbolū verò fidei totū à Choro, non alternatim organo canatur.

3. Ibidem.

15 Missæ conuentualis sacrum pro diei festi, ferięve ratione nè in Cathedralibus, Collegiatisque Ecclesijs omittantur, proptereaque eodem die à capitulo etiam pro mortuis, vel ex Decretis nostris Prouincialibus, vel ex legatis defunctorum, vel alia de causa fieri debeat: sed tunc, vt Honorij III. Constitutione cautum est, & semel pro ferię, festiue diei ratione, Missæ Conuentualis sacrum fiat, & iterum eodem die pro mortuis.

4. vt supra.

Quibus diebus, ex Missalis Romani rubricarum præscripto, in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis, Missas Conuentuales celebrari oportet, eæ ambę canantur, tūm cantu item celebretur, si quæ præterea alia Missa eodem, vel alio die ex consuetudine, legato ve pio, vel alio iure ibi cani debet.

16 Quod si Capitulum præstare omiserit, neglexeritve, non solum illius diei, in quo huic muneri defuerit, verum alterius etiam diei distributionibus mulctetur: & alio die suppleantur omilla.

Ibidem.

17 Quod pii, religiosique instituti in Ecclesia fuit, quemadmodum ex sanctorum patrum monimētis ex antiquo Cæremoniali Codice accepimus, ut nocte Natalis Domini Missa, quæ in aurora celebratur, sicut illa in media nocte, & altera in die ipso Natali caneretur; eadem in omni Prouinciæ nostræ Cathedrali, & Collegiata Ecclesia, sub auroram etiam canatur, præsentī omni clero, qui diuinis officijs interesse solet, aut debet.

18 Quicumque defuerit, illa distributionis mediētate mulctetur, legitimo impedimento cessante, quam proportionabiliter amitteret, si à Missæ sacrificio solemnī, quod media nocte fit, abesset. Idem quoque præstetur in parochiali quacumque Ecclesia, ubi alię dux eiusdem diei Missæ canuntur.

2. ti. 2. dec. 14. 19 Canonici mortui funus, eiusve, qui eiusdem Ecclesiæ, in eade dignitatem

ratem obtinebat, Capituli sumptibus à reliquis Canonicis fiat; tùm pro eius animæ salute Missa Conventualis celebretur; & vnusquisque item Canonicus, ministerve eiusdem Ecclesiæ, qui sacerdos sit, Missam itidẽ pro eo celebret.

Quæ hic fortè desiderabuntur, videantur in titulo de ministris Eccles. De diuin. off. & de Missa, & Vesp. Pontifical.

De supellectile, quæ Canonicis, cæterisque non solum Cathedralis, sed etiam Collegiatae Ecclesiæ ministris in Missis Conventualibus, diuinisque officijs, & aliis ministris vsui est.

S V M M A R I V M.

- 1 *Supellex in Missis Conventualibus adhibenda, vt partitur.*
- 2 *Apparatus Altaris maioris, qui, & qualis.*
- 3 *Supellex ad vsim sacrificij Missæ Conventualis, & diuinorum officiorum, quæ, & qualis, forma videnda in titulo de supellectile Missarum Episcop. & c. num. 2.*
- 4 *Supellex propria Missæ tantum, quæ, & qualis. Eius forma videnda ibidem.*
- 5 *Supellex Missæ Conventualis, & diuinorum officiorum vsui communis, quæ, & qualis: formæ hic non appositæ, videantur in prædicto titulo.*
- 6 *Libri, seu volumina ad vsũ diuinorum officiorum in Ecclesia Metropolit. & Collegiatis, pro Ritus Ambrosiani ratione, quæ, & qualia.*
Libri, seu volumina ad vsũ diuinorum officiorum in alijs Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis Ritus Romani, quæ, & qualia.
Libri Sacri ad vilem, & sordidum vsũ non auertendi.
- 7 *Supellex, quæ multis ministris sacris communis est, quæ, & qualis.*
- 8 *Multiplicis apparatus supellectilis ratio.*
- 9 *Quæ supellex duplicanda.*
- 10 *Quæ triplicanda.*
- 11 *Quæ quintuplicanda.*
- 12 *Supellex lineæ multiplicanda, etiam ob commutationis vsũ.*
- 13 *Indumenta lineæ Altaris in Missis Conventualibus quotuplicia.*
- 14 *Indumenta lineæ Sacerdotalia in Missis Conventualibus, quot item.*
- 15 *Indumenta lineæ vsui ministrorum in Missa Conventuali inseruientium, quot.*

- 16 *Indumenta linea vsui varijs ministerijs quotuplicia.*
Quæ supellex, quæque indumenta eiusdem materia, & coloris. De supellex. Miss. &c. Episcop. num. 11.
Quæ supellex eiusdem quidem coloris, sed materia diuerse. Ibid. 12.
Quæ indumentorum ornamenta, materia, colore, opere, artificiove inter se, vt maximè potest, conuenientia. Ibid. 13.
Vasa, vestes, indumenta, ornamenta ve suprascripta, & alia, ad quem apparatus non adhibenda. De Missis sine cantu. 41.
Ea, neque in Missa, neque in diuinis officijs adhibenda, ante quàm sint benedicta. Ibid. 45.
Et à quo benedicenda. De Sacramentalibus. 75.
Supellex omnis qua munditia asseruanda. De Sacrificia. 23.

Inst. sup. ecc.
 lib. 1. et primo
 de supellex,
 quæ Canonici,
 &c.



Exposita supellectile, quæ Episcopali vsui propriè addicta est; sequitur, ut dicatur de supellectile, quæ Canonicis, ceterisque Ecclesiæ Cathedralis, & Collegiatae Ecclesiæ ministris imperagendis diuinis officijs necessaria est.

Hæc porro ordine distincta, partim ad altaris maioris apparatus, partim ad Missæ Conuenientialis, & diuinorum officiorum vsum, partim ad cultum, & administrationem Sacræ Eucharistiæ, aliorumque Sacramentorum, partim ad alia Ecclesiastica ministeria, & alia item speciatim ad funeralia officia, alia denique ad Sacrificiam pertinet.

Hic sanè distinctionis modus, in reliquarum etiam Ecclesiarum, prout earum uniuscuiusque ratio tulerit, supellectile commostrandæ, præsumendaque seruabitur. Primò autem loco supellectilis apparatus simplex exponetur.

1 Apparatus altaris maioris est, qui sequitur, scilicet.

Cruce.

Inst. for. sup.
 lib. 1. de Cruce.

Cruce porro, quæ, vel super altari maiori, vel super tabernaculo sacrissimæ Eucharistiæ collocabitur, forma penè quadrangula erit: cuius tamè pars inferior paululum oblonga, in tubulum desinet: vt, cùm ad vsum processionum, aliarumque Ecclesiasticarum actionum opus erit, à sui possit fulcimento commodè eximi. Ea autem magnitudine Crux erit, quæ cum altarij amplitudine, aptè, decorèq; cõueniat. Ex aureis, aut, si minus per facultates possit, argenteis laminis Crux altarij maioris erit in Basilica Cathedrali, Ecclesiisque Collegiatis: hæcque vsui solemniorum dierum, atq; officiorum: altera aut ex auricalcho inaurato eodecenter elata, elaborata ve, alijs diebus adhibenda. Ex hac item materia, vel ex argento, illa etiam erit, quæ in alijs Ecclesijs, præsertim parochialibus, super altari maiori collocabitur.

Eul.

Libri de Computo Ecclesiastico, duo quoque.

Libri prater ea, iique probati de Musico cantu, modulatione diuinorum officiorum, in Cathedrali tres, pluresve in Collegiata duo, pluresve.

Volumina diuinorum officiorum vsui addicta, ut potè Breuiaria, Lectiōna via, & alia id generis, suprā enumerata, planè eiusmodi sint, quale Missa le paulò ante demonstrauimus.

Libri sacri, veteris, & noui testamenti; volumina item Sanctorum patrum, nostræ fidei interpretum, tum scripta etiam Ecclesiastica, quibus et res, & verba diuina consignata sunt, etsi temporis vetustate omninò cōsumpta, ad rerum tamen vilium, ac sordidarum vsum nè ullo pacto conuertantur, sed in ignem potius conticiantur.

7 Vas vnum vsui aque Dominicis diebus benedicendæ in Cathedrali, & Collegiata.

Vas ad vsum aque benedicendæ paratur, quod non luteum, non testaceū, fictileve sit, sed æreum stannoque intrinsecus illitum, binis ansis, & ore patenti, amploque constans; fundo item paulò, quam os, angustiori, ità tamen, ut firmiter vas hærere possit.

Vasculum gestatorium aque benedicte in Cathedrali, & Collegiatis, forma. De supell. Miss. Epis. num. 5.

Aspergillum item.
Peluis gradiuscula gestatoria, vna saltem, tam in Cathedrali, quam Collegiata, ad vsum lauationis manuum.

Vrecolus ad eundem vsum gradiusculus vnus item.

Polubrum, vas scilicet lauandis manibus Sacerdotis, & vasculum item aque infundendæ aptum; cum is extrà Missæ sacrum aliqua sacraministeria obit, condecenti, congruentique inter se opere sint, ac magnitudine: ex argento autem consentur, aut saltem è stanno pretiosiori, tum pie alicuius celaturæ; aut in crustationis ornatu consent.

Mantile grandius ad manus abstergendas, in Cathedrali, & Collegiata.

Mantilia grandiora, quæ præter ea, quæ in Sacristia appendenda sunt, ad abstergendas manus, extrà Altaris vsum parari debent, filo non crasso nimis intexta, & ab omni parte condecenter exornata sint; tum ab utroque etiam capite filamentis adiunctis, longè pateant cubitis tribus; latè verò, quanta sanè est telalatio.

Vasa, vsui excipiendi oblationes duo saltem in Cathedrali, ac Collegiata, quæ Curata sit, forma. de Parochijs, &c. 60.

Superpellicea ad vsum varium ministeriorum, Sacerdotium: in

Instr. for. supell. lib. 2. de libris, &c.

2. tit. 2. de cr. 21.

Instr. for. supell. liq. 2. de vasis-instrumentis, quæ in Sacrist. &c.

Ibidem.

in Cathedrali quatuor, sexve: in Collegiata tria, quatuor.

Superpellicea, vsui clericalium ministeriorum, tria: plurave in Cathedrali, totidemque in Collegiata. De vita, & hon. cler. nu. 22.

Inft. sup. ecc.
lib. 2. De ra-
tione multi-
plicis appa-
ratus.

8 *Quoniam verò pro ratione officij diuini, quod modo solemnius, modo minus solemniter fit; prout diei vel celebritas, vel commemoratio, vel solemnitas, que agitur, requirit, illud planè conuenit, ut sicut ei diei, aut solemnitati, officium omni ex parte consentit; ita ex Sancta Matris Ecclesie vsu apparatus respondeat sacrarum vestium, & materia, è qua confecta sint, pretiosiori, & ornatu insigniori, & colore item, qui, ut supra in supellestile, vsui Episcopali propriè addicta, enucleatius præscripsimus, aduenire debet cum officio, quod agitur.*

Quare iam commōstrato simplicis supellestilis apparatus, regula tradenda sint supellestilis, que pro officij vsu, multiplicanda est.

At primò quidem de ea, que si materia, & ornatus spectatur, alia duplex, alia triplex, apparanda est.

Que porrò supellex duplex esse debet; illius ratio hæc est, ut una vsui quotidiano; altera vsui solemniorum dierum, eaque, & pretiosiori materia, & ornatu insigniori. Res igitur, que sub hanc duplicis supellestilis regulam cadunt, hæc sunt, utpotè.

Cruce.

Candelabra sex.

Emunctoria duo.

Tabella secretorum,

Mappa maior.

Mappæ minores.

Tela stragula Altaris.

Tapetum bradellæ Altaris.

Cingulum Sacerdotale.

Cingulum Diaconale.

Cingulum Subdiaconale.

Hamularum paria duo.

Pellicula vrceolorum.

Tabella gestatoria pacis offerendæ.

Thuribula duo.

Acerræ binæ.

Cochlearia binæ.

Cereostrata binæ.

Conopæum tabernaculi maioris.

Vmbella processionalis.

Vasculum gestatorium aquæ benedictæ.

Aspergillum.

Peluis

Peluis ad usum lauationis manuum.

Vrecolus grandiusculus.

70 *Quaecumque autem res infra demonstratae sunt, hac regula comprehenduntur, ut triplices esse debeant, cum singulas singulis diebus pretiosiori, & materia, & ornatu respondere conueniens sit: ita scilicet, ut quae minus pretiosa, minusve insignes existunt, vsui quotidiano sint: quae vero aliquanto pretiosiores, in festorum dierum officio: quae denique longè insigniores, & materia, & opere, & ornatu, in solemnitatibus, ut par est, maioribus adhibeantur.*

Atque haec quidem sunt.

Pallium.

Velamentum ad ornatum frontispicij Altaris.

Amictus Sacerdotalis, cum fascia.

Alba Sacerdotalis, cum auriphrygio.

Manipulus Sacerdotalis.

Stola Sacerdotalis.

Planeta.

Amictus Diaconalis cum fascia, seu auriphrygio.

Alba Diaconalis, cum fascia, seu auriphrygiis.

Amictus Subdiaconalis, cum fascia, seu auriphrygio.

Alba Subdiaconalis, cum grammatis, seu auriphrygiis.

Dalmatica Diaconalis.

Tunicella Subdiaconalis.

Stola Diaconalis.

Manipulus Diaconalis.

Manipulus Subdiaconalis.

Velum Subdiaconale.

Velum Calicis.

Sacculus Corporalis.

Integumentum Lectionarii in Basilica Metropolitana.

Integumentum ambonis, vel suggesti.

Integumentum Missalis.

Puluinar Missalis.

Integumentum Lectorilium gestatoriorum, & statariorum.

II *Atque haec quidem res, sigillatim supra enumeratae, sub rationem triplicis supellectilis cadunt. Nunc sequitur regula, qua comprehenduntur indumenta, ornamenta ve sacra, quorum supra expositorum unusquisque apparatus, tum qui pretiosior, tum rursus, quis minus pretiosus, tum ite qui quotidianus est, quintuplex requiritur, pro instituta in diuinis officijs colorum varietate, ita scilicet, vt quotidiani vsus apparatus sit vnus, albo colore, alter, rubro, tertius, violaceo, quartus, viridi, & quintus, nigro.*

Hacque

Hæcque item regula sit de apparatu tūm solemnium dierum, vel officiorū
tūm solemnitatum etiam maiorum. Indumenta verò quintuplicis huius ap-
paratus sunt, scilicet,

Pallium.

Velamentum frontispicii altaris.

Auriphrygium amictus Sacerdotalis.

Auriphrygium Albæ Sacerdotalis.

Manipulus Sacerdotalis.

Stola Sacerdotalis.

Planeta.

Pluuiiale.

Auriphrygium amictus Diaconalis.

Auriphrygium item amictus Subdiaconalis.

Grammate, seu auriphrygium Albæ Diaconalis.

Grammate, seu auriphrygiū item albæ Subdiaconalis.

Dalmatica Diaconalis.

Tunicella Subdiaconalis.

Stola Diaconalis.

Manipulus Diaconalis.

Manipulus Subdiaconalis.

Velum Subdiaconale ad vsum ferendi Calicis, pate-
nque sustinende.

Velum Calicis.

Sacculus Corporalis.

Signaculum Missalis.

Integumentum Missalis.

Puluinar Missalis.

Integumentum Lectionarii.

Integumentum Epistolarij.

Integumentum Euangelistarij.

Integumentum Lectorilium statariorum.

Integumentum Lectorilium gestatariorum.

Integumentum ambonis, vel suggesti.

*Pluuialia tot, quot Canonici, & dignitate præditi Mansionarij alijsque id
generis ministri. Sed hæc triplici tantum colore, scilicet albo, rubro, &
violaceo.*

*Planetae etiam totidem, quot Canonici, dignitate præditi, alijsque sunt,
qui Sacerdotales dignitates obtinent: Sed triplicis tantum ut supra, colore
albo, nigro, & violaceo.*

*Dalmaticæ item, quot Canonici, alijsve Diaconales præbendas obtinen-
tes, triplici etiam colore, ut supra.*

Tuni-

Tunicellæ Subdiaconales, ibidem, vt supra.

12 Indumenta è lino, bysso, cannabiue, confecta, quæ ministerijs ecclesiasticis addicta sunt, cum munda in primis, nitida, candida, ab omniq; labe pura, atque integra non sine misterij etiam significatione ex patrum traditione esse debeant; ac proinde crebro purgari, lauariq; opus sit; vt, dum lauantur quæ sordida sunt, alia nitida non desint ad usum sacrorum ministeriorum; multiplicia, ac plura, ob mundiciem retinendam sanè quidem illa esse oportet. Ponemus igitur mox infra, singula eiusmodi indumenta, eorumq; enumeratorum totam summam.

13 Mappæ maioris sex. tam in Cathedrali quàm Collegiata.

Mappæ minores duodecim.

14 Amictus viginti.

Albæ viginti.

Corporalia, decem & octo in Cathedrali: in Collegiata duodecim.

Purificatoria triginta sex in Cathedrali; in Collegiata vigintiquatuor.

Mantilia ad usum abstergendi manus in Missæ sacro in Cathedrali vigintiquatuor: in Collegiata duodecim.

Mantilia in Sacristia appédenda ad usum lauacionis manuum, in Cathedrali duodecim: in Collegiata octo.

Sudariola ad usum purgandi narès, cum opus est in Missæ sacro, in Cathedrali triginta, in Collegiata duodecim.

Funiculi sudariolorum cum globulis, in Cathedrali decem, in Collegiata sex.

Mappæ quinque in Cathedrali vsui altaris, mensæve, vbi sacerdos facris vestibus induitur, in Collegiata tres.

Sacculi lintei, vsui vniuscuiusque calicis, bini, tam in Cathedrali, quàm Collegiata.

15 Amictus Diaconales, viginti.

Albæ Diaconales, totidem.

Amictus Subdiaconales, viginti item.

Albæ Subdiaconales, totidem.

16 Superpellicea in Cathedrali quattuor, sexuè, ad uaria sacerdotalia ministeria, in Collegiata, tria, quattuorue.

Superpellicea vsui Clericalium ministeriorum in Cathedrali tria, plurauè; in Collegiata totidem.

Sabaria ad usum abstergendi caput infantum baptizatorum, in Cathedrali sex, plurauè; in Collegiata curata quattuor, plurauè.

De Missa parochiali, & alijs infrà limites parochialis
Eccl. celebrandis, deque Concione &
Vesperis parochialibus.

S V M M A R I V M.

- 1 Parochi, quot saltem diebus Missam celebrent cuiuslibet bebda
made.
- In eleuatione parochialis Missæ, signum campanæ dandum. De Missis
Conuentual. 12.
- 2 Missa, hora populo magis commoda celebranda.
- 3 Pœna contententis, vt contrà id fiat.
- 4 Missa parochialis hora, & signa.
- 5 Vbi plures Missa in parochia celebrantur, vt distribuendæ.
Tabella ob id conficienda; & à quo; & vbi proponenda. 9.
- 6 Missa in aurora celebrata, alia ante parochialem non celebranda; &
à quo aliquando concedendum, vt celebrari possit.
- 7 Quando neque etiam in aurora celebrari permittatur.
- 8 Hora præscripta celebrationi Missarum, à quo, & quando mutari
possit.
Missam nemini celebrare liceat Dominicis, festisq; alijs diebus, nisi ab-
soluta parochi Concione. De Missis sine cantu. 34.
Nisi parochus antè fieri permittat certa præscripta hora. Ibid. 35.
Eodem etiam concionante, à nemine celebrandum. De prædic. Ver-
bi Dei. 13.
- Punctator quibus in Ecclesijs deputandus causa celebrationis Missarum.
De Missis sine cantu. 23.
- Capellano, vt merces tradenda, detrahenda. Ibid. 25.
- Missarum liber in Sacristia seruandus. Ibid. 22. & à quo recognoscen-
dus. Ibid. 24.
- Clericum parochus quilibet habeat, & qualem; & à quo sustentandus.
De parochijs. 50.
- 10 Populus, vt conueniat ad Missam parochialem, Episcopi, & paro-
chi cura. & de parochijs. 42.
Formula monitionis conueniendi ad parochialem. Ibid. 43.
Quando in Missa parochiali à parochi Concionandum. De prædicat.
Verbi Dei. 4.
Que in Missa parochiali denuncianda, & que in eadem non euulganda.
De parochijs. 45. & de Missis sine cantu. 69.

Quandq

Quando etiam oblatio facienda: & quo ordine. De parochijs. 59.
60. 61.

Missale, Pativus instrumentum, per quem tradatur osculandum. De
Missis sine cantu. 70.

Missale Romanum in ea adhibendum. Ibid. 67.

Quibus diebus, & quibus in Ecclesijs parochialibus Missa, & hora Ca-
nonice cantanda. De Parochijs. 51.

Quibus item adiutoribus. Ibid. 52.

Quando vespera canenda, & quando recitanda. Ibid. 47. Et quibus adiu-
toribus. Quæ ad ordinis sacr. pert. 98.

Parochus festis diebus à sua ecclesia non absit, ut alibi celebret. De
clericorum ad festorum dierum. Sc. 1.

Vbi absit, quid agat. Ibid. 5.

Supellex, quæ in ecclesia parochiali adesse debet pro Missis parochiali-
bus cum cantu, & sine cantu, divinisq; officijs celebrandis, vsibusq;
alijs sequenti titulo explicatur.



VRATIS verò, ut præterea ter in hebdoma-
da, aut eò etiam sæpius. quò, vel loci consuetu-
do, vel necessitas crebriorè diuini sacrificij vsum
postulabit, Missam celebrare nè omittant, præ-
cipimus.

1. de frequen-
ti di. sacr. obl.
fess. 23. c. 14.

2. Neuè, si parochi sint; cuiusquam gratia, me-
tuè Missam anticipent aut differant: sed illam
ea potissimum hora celebrent, quæ populo magis accommodata sit. Ne
ue concionem, quam in ea habere debent, vllò modo omittant.

1. Quæ pert.
ad celeb. Miss.
sc.

3. Quod, si fortè quispiam in imperio quodam, aut contumelia, aut mi-
nis, aut vi contenderit, ut sacerdos quidquam contra, quàm hoc decre-
to sancitum est, faciat; si clericus sit, & beneficium obtineat, eo priue-
tur; si non habet beneficium, ne habere quidem ad quinquennium
possit: si laicus, re ipsa iam tunc excommunicationis pœnam subeat:
neque ad decennium feudi, aut emphyteutis nomine quidquam ab
Ecclesia consequi possit.

4. Missæ parochialis sacrificium die festo, circiter duabus post solis or-
tum horis: alijs etiam diebus ea hora, quæ populo vniuerso, pro loci ra-
tione, Episcopi iudicio magis accommodata erit, in omni ecclesia paro-
chiali celebretur, datis semper ante stans campanæ signis, ijsq; horæ
dimidiæ interuallo disiunctis, ut in tempore populus conuenire possit.

4. Quæ pert.
ad sac. Missæ
fac. & diu. off.

5. Si præter parochum, alius etiam sacerdos est, qui in ea Ecclesia Mis-
sæ sacrificium facere debet; is omni die in aurora celebret; ut qui
iter facere, vel aliud quidquam, ruri præsertim agere necesse habent,

4. Ibidem.



interesse possint; neque propterea omittant.

Si verò plures sunt sacerdotes, qui ibi, aut in eiusdem parochiæ finibus, Missam celebrent, tunc, vt decretum est Prouinciali primo Concilio, vnam in aurora, reliquas deinceps debito intervallo distributas, postremam verò, quò tardius potest, prout populo commodius erit, celebrent ad præscriptam tabellæ à Rectore parochialis ecclesiæ, vel ab alio conficiendæ, cui Episcopus id munus dederit; nisi dies festus sit, quo, excepta illa prima, quæ in aurora celebratur, nullam omninò celebrent ante peractum Missæ parochialis sacrificium, etiam in Ecclesijs, capellis, oratorijs, & secularibus, etiam Scholarum, & Confratriarum, etiam laicalium intra fines vniuscuiusque parochiæ constitutis; nisi parochus, ob causam, certa præscripta hora, ante facere concesserit.

7 Quod si die festo etiam per illud Missæ sacrificium, quod in aurora sit, populus à parochiali Missa auocetur; tunc Episcopus illud, etiam festo die, post Missam parochialem fieri, celebrari iubeat.

8 Episcopi verò facultas, & iudicium sit, id omne, quod ad Missæ celebrandæ horam spectat, pro temporum, locorum, causarumque ratione aliter statuere, permittere, ac iubere.

9 Proinde tabella, in qua certa omnis illa celebrationum distributio, dies scilicet, hora, & altare, tum sacerdos, qui celebrare debet, apte descripta appareat, in Sacrificii loco conspicuo proponenda, atque alligata sit.

10 Parochi populum frequenter hortentur, vt in sua parochia festis diebus Missam audire nē omittant.

1. Que pert.
ad cel. Missæ.

Quæ his desunt, videantur sequenti Tit. de Missis sine cantu, &c.

& De Parochijs, &c.

De suppellectile Ecclesiæ parochialis, quæ in Missis cum cantu, & diuinis officijs, & alijs sacris ministerijs adhibetur.

S V M M A R I V M.

- 1 *Supellex parochialis Ecclesiæ, quo item ordine demonstratur.*
- 2 *Apparatus altaris maioris, qui, & qualis: qualitas, seu forma videntur in Tit. De Supell. quæ Canonici, &c. nu. 2.*
- 3 *Supellex indumentorum parochi ad usum Missæ parochialis sine cantu.*

- tantu, qua, & qualis: forma videnda in tit. de supell. Missarum Episcop. num. 2.
- 4 Supellex indumentorum, qua communia sunt, vsui parochi, & reliquorum clericorum, non solum in solemni Missa parochialis sacro cum cantu, sed etiam in alijs diuinis officijs ministrantium, qua, & qualis forma videnda. Ibidem. num. 3.
- 5 Supellex reliqua propria Missa tantum, qua, & qualis: forma, De supellect. Miss. Episc. num. 5.
- 6 Supellex, qua Missa, & diuinorum officiorum communis est, & qualis. De supell. Miss. Ep. & de diuin. off.
- 7 Libri, seu volumina diuinorum officiorum in Ecclesia parochiali Ritus Romani.
- 8 Libri seu volumina ad vsu diuinorum officiorum in Ecclesia parochiali Ritus Ambrosiani.
- Libri sacri ad vilem, & sordidum vsu non auertendi. De supell. qua Canonis, & c. num. 6.
- 9 Supellex, qua multis ministerijs sacris communis est.
- 10 Supellex rerum, qua ad solemniorum dierum rationem, vsuque pretiosiores, cum adhibenda sint, duplices esse debent.
- 11 Supellex sacrarum vestium, indumentorumve supra nominatorum, quorum apparatus quintuplex esse debet.
- 12 Numerus indumentorum lineorum.
- 13 Indumenta linea altaris maioris.
- 14 Indumenta linea Sacerdotalia in Parochiali Missa sine cantu.
- 15 Indumenta linea in Missis, cum cantu.
- 16 Indumenta linea vsui uariorum ministeriorum.
- Sacra vestes, & indumenta, qua eiusdem materiae, & coloris. De supel. Missarum Episc. 11.
- Vestes, atque indumenta eiusdem coloris, sed materiae diuersae. Ibidem 12.
- Indumentorum ornamenta, materia, colore, opere, artificiove inter se, ut maxime potest, conuenientia. Ibid. 13.
- Vasa, vestes, indumenta, ornamentaue supradicta, & alia ad quem apparatus non adhibenda.
- De Missis sine cantu. 41.
- Ea, neque in Missa, neque in diuinis officijs adhibenda, antequam sint benedicta. Ibid. 45.
- Et a quo benedicenda. De Sacramentalibus. 75.
- Supellex omnis qua munditia asseruanda.
- De Sacrificiis. 23.

1



OLLEGIATÆ Ecclesiæ supellectilem proxi-
mè exposuimus : Nunc sanè locus est eodem ordi-
ne dicendi, de supellectile Ecclesiæ parochialis.
Atque primo quidem de apparatu Altaris ma-
ioris

2

Cruce

Candelabra sex, cum operculis extinctoris
binis.

Emunctoria duo.

Tabella secretorum.

Mappæ minores binę.

Mappa maior.

Pallium.

Velamentum, ad ornatum frontispicii altaris.

Tela Stragula Altaris.

Tapetum bradellę Altaris.

Tabella orationis de Sancto, cuius nomine Al-
tare, capellave maior nuncupetur.

Tabellę item duę de sancto, sanctiſſe, quorum in-
signes reliquię in eo altari reconditę sint.

Ibidē de su-
pell. indumē-
torum Paro-
chi ad vsum
Missę paro-
chi. sine cātu.

3

Amictus, cum auriphrygio, seu fascia.

Alba cum auriphrygio, seu grammatis.

Cingulum.

Manipulus.

Stola.

Planeta.

Ibidē de su-
pell. indumē-
q̄ cō. sūt v-
ſui Parochi,
&c.

4

Amictus, cum auriphrygio, seu fascia.

Alba, cum auriphrygio, seu grammatis.

Cingulum.

Manipulus.

Stola.

Planeta.

Pluuiale.

Amictus Diaconalis, cum auriphrygio, seu fascia.

Amictus Subdiac. cum auriphrygio, seu fascia.

Alba Subdiaconalis cum auriphrygio.

Cingulum Diaconale.

Cingulum Subdiaconale.

Dalmatica Diaconalis.

Tunicella Subdiaconalis.

- Manipulus Diaconalis;
- Stola Diaconalis.
- Manipulus Subdiaconalis.
- Velū Subdiaconale ad vsum ferendi Calicis patenſeve ſuſtinēdæ.
- Calix.
- Patena.
- Velum Calicis.
- Corporale cum palla.
- Sacculus Corporalis.
- Purificatorium.
- Hamularum, ſeu vrceolorum paria duo.
- Pelticula vrceolorum.
- Miſſalia duo.
- Integumentum Miſſalis.
- Signaculum Miſſalis.
- Pulvinar Miſſalis.
- Lectionarium ad vsum Miſſæ ſolemnis in Eccleſijs parochialis
- Ritus Ambroſ.
- Integumentum Lectionarij.
- Epistolarium.
- Integumentum Epistolarij.
- Euangelistarium.
- Integumentum Euangelistarij.
- Integumentum ſuggeſi.
- Cereoltrata quatuor.
- Opercula eorum reſtinctoria totidem.
- Tabella geſtatoria pacis offerendę.
- Sudariolū ad nares expurgandas, cum opus eſt in Miſſæ ſacrō.
- Funiculus, cum globulo, vnde ſudariolum pendeat.
- Crepidarum mundarum par vnum, ſi quando opus eſt, Sacerdotem celebraturum, calceos luto inquinatos deponere.
- Tinnabulum geſtatorium, ubi appenſum non eſt.
- Thurribulum ad Thurificationis vsum.
- Acerra
- Cochlear
- Canthari bini in Eccleſijs Ritus Ambroſiani.
- Candelabrum Cerei Paſchalis, vnum.
- Crepitacula lignea bina, ad vsum pulſandi in tenebris hebdomadę Sanctę.
- Candelabrum triangulare, ad vsum ſuſtinendi candelas in tenebris hebdomadę ſanctę, in Eccleſijs Ritus Romani.

Inſt. ſup. ecc. par. lib. 2. de ſupell. reliq. prop. Miſſæ tantum.

Ibid. de ſupell. quę Miſſæ, diuinorū off. &c.



Tapetia, aut Stragula, ad ornatum sedilis, in quo Sacerdos Missæ Sacrum solemniter faciens, & ministri aliquando assident.

Aulæ, pannive plures, ad usum ornandæ capellæ, altarisve maioris, aut Ecclesiæ, in solemnioribus festis diebus, si modo Ecclesiæ facultates possint.

Lectorile statarium Chori, unum.

Lectorilia gestatoria, duo.

Integumenta Lectorilis statarij.

Integumenta Lectorilium gestatoriorum.

Ibidem delibris, seu volumin. diu. offi. in Eccl. par. Rit. Romani.

7 Breuiaria, duo: quorum alterum ampla forma.

Calendarium perpetuum vnum.

Diurna, aut psalteria cum hymnis.

Hymnarium musico cantu exscriptum, unū forma ampla.

Homiliarium, vnum Matutinale.

Antiphonarium de Dominicis, unum.

Antiphonarium de sanctis, vnum.

Graduale de Dominicis, unum.

Graduale de Sanctis, unum.

Martyrologium, vnum.

Liber, de officio mortuorum, unus.

Rituale, unum.

Professionale, unum.

Pontificale, unum.

Ceremoniale, unum.

Sacerdotale, unum.

Rationale diuinorum officiorum, unum.

Liber de computo Ecclesiastico, unus.

Ibidem de libris, seu volumin. ad usum diu. offic. in ecc. par. Rit. Ambr.

8 Breuiaria duo: quorum alterum forma ampla sit, alterum parua.

Calendarium anniuersariū, uel perpetuū unum.

Psalteria cū hymnis, duo; unum forma gradiori.

Liber hymnorum, musica modulatione notatorum, unus.

Antiphonarium de Dominicis, unum.

Antiphonarium de Sanctis, unum.

Antiphonarium feriale, unum.

Homiliarium, unum.

Pontificale, unum.

Ceremonialia duo, unum Ambrosianum, alterum Romanum.

- Sacramentalia, seu Ritualia, duo.
- Processionalia, seu libri Litaniarum, & processionum duo.
- Libri ad usum funerum, & officij mortuorum duo.
- Liber cantus, varietate tonorum distincti, ad usum lectionū, psal-
morum, & id generis aliorum, vnus.
- Liber vnus de cantu Hymni, Gloria in excelsis, Symboli, &
Sanctus.
- Liber vnus de Cæremonijs Missæ.
- Liber vnus de computo Ecclesiastico.
- 9 Vas vnum, vsui aquę benedicendæ diebus Dominicis. Ibid. de su-
pell. q̄ mul-
tis ministris
com. est.
- Vasculum item vnum gestatorium aquę benedicte.
- Aspergilla bina: è quibus vnus ornatius.
- Peluis grandiuscula gestatoria, vna, ad vsum lauationis manū.
- Vreolus, ob eundem vsum, grandiusculus, vnus item.
- Mantile grandius, ad manus abstergendas.
- Vasa vsui excipiendi oblationes, duo.
- Superpellicea, vsui varijs Sacerdotalium ministeriorum.
- Superpellicea vsui ministerijs clericalibus.
- 10 *Commonstrato simplicis supellectilis apparatu; est præterea alius, ex* Inst. sup. ecc.
ijs rebus constans, quæ duplicentur necesse est, cum singulas, quæ vsui quo- Ibidem.
tidiano sunt, easdem & materia, & ornatu insigniores adhiberi solemnium
dierum celebritas pro officij solemnitate postulet.
- Sunt igitur hæ, quæ duplici numero apparari debent.*
- Crux.
- Candelabra quattuor, cum suis operculis duobus restinctorijs.
- Tabella secretorum.
- Mappę minores.
- Mappa maior.
- Amictus Sacerdotalis, cum fascia, seu auriphrygio.
- Alba Sacerdotalis, cum auriphrygio, seu grammatis.
- Stola Sacerdotalis.
- Planeta Sacerdotalis.
- Manipulus Sacerdotalis.
- Cingulum Sacerdotale.
- Amictus Diaconalis, cum fascia, seu auriphrygio.
- Alba Diaconalis, cum auriphrygio, seu grammatis.
- Stola Diaconalis.
- Cingulum Diaconale.
- Dalmatica Diaconalis.
- Amictus Subdiaconalis cum fascia, seu auriphrygio.
- Alba Subdiaconalis, cum auriphrygio, seu grammatis.

Tunicella Subdiaconalis.

Cingulum Subdiaconale.

Hamularum paria duo.

Pellicula urceolorum, seu hamularum.

Calix.

Patena.

Tabella gestatoria pacis offerendæ.

Thuribulum.

Acerra.

Cochlear.

14 Pro instituta in diuinis officijs colorum varietate, apparatus singulorum indumentorum, tam ad usum quotidianum, quam ad solemnioris officij celebritatem supra expositorum, que infra nominatim ponuntur, quintuplex esse debet; nempe vnus colore albo, alter rubro, tertius violaceo, quartus viridi, quintus nigro.

Quæ sanè indumenta, hæc sunt.

Pallium.

Velamentum frontispicii altaris.

Auriphrygium amictus Sacerdotalis.

Auriphrygium Albe Sacerdotalis.

Manipulus Sacerdotalis.

Stola Sacerdotalis.

Planeta.

Pluuiiale.

Auriphrygium amictus Diaconalis.

Auriphrygium amictus, Subdiaconalis.

Auriphrygium Albe Diaconalis.

Auriphrygium Albe Subdiaconalis.

Dalmatica Diaconalis.

Tunicella Subdiaconalis.

Stola Diaconalis.

Manipulus Subdiaconalis.

Velum Subdiaconale, ad usum ferendi

Calicis, iustinendæ que patenæ.

Velum Calicis.

Sacculus Corporalis.

Signaculum Missalis.

Integumentum Missalis.

Puluar Missalis.

Integumentum Lectionarii in Ecclesijs

Ritus Ambrosiani.

Integumentum Epistolarij.

Integumentum Euangelistarij.

Integumentum ambonis, vel suggesti.

Integumentum Lectorilis.

In Parochialibus Ecclesiis, ubi frequentius Missæ Conventualis sacri sit, rationi conveniens est, apparatus albi, & rubri coloris non modo pro officiorum ratione, celebritateque duplicem, sed etiam triplicem esse, ut tertia eorum indumentorum supellex sit minus pretiosa, usui missæ Conventualis per hebdomadam aliquando celebrandæ.

15 Lintea item indumenta quæ ob causas supra in Basilica Cathedrali expositas, plura etiam in parochiali Ecclesia esse oportet, hæc sunt, quæ omnia supputata, infra numero notantur.

16 Mappæ maiores quatuor.

Mappæ minores duodecim.

17 Amictus duodecim.

Albæ duodecim.

Corporalia octo cum pallis.

Purificatoria decem & octo.

Mantilia ad usum abstergendi manus in Missæ sacro, octo.

Mantilia in Sacristia, ad usum lauationis manuum, quinque.

Sudariola ad nares expurgandas, cum opus est, in Missæ sacro, sex.

Funiculi sudariolorum, cum globulis, tres.

Mappæ Altaris in Sacristia, tres.

Sacculi singulorum Calicum binis.

18 Amictus Sacerdotales, duodecim.

Albæ Sacerdotales, totidem.

Amictus Diaconales, duodecim.

Albæ Diaconales, totidem.

Amictus Subdiaconales, duodecim.

Albæ Subdiaconales, totidem.

19 Mappæ longiores scamnorum quatuor, plurave.

Mappæ breviores subter sanctissimam communionem, dum ministratur, sustinendæ, tres.

20 Superpellicea Sacerdotalia, duo.

Superpellicea Clericalia, duo item, triave.

Sabbatia, quatuor.

De Missis sine cantu in quibuscunque Ecclesijs,
& à quocumque Sacerdote celebrandis.

S V M M A R I V M.

- 1 *Abusus in celebratione Missæ tollendi.*
- 2 *Missam qui celebrare, celebrantemve exhibere tenentur, ab Episcopo cognoscendi.*
- 3 *Missæ celebratio, quibus in locis, & qualiter, ac quando prohibetur.*
- 4 *Facultas in oratorijs celebrandi, ad sex menses concedenda.*
- 5 *Longiori tempore, ut concedenda.*
- 6 *In privatis Oratorijs, & Ecclesijs alijs nuper extructis, qua moderatione impartienda.*
- 7 *In Missarum facultate concedenda, quid cauendum.*
- 8 *Quid etiam exprimendum.*
- 9 *Quando facultas renouanda.*
- 10 *Missæ celebrandæ muneri quilibet Sacerdos satisfaciatur.*
- 11 *Quando aliquo die prætermittere possit.*
- 12 *Missæ ubi plures celebrari debent, à quo curandum, ut illæ certo ordine celebrentur. 15. & 21.*
- 13 *Missam an per alium celebrare possit Capellanus.*
- 14 *Missam qui ad certum Altare celebrare debet, ad aliud non celebret.*
- 15 *Missæ celebrandæ in Altaribus inter se disjunctis. Clericus certus sustentandus, & à quo, qui Capellis, & altaribus inserviat:isque clericus, quas præterea functiones obeat.*
- 16 *Clericus is, ubi constitutus non erit, Missa à nullo Sacerdote celebranda.*
- 16 *Missæ pro mortuis in singulos menses à quo beneficiato celebranda.*
- 17 *Missas, legatorum iure celebrandas, Episcopi celebrari curent.*
- 18 *Missarum reductio à quo, & quàm ob causam facienda.*
- 19 *De Capellavum oneribus; Missarumque numero, quid statuere possit Episcopus.*
- Hora populo commoda Missæ celebranda. 57.*
- 20 *Quo autem tempore non celebranda.*
- 21 *His celebrandis ordo servandus.*
- Missæ parochialis, hora, & signa. De Missa parochiali 4.*
- Missæ altera in Ecclesia parochiali, an dicenda in aurora.*
- Ibidem. 5.*
- Missæ aliæ in parochia celebrandæ, ut distribuendæ. 12. 21.*

Missæ-

- Missarum Tabella à quo conficienda, & ubi proponenda. *Ibid.* 9.
- 22 Missarum liber: & ubi retinendus.
- 23 Punctator constituendus.
- 24 Missarum notatio à quo recognoscenda.
- 25 Merces non danda Capellano sine facultate.
Quodque illi detrahendum ob servitium ommissum, ut expendendum,
eo sequestrato. 26.
- 26 Depositarii eligendi, qui mercenariis Capellanis mercedem solvant:
contra quos Capellanos, & alios suo muneri deficientes, ut agatur.
- 27 Missarum causa elemosynæ non fugienda, sed in capsulam deponenda.
Capsule elemosynariæ Missarum, qui, & à quo præficiendus, & quod il-
lius officium. *Ibid.*
- 28 Monitio Parochi in erogatione elemosynæ pro Missis celebrandis.
- 29 Missam quando Sacerdotes etiam non obligati, celebrare tenentur.
- 30 Missarum celebratio prohibita Sacerdotibus aliene Diocesis absque
litteris dimissorijs, & quibus. Etiam in Regularium Ecclesijs, nu-
mero seq. in fi.
- 31 Littere ipse à quo, & quomodo comprobandæ, in eaque tum Parochi,
tum Vicarij foranei officium.
- 32 Missæ celebratione, qui etiam Sacerdotes interdicantur.
- 33 Missas plures eodem die celebrandi facultas concessa tollitur.
- 34 Missa in oratorijs, capellis, & Ecclesijs intra limites Parochialis non
celebranda festis diebus ante Concionem Parochialem.
- 35 Nisi parochus ante fieri permittat certa præscripta hora.
- 36 Missæ celebratio in Monialium Ecclesijs quando vetita.
- 37 Suspensionis celebranti in Monialium Ecclesijs præscriptæ modera-
tio.
Missæ celebratione suspensi Sacerdotes, quibus diebus Communionem
sumant. De vita, & hon. cleric. 26.
- 38 Missa de Beata Virgine, quando celebranda.
- 39 Collectæ in Missa quot dici possint.
- 40 Ornamenta, & instrumenta altarium qualia in celebratione Missæ, &
quot.
- 41 Vasa, Pallia altarium, & alia Sacra indumenta, ornamenta ve qui-
bus non commodentur, & ad quem apparatus non adhibenda.
Purificatoria, & Corporalia, qualia. Vide tit. seq.
- Vinum album in celebratione Missæ adhibendum, supra, nu. 40.
- 42 Calices ad sacrificium Missæ, quales. 43. Krceoli quales item.
- 44 Hostiæ à quo non conficiendæ.
Supplex alia omnis in celebratione Missæ, quæ, qualis, quotuplex, ad-
hibenda, parandaque. Vide tit. seq. 45. Ea non adhibenda, antequam
sis

- fit benedicta; & à quo benedicenda. De Sacramentalib. 75.
 A quibus illa paranda. De Eccl. fabrica. 73.
- 46 *Missa noue in celebratione abusus tollendi.*
- 47 *Missam nouam celebraturus, imperitique alij Sacerdotes, à quo instituenti 49.*
- 48 *Ante illius approbationem, ab illis, non celebrandum.*
- 50 *Magister ceremoniarum in unaquaque Plebe constituendus, & quod illius officium.*
- 51 *Missę ceremonias an teneant Sacerdotes periculum ab Episcopo faciendum.*
- 52 *In celebratione Missę que à Sacerdotibus seruanda; queque vitanda. 56. 57. 60.*
- 53 *Missa non memoriter dicenda.*
- 54 *Non operto capite. Confessio, & oratio ante illam.*
- 55 *Ea à Sacerdotibus perlegenda, antequam ad altare accedant.*
- 56 *Iisdemque sacris vestibus indutis cum nemine colloquendum.*
- 57 *Non alicuius gratia retardanda. Eaque nondum absoluta non discedendum. 77.*
- 58 *Pœna contententis, ut contra Sacerdos agat, quàm suprâ decretum est.*
- 59 *Missa peracta gratię agende.
 Ministri Ecclesię que parent ad ministerium Missę. 61.*
- 60 *Iidemque à quibus abstineant, ante peractum sacrum.
 In Missę ministerio, & ad cereos ferendos laici non adhibendi.
 De process. 32.*
- 62 *Missam celebranti Sacerdoti assistat Clericus, quoque habitu indutus.*
- 63 *Clericus is probandus, & à quo facultatemque scripto obrineat quotannis renouandam, & de diu. off. 69.*
- 64 *In Missę sacrificio ministrans, nil recitet.*
- 65 *Illius officium cum presentibus Missę sacro: & in pulsando tintinabulo. 71.*
- 66 *Misse initio, Psalmus, Iudica me Deus, & in fine, quod Euangelium recitandum.*
- 67 *Missale nouum Romanum in Missa adhibendum.
 Dum Missa celebratur, qui longè sint ab altari, & à quo id cauendum suprâ 65.*
- 68 *Cum oblatio fit, Crux non autem patena adhibenda.*
- 69 *Profanum nihil in Missa euulgandum.*
- 70 *Missale, pacifve instrumentum per quem præbeat exosculandum.*
- 71 *In eleuatione Corporis Domini, tintinabulum à Clerico pulsandum.*

- 72 Missam ut audiant, filij familias famuliq; se suis diebus parochi cura.
 73 Vidue non excusantur, ab illius auditione quocumque tempore. &
 Nec puella nobiles & Defest. dier. cultu. nu. 18.
 74 Populus à parochio hortandus, ut in parochia festis diebus Missam,
 Concionemq; audiat.
 75 Missæ audiendæ rationem docens Parochus, quid populum admoneat.
 76 Fideles in Missæ auditione quomodo se habeant: quando stent: & quan-
 do genua flectant. 77. in fi.
 77 Ne discedant ante Euangelij recitationem.
 78 Criminosi notorii, Missæ sacro non intersint: ob idque quid à sacerdo-
 tibus agendum.
 Missæ de mortuis, pro defuncto Episcopo à parochis & sacerdotibus
 singulis nouem mensibus celebrandæ. De funere Episcopi, nu. 9. Et
 quando pro defuncto Papa. De diu. off. nu. 49.
 A quibus item, & quando pro mortuis Canonicis, & Parochis. De fu-
 nerib. nu. 53. & de Parochijs. nu. 54.

RÆCEPIT Sacra Tridentina Synodus, ut, quæcumque in Missæ celebrationem irrepererit, à tanti sacrificij dignitate aliena, ea Episcopi tollere sedulo studeant. Quamobrem nos eiusdem Concilij decretum exequentes, ut sanctissimum Missæ sacrificium, in qua illa Deo patri placens hostia, Iesus Christus in odorem suauitatis offerretur, singulari religione, ac pietate, & à sacerdotibus celebretur, & à populo colatur; hæc statuimus.

2 Episcopus nosse studeat omnes, qui in quavis ecclesia Missam celebrare, vel sacerdotem, qui celebret, exhibere debeant; cogatque suo officio satisfacere.

3 Nullus sacerdos, quemadmodum à Tridentina Synodo statutum est, in priuatis ædibus, & omnino extrà Ecclesiam, & oratoria, quæ diuino tantum cultui dicata, & à locorum Episcopis designata, ac visitata sint, Missam celebret. Cætera, quæ sequantur, vide Tit. De Ecclesijs, simplicibus, & oratorijs. nu. 12. 13. 14. 15.

Nemo clericus, vel laicus in suis secularibus ecclesijs, capellis, vel oratorijs, quàmuis ab ordinario probatis, etiam si iuris patronatus sint, quæquam Secularem, vel Regularē Sacerdotem celebrare patiat, qui scriptam celebrandi facultatem, singulis sex mensibus renouandam ab Episcopo non impetrarit.

4 5 Quæ Missas celebrandi facultas sexto quoque mense ex superioris Concilij decreto renouanda est; ea vel longiori temporis spatio arbitrari

1. Quæ pert. ad cele. Mis. fess. 22. Decr. de obl. & euitan. in celeb. Miss.

1. Ibid. fess. ead. & decr.

2. Tit. 2. dec. 2.

bitratu Episcopi concedi, vel semel concessa, prorogari possit.

1. Ibid.

Quod si quis onus accipiat ad tempus, vel perpetuo ibidem celebrandi, vel eisdem locis inferuendi; hunc non generatim, sed nominatim eorum locorum causa eiusmodi facultatem impetrare volumus. Quod contra præscriptam rationem vel celebrarit, vel, ut celebretur, permiserit, grauius puniatur.

4. Quæ pert.
ad sãct. Missæ
sacr. & diu. of
fic. sess. 22. de
obl. in celeb.
Miss.

6 Episcopus omnibus Missam in oratorio priuato celebrandi facultatibus hæctenus concessis, certos limites, modum quæ præfinit; ita ut præter causas, quas magnas, & urgentes is iudicauerit, in ipsis priuatis oratorijs Missam celebrari ex facultatibus illis deinceps non liceat; nisi hoc fuerit à sede Apostolica indultum. Quam moderationem diligenter adhibeat item, si quando in posterum eiusmodi facultatem concedendam censuerit.

4 Ibid.

Nè in oratorio, ecclesiæ, quæ uel nuper exstructa est, uel in posterum exstruetur, Missæ celebrandæ facultas detur, per mittatur, nisi saluo iure, ac planè sine præiudicio Ecclesiæ Parochialis; nisi ob causam Episcopo quandoque aliter uideatur.

7 Episcopus in facultate quauis Missarum celebrandarum concedenda, proroganda, uel, uideat, nè ab ullo sacerdote plus muneris, quam ab eo præstari possit suscipi concedat, aut permittat: tum maximè perpetuat, si Parochus est, qui sibi eam facultatem dari petit, an per hebdomadam possit, & suscipiendo nouo celebrandarum Missarum muneri, & ei, quod in Ecclesia Parochiali, ex Tridentini, aut primi nostri provincialis Concilii præscripto, alia uel quacumque obligationis causa iam debet, satisfacere, & alia præterea officia obire, quibus diebus, aut ad festorum celebritatem, aut ad funus, exequias uel euocatum eò illum continere, Missas quæ celebrare contigerit. Quod si per ipsum hæc omnia, singula quæ præstari non posse uiderit, nè potestatem ei faciat noui muneris, eo nomine suscipiendi; nisi ob inopiam in Ecclesia Parochiali, diebus ferialibus, rarius aliquanto parochialis muneris nomine, quam Concilio Provinciali primo iussum est, ideoque in alia, uel in eadem Ecclesia Parochiali, alio nomine per hebdomadam, ijs ipsis, scilicet ferialibus diebus, celebrandi facultatem permitti, necessarium Episcopus duxerit: cuius religiosæ conscientię id relinquimus.

8 In litteris concessæ, prorogatæ uel facultatis suscipiendi, uel retinendi muneris, Missam singulis, uel certis, statisque diebus, aut ex certa obligatione celebrandi, exprimantur, & altaris, capellæ, & Ecclesiæ ubi illud situm est, nomen, & locus, & elemosinæ emolumentum quod inde capitur: statim item dies, & numerus Missarum, quas ibi celebrare statim illis diebus debebit ex onere à testatoribus, alius uel ab Episcopo imposto pro facultate, quam is à iure communi, uel Tridenti-

Vide infra.
nu. 20.

no Con-

no Concilio habet. Tūm etiam exponatur, si quō alio, præterea nomine ipse adstrictus sit Missam alio loco celebrandi: idque etiam à parochialis curæ munere, legati, alteriusvè obligationis causa: qua in Ecclesia item, & altari, quibus item certis, vel statis diebus illud præstare debeat, & quantum inde emolumenti, elemosynævè consequatur. Tūm postremò certum ei facultati concessa, vel propagatæ tempus præfiniatur.

9 Nec verò in illo celebrationis munere ei perseverare liceat, expleto temporis spatio, Episcopi litteris præscripto; nisi facultas iterum confirmata, renouataque sit, aut prorogata ad aliud certum tempus litteris item, & ad præscriptum etiam Conciliorum nostrorum provincialiū.

10 Quilibet Sacerdos, quod suscepit, numeri Missæ sacrificij faciendi, satisfaciatur omninò.

11 Nec vero cuiquam, qui quotidiano eo munere affectus, quovis modo est, nè semel quidem in hebdomada, ut alibi Missam celebret, id præmittere vilo prætextu liceat; nisi aliquando eius, cui id curæ Episcopus dedit, aut si nemini dederit, rectoris, præfæctivè Ecclesiæ consensu, Sacerdotem alium, ante in locum suum substituerit, qui id præstet, quod in ea Ecclesia ipse debet.

12 Sin autem certis hebdomadæ diebus, Sacerdotes cōplures in eadem Ecclesia ob aliquam cuiusvis generis causam, rationemvè, Missæ sacrificium facere debent; id, ut statis, certisq; iis ipsis diebus illi omninò præstent, curæ planè rector Ecclesiæ, aut, si præfæctim Ecclesia collegiata, vel alias frequens est, alius, quem ei curæ Episcopus præfecerit. Quod si alij item Sacerdotes sunt, qui in illa Ecclesia, in certis tamè diebus, munus impositum habent Missæ celebrandæ: tunc idem Rector, præfæctusvè, capellani sacerdotibus uocatis, reque cum eis tractata, certos unicuique dies præscribat, quibus in ea Ecclesia Missam celebrent: ut singulis, si fieri potest, hebdomadæ diebus, Missarum celebrationes, rectè, atque ordine distributæ, peragantur.

13 Qui capellas obtinent, ipsi per se, nō alij eorum nomine, Missæ sacrificiū, diuinæq; officia, quæ illarū rectores præstare debent, in illis celebrent; si modo vel aliud Ecclesiasticū beneficiū, q; residentie personale munus requirat, nō habeant; eoque impediti, debita iis capellis officia gerere nō queant; vel earundè institutione, dotatione vè, aut legato, aut donatione, aut facultate ab Episcopo impetrata, in illis obeūdis Capellani officij aliena opera, ministerio vè uti possint, vel alia quavis ratione, causave impediti sint.

Singula verò, ob quæ capellanus aliquis se à debito capellani officij munere immunem putet, asseratvè; quo minùs per seipsum præstet, ab Episcopo cognoscantur, ac probentur item.

D d Qui-

14. Quicumque Sacerdos in Altari certo Missam celebrare debet, si in alio celebrarit; nè, quod debet, præstitisse censeatur; nisi Episcopi, alteriusuè, cui ille id curæ commiserit, iussu, concessu, permittente aliquando fecerit.

15. Si eodem tempore, & in eadem Ecclesia Missæ plures aliquando, etiam pro mortuis, celebrandæ sunt, in Altaribus ita inter se distinctis celebrentur, ut Sacerdos alter ab altero non perturbetur, neque si fieri potest, audiat: sin autem hac de causa tempus non patietur, eod. die Missas omnes, quæ debent celebrari, in alium potius diem aliquæ differantur, ut huic decreto pareatur, quod ad religiosum cultum illius sanctissimi Sacrificij spectat.

4. Quæ pert.
ad sac. ord.

Quibus etiam in Capellis, Altaribusuè quocumque vel tituli, vel deuotionis, & legati nomine Missæ Sacrificium fit, in ijs item singulis certum aliquem Clericum, qui Sacerdoti Missam celebranti inseruiat, sustentari iubemus. Quamobrem, ubi non confratriæ, scholæ, non Monasteria, Ecclesiasticæuè fabricæ, aut locorum piorum Curatores, neque alij sunt, qui hoc Clericalis sustentationis munus ibi præstare uelint, aut, qui iure debeant; pro earūdem Capellarum, Altariumuè ratione præstetur, si ex tituli nomine in ijs Missa celebratur, eorum sumptibus, qui titulum gerunt; si ex legato, cuius certa summa sit, metcede ex eo detracta; si ex deuotione, alicuè nomine, illorum impensis id præstetur, quorum nomine illud Missæ Sacrificium fit, siue locorum piorum homines illi sint, siue Sodalitates, siue Vniuersitates, siue priuatus aliquis. Si uerò Capellæ, Altaris, aut legati, census usque adeo exiguus, ac tenuis est, quo Clerici sustentandi onus sustineri non possit, ea ratio ab Episcopo ineatur, ut contributione vndiq; ex ijs Capellis, Altaribusuè, quæ in eadem Ecclesia, uel, si ita necesse sit, etiam quæ in Parochiæ finibus sunt, pro ratione reddituum, uel muneris facta, huic Clerici sustentationi satisfiat: Qui Clericus omnibus illarum Capellarum, & Altarium Sacerdotibus in Missæ Sacrificio ministret.

Quibus autem Clericis, ita, ut supra, prouisum erit, pro ratione Minorum Ordinum, quos susceperint, ecclesiasticas functiones ijs in Ecclesijs, ubi sustentationem capiunt, ipsi præstent.

16. Quibus uerò in Ecclesijs tempore ab Episcopo præstintendo non erit constitutus Clericus, Clericali habitu indutus, qui Sacerdoti Missam celebranti ministret, quique Ecclesiasticas Minorum Ordinum functiones, illarum Ecclesiarum usui, & cultui necessarias, pro ratione Ordinis à se suscepti; obeat: in ijs à nullo Sacerdote celebretur: nisi rei facultatem ex urgente causa concedendam Episcopus iudicarit.

2. Tit. 2. decret.
5.

Qui Ecclesiasticum beneficium obtinet, cui id oneris iniunctum est,

ut Rector, vel toto anno, vel certis diebus Missam celebret; is singulis mensibus saltem semel Missam, quæ de defunctis dicitur, pro illis mortuis celebret, qui, vel illud dotarint, vel aliquid ei legarint, vel donarint; idque nisi sæpius pro mortuis celebrare debet, vel ex institutione, vel ex alia oneris sibi iniuncti ratione.

17 Ut quæ pia legata ad remedium animæ à fidelibus relicta sunt eo nomine, ut Missæ pro se, de defunctis celebrentur, executionem, pro ut pia eorum voluntas deposcit, rectè habeant, id Episcopus quàm diligentissimè curet.

6. Quæ ad Miss. pert.

18 Quibus autem in Ecclesijs ob multa, variaque defunctorum legata Missas usque adeò multas celebrari oportet, ut pro ratione singulorum dierum, quos testamento, aliaue vltima voluntate testatores præscripserint, muneri, quod eorum pijs voluntatibus debetur, satisfieri non possit; aut elemosyna eo nomine adeò tenuis est, ut non facilè inveniatur, qui velit huic se muneri subijcere, idem Episcopus in Synodo Diocesana re accuratè cognita, & perspecta, statuatur quicquid magis ad Dei honorem, & cultum, atque Ecclesiarum vtilitatem viderit expedire; ita tamen, ut in singulis Missis, quas iure reductionis celebrari couinget, eorum defunctorum commemoratio fiat, qui pro suarum animarum salute, legata ad pios vsus reliquerunt: debite autem commemorationi satisfiet per intentionem applicationis Missarum, per preces in secundo, Memento, & per Collectas faciendas in illis Missis, in quibus Collectæ fieri possunt. Ceterum intelligendum est, fructuosiores esse, magisque prodesse preces, & orationes ab Ecclesia pro defunctis institutas cum applicatione Sacrificij, quàm applicationem solam, licet recompenfari possit per maiorem deuotionem, vel eius, qui dicit Missam, vel eius qui facit dici, uel per intercessionem sancti, cuius suffragium in Missa imploratur.

Sess. 22. c. 6. de refor. sess. 25. c. 4. d. ref.

19 Episcopus de Capellarum oneribus, deque Missarum numero fundationis iure, alioque nomine illis adiuncto, ne Concilij Tridentini, quod piarum uoluntatum relictis legatis solum prospexit, auctoritate quidquam statuat: sed eo de genere, quod iure cautum est, id planè seruet, atque decernat.

Sess. 25. c. 4.

20 Missæ nec ante auroram, nec post meridiem; nisi ex causa iure permissa celebrentur.

1. Ut supra.

21 In Ecclesijs, ubi plures Missæ celebrari solent, is ordo seruetur, ut pro populi comoditate, prima diluculo, reliquis deinceps debito intervallo distributis, postrema autem, quò tardius liceat, celebretur. Quòd si eodem tempore, pluribus locis Missa celebranda sit, rationem ineat Episcopi, nè sacerdotes inter se, alius ab alio perturbentur.

22 Quò citius, atque exploratius Episcopus sciat, eorum, qui sacri fa-

ciendi causa aliquid piè, vel legarunt, vel dederunt, voluntati per illos quorum interest, verè satisfactum esse; ac rursus si quid ea in te neglectum, aut omissum; prætermissumuè est, id opportunè ut fiat, prospicere, cauereq; possit; hæc decernimus, ac statuimus.

In vnaquaque ecclesia liber deinceps singulis annis, vel alio certo tempore renouandus, perpetuò sit; in quo, & anno, & mense, & die primum notato, vnusquisque siue parochus, siue capellanus, siue alius sacerdos, qui quouis obligationis nomine in ea ecclesia Missæ sacrificium fecerit, in singulos dies, vbi id perfecerit, manu sua subscribat, & nominatim breuiter exponat, se illud præstitisse, aut parochialis ecclesiæ; aut capellæ, legatimè pijs, aut anniuersarij, aut funeralis officij nomine. Cui præterea libro singulis diebus subscribat is, quem in qualibet Ecclesia Episcopus statuerit: qui item, si ipse est, qui Missæ sacrificium eo quouis nomine fecerit, ipse item manu sua subscribat, quoties aliquo eo nomine Missam celebrarit.

Is liber in to Sacriliq; loco asseruetur.

23. Quibus vetò locis, ecclesijsuè Missæ plures, quam tres quotidie celebrantur; Episcopus, præter has cautiones, punctatorem etiam lectorem, vbi opus esse viderit, constituere item poterit: idque secretò etiam, si ita expedire videbitur, qui iuratus in singulos dies notes, si qui erunt, qui debito Missæ celebrandæ muneri defuerint.

24. In vrbe verò aliqui Ecclesiastici viri, ab eodem Episcopo probati, in diocesi item, Vicarij foranei, alijue ab Episcopo etiam constituti, libros Missarum celebrationibus notandis præscriptos, sepe etiam de improviso recognoscant: inspicientq; præterea notationes, per punctatorem occultè factas: ac singulis mensibus, aut tertio quoque mense, cum vnoquoque capellano præstiti muneris sui rationes inibunt; tum etiam illis testimonium scriptum in re rationis dabunt.

25. Nec verò cuiquam capellano non titulari, qui manus celebrandi certis, statisq; diebus aut ad certum tempus, aut in perpetuum susceperit, quicquam mercedis, elemosynæuè ex legatis pijs, aliæ quavis ratione, à quibusuis soluat; neque id exigat absque Episcopi, eiusq; cui id curæ ille dederit, mandato, eoque scripto: quod ne detur, nisi pro ratione præstiti muneris, cuius testimonium scriptum ab eo, quo supra, re ipsa exhibuerit.

Anno autem expleto, vel breuiori temporis spacio, quicquid ob prætermissum celebrandarum Missarum munus, capellano tribui non debet, id omne fabricæ ecclesiæ præfectis, aut corporis Domini confratribus, in ea ecclesia constitutis, vbi ille Missarum muneri defuerit, aut alijs depositarijs soluat; ab Episcopo constitutis: vt quot Missas celebrari ab eo prætermissum est, totidem eo nomine ab alio sacerdote celebren-

celebrentur: aut ad ipsum in ornamentorum, quæ eisdem altaribus, capellisue vsui sint, apparatus erogetur, prout Episcopus expedire existimauerit.

26 Vt autè & hoc diligentius præstetur, & sacerdotibus consulatur, qui ob Missæ celebrandæ munus susceptum, ac præstium, eleemosynas sibi debitas, magno cum negotio, sæpèq; cum detrimento ab ijs, qui tribuere debent, consequuntur: Episcopus, vbi expedire viderit, certos aliquos, probatos quæ homines depolitarios diligit; quorum munus sit, illas exigere, custodire, tum statis temporibus pro ratione supra præscripta, capellanis sine mora soluere.

Et quoniam qui capellas, altaria, aliaue beneficia ecclesiastica in titulum obtinent, quibus Missarum munus aliquod incumbit, non ab heredibus eorum, qui legata pia reliquerunt, vel ab alijs eiusmodi; sed ipsi per se fructus capellarum, altariumue suorum exigere solent; cum ijs sequestri ratione, omnique alio modo Episcopus agat: vt, si muneri suo illi in celebrandis Missis defuerint; fructuum restitutio locum habeat, eaque ad præscriptam, vt supra rationem, piè, vtiliterq; erogetur. Quam sequestri, & multæ rationem omnes adhibere debent, vt opus fuerit, cum capellanis quoque illis, qui etiam legati nomine, vel alia eiusmodi causa Missas celebrandas ad certum tempus, vel in perpetuum suscipiunt.

27 Qua in Ecclesia, pro frequentiori, qui ob festi diei, indulgentiæue celebratæ, aut ob perpetuum populi, ac præcipuum deuotionis studium sit, ad eam concursu, eleemosyna, & crebrior, & vberior, Missæ celebrandæ nomine datur; in ea ne cuiquam sacerdoti eiusmodi eleemosynam, ob Missæ celebrationem, villo modo, aut prætextu flagitare, ac ne spontè quidem oblatam accipere liceat. Verùm vnusquisque sacerdos illam in capsula, certo ecclesiæ loco, aut pro Sacriliæ foribus eo nomine collocata, deponendam curet. Cui capsulæ statis illis frequentioris concursus diebus, Rector ecclesiæ, alijsue, cuius interest, aut is, cui Episcopus hoc munus dederit, certum aliquem clericum, spectata probitate præficiat, cuius sit illis diebus apud capsulam assidere; tum sigillatim, ordineque notare, quæ Missarum, aliarumque precum nomine eleemosyna detur, accipiaturue, vt pro illius notationis ratione Rector, aut Sacrista, aut ille, quem Episcopus constituerit, sacerdotibus illius ecclesiæ, alijsue ad diuina officia celebranda, eo celebritatis nomine euocatis, statim præscribat; quid pro eleemosyna oblata vnusquisque eorum qui obtulerint, voluntati satisfiat.

Peractis autem diuinis officijs, quæ eleemosyna eo nomine in capsulam coniecta est; illam idem vel ecclesiæ rector, vel alius, vt mox

Sess. 22. De
obl. & euit.
in celeb. Mis.

suprà sacerdotibus ità distribuatur, vt eorum vnicuique partem, pro ratione ministerij, officijue præstiti, ex Episcopi præscripto, congruam tradat. Quicquid autem supererit, è capsula depromptum, apud virum probum, quem Episcopus delegerit, deponatur; vt, aut in aliam, quæ in eadem ecclesia fiet celebrationem Missarum piè conferatur, liceat tamen in alias res erogari, necessario comparandas ad Missæ sacrificij cultum decentius in ea ipsa ecclesia peragenda: si ob ecclesiæ inopiam ità Episcopus concesserit. Cuius etiam iussu, in Tabellam Sacristiæ referantur, si quæ commemorationes eo nomine, pro ijs qui piè contulerunt eleemosynam, deinceps faciendæ erunt ab ijs, qui in ea ecclesia Missæ sacrificium faciunt.

28 Qui verò parochi propè eas ecclesias habitant, ij, iubente Episcopo, populum, suæ curæ commissum, diebus præsertim, qui proximè præcedunt illos certos dies frequentioris eleemosynæ, moneant, vt hac constituta eleemosynas eiusmodi recipiendi ratione, quas eleemosynas Missarum celebrationi dare quisque velit, eas non sacerdotibus, aut clericis tradat, vel alijs, sed in capsulam deferat, eo nomine constitutam.

1. De frequē.
diu. sacr. obl.

Sess. 23. c. 14.

1. Quæ pert.
ad cel. Miss.

Dist. 73. c. extraneo, d. cleric.
per tuæ.

Sess. 2. c. 16.
de refor.

Sess. 2. d. obl.
in cel. Miss.

2. Tit. 2. dec.
Sess. 23. c. 16.

Sess. 23. d. ob.
seruandis &
cut. in celeb.
Missæ.

29 Tridentini etiam Concilij auctoritatem sequuti, præcipimus sacerdotibus reliquis, cuiuscunque gradus, conditionis, & dignitatis illi sint, vt Dominicis, & reliquis festis diebus, Missam celebrare nē omittant.

30 Clericis aliene diœcesis rei diuine faciendæ facultatem nē permittat Episcopus; nisi ostendant litteras testimoniales, seu dimissorias Ordinarij sui, duobus tantum mensibus ante, si in Prouincia, si extrâ Prouinciam in Italia, quattuor; sex verò si extrâ Italiam datas; vel si cæ antiquiores sint, afferant etiam scriptum testimonium de vita, & moribus ab ijs Ordinarijs, in quorum diœcesi post illud tempus aliquamdiu permanserint.

31 Quod patrum decretis, & Tridentino Concilio sancitum est, vt nē aliene diœcesis Clerici absque cōmendatitijs litteris ab vilo Episcopo recipiantur, quò facilius illud executionem habeat; parochus quispiam, vbi primùm cognouerit in parochia sua ecclesiasticum hominem aliene diœcesis, vel domicilium constituisse, vel apud aliquem diuertisse, vel in caupona hospicio exceptum esse, vt aliquot dies commoretur; quàm ciuissimè poterit, octo ad summum dierum spatio, eius nomen, & patriam, si in vrbe est, Episcopo, eiusue Vicario, sin autem in diœcesi, foraneo Vicario illius regionis denunciet. Eorum autem cuiusque curæ sit, illum ad se accerere, mandareq; litteras commendatitias sibi ab eodem ostendi: quas tamen Vicarius foraneus non comprobabit, nisi consulto Episcopo. In ijs autem comprobandis

probandis ea seruentur, quę superiori item Prouinciali Synodo hoc de genere constituta sunt.

Quod primo prouinciali Concilio interdictum est, ne peregrino sacerdote sine dimissorijs, testimonialiabus uel litteris Missę sacrum facere liceat, id ei uetitum sit in Regularium etiam cuiusuis ordinis ecclesijs.

32 Sacerdotes, qui publicę, & notorię criminosi fuerint, à Missę celebratione arceantur; nisi emendata uita, sceleris maculã eluerint.

33 Facultates, cuiuscumque ab Episcopis ad hanc diem concessę, plures Missas eodem die celebrandi, posthęc irritę, ac nullę sint. Grauiora pericula, offensiones, atque adeo sepe iniurias sanctissimo Missę sacrificio fieri compertum est, quod quidam sacerdotes non semel tantum, sed pluries in die illud offerant. Quod nę in posterum fiat, preterquam salutaris illo die Dominicę Natiuitatis, quo unusquisque sacerdos non sine magna mysteriorum significatione ter celebrare debet, decreti huius auctoritate uetitum sit, ne ob ullam necessariam causam; neque etiam ob parochialis, alteriusuę ecclesię egestatem; neque ob sacerdotum penuriam, nec uerò ob locorum distantiam Episcopus cuiquam sacerdoti pluries in die diuinum illud Missę sacrificiũ offerendi facultatem det, aut permittat; cum beatus admodum sit ille sacerdos, qui semel tantum in die illud dignę obtulerit. Si quę uerò eius generis facultas antea uel certo loco uel sacerdoti data est, eam planę statim rescissam, irritamque ac nullam omninò esse iam nunc decernimus.

34 Nemini sine facultate, ab Ordinario scriptis impetrata, in oratorijs sodalitarum seularium, quas confraternitates uocant, alijs uel ecclesijs, capellis, aut oratorijs seularibus, quę parochialis ecclesię finibus continentur, Missam celebrare liceat Dominicis, & reliquis festis diebus; nisi absoluta concione, quę inter Missam in parochiali ecclesia habeatur.

35 Quod prouinciali primo Concilio à nobis decretum est, ut in Ecclesijs quę intra parochialis ecclesię fines sunt, Dominicis, & festis diebus Missę sacrum nę fiat, nisi absoluta parochi concione, quę manę inter sacrificium Missę habeatur, id seruari iubemus; nisi parochus ante fieri permittat, certa prescripta hora.

36 Nę in Monialium Ecclesijs, ac nę in ijs quidem, quę Episcopi cure subiectę non sunt, seulari cuiquam sacerdoti, etiam si ubique celebrandi facultas generatim, nisi à sede Apostolica ei data esset, Missę sacrum facere liceat, preterquam cui nominatim id ab Episcopo concessum est. Qui contra admiserit à Missę celebratione suspensus sit eiusdem arbitratu.

3. De ijs que pert. ad Missę sacr.

1. Ibidem. Sessio. 22. de obl. & cur. &c.

1. Ibid. 5. que ad di. off. pert.

1. Ibid.

3. De ijs, que pert. ad Missę sacrif.

2. Tit. 2. de 3.

3. Ibid.

37 Sacerdotem in Monialium Ecclesijs sine Episcopi concessu, Missa sacrum in posterum facientem, propositam altero nostro provinciali Concilio suspensionis censuram, non ipso facto subire, ut constitutum est; sed ab Episcopo illi infligendam decernimus.

1. Ibidem.

38 Die Sabbati semper Missa de beata Virgine celebretur; nisi diei solemnitas vel ecclesie institutum interdum obstiterit: quo casu eius omnino commemoratio fiat; nisi, & id ecclesie instituto impediatur.

39 Nè plures tribus, vel ad summum quinque orationes, seu, ut vocant, Collectæ dici possint; nisi ubi ecclesie institutum aliud postulet.

40 Ornamenta, & instrumenta altarium pro celebratione Missæ, pura, ac munda sint, præsertim corporalia, ac purificatoria: quoniam etiam vino albo (ubi possit,) tantummodo ad Missæ sacrificium sacerdotes utantur.

Quot autem esse debeant, infra docebitur.

1. De Ecclesijs, & earum cultu.

41 Nemo vasa, vestes, vel alia ornamenta, sacris addicta, aut omnino quidquam ex sacra suppellectile profanis hominibus, aut ad profanum usum commodare audeat: qui ita commodarit, grauitè arbitrio Ordinarij puniatur.

2. Tit. 2. dec. 19.

Quæ pallia, aliaque sacra indumenta Altarium vsui ornatui addicta sunt; ea ad sedis Episcopi, alteriusuè hominis ecclesiastici, vel laici quavis dignitate præditi apparatus, aut ad funeris, exequiarumque pompam, aut aliarum rerum, quæ profanæ sint, usum, siue ornamentum nè adhibeantur.

4. De funer. & exeq.

Nè cœnotaphijs, aut quas vocant, tumbis, pallia altarium adhibeantur.

5. De Ecclesijs, earum suppellect. & fruct.

Pulvinaria Missalium vsui addicta, ne Episcopi quidem, ne dum alterius cuiusquam genibus, cubitusuè, villo loco, nec verò in ecclesia supponantur: neque præterea ad vllum profanum usum adhibeantur.

Ac ne ad suggesti quidem ornatum pallia altarium vsui sint; Curandum igitur erit, quàm citissimè per facultates ecclesie fieri poterit, ut pro solemnium temporum, festorumque dierum ratione, ornamenta suggestis ipsis propriè apposita, comparentur.

1. Quæ pert. ad cele. Miss. c. vi. Calix, de cons. dist. 1.

42 Calices, ex metalli genere, iure permissio, adhibeantur, eoque prætiosiori, quantum per facultates licerit.

4. Quæ pert. ad sacr. Missæ sacr.

43 Vireoli, qui ad sacrificij usum adhibentur, quo distinctius, atque certius aqua à vino dignosci possit, nè è stanno, argento, aliouè metalli genere sint; sed planè è vitro, eoque perlucido aut è cristallo confecti: itidem operculum oris habeant.

2. Tit. 2. decr. 20.

44 Hostias pro sacra Eucharistia conficienda non laicus homo, nec verò scæmina faciat.

45 Quæ vestes, & ornamenta cuiusuis generis, ad usum sacrum compa-

comparata, ecclesiæ instituto benedici debent, ea in Missæ sacrificio, cæterisque diuinis officijs nè prius adhibeantur quàm solemnibus præcibus ab Episcopo, vel ab alio, qui auctoritatem habent, benedicta sint.

46 Tollant Episcopi sumptuosa conuiuia, ludos, choræas, & omne inanum oblectamentorum genus, cæterosque omnes abusus, qui populi temeritate, aut sacerdotum auaritia in nouç, vt vocant, Missæ celebrationem irrepserunt; & in eos, qui in hoc genere aliquid peccarint, Episcopus grauius animaduertat.

1. Quæ pert. ad cele. Miss. Sess. 22. de obser. & enit. in cel. Miss.

47 Magister cæremoniarum Cathedralis Ecclesiæ eos, quibus prima Missa celebranda sit, & qui præterea sacerdotes minùs peritè celebrât, Missæ ritibus, ac cæremonijs instituat. qui si huic muneri obeundo vnus par esse non poterit, alijs idoneis sacerdotibus Episcopus eas officij partes deleget.

1. Ibid.

48 Neque cuiquam primam Missam celebrare liceat, qui ab ijs institutus non sit.

49 Primam Missam Sacerdos celebraturus, à cæremoniarum magistro, vt iustum est, primo prouinciali Concilio, institutus Sacrarum cæremoniarum disciplina, Missæ sacrificium antè nè faciat, quàm illum Episcopus, aut is, cui ipse id curæ dederit, illis ritè obeundis cæremonijs satis instructum nouerit, ac probarit.

3. De ijs, quæ pert. ad Missæ sacrif.

50 In vnaquaque Plebe Episcopus duos, vnumuè saltem sacerdotè, ecclesiasticorum rituum vsu peritum, constituere curet, qui alios sacerdotes, & clericos cæremoniarum, quæ in Missa, & in diuinis officijs ritè obeundis requiruntur, disciplina instruant diligenter. Quia in re libellus de Missæ cæremonijs adhibeatur, qui nostra cura conscriptus, in lucem prodibit.

2. Tit. 2. dec. 12.

51 Vt exploratum sit, an Sacerdotes statarum cæremoniarum vsu, peritiamque teneant; ipse Episcopus, cum aliquando Missæ sacrificio, quod illi faciunt, alios peritos sacerdotes præsentés adesse iubeat; tùm aliquando singulos euocet, eorumque in Missæ sacrificio ritè faciendæ exercitationem, ac peritiam per examen, experiundouè cognoscat.

4. Quæ pert. ad sacr. Missæ sacrif. Sess. 22. de obser.

52 Præcipimus autem, vt Sacerdotes in Missæ celebratione cæremonias, à Romana ecclesiâ institutas, ad vnguem seruent: neq; alias adhibeant.

1. Quæ pert. ad cel. Missæ. Sess. 22. de obser. in celeb. Miss.

Vt ab omni indecoro, & absurdo capitis, oris, & reliqui corporis motu abstineant.

Vt, cum eleuatione peracta, sacra hostia mouenda, vel sumenda erit, ita moueant, nè iterum sustolli videatur.

Vt præter institutum Ecclesiæ Romanæ ijs, quæ secreto, vel quæ palam cantur, quidquàm addi, vel detrahi non liceat.

Vt, quæ palam pronuntianda sunt, distinctè, & clara voce dicant.

Vt

Vt Secreta, quæ vocantur, secretò etiam pronuncient.

Vt neque tardius, neque celerius, quam par sit, verba proferant.

Vt propter erroris casum, qui in omni Missæ parte grauis, in Canone grauior, in ipsa verò consecratione grauissimus est; Missam legant; non memoriter dicant, aut canant.

54 Vt operto capite celebrare non audeant.

Vt, quò puriores ad diuinam rem faciendam accedant, saltem singulis hebdomadis peccata sua confiteantur; nisi eos ob mortalis peccati culpam frequentius id facere oportuerit.

Vt, antequàm celebrent, se colligant; & orantes mentem in tanti ministerij cogitatione defigant. Quod, vt commodius fieri possit, carent Episcopi, vt in singulis Cathedralium, Collegiatarum, & Parochialium Ecclesiarum Sacristijs singulæ Cellulæ ad hunc Sacerdotum orandi, & meditando vsus, instituantur.

55 Vt, antequàm ad Altare accedant, Missam perlegant, & singulas partes ita præparatas, & notatas habeant, vt celebrantes, neque errent, neque hæreant.

Vt Sacris vestibus induti, cum nemine colloquãtur; neque loquentibus dent aures, mentemque, & oculos ab omnibus amoueant, quibus distrahi possint: neque è Sacristia exeant; nisi cum ad Altare eundem erit: quod tum grauius, & modestè fiat.

Vt pileum, biretum, aut subbiretum, chirochecas, sudariolum, aut quodcumque denique huius generis in Altare nè ponant.

57 Vt ibi nè in mora sint Sacrificio cuiusuis expectandi gratia.

Neuè ob eandem causam, Missa inchoata, subsistat, aut eius initium repetant.

Sess. 22. De
obf. in celeb.
Miss.

Neuè si Parochi sint, cuiusquam gratia, metuè Missam anticipent, aut differant: sed illam ea potissimum hora celebrent, quæ populo magis accommodata sit.

Neuè Concionem, quam in ea habere debent, nullo modo omitant.

58 Quod si fortè quispiam imperio quodam, aut contumelia, aut minis, aut vi contenderit, vt Sacerdos quidquam contrà, quàm hoc decreto Sancitum est, faciat, si clericus sit, & beneficium obtineat, eo priuetur: si non habet beneficium, ne habere quidem ad quinquennium possit; si laicus, re ipsa iam tunc excommunicationis pœnam subeat; neque ad decennium feudi, aut emphyteosis nomine quidquam ab Ecclesia consequi possit.

59 Vt peracta Missa, pro summi beneficii munere, Deo gratias agant.

60 Nè Sacerdotes, cum in fine Missæ fuerint, vel eorum ministri, recedant

cedant ab altari: Ne uē vasa, aut linteolos sacros colligant.

Ne cuiquam rei tollendæ, vel mouendæ causa manus admoueant.

Ne candelas restinguant: nisi absoluto Euangelio, quod post benedictionem dicitur.

61 Ministri candelas accendant, Missale, & Vrceolos, & alia, quæ ad Missæ ministerium requiruntur, prius suis locis in Altari collocent, quàm eò Sacerdotes accedant: quem nisi his omnibus præparatis, confessionem ordiri omninò prohibemus.

Sacerdote rem diuinam faciente, ministri per Ecclesiam ne vagentur; ne uē dent operam colloctionibus, aut candelis venditandis; sed composito corpore, nullo gestu, modestè, vt debent, Sacerdoti adliſtentes inferuiant.

62 Celebranti Sacerdoti vnus saltem miniliter adſiſtat, isq; Clericus, vbi possit, & talari veste, & superpelliceo indutus. 1. Vt supra.

Clericus Sacerdoti Missam celebranti ministrans, semper indutus sit superpelliceo puro, & mundo, eoq; non lacero, neque vlla alia ratione indecenti: si contrafecerit; tùm ipse, tùm Sacrifista, tùm Ecclesie præfectus, tùm Sacerdos etiam, qui sibi ministrare permiserit, plectatur, arbitratu Episcopi. 4. Quæ pert. ad sanct. Miss. sacrif.

63 Clericus nē Sacerdoti in Altari antè ministret, quàm in illius ministerij functione ritè instructus sit; & ab eo probatus qui in vrbe, aut etiam in singulis vrbis regionibus, & in vnaquaque Plebe cæremoniarij muneri ex secundi provincialis Cõcilij decreto, præfectus est. 4. Quæ pert. ad sacr. ord.

64 Clericus qui in Missæ sacrificio ministrat, dum eam functionem obit, ne preces horarias, ne uē aliud quicquàm de libro alionè officio recitet; sed toto intime pietatis studio ad ministerium attentus sit, quod tunc piè, religiosèq; exequi debet. Sextū, Quæ ad Miss. pert.

65 Nē verò quis, vel vir, vel mulier gradibus Altaris hæreat, aut propè Altare sit, dùm Sacrum sit. Ideò Sacerdos celebraturus hærentes in de se longius abduci iubeat; quo celebrante, hoc ministrans Clericus præstet. 3. De ijs quæ pert. ad Miss. sacrif.

Cùm Sacerdos ad Altare acceſſerit, Missæ sacrificium facturus; Clericus, qui tunc illi ministraturus est, vbi alius non sit, qui tunc hoc officium præstare possit, circumspiciat modestè astantes, & si quempiam animaduertit in marem, vel fœminam in composito corporis habitu, aut alias contra præscriptas regulas, provincialibus nostris consilijs, cum iniuria, vel irreuerentia sanctissimi illius sacrificij interesse, mo- 4. Quæ pert. ad sanct. Miss. sacrif.

neat grauitè, vt opus erit: neque Sacerdos ante Missæ initium faciat, quam omnes qui adsunt, quemadmodum etiam Tridentino Concilio Curæ Episcopi commissum est, decenter composito corporis habitu de- 3. Sess. 22. de obser. & enit. in sac. Missæ.

clarauerint, mente etiam, ac deuoto cordis affectu, non solum corpo-

re adesse. Missa verò iam inchoata, si quid eiusmodi fiat; hoc idem officium admonendi itidem ille minister Clericus præstet modestè, & grauitè. Si quis verò ab ijs de eiusmodi monitus non reliquerit, quàm primum eorundem cura deferatur ad Episcopum, vt iure cum eo efficacius agatur.

4. Ibidem.

66 Missæ initium Psalmus, *Judica me Deus*, & in fine, Euangelium Sancti Ioannis Euangelistæ, In principio erat, &c. dici ne vniquam omittatur; nisi, cum aliter in Missarum rubricis notatum est. In cæteris item nè quid addatur, nec verò detrahatur, ac ne quicquam mouetur; sed ad vnguem id omne dicatur, quod in Missali nuper Pij V. Pæ Max. iussu edito præscriptum est.

inquit V.

67 Si quem Parochum, aliumuè Sacerdotem Missali Romano, quod item Pij V. Pont. Max. iussu editum est, Episcopus ad Missæ sacrificium deinceps non vti compererit, à Missæ celebrandæ munere illum, arbitrato suo suspendat: tum pro culpe, contumaciæuè ratione, alijs præterea pœnis afficiat.

9. Vt supra.

68 Nè Patena, cum oblatio fit, sed crux, aut sacra aliqua imago offerentibus fidelibus ad osculandum præbeatur.

4. De verbi Dei præd.

69 Nec Parochi, Sacerdotesuè alij intra Missarum solemnia quicquam quod profanum sit, quodque ad rerum huiusmodi enumerationem attinet, de altari populo pronuncient, aut euolgent.

4. Quæ pert. ad sanc. Missæ sacrif.

70 Caueatur, cum in Missæ Sacrificio, quod etiam sine cæu fit Missalis, aut Euangelistarius liber, aut pacis instrumentum cuiquam, vel Principi, vel Magistratui, vel alij ad osculandum præbeatur, nè id manus per laicum hominem, sed per clericum præstetur.

71 Quod prouinciali secundo Concilio iussum est, in Missa Conuentuali, & Parochiali cum Corpus Domini eleuatur, signum sono Campanæ dari: in alijs Missis id ita præstetur, vt tunc paruulum tintinnabulum, aut à latere Altaris appensum, aut è Sacriltia allatum, à Clerico ministro, certis distinctis iocibus, pulsetur.

1. Quæ pert. ad celeb. Mis.

72 Moneant Parochi frequenter patresfamilias, vt filios, & famulos, quos in bestijs pascendis occupant, saltem diebus festis Missæ debeant interesse.

1. Ibidem.

73 Viduè ob maritorum mortem, ad summum nè mensè amplius sint sine Missæ auditione. Quæ in re nulla valeat excusatio cuiusvis consuetudinis, quam irritam decernimus. Eas item Episcopi etiam censuris ecclesiasticis, id facere cogant.

Sess. 24. ca. 4. fef. 22. de obs. in celeb. Mis. & fess. 24 c. 4.

74 Parochi populum frequenter hortentur, vt in sua Parochia festis diebus Missam audire nè omittant.

Moneantque cum diligenter, debere vnumquemque vt à Sacra Tridentina Synodo traditum est, in Parochiam suam, vbi id fieri com-
modè

modè potest, conuenire ad audiendum verbum Dei.

73 Cùm audiendæ Missæ rationem populum Parochus docet, quo ex propitiatorio illo sacrificio vberiore illi fructum capere possit, hoc eum sæpè admoneat, vt campanæ signo dato, quo fideles ad Missæ Sacrum vocentur, sese quisque colligēs, si sibi alicuius mortiferi peccati conscius est, summo ex eo dolore affectus, vitæque emendandæ certo, stabiliq; proposito suscepto, suppliciter à Deo veniam petat.

3. V. suprà.

76 Fideles, cùm Missæ interfunt, eodem vestitu sint, quo in publicū prodire solent: & ità se componant, vt corporis habitu animi religionem præ se ferant.

1. Ibidem. Sess. 22. de obseru.

Nè in foribus Ecclesiæ, vel extrà subsistant, nisi necessitatis causa.

Aperto capite sint.

Et quo tempore à Sacerdote Confessio dicitur, & grauiora Missæ mysteria peraguntur, sint flexis genibus.

Nè ità propè ad altare accedant, vt indecorum sit, & Sacerdos perturbetur.

77 Nè prius discedant, quàm Sacerdos Euangelium, quod post benedictionem dicitur, absoluerit.

Missæ ità fideles interfunt, vt in omni eius parte genibus flexis sint; nisi cùm Euangelium pronunciat, quo tempore stent omnes, ac ne mulieribus etiam tunc sedere liceat.

3. Ibidem.

78 Episcopus efficiat, vt qui publicè, notorièq; criminosi sunt, sacris nè interfunt, ut Tridentino decreto sancitum est: idque vel monendo agat, vel iubeat, à Sacerdotibus Missæ sacrum, illis presentibus, non inchoari, quò ad ipsorum admonitu, se inde abduxerint, uel alia quauis ratione seuerius agat, vt illius decreti executioni sit omninò locus. Tum præterea, nisi uitæ emendatione suscepta, isti Confessi in Sacro Pascha Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum susceperint, contra eosdem agatur, prout Canonum iure in illos agi sancitum est, qui in Pascha non communicant.

Ibid. Sess. 22. De obs. i. cel. Miss.

Que hoc in titulo desiderabuntur, videantur in titulo de Missa Parochiali, & de Parochijs.

De Supellectile Altaris minoris in Cathedrali, Collegiata, & Parochiali Ecclesia, tam dotati, quàm indotati;
Deq; supellectile ad vsum celebrationis Missarum in eisdem tam dotatis, quàm indotatis Altaribus. Et de Supellectile Ecclesiæ simplicis.

SVM-

S V M M A R I V M.

- 1 *Supplex Altaris minoris dotati in Basilica Cathedrali, Collegiata, Parochiali, Ecclesiaque simplici, & Oratorio, quæ & qualis.*
- 2 *Res. quarum apparatus pro diei ratione duplex, & pro colorum varietate idem quintuplex esse debet.*
- 3 *Lintea indumenta quot.*
- 4 *Supplex Altaris minoris indotati, ob necessariam tamē causam permissi in Cathedrali, Collegiata, & Parochiali, simplici que Ecclesia, & Oratorio, quæ, & quotuplex.*
- 5 *Supplex vsui communium Altarium minorum in Cathedrali, Collegiata & Parochiali Ecclesia, tam dotatorum, quam indotatorum: quæ, & quotuplex.*
Vestes, & indumenta eiusdem materiæ, & coloris. De Supell. Missar. Episc. nu. 11.
Indumentorum ornamenta, materia, colore, opere, artificiosè inter se, ut maximè potest conuenientia. Ibid. nu. 13.
Vasa, vestes, indumenta, ornamenta uè supradicta omnia, ad quem apparatus non adhibenda. De Missis sine cantu. 41.
Ea non adhibenda, ante quàm sint benedicta. Ibid. 45.
Et à quo benedicenda. De Sacramentalib. 75.
Supplex omnis qua munditia asseruanda. De Sacristia. 23.

Isa. super Eccl. Basil. Cat. Colleg. Paroch. & Eccl. simpl. lib. 2.

I



EQVITVR *Supplex Altaris minoris in Cathedrali Basilica, Collegiata, Parochiali, & Ecclesia simplici positi, proprios annuos redditus, aut censum, aliud uè emolumentum ex legato, aut aliundè habentis, ut ibi Missæ Sacrum fiat. Quæ porro supplex vniuscuiusque scilicet Altaris minoris apparabitur hæc, ut infra.*

Crux vna.

Candelabra duo, cum suis operculis extinctorijs.

Emunctorium, Vnum.

Altare portatile, cum scilicet Altare ipsum consecratum non est.

Tabella Secretorum.

Mappa minores duæ.

Mappa maior.

Pallium;

Velamentum frontispicij Altaris.

Tela Stragula Altaris.

Tabella

Tabella orationis de sancto cuius nomine Altare vocatur.

Tabella orationum de sancto, sanctisue: quorum insignes reliquie
in eo Altari reconduntur.

Amictus, cum fascia, seu auriphrygio;

Alba cum suis grammatis, seu auriphrygys.

Cingulum.

Manipulus.

Stola.

Planeta.

Calix.

Patena.

Velum Calicis.

Sacculus Calicis.

Theca Calicis.

Corporale, cum palla.

Sacculus Corporalis.

Capsula bina vsui corporalium.

Purificatorium.

Capsula bina vsui purificatoriorum.

Urceolorum, paria duo.

Pellicula urceolorum, vna.

Missale vnum.

Integumentum Missalis.

Signaculum Missalis.

Puluinar Missalis.

Mantile ad manus abstergendas in Missa Sacro.

Sudariolum ad nares expurgandas.

Funiculus cum globulo.

Crepidarum mundarum par.

Cereostrata bina.

Opercula earum restinctoria, totidem.

Tintinabulum gestatorium, si quando, vt supra, Altari appensum
non est.

Armarij proprium, aut locus proprius armarij proprij in Sacri-
stia: in quo Calix, Patena, corporalia, & purificatoria, & cetera id ge-
neris, tum præterea, in quo sacra vestes, ornamentaue ad huius Altaris
vsu reponantur.

Qualis, cuiusue formæ, sit omnis supradicta supellex, videatur tit.
de Supellectile, quæ Canonici, &c.

2 In hac Altaris minoris supellectile, ratio habenda est rerum tan-
tum, quæ pro vsu quotidiano, festorumq; dierum celebritate duplices
esse

esse debet, & pro colorum distinctione, singula praterèa quintuplices.

Pallium.

Auriphrygium, seu fascia amictus.

Auriphrygium Alba.

Manipulus.

Stola.

Planeta.

Velum Calicis.

Sacculus Corporalis.

Integumentum Missalis.

Pulvinar Missalis.

Harum sacrarum vestium, & indumentorum apparatus utique unus scilicet, usus quotidiani, & alter pretiosior solemniorum officiorum, quintuplex esse debet; ita ut uniuscuiusque apparatus indumenta singula sint numero quinque, nempe unum colore albo, alterum rubro, tertium violaceo, quartum viridi, quintum nigro.

3 Linteae praterèa indumenta, quæ ob causas supra in Altari maiori Cathedralis, Collegiate, & Parochialis, ac simplicis Ecclesiæ expositas, plura etiam in minori esse oportet, hæc sunt nomina, singulaque supputata.

Mappæ maiores tres.

Mappæ minores sex.

Amictus duodecim.

Alba totidem.

Corporalia quinque.

Purificatoria decem & octo.

Mantilia minora, ad manus abstergendas in Missæ sacro, sex.

Sudariola ad naves expurgandas, sex.

Funiculi Sudariolorum, cum globulis, tres.

4 Si quod uerò Altare minus Episcopus, ob necessarium usum, ornatumque, aut construendum, aut quod constructum est, permittendum censuerit; nec ulla tamen ratio sit, qua ad illud instruendum, atque ornandum omnis illa suppellex mox supra in Altari minori demonstrata, parari possit; aut breui temporis spatio id omne genus præstari non queat; ut tamen interea, dum reliqua suppellex apparabitur, oportuno tempore illud apparatus, ornatumque esse possit; suppellex saltem exigua infra notata, comparanda erit.

Crux una.

Candelabra duo.

Palleæ saltem quinque ex diversis coloribus, pro instituto Ecclesiæ.

Altare portatile, si Altare ipsum consecratum non sit.

Mappa

Mappa breuiore, tres.

Mappa longiore, due.

Tabella orationis de sancto, cuius nomine Altare nuncupatur.

Tabella item orationis de sancto cuius reliquie insignes in eo Altari reconduntur.

5 In Basilica Cathedrali sæpè contingit, & Canonicos, & alios Sacerdotes, solo deuotionis studio, non ex aliquo, vel pij legati; vel dotis Altaris, tituliue onere, in Altario maiori, aut minori Missæ sacrum facere: quò fit, vt nisi alia sacrarum vestium supellex in Sacrificia sit, necesse habeant vt sacro vestitu, qui propriè Missæ Conuentualis cultui addictus est: indeque eueniat, vt illius vestitus pars, & Planeta præsertim, frequenti vsu conteratur, attrituque laceretur, & corrumpatur: sicque cum reliquis Missæ Conuentualis indumentis; sicque cum Dalmatica scilicet, & Tunicella, quæ attrita non sunt, minus decore conueniant. Rursus Altare indotatum, in eadem Basilica, vt supra aliquando permillum, vt plerumque fit, supellectilem non habet necessariam ad Missæ sacrum faciendum: sæpèque etiam hoc accidit, vt quod Altare dotatum est, tota illa præscripta supellectile, ob census tenuitatem, aliamuè causam instrui non potest: aut saltem ad eam comparandam longius temporis spacium requirit. Idèd, vt huius, & illius Altaris ornatui, atque apparatus ad Missæ Sacrum necessariò subueniatur; vtque vestitus Missæ Conuentualis vsui addictus, integer totus, & inter se congruens conseruetur; simulque eorum Sacerdotum vsui prouideatur, est sanè conueniens, in eadem Basilica Cathedrali, præter proprium vniuscuiusque Altaris apparatus, aliam etiam Sacrarum vestium supellectilem comparari, quæ vsui communi sit, & illorum Canoniorum, Sacerdotumue, & Altaris indotati, & dotati etiam aliqua tamen apparatus parte egentis.

Hæc porò supellex tanta sit saltem, quanta unicuique Altario minori supra præscribitur.

In Ecclesia Collegiata apparatus præterea communis esse debet vsui Missæ Sacri, sine cantu faciendi in Altari tam maiori, quàm minori: prout & hic ipse apparatus, & quantus esse debeat, supra demonstratur, & præscribitur in Basilica Cathedrali, ob causas eo loci expositas.

Apparatum præterea communem in Ecclesia Parochiali esse conueniens est, vsui Missæ Sacri, etiam ab alijs Sacerdotibus sine Cantu faciendi: prout supra dictum est.

De Residentia Episcoporum, Canonicorum, Parochorum, & aliorum Ecclesie Ministrorum ac beneficiatorum quorumcumque ..

S V M M A R I V M.

- 1 Absentium Episcoporum fructus, Ecclesie fabricae, vel pauperibus, & quando hospitalibus applicandi. 3.
- Eorum exigendorum cura ad quos pertineat. 4.
- 2 Episcopi residentiae adstricti.
- Residere impediti, quos suae absentiae causam doceant.
- 3 Absentia Episcoporum, à quibus, & cui significanda.
- Curati inferiores residere quoque personaliter tenentur. De Parochijs. nume. 7.
- Etiā si Canonici sint. Ibid. nu. 3.
- Coadiutores. Ibid. 24.
- Substituti. Ibid. nu. 9.
- Non residentes, qua poena puniendi. Ibid. 7.
- Et à quo Episcopo denunciandi. infra 20. 23.
- Non residentium fructus, Episcopi cura, quibus attribuendi: & quomodo satisfiat Ecclesie, si absentia durante, beneficia cessauerint. 7.
- 6 Absentiae eorundem licentia à quo petenda, & qua ratione concedenda. 19.
- 8 Episcoporum negligentia in praedictis coercetur.
- 9 Edictum contra curatos non residentes infra quod tempus ab Episcopo proponendum. Et quod tempus ad residendum praescriptum.
- 10 Contumacia eorundem, ut plectenda: & quibus absentium fructus adiudicandi.
- 11 Edictum aliud contra Curatos non residentes studij causa infra mensem proponendum: & cuius tenoris.
- 12 Licentiae eisdem iam concessae, studiorum causa, quae valida, quae non.
- 13 Concedenda in posterum scripto, & quibus conditionibus danda, & ad quod tempus. 14.
- Absentes studiorum causa quid amittunt. De distribut. 34.
- Ne à residentia distrahatur Parochus, quae munera non suscipiat. De Parochijs, &c. nu. 11. 12. & seqq.
- 15 Ab eodem residentiae munere non excusati beneficia litigiosa habentes.

Neque

- 16 Neque ordine non initiati, quem beneficia requirunt.
- 17 Nec qui tertiam partem fructuum in distributiones contulerunt.
- Nec Parochi, ob inuoluntatem, calidè grauitatem. De Parochijs. 17.
- Nec ob leues inimicitias. Ibid. 19.
- Nec ob aliud beneficium personalis residentie. Ibid. 6.
- 18 Et qui alij.
- 19 Absentia concedenda facultas, qua ratione ab Episcopo moderanda. & supra 15. & 16.
- Penarum, Curatis, & alijs non residentibus prescriptarum innouatio. Que ad ord. Sac. pert. nu. 96. 97.
- Fructus Parochialium incompatibilium quibus assignandi. De benef. plural. nu. 2.
- 20 Beneficiati alij residentie adstricti, vt puniantur numeri suo deficientes; & illis subtrahendi fructus, quibus applicandi.
- 21 Et à quibus Episcopo denunciandi. 22. 23.
- Canonici, & alij beneficiati in Cathedralibus, & Collegiatis non residentes, per quos ad Episcopum deferendi. 21.
- Absentes Canonici quid perdant. Residentes uero quid lucrentur. De distribut. per totum.
- Quando alios substituere possint. De Ministris Eccl. 21.
- Absentia trium mensium, vt plectenda. De Punctat. 44.
- 24 Absens ex facultate, rediens, quid faciat.

Dereuit Sacra Tridentina Synodus, vt ij, qui non legitime à suis Ecclesijs abessent, pro rata temporis absentie, Ecclesiarum, quibus præsentes, fructus suos non facerent: sed vt in fabricam Ecclesie, aut in pauperes loci erogarent: quod si non exequerentur; statuit, vt eorum superiores ecclesiastici, omissas ab illis huiusmodi officij partes ipsi susciperent.

2 Si qui igitur provincie nostre Episcopi post confirmationem Concilij Tridentini in Ecclesijs suis, ex eiusdem Concilij prescripto, non resederunt; neque Metropolitanum, aut eo absente, antiquiorem Provincie Episcopum intra mensem docuerint causam suae absentie, Sanctissimi Domini nostri, vel Metropolitanani, vel antiquioris Episcopi scripto comprobata esse; aut se fructibus illos, ijs, quibus eiusdem Sacri Concilij decreto propterea debebant, persoluisse; nos illam ipsam fructuum partem iam nunc Hospitali vniuscuiusque ciuitatis, cuius illi sint Episcopi, quod maioribus præmatur sumptibus,

Ee 2 in vsum

1. De Resid. sess. 23. ca. 1. de refor. sess. 6. c. 1. de refor.

Sess. 23. c. 1. de refor.

in vsum pauperum loci erogandum, assignamus. Et si id Hospitale intrā duos menses eos fructus, auctoritate superioris Ecclesiastici non exegerit; alteri Hospitali eiusdem Ciuitatis, quod in eorundem fructuum petitione iudicio praueuerit. Quod si, aut nullum in ea sit Hospitale, aut quae sint Hospitalia, sex mensibus eos fructus non exegerint, fabricae Ecclesiae attribuiamus.

Si qui verò posthac absuerint; fructus, quos suos non fecerint, iam nunc eisdem locis, qua supradictum est, ratione, adscribitus; nisi ipsi Episcopi intrā tres menses à die absentiae ijs, quibus ex Concilij decreto debent, persoluerint.

4 Itaq; mandamus Hospitaliū, & fabricarū ministratoribus, ac procuratoribus, cū denunciatione etiā periculi eorū conscientiae, vt totam summā sine vlla vel pactione, vel remissione primo quoq; tpe exigant.

5 Statuimus etiam, vt ex Capitulo singularum Cathedralium Ecclesiarum tres primi praesentes, singulis sex mensibus, Metropolitanum, vel, eo absente, eundem antiquiorem Prouinciā Episcopum certiores faciant, an eorum Episcopi in suis Ecclesijs resideant. Et qui, & quamdiū ab eis absuerint; sin minus, iidem distributionum vnus mensis fructus suos non faciant.

1. Vt supra.
Sess. 6. c. 2.

6 In Reliquis etiam inferioribus curatis beneficijs, si qui post confirmationem Concilij absuerint sine licentia, ab Ordinario scripto permittā, quam ad mensem eidem Ordinario exhiberi volumus; vel non probauerint, se eos fructus, quos pro rata temporis absentiae suos non fecerunt, ijs, quibus ex eiusdem Tridentini Concilij debebantur, soluisse; eos omnes iam nunc rescindiendis, & ornandis eorum Ecclesijs attributos esse decernimus.

7 Quam attributionem Episcopi quorum conscientiae hoc onus imponimus, ad sex menses, implorato etiam, si opus sit, Principum, & Magistratum auxilio, omnino exequendam curabunt.

Quod si contigerit eos, qui propter absentiam à suis beneficijs, fructus suos non fecerint, ipsis beneficijs postea cessisse; curent Episcopi, vt vel ex fructibus pensionum, si quae illis, qui cesserint, fuerint reseruatā; vel ex eorum bonis, cuiuscumque illa generis sint, satisfiat Ecclesiae.

8 Qui si in his negligentes fuerint, sciant se prima quoque Prouinciali Synodo praetermissi huius officij rationem reddiuros esse.

Si quid intercesserit, quamobrem id minus exequi possint, ad Metropolitanum referant; vt ad rem consiciendam ipse quoq; suam operam cōferat; & in ea auctoritatem Sanctiss. D. N. interponendā curet.

5. De Resid.

Nē Episcopus, propterea quod sibi liberum, integrumq; est facultatem permittere, qua liceat aliquem ab Ecclesia commissa, beneficio personalis residentiae abesse, ea potestate, facultateve deinceps obca-

ius generis causam utatur sed in illa concedenda modum, & rationes adhibeat concilij Tridentini sanctione prescriptas :

9 Quoniam vero multorum, beneficia curata obtinentium, ea est contumacia, ut neque decretis Tridentini Concilij, neque constitutione Sanctissimi D. N. Pij III. neque Episcoporum edictis moniti, adduci possint, ut beneficiorum suorum residentie praesentes satisfaciatur; statimur, ut Episcopi, ad mensum edicto proposito iubeant oes qui in eorum ciuitatibus, diocesisve beneficium eiusmodi in titulum, vel commendam obtinent, si in provincia illi sunt, ad duos menses, si extra ad tres, ad eadem beneficia accedere, in iisque residere: ea proposita in edicto poena, ut, qui non paruerint, etiam si praeter curatum illud beneficium, dignitates, personatus, aut canonicatus in Ecclesiis etiam cathedralibus obtineant, praeter poenas, quae eodem concilio, & Pij Quarti constitutione contra non residentes propositae sunt, ordinum suorum munere, officiove suspensi, & eo beneficio iure ipso priuati censentur.

10 Transacto tempore in edicto praescripto, Episcopi eos, qui non resident, propositam priuationis poenam subuisse declarent.

Interim vero eos fructus, quos suos absentes non facient, eidem Episcopi suo arbitratu, aut Ecclesiarum fabricis, aut pauperibus loci adiudicent.

11. 12 Intra mensem publice edicant Episcopi, ut quibuscumque studij causa non resident in beneficiis curatis licentia permessa est, eam suo quisque Episcopo intra spacium trium mensium exhibeat: qui si illam a die confirmationis sacri Concilij Trid. ad diem regulam, a S. D. N. Pio III. latae compererit, nisi, quemadmodum ab ipsa praescribitur, ordinarij consensus acceperit, nullam, & irritam declaret: proptereaque eum, qui huiusmodi facultatem impetrarit, ex decreto Concilij Tridentini residere cogat in ipso beneficio.

13 In iis autem facultatibus absentiae studiorum causa, quae deinceps concedentur, haec necessario ponenda sunt.

Ut verè in publico, celebrique Gymnasio, Theologiae, vel sacris Canonibus studeant.

Ut minores sint triginta annis, aut fuerint; cum in publico gymnasio istem studiis operam dare ceperunt, quae nunc cupiunt absoluerè.

Ut illud beneficium, antequam sacrum Tridentinum Concilium a S. D. N. Pio III. confirmaretur, obtinuerint.

Ut intra annum, ad ordinem saltem Subdiaconatus promoueat.

Ut singulis sex mensibus Episcopo scriptum sui Doctoris exhibeat, quo is ipsos in eo studij genere proficere testetur. Quod etiam Episcopus secreto ab aliis cognoscere studeat.

Quod si omnes suprascriptae conditiones in licentia expressae non fuerint;

1. De Resid.
Sess. 6. cap. 1.
Sess. 23. c. 1.
Const. Pij 4.
adita 7. cal.
Dec. 1564.

1. Ibidem.

fuerint; aut is, qui impetrat, qualitates omnes, quæ in scripta licentiâ requiruntur, non habeat; aut quæ ipsi seruanda proponuntur, deinceps non præstiterit; facultates irritæ, ac nullæ sint: & qui impetrarit, sciat se fructus suos non fecisse, neque facere; ac pœnis, quæ non residentibus propositæ sunt, teneri.

Concedatur autem ad quinquennium tantum, ab eo die numerandum, quo eum in publico Gymnasio Theologiæ, aut sacris Canonibus constet operam dare cepisse.

3. De ijs, quæ partim ad ordinem sacr. & c.

14 Ne à diœcesi Clerico cuiquam, neque ab Ecclesiæ suæ residenti alij, Ecclesiasticum beneficium obtinenti, quod quacumque ratione personalis residentiæ munus iure, vel consuetudine requirat, studij causa abesse liceat, nisi eius rei facultate litteris ab Episcopo permilla.

Quibus sanè litteris hæc Episcopus nominatim adiungat; ac præscribat ijs, qui ad locum alienæ diœcesis studij causa proficiantur.

Vt & regulas nostro prouinciali primo, & secundo Concilio de habitibus ratione, frequentiq; Sacramentorum usu, Clericis præscriptas, & reliqua nostris item Prouincialibus, ac suis diœcesanis Synodis decreta, ad honestam Clericalis vitæ disciplinam pertinentia, & alia, si quæ præterea tibi eo in genere illi præscribenda videbuntur, seruet diligenter.

Vt de ijs præscriptis rebus, ab eo præstitis scriptum testimonium ab Episcopo loci, quò studij causa profectus est: de litterarum autem progressionem ab Doctoribus, quos audit, ad tempus, primo nostro Prouinciali Concilio præscriptum, sibi exhibeat.

Vt dimissorias eiusmodi litteras decem post diebus, quàm ad Gymnasij locum venit, eiusdem loci Episcopo exhibeat: de qua exhibitione ad mensis spacium sibi testatum faciat.

In ijs sic præscriptis rebus, si is nulla legitima causa impeditus, defuerit, nè dimissoriæ litteræ ei suffragentur; sed irritæ planè sint, ac nullæ.

Quicquid præterea Prouinciali prima Synodo de Patochis, studij causa litteras dimissorias expetentibus, constitutum est, id etiam omnino inuiolatè seruetur.

5. De Resid.

15 Personalis residentiæ munus, ut re vera per eos præstetur, qui illius generis beneficia Ecclesiastica obtinent, omnem rationem, Canonum iure, Tridentinisq; sanctionibus præscriptam Episcopus ineat.

A quo munere non excusetur, neque qui beneficium, Ecclesiasticum habet, de cuius titulo adhuc lis, & controuersia pendet.

16 Nec verò item, qui nondum sacerdotio, aut eo ordine, quem beneficium illud requirit, initiatus est: Nec præterea, qui iusta aliqua causa, impedimentouè distinetur, quo minùs eo initietur.

Nec

17 Nec verò à residentię munere liberi sint, qui tertiam partem fructuum, qui sibi ex dignitatibus obueniebant, quas in Ecclesijs Cathedralibus obeunt, in distributiones contulerint. Imò verò ij cetera etiã, quæ Tridentino decreto in Sessione 24. promulgato, iplis præscripta sunt, præstare ab Episcopo cogantur.

5. Ibid.

18 Ne ille quidem excusetur, cuius Ecclesia, aut beneficium eiusmodi est, unde omnis, aut certè magna pars fructuum, aliquo modo reservata, ad alium peruenit.

19 Nè Episcopus, propterea quod sibi liberũ, integrumq; est, facultatem permittere, qua liceat, aliquem ab Ecclesia commissã, beneficio- re personalis residentię abesse, ea potestate, facultate uè princeps ob cuiusvis generis causam vtatur: sed in illa concedenda modum, & rationes adhibeat, Concilij Tridentini præscriptas.

20 Præterea, qui Ecclesiastica quacumque beneficia obtinent, in quibus et si curata non sunt, tamen residere iure, vel consuetudine debent; si muneris suo defuerint, in eos Episcopi, & illis pœnis, quæ à sacro Tridentino Cõcilio statutæ sunt, & alijs arbitrio suo seuerè agant: fructusq; quibus ex eodem Concilio mulctandi erunt, pijs locis attribuunt.

1. Ibid.
Sess. 6. c. 2.
Sess. 21. c. 12.

21 Ut autem Episcopi pœnas de contumacibus in hoc genere possint sumere, statuimus; vt in singulis Collegiatis, & Cathedralibus Ecclesijs, singulis tribus mensibus, tres primi ex Capiulo, præsentés, Canoniorum, & eorum, qui præpositi Ecclesijs, & aliorum qui in eis huiusmodi beneficia possidentes, non resideant, nomina ad Episcopum deferant.

1. Ibid.

22 Parochi verò Episcopum admoneant, si qui intra fines suæ Parochiæ, eiusmodi habentes beneficia, quæ personalem item residentiam requirant, non resideant.

23 Vicarij etiam foranci eandem diligentiam adhibeant, si qui curati, in regione, sibi ab Episcopo commissã, non residerent.

Qui huic officio deerit, sicuti Episcopo videbitur, plectatur.

24 Qui impetrata ab Ecclesia discedendi facultate, aliquam diu abfuerit, mensis saltem spatio, postquam redierit, Episcopum de suo ad Ecclesiam reditu, certiore faciat: quod si neglexerit, perinde censeatur, ac si non legitime abfuerit.

1. Tit. 2. de cur
36.

Quæ hic desiderantur, videantur in Tit. de Parochijs, &c. De Ministris Eccl. & de Punctatoribus, & Distrib.

De Punctatoribus Cathedralium, & Collegiatorum, ac aliarum omnium Ecclesiarum.

S V M M A R I V M.

- 1 Punctatoris creandi mos quibus in Ecclesijs retinendus.
- 2 Punctatores quatuor, ubi, à quibus, & ad quid, creandi.
- 3 Eisdem delectis, præscripta triplex tabella ante insurandum prælegenda . 8.
- 3 Tabella ipsa triplex de diuinis officijs, processionibus, capitulis, & modestia in eis seruanda, & de penis erratorum causa subeundis.
- 4 Ea quando Capitulo legenda: quoque Ecclesie loco affigenda.
- 5 Illi addere Episcopo liceat.
- 6 Insurandum à quibus Punctatoribus præstandum, & quando.
- 7 Et qua formula.
- 8 Punctator non iuratus, id munus gerens, mulcandus.
- 9 Quo tempore perseveret in eo officio.
- 10 Punctator capitularis quos notet.
- 11 Aliquem iniuria notans, qua pena mulcandus.
- 12 Libros punctationum custodiat, & eos, quibus, & quando exhibeat.
- 13 Sacris horis intersit, & impeditus, alterum facultate subleuat.
- 14 Punctator Episcopalis quam ob causam creandus.
- 15 Et qualis . 16.
- 15 Iuramento præstito, quos & ipse notet.
- 17 Ad suscipiendum id officium, qui cogi possint.
- 18 Canonicum, vel alium in Capitulo, vel Ecclesia iniuriantem Episcopo deferat. Quæ ad Capitula pert. nu. 9.
- 18 Punctatoris Capitularis, & Episcopalis officium quale, ex decreto Concilij Quarti.
- 19 Punctatio ab illis facienda qualis. Collatio eorum librorum . 33.
- 20 Errata prima Tabellæ, ut notentur.
- 21 Et quorum erratorum Episcopus admonendus.
- 21 Errata secunda, & tertiæ Tabellæ qualiter item notentur.
- 22 Erratum eiusdem triplicis Tabellæ notare omittens, ut mulcandus.
- 23 Mulcta cui adiudicanda.
- 24 Punctatores, diuinis officijs expeditis, errata præfecto chori, Canonicis præsentibus, & ubi exponant: quando omitti possit. 28.
- 25 Errati se expurgare volens, coram quibus id faciat.
- 26 Se expurgans, cum Punctatoribus non contendat.
- 27 Præfecti Chori in ipsa contentione dirimenda officium.
- 28 Erratorum expositio, Canonicis præsentibus, quando omittenda.
- 29 Punctator inferiorum ministrorum qui, & à quo constituendus.
- 30 Illius officium quale.

- 31 Is etiam iuret; trimestri officium gerat; & cetera Punctatoribus, & Thesaurarijs Capitularibus prescripta seruet. 42.
- 32 Punctator alius creandus; qui errantes in cultu officiorum, vel festi diei, vel funeris, vel anniuersariorum, vel processionum, &c. notet. Is quando iuret. 6. & quomodo. 7.
- 33 Errata committens in processionibus, ut notandus. De process. nu. 16.
- 34 Punctatores Capitulares, & Episcopales, quando inter se libros punctationum conferant: & supputationem firment.
- 35 Discrepantia aliqua in eisdem libris existente, ut dirimenda. 33.
- 36 Supputatio quando, & quomodo fienda eius, quod unusquisq; habere debet ex Capitulari censu.
- 37 Supputationi predictae qui subscribant.
- 38 Detractio pro ratione absentiae, & errorum, ut facienda.
- 39 Eiusdem detractio calculis qui item subscribant.
- 40 Supputationis signata tabula Capitulo, uel Thesaurario tradenda.
- 41 Capitulum uero, Thesaurarius uel, quomodo, & quando distributiones partiatur.
- 42 Supputationis, & solutionis ratio supra prescripta seruanda in quibus distributionum censu, qui ad mansionarios, &c. pertinent.
- 43 Et qui ad hanc ministrorum supputationem adhibendi.
- 44 Supputatio quotannis fiat totius temporis, quo Canonici, Ministriq; absentes fuerint.
- 45 Absentes a choro tribus mensibus reperti, & distributionibus, & prebenda fructibus multandi; & quid si ulterius absuerint.

Punctatoris creandi morem in omnibus Ecclesijs Cathedralibus, uel Collegiatis retineri iubemas. 1. De off. Punctat.

Punctatores quattuor ex decretis Conciliorum Prouincialium creandi sunt: duo scilicet, qui Canoniorum absentiam, & errata in diuinis officijs notent; quorum alter a Capitulo, alter ab Episcopo deligatur; Tertius, qui singulorum Mansionariorum, Capellarum, Sacristarum, custodiam, aliorumq; ministrorum absentiam, errata que obseruet, & signet. Quartus, qui peccantes in prescriptis ab Episcopo leges, de prestandis, ac cauendis in festi diei, funeris, anniuersariorum, processionum, &c. celebratione similiter notet: de quibus omnibus infra, nu. 9. 14. 29. & 32. uberior explicabitur.

Cum & Tridentinis sanctionibus, & nostris etiam Prouincialibus Decretis, multa salutariter de diuinis officijs, functionibusque Ecclesiasticis, atque alijs eiusdem generis constituta sint, ut ad eorum prescriptum 4. de Distrib.

ptū omnes, singuliq; Prouinciæ nostræ Canonici, Capita, & dignitate præditi, reliquique omnes Ecclesiarum ministri, chori officijs quocumque iure, nomine, titulo, modouè astricti, sese conforment; diuinaque officia, processiones, funeralia, & alia, quæ ecclesiastici muneris, ecclesiasticarumque functionum sunt, rectè obeant; ad eaque non solum constitutis horis, ac præscripto modo conueniant; verum etiam in ijs ipsis piè, deuotèque versentur, & persistant; suis quoque functionibus, muneribusque satisfaciant; tum præterea ex eorundem decretorum præscripto Canonici Capita habeant; ad ea conueniant; in illis denique vt par est, rectè versentur; ac rursus ab omnibus, & singulis erratis, quæ notata caueri, sancitū est, prorsus abstineant; triplicem Tabellam ordine explicatam, ex decretisque Prouincialibus breuiter descriptam, & quæcumque in earum vnaquaque vel vniuersè, vel sigillatim, aliaue ratione præscripta sunt, propositis suo loco penis, accuratè seruari, in executionisq; vsum introduci sancimus.

4 Tum præterea eandem, cum de scripto statis quibusdam diebus frequenti Capitulo, & reliquis, quorum interest, legi, pronunciarique mandamus: tum in omni Sacristia, etiam Parochialium Ecclesiarum, cerço conspicuo loco, decorè affixam, in omnium conspectu proponi, perpetuoque retineri sancimus.

5 Singulis verò ijs tribus Tabellis pro Ecclesiæ, diœcesisque sue rationibus, ab vnoquoque Prouinciæ nostræ Episcopo, ex præceptionibus suis, probatisuè Ecclesiæ statutis, alias præterea errorum notas, Punctationesue, prout opportunum ipse censuerit, addi perpetuo liceat.

1. De off. Punctatoris.

6 Is in mensem, vel in aliud certum tempus, pro cuiusque Ecclesiæ consuetudine à Capitulo constitutus iuret, se in officio suo obeundo fidem, ac diligentiam præstiturum.

4. de distrib.

Quod de Punctatorum iureiurando in Concilio Prouinciali primo sancitum est, id & ab iisdem, & ab vnoquoque item Punctatore, qui vel festi diei, vel funeris, vel anniuersariorum, vel processionum, vel aliorum denique diuinorum Officiorum causa, etiam in Collegiatis, alijsuè Ecclesijs constitutus est, præstetur, non modo cum Punctatoris officium suscipiunt; verum etiam in publico diœcesanæ Synodi conuentu qui habebitur, dum ipsi id officium gerunt; quò religiosius vnusquisq; eorum excitetur ad debitum in munere suo obeundo officium, cum fidelitate coniunctum, adhibendum. Iurisiurandi formula hæc sit.

7 Ego N. Punctatoris officium, quod suscepi, per hæc sancta Dei Evangelia iuratus, sanctè promitto, ac spondeo, me fideliter, & sincerè, quantum in me est, executurum: sic me Deus adiuuet, & hæc sancta Dei Evangelia: vel si iuret super sacras reliquias. Et hæc sanctorum pignora.

Puncta-

8 Punctatoribus singulis, ubi primum delecti illi sunt, prescripta illa triplex Tabella, duobus de Capitulo presentibus, ante legatur, quam iusiurandum prestent.

Si quis autem Punctator non iuratus, id munus inierit, aut gesserit, mulctetur pro modo culpe, Episcopi arbitratu.

9 Vniuscuiusque Punctatoris Officium, ac munus deinceps trimestre sit: quod tempus ab Episcopo, & ab Capitulo, suo cuique Punctatori, prorogari liceat.

10 Studiosè exploret, & in libro punctationum notet omnes, quicumque ij fuerint, qui sacras horas, & diuina officia non obierint: quique contra, quam his, alijsuè Constitutionibus prescriptum est, in choro quiddam fecerint. Qua in re is nullius non odio, non amore, non spe, non metu moueatur.

1. de off. Punctat.

11 Si aliquem iniuria notarit, de suo ei satisfaciat; si verò notandum pretermiserit; de suo item tantundem det; quod in Ecclesie usum conuertatur; & integras vnus hebdomadæ distributiones amittat.

12 Libros Punctationum diligenter custodiat, & Episcopo, & Capitulo singulis mensibus exhibeat: & quoties id Episcopus, vel Capitulum postularit.

13 Quo tempore is in Officio Punctatoris permanerit, Sacris horis, & officijs omnibus intersit; nisi absit de eius licentia, qui choro presidet: quo tempore alium, ab eodem chori prefecto probandum, substituat, qui suo muneri satisfaciat. Si secus fecerit, pro singulis vicibus vnus diei distributionem amittat.

14 Vt autem hoc officium melius exerceatur, neminique aliquid iniuste, aut remitti, aut adimi possit; preter delectum à Capitulo, alter Punctator ab Episcopo creetur.

15 Is supra scripto iureiurando apud Episcopum prescito, altero in libro omnes, qui suo muneri defuerint, notet.

16 Episcopus deligat ad id Punctatoris Officium, quem voluerit, idoneum Clericum.

17 Eidem Episcopo facultas sit, de ea Cathedrali, vel Collegiata Ecclesia, in qua Punctator creandus sit, omnes, quoscumque libuerit, propositis poenis suspensionis à diuinis, & alijs suo arbitratu, cogendi, vt id munus suscipiant, & obeant.

18 Punctatorum, quos Episcopus, Capitulumque ex prescripto primi Prouincialis Concilij constituerit, cura, & officium sit, tum Capituli vniuersi, tum vniuscuiusque dignitate preediti, Canoniciuè absentiam, & errata notare.

4. De distrib.

Vnusquisque eorum, quod ad notandi rationem attinet, in ijs omnibus, & singulis, quæ Conciliorum Prouincialium, & primi presertim

seruim

ferim decretis, eo de genere prescripta sunt, sui muneris, cutaque partes prestet.

Accurate in primis, recteque notet, non eos solum singulos, qui statim Canonj cis horis à choro abfuerint; verum etiam vnumquemque, contra decretorum Prouincialium, & Tabellarum prescriptum in choro, in processionibus, in funeralibus, diuinisque alijs officijs errantem, peccantemue.

19 Absentia nota, punctatione, qua punctatores vtantur, vna, eademque sit, & aliqua ratione ab ijs notis distincta, que erratis notandis vsui erunt.

20 Errata singula, in prima Tabella descripta, vna, eademque punctationis ratione notentur: nisi erratum aliquod eiusmodi sit, ob quod, preter distributionum multam, alia etiam pena, arbitrata Episcopi proposita est. Tunc enim huiusmodi erratum sigillatim, accurateque per Punctatores notetur; ac de eo hebdomade, aut mensis ad summum spacio Episcopus certior fiat, qui errat, penam exequatur.

21 Quicumque errata in secunda Tabella adscripta commiserit, eius errata, prout sunt, enucleate, explicatè que notentur; vt pro culpe ratione, à chori prefecto, ex facultate sibi data, aut ab Episcopo mulctetur, puniaturue.

Idem notandis tertie Tabelle erratis, ad Capitulum pertinentibus, per eosdem seruetur.

22 Si quod erratum triplici Tabella notatum ab vilo quouis, aut etiam ab vniuerso Capitulo committi Punctator vllus animaduertit, idemque sciens libro suo notare pretermiserit; pro pretermissa, ommissaue cuiuslibet note, aut punctationis ratione, de suo tantundem det, quod ad Ecclesie vsum conuertatur.

23 Quae distributiones ab Episcopo, Sacristie, aut alij loco pio addicentur; tum aliam etiam grauiorem penam, pro culpe ratione, eisdem Episcopi arbitrata, pendat.

24 Vnusquisque pretereà Punctator singulis diebus, cum diuina officia peracta sunt, quos pro absentie, aut erratorum ratione, in choro notarit, eos prefecto Chori, presentibus alijs de Capitulo, qui eo loco tunc adfuerint, in Sacristia, alioque loco, vbi Superpellicea, Canonicalesue Cappas & induunt, & exuunt, cum primum eò Clerus, Collegiatim à choro redierit, nominet, errataque singula exponat.

25 Si quis verò erit, qui aliquam absentie sue, alteriusue facti causam afferat, quamobrem se contra prescriptas regulas quicquam non egisse, admisisseue: nec propterea absentie, vlliusue errati penam commississe putet: id tunc Chori prefecto coram Punctatoribus plane significet.

26 Nec verò si Punctator contradicat, is cum illo non modo non contendant, neque verbum vllum commutet; sed ne respondeat quidem: imò verò statim inde secedat.

27 Praefectus autem, cæteris, præter Punctatorem, semotis, de re tota deliberet: atque, si ita planè rem se habere manifestè compererit, vt nullam, vel absentie, vel errati culpam ille commiserit, illius punctationem in choro notatam, deleri iubeat. Si verò ita sanè non constiterit; in librum punctationum omninò referri mandet. Quod si quæ, vel difficultas, vel ambiguitas erit; Vicarius Episcopi consulatur, qui totam rem statim sine forma iudicij, liberè arbitrato suo statuatur, vt primo Concilio sancitum est.

28 Sin autem hæc, notatos, errataque in Sacristia, aut alibi Canonicis, Capitulouè nominandi, seu exponendi ratio, aliquid, vel incommodi, vel turbæ, vel dissensionis, vel rixæ, offensionisue afferat, aut punctatores ipsos ab officij sui libertate deterreat; Episcopo integrum sit, illam ommittere, rescindere, atque abrogare, vt magis expedire censerit.

29. 30 Punctator præterea, qui, vel idem, vel alius sit, ab Episcopo constituitur; cuius officium erit, singulos Mansionarios, Capellanos, Sacristas, custodesue, aliosq; Ecclesie ministros, Chori officijs adstrictos, qui itatis horis ab illis absuerint, quiuè contrà Tabellarum præscripta, aliaue, vt supra, errata commiserint, diligenter obseruare; eosdemque in Choro quàm primùm notare. Idem stas diebus notet, pro absentie, & errorum, quæ in Tabellis explicata sunt, ratione, Clericos, Ecclesiasticosque homines, Tridentini, aut Prouincialis decreti auctoritate, Cathedrali, vel Collegiate Ecclesie adscriptos, vt ij, quamuis residentie distributionum, quibus mulctari possint, participes non sint; tamen à chori præfecto, salutari aliqua pœnitentia afficiantur, ac corrigantur; tum etiam pro culpæ, negligentie, erratiue grauitate, Episcopi iudicio plectantur.

31 Hic item Punctator iuret; officium tribus mensibus gerat; absentes, & errantes obseruet, notet; notatosque in Sacristia nominet; & statim in libro punctationem seruet; & in suo munere cætera omnia, quæ alijs punctatoribus præscripta sunt, præstet.

32 Vt erratis, quæ in diuinorum Officiorum cultu committi solent, in Collegiatis nõ solù, sed in alijs etiam quibusuis Ecclesijs, & alibi occurratur, vbi, vel festi diei, vel funeris, vel anniuersariorum, vel processionum, vel aliarum rerum causa plures Clerici conueniunt, Episcopus certas Tabella descriptas, eorum omnium leges, quæ à Clero in illorum officiorum, & processionum functionibus, aut caueri, aut præstari debent, diligenter præscribat. Quæ leges, vt seruentur, eam in eam rationem;

3. De ijs quæ ad diuin. off. pert.

nem; vt quibus in Ecclesijs, vel officijs Præfectus est, & Punctator item; hic si in eorum cultu erratur, errata notet; ille errantes mulctet: vbi verò non est, cum illa officia, processionibus ibi obiri contigerit, aliquis ex Clero, qui ad ea obeunda contenerit, certus & punctator sit, qui in eo officiorum cultu errantes notet; & alius præfectus, cui hæc erratorum ratio, errantiumque mulcta sit commissa.

33 Singulis hebdomadis ambo punctatores libros inter se conferant; & si qua in re discreparint, Episcopus, vel eius Vicarius illico omnem eorum controuersiam sine vlla forma iudicij, sublato quocumque etiam appellationis impedimento, dirimant.

Singulis hebdomadis, vt est primo Concilio Prouinciali decretum, punctationum suarum libros conferant inter se punctatores illi, quorum alter ab Episcopo, alter à Capitulo, ex eodem Prouinciali primo Concilio delectus est: ex qua collatione, tum quicquid pro suæ quemque personalis in choro residentia munere præstitisse; tum rursus pro absentia, erratorumque ratione, quoties officio suo defuisse, diligenti punctationum supputatione facta, constiterit: id firmum, ratumque vique adeò sit, vt eo collato in singulas hebdomadas calculo, tribus primis vniuscuiusque mensis diebus, Canonialis ministerij, aut operæ, quam quis in choro præfens, mense proximo superiori rectè, & ritè obierit, certa, firmaque supputatio à præfecto chori, & à punctatoribus constituatur: qui præterea eo nomine constitutæ illi supputationi subscribant.

34 Eam verò cautionem punctatores adhibeant, vt cum in libris conferendis aliquid compertum esset, quod vilo quouis modo discreparet; antequàm illa punctationum, distributionumque supputata ratio constituatur, quæ stata, firma, & subscriptione munita sit, Episcopum, aut eius Vicarium consulant, qui ex Concilij Prouincialis primo decreto, sine vlla forma iudicij, omnem controuersiam dirimat.

35 Ad certam illius collatæ, & constitutæ supputationis rationem; mense Octobri, alioque, singulis annis, omne, quod ex communi Capituli censu habere quis debet, rectè pro vniuscuiusque Ecclesiæ more supputetur.

36 Cui supputationi, calculo, præfectus Capituli, & alter Chori, item Punctatores, Caneparius Capituli, & si ita Capitulo videbitur, duo item alij, à Capitulo delecti, præfentes adsint.

37 In eo omni calculo cautio omninò sit, vt vnicuique verè detrahatur, quod detrahi par est, pro ratione dierum, & horarum Canoniarum, quibus à Choro, diuinisq; officijs abfuerit: nisi illum ijs causis abfuisse contigerit, ob quas Tridentina Sanctione, Constitutionibusque Prouincialibus quis, licet absens, in præsentibus tamen censetur.

Tum

Tum detrahatur item pro ratione erratorum, si que ille comiserit.

38 Huic supputationi ita inite, ac detracta, prefectus Capituli, & item Chori, & illi duo a Capitulo delecti, ac punctatores item subscribant.

39 Tabulae vero, syngraphae, aut scripta huius sic inite, & subscriptione obsignata supputationis, Thesaurario, Canepariouè Capituli tradantur, ut quod unicuique debetur, statim temporibus, pro illius constituti calculi ratione persoluat. Aut eidem consentienti, quantum quisque pro illius supputationis ratione habere, capereue debet, tantumdem cedat e Communi residentiae censu.

40 Ne Capitulum, &c. Quod hic deest, vsque ad sequentem §. Hec omnis ratio, remissum fuit ad seq. tit. de Distribut. nu. 22. tamquam opportuniori loco.

41 Hec omnis ratio in supputatione, & solutione distributionum, Capitularium supra praescripta, poeneq; ibidem propositae, locum etiam habitant, in quouis distributionum censu, qui ad Mansionarios, Sacristas, custodes, aliosue chori ministros, & inferiores Canonicis, quocumque nomine nuncupatos, pertineat.

42 Idem, ut supra, de eorum ipsorum Punctatoribus, Thesaurarijs, Caneparijsue si quos a Capitulari censu, Thesaurario, Canepariouè, & punctatoribus distinctos habuerint, decretum sit.

43 At loco eorum duorum, qui de Capitulo ad supputationem adhibendi sunt, alij itidem duo ex ipsis inferioribus Chori ministris, distributionum censum a Capitulari, Canonicaliue separatim habentibus, adhibeantur: ijque ab iisdem, ad quos census pertinet, eligantur.

44 Ex punctationum libris, annis singulis expletis, iubeat Episcopus ab eo, cui ipse id curae dederit, diligenter rationem inspicere dierum, quibus vnusquisque vel dignitate praeditus, vel Canonicus, vel Sacrista, vel custos, aliusue Ecclesiae minister, Chori officijs adstrictus, ad illa non conuenerit.

45 Qua perspecta, & supputata etiam ratione, si quem diutius tribus mensibus a Choro abfuisse compererit; quamuis in vrbe, oppidone, in quo Ecclesia est, manserit; illum tamquam absentem, praeter distributionis amissionem, fructibus etiam praebendae, & alijs item poenis, pro contumaciae grauitate, ex Concilij Tridentini sanctione, contra eos, qui amplius trimestri spatio abfuerint, edita, mulctet.

Quae huic Titulo desunt, videantur in insequenti Tit.

de Distributionibus.

De

De distributionibus dandis, vel subtrahendis: & subtractis: quibus applican.

S V M M A R I V M.

- 1 Tertia fructuum, dignitatibus, &c. Obuenientium pars, in distributionibus diuidenda.
- 2 Distributiones quotidiana si nulla, aut tenues, ex dicta tertia parte augenda. De Ministris Eccl. nu. 13.
- 3 A qua tertia parte conferenda, qui liberi non sint.
- 4 Tertia eiusdem partis fructuum in distributiones conuertenda. estimatio, qua taxa facienda.
- 5 Qui illius participes sunt.
- 6 Qui non.
- 7 Distributiones quotidiana vbi nulla, aut tenues, aliquibus horis Canonice, & Officijs extraordinarijs attributa sunt, quid faciat Episcopus.
- 8 Distributionum tenuitate dignoscenda que ratio habenda.
- 9 Distributionum percipiendarum ad ius admitti petentes Canonici ramentum præsentent.
- 10 Iuramenti formula.
- 11 Examinentur etiam in cantus scientia: que quanta esse debeat in unoquoque præsertim in Choristis. 18.
- 12 Examen, vbi, & coram quibus, & qua ratione fiat: quidque in eo attendendum. 17.
- 13 Examine peracto, qualiter approbatio fiat.
- 14 Mansionariorum, & aliorum ministrorum probatio, à quibus, & quo modo fiat.
- 15 Dignitatem etiam primariam obtinentis periculum, à quo, & quibus adhibitis & qualiter faciendum.
- 16 Probatio aliter facta, nulla.
- 19 Idoneo aliquo non inuento, timore, causaue alia, octo dierum spatium dandum ad iterandum examen.
- 20 Iniuste repulsus, aut protractus, Episcopum adeat, à quo quid agendum.
- 21 Distributiones quotidiana à quo, & quomodo diuidenda.
- 22 Ea non soluenda ante statum solutionis communis tempus.

- 23 Solutionis flata die adueniente non soluenda, Syngrapha, & solutionis mandato, non acceptis.
- 24 Plus, vel tempestiue soluens quid amittat.
- 25 Capituli } Praefectus. } eidem solutioni, vel distributioni danda
Choriq; } }
Pinctatores. } }
Canonici alij duo } } absentis, vel erranti consentientes, ut puniantur.
- 26 Plus etiam, tempestiue re solutionem accipiens, restituat, & triplo mulctetur.
- 27 Restituat etiam donata, remissaue contra praescriptum Conciliorum.
- 28 Capitulum donationi, remissioniue ipsi consentiens, ut puniendum.
- Solutioni distributionum Capitularium ratio supra praescripta poenaq; ibi proposita, locum habeant in censu distributionum, qui mansionarios, &c. De distributionibus a nu. 22. ad 29.
- Distributiones quotidianae non danda absentibus, etiam ex licentia. De Ministris Eccl. nu. 10.
- Pactio, remissio, collusionis Canoniconum, aliorumue contra facta nulla. supra 28. Ibid. nu. 11.
- Distributiones ab absentibus acceptae, restituenda. Ibid. & 27.
- Quibus danda distributiones quotidianae. Ibid.
- 29 Qui absentes legitime impediti distributionibus gaudeant. Et qui non. Et de Ministris Eccl. nu. 12.
- Quae distributiones danda, ijs, qui praesentes adsunt processionibus. De Procession. nu. 27.
- 30 Absens a Choro, ob celebrationem Missae, quando distributiones perdit.
- 31 Ordinem non suscipiens, quem debet, easdem amittit.
- 32 Penitentiarium, quando eas percipit, & quando priuatur.
- 33 Peregrinationis causa absentes, eas non percipiunt, & quando praebendae fructibus etiam mulctantur.
- 34 Studiorum causa absentes, eis non gaudent, nec tertia praebendae parte in eis conuersa.
- Parochus Canonatum, beneficiumue aliud obtinens, personalis residentiae, festis diebus in Parochiali residens, eas non percipit. De Parochijs. nu. 19.
- Distributiones quotidianae, Canonicis, & Ministris, loco poena, in sequentibus casibus subtrahenda. De Resid. nu. 5.
- Canonici Cathedrales, non admonentes Metropolitanum absentiae Episcopi, qui distributionem unius mensis amittant. Ibid.

- Admoniti, à Chori Præsidi, ut suo muneri satisfaciant, si non respicerint, puniendi. De Ministris Eccl. nu. 14.
- Dignitates, & Canonicatus obtinentes, si cum alijs non cecinerint, qua distributionum parte mulctentur. Ibid. nu. 17.
- Canonicus hebdomadarius, suo muneri deficiens, trium dierum distributionibus careat. Ibid. nu. 18.
- Precipue si Missas Conuentuales non celebrarit. De Missis Conuent. nume. 3.
- Idem, si in tempore etiam non conuenerit, vel alium non substituerit, aliqua distributionum parte mulctetur. Ibidem.
- Canonici, Presbyt. Diacon. & Subdiaconi suo officio per se non satisfacientes, ut distributionibus careant. De Ministr. Eccl. nume. 21.
- Canonici, citrà necessitatem Capitula habentes, diuinorum officiorum tempore, quibus distributionibus mulctentur. Ibid. nu. 27.
- Qui non fecerit, quod ei in Tabella, à Chori Magistro confectum præscriptum fuerit, distributiones amittat horæ, in quam peccarit. Ibidem, nu. 31.
- Punctator notandum prætermittens, integras unius hebdomade distributiones amittat, ex primo & quarto verò, qualiter puniatur. De Punctatoribus, nu. 11. & 22.
- Is omnibus horis non assistens, vel alium non substituens, pro singulis vicibus unius diei distributione careat. Ibid. nu. 13.
- Qui in Ecclesia, vel circum eam, aut in Sacristia existens, ordine Chorum ingredi neglexerit, qualiter puniatur. De diuin. offic. nu. 75. ver. Qui verò.
- Audens inchoare officium, prius quàm ordine in Chorum Canonicis conuenerint distributionem horæ illius amittat. Ibidem. ver. Ausus.
- Ad Matutinum, & alias horas tardè veniens, quando distributionibus priuetur. Ibid.
- Ad Missam item non veniens ante finem ultimi Kyrieleyson, ut pleatur. Ibidem.
- Differens aduentum suum in extremum præfiniti temporis punctum, quando pro absente habendus. Ibid.
- Pileo in Choro item utentes, quando pro absentibus habendi. Ibidem 76.
- Dignitates, & Canonici, in Chori leges peccantes, & non respicientes distributione illius horæ quando careant. Ibid.
- Ordinem in recedendo à Choro præscriptum non seruantes, distributiones illius horæ non capiunt. Ibid. nu. 77.

Diaconi, & Subdiaconi Altari non ministrantes, ut tenentur, eius horę distributione careant. De Missis Conuent. nu. 9.

In supplicationibus generalibus, qui non uenerit, ante inuocationem sanctissimę Trinitatis, pro absente habendus. De Processione. nume. 2.

Extra Canonicas aedes pernoctans, unius diei distributione ferendus. De Canonical. adib. nu. 7.

Absens a Missa, quę nocte Natalis Domini in aurora celebratur, qua distributione mulctetur. De Missis Conuent. nu. 17.

Capitulum Missas canere omittens, quibus diebus sunt plures cantandę distribution. priuetur. ibid. nu. 15. & 16.

Non utenti uestibus, & insignibus suis, quę distributio adimatur. De diu. offic. nu. 28.

Absens ab officio B. Virginis, mulctandus ut absens ab officio de Domino. ibid. nu. 25.

Thesaurarius, quod non debet, aut plus, uel ante tempus soluens distributiones, ut plectatur. supra nu. 24.

Distributiones easdem tempestiuę recipiens, qua pœna afficiendus. supra nu. 26.

Capitulum, remissioni, collusioniue consentiens, distributionibus plectatur Episcopi arbitrio. supra nu. 28.

Ecclesiasticus cuius non confici curans instrumentum super solutione sibi facta, dimidia parte fructuum unius anni mulctandus. Quę pert. ad bonor. nu. 15.

Recusans acceptare officium a Capitulo commissum, quid amittat. De ijs quę ad Capitula pert. nu. 18.

Mansionarij suo muneri deficientes, qua distributione priuentur. De Ministris Eccl. nu. 47.

Iidem contumaces, negligentesue, ut castigentur. ibid. nu. 51.

Distributiones Canonicis, & alijs Ministris detractę, quando alijs inseruientibus attribuendę. Supra nume. 6. 28. & de Ministr. Eccl. nume. 19. De Missis Conuent. 9. & de Process. nu. 27.

Quando, Ecclesię, Sacristię, fabricę, Hospitalibus, alijsue locis pijs applicandę. supra nume. 1. 6. 21. 24. 26. 28. De Ministris Eccl. nume. 11. & 18. De Missis Conuent. nume. 3. De Punctatoribus 22. 23.

4. de distrib.
Sess. 21. c. 3.
Sess. 22. c. 3.



Vibus in Ecclesijs tertia pars fructuum, reddituum uè dignitatibus, personatibus, officijsque obuenientium, nondum ex Tridentino decreto in distributiones diuisa est; id Episcopus, ubi expedire censuerit, præstet. Diuisione uero facta, quicumque ex Episcopi præscripto, functiones, ministeriumque debitum quolibet statuto die

non expleuerit, distributionem illius diei amittat, quæ Tridentini Concilij iussu, fabricæ Ecclesiæ, aut piorum locorum vsui, Episcopi arbitrato, attribuatur.

4. de distrib.
Sess. 21. c. 3.

2 De distributionibus item quotidianis ex tertia illa parte fructuum, decreto Tridentino præscripta, uel constituendis, uel augendis, ubi nondum illud actum est, quam primùm Episcopus præstet:

5. Quæ ad distrib. pert.

3 Episcopus, quæ decreta de tertia fructuum parte in Concilio, & primo, & quarto, olim confecimus, ita præstet; ut, nec qui sacris ordinibus initiati non sunt, nec qui distributiones non capiunt, ab illa præscripta tertia parte conferenda liberis, immunestè sint.

4 Tertiæ porro partis, quæ in distributiones conuertenda est, fructuum æstimatio sit, non veteri taxa, etiam in Codices Capitulares relata, sed tanti sit, quanti census, redditus uè præbendarum reuera ualet, deductis primò pensionibus, alijsque oneribus legitime impostis, pro ratione temporis, quo durauerint.

5 Cuius tertiæ partis percipiendæ ius habeant omnes Canonici tum qui præbendam obtinent; tum qui sine illa sunt, dum ij statis diebus suum in Ecclesia munus præsentem obierint.

4. de distrib.

6 Parochus uero, qui Canonicatum, dignitatem uè, ac simul Ecclesiam Parochialem legitime obtinens, residentie Parochialis munus obit, ut litteris Pij V. Pont. Max. sancitum est, illius, uel dignitatis, uel Canonice præbendæ fructus, redditus uè capiat: ac tertiæ eius partis nè particeps sit, quæ, eiusdem Tridentinæ sanctionis auctoritate, in distributiones conuersa, sibi absentem obuenire non potest, nec debet: sed alijs præsentibus, chorique officia obeuntibus accretat; aut Episcopi arbitrato, fabricæ Ecclesiæ ipsius locis attribuatur, ad eiusdem Concilij Tridentini præscriptum.

Sess. 22. c. 3.

4. Ibidem.

7 Quibus etiam in Ecclesijs, uel Cathedralibus, uel Collegiatis, quamuis reliquis diuinis officijs congruus quotidianarum distributionum census assignatus sit, aliquibus tamen Canonicis horis, aut ceteris officijs, etiam extraordinarijs, quauis auctoritate institutis, nullæ quotidianæ distributiones adscriptæ, attributæ uè sint, aut si attributæ sint, exiguæ illæ quidem, atque usque adeo tenues, ut uerisimiliter negligantur, in ijs Episcopus uel de communi residentie, distribu-

Sess. 24. c. 15.
de ref.

tributionumque quotidianarum censu, si amplius sit, certam portionem, arbitrio suo congruam, Capituli, ac reliquorum, qui eiusdem census participes sunt, consensu detrahat, eamque ipsam statam unicuique ex illis Canonicis horis, officijsuè attribuat, adscribatuè perpetuò; vel omninò ipse auctoritate, & facultate sibi eodem Tridentino Concilio data, quemadmodum etiam à sancta Sede Apostolica declaratum est. Decretum itidem illud Tridentinum exequatur; ut scilicet è fructibus, redditibusuè cuiusvis generis, qui, dignitatibus, Canonicatibus, personatibus, alijsuè obveniunt, congruam partem, quæ tamen tertiam non excedat, arbitrio suo statuatur; quam in quotidianas distributiones conuersam, singulis his diuinis officijs, horisue Canonicis, quibus nulla, vel tenuis tributa est, certam distribuendam perpetuò assignet; ut stata ea, congruaque portione constituta, vel adiuncta, illæ deinceps verisimiliter non negligantur.

8 In distributionum autem tenuitate dignoscenda, ratio semper habeatur, tum Canonicorum, tum aliorum omnium, quibus illas percipiendi, si residentes manus suam obeant, ius competit: siuè illi modo presentes residentie munus verè præstent; siue absentes, ob legitimam etiam causam, impedimentumuè, residere, ea cessante, deberent, aut possent.

9 Ut diuinis Officijs obeundis, quò ad eius fieri potest, apti, & idonei Ministri adscribantur; cum aliqui deinceps in Cathedralibus, aut Collegiatis Ecclesijs se in Canonicorum residentium Collegium coaptari, & ad ius distributiones percipiendi admitti petunt, hæc seruentur.

4. Ibid. cum seq.

Primò, ut ab ea re omnis ambitio absit, qui cooptandus erit, hoc iureiurando obstringatur.

10 Ego N. Per hæc sancta Dei Euangelia iuro, me neque precibus, neque precio, neque alia ratione egisse, aut aliàs curasse, quò minus hoc experimentum integrè, fideliterque fieret: sic me Deus adiuuet, & hæc sancta Dei Euangelia.

11 Deinde periculum, experimentumuè fiat; an qui se cooptari petit ad omnia ea rectè in cantus modulatione præstanda idoneus sit, quæ aliquo modo, aut tempore ad eius munus, partesuè pertinere possunt: hocque pro ratione, & diuersitate presbyteralis, diaconalis, & inferioris etiam functionis.

12 Id verò fiet in cõuentu Capitulati, duobus ex Capitulo adhibitis, qui primò iurati, se nihil fraudis in ea re sibi commissa, facturos esse, hoc præstent: ut ei, de cuius cooptatione agitur, certos locos, scriptauè, quæ cantu enuncient, primùm assignent; tum propius assistendo vi-

deant, nūm is modulatione, aliouē modo erret.

13 De eodem autem approbando postea agetur, resque occultis suffragijs permittetur: quibus statim deliberetur, ac decernatur.

14 Cū de Mansionarij, aut alterius Ecclesiæ ministri, qui Canonico inferior est, cooptatione agetur; is etiam, præscripta Canonicis cooptandis ratione, à Capitulo Canonicorum probetur. Cui probationi quattuor, pluresuē, eiusdem Ordinis ministri, à præfecto Capitulo peritiores delecti, interesse possint; quorum de eo cooptando sententiam. Capituli præfectus rogabit: tum illis remotis, de approbatione, aut reiectione Capitulum decernet, suffragijs occultè latis.

15 De eo autem, qui in Ecclesia Cathedrali post Episcopum, aut etiam in Collegiatis primam dignitatem obtinet, experimentum, periculumuē fiat ab Episcopo solum, eiusuē Vicario, adhibito in consilium præfecto Chori, & Canonico vno ex Capitulo illius Ecclesiæ, in qua is, de quo agitur, dignitatem habet, & alijs præterea peritis viris, quos aliundè adhiberi Episcopus maluerit. Quibus verò in Ecclesijs antiqui, probatique instituti est, de eo etiam à Capitulo examen, experimentum uē fieri; id huius decreti auctoritate non abrogetur; sed Capitulo præscripta supra in Canonicis probandis ratio, in ipso etiam probando seruetur.

16 Si cooptatio, probatiouē vlla fiet, illis, supra præscriptis rationibus non seruatis, irrita sit, ac planè nulla.

17 In ipso probationis examine, in primis Ecclesiæ magis, minusuē in signis ratio aliqua habeatur.

Non solum de ea facultate periculum fiat, quæ ab arte, & ab exercitatione proficiscatur: sed de ea quoque quæ est à natura: videndumq; nū cuiquàm natura alicui impedimento sit, quo minus obire munera sua si non perfectè, at saltem aliquo modo possit.

Porro moderatio adhibeatur, vt in ijs quidem modulationum generibus, qui cooptari vult, se ex tempore peritum præbeat, atque exercitatum, quæ in eius officio frequentiora sunt: quæ verò rarius incidunt, præstare quidem aptus sit, sed congruo spacio temporis dato ad eius generis rationem præuidendam.

18 Præterea, quibus vniuersæ Chori psalmodiæ onus sustinendum est, in ijs mediocrem peritiā, artis quæ cognitionem sufficere, existimari non conuenit: cum ijs verò, quibus id non incumbit, mitius agi debet: in Chori Magistro perfecta ars, & peritiā omninò requiretur: eadem quæ distinctio, & ratio habenda est de voce, & eiusmodi naturæ adiumentis.

19 Si timore, aut aliqua alia perturbatione factum esse præfectus suspicatus erit, vt quis minus idoneus visus sit, is nē reijciatur, sed

octo dierum spacio, certa alia dies constitutur, qua rursus periculum fiat: ne iterum id timoris, aut aliud nomen eiusmodi prætendi possit.

20 In ijs verò, qui iniuria se repulsam tulisse putabunt, aut amplius octo diebus protracti erunt, seruetur decretum nostrum, in Concilio Provinciali secundo promulgatum.

21 Thesaurarius Capituli, siuè alius quocumque is nomine dicatur, qui quotidianas distributiones partitur, curet ipsas unicuique distribuendas pro rata parte laboris, & officij, ex iuris & harum constitutionum præscripto, & ex ordine librorum punctatoris.

1. De officio
Theaurarij.

Is distributiones eorum, qui absentia, vel errati causa notati fuerint, nè persoluat; si id fecerit, tantundem de suo det, quod in Ecclesiæ usum conferatur, & ob eam causam etiam vnus mensis distributiones amittat.

22 Ne Capitulum, aut Thesaurarius, Canepariusuè Capituli, aliusuè quicumque, qui distributiones partitur, cuiquam de Capitulo, alijue Chori Ministro, etiam qui præfens diuina officia obierit, nè eo quidem nomine, quod distributiones iam suas residentia munere cum fecisse constet, ante stata solutionis tempora persoluat, vel eo nomine cessionem alicuius exactionis ante faciat.

4. de distrib.

23 Cùm verò solutionis stata dies venerit, nè cuiquam item soluat cedatur, nisi Tabellâ illam, Syngraphamue acceperit, cui à præfecto Capituli, & à præfecto item Chori, & à Punctatore etiam Episcopali, & ab altero item Capitulari, & ab alijs præterea duobus subscriptum sit, si quos suppntationi Capitulum constituerit; ac præterea, nisi mandatum solutionis, cessionisue à præfecto Capituli acceperit, ab aliouè, ad quem de more spectat.

24 Si verò plus soluerit, vel cesserit, quàm suppntationis ratio tulerit, aut ante soluerit, cesseritue, quàm certæ illius suppntationis Syngrapham subscriptione vt supra, obsignatam acceperit; vnus mensis distributionibus, & alijs, arbitrato Episcopi multis, Sacristia, aut sodalitati Corporis Domini in ea Ecclesia constituta, alijue pio loco, attribuendis, plectatur.

25 Quibus pœnis, multisue præfectus etiam Capituli, & Chori item, & Punctatores, atque ad suppntationem ita delecti illi duo Capitulares, qui eiusmodi solutioni, cessionisue villo modo assenserint, afficiantur.

Quam multam, pœnamque ijdem subeant, si alio quouis modo in eo assenserint, vt cuiquam soluat, cedaturue distributio aliqua illorum dierum, aut horarum Canoniarum, officiorumue, quibus, vel præfens ille in Choro non adfuerit, vel erratum huiusmodi in-

diuinis officijs contraxerit, vt Prouincialibus Decretis, aut præscripto Tabellæ, aut alio quocumque iure censerit in absentibus debeat.

26 Qui verò, vel ante solutionis, cessionis, & Syngraphæ tempus, vel plus quàm sibi debeatur, vilo quouis modo, pactouè acceperit; is ab Episcopo & restituere cogatur, & triplo mulctetur, quod locis pijs, eiusdem Episcopi arbitrato, attribuatur.

27 Si verò vlla cuiusvis generis causa, causæuè specie, aut pretextu cuiquàm distributiones aut ab vniuerso Capitulo, aut ab eorum singulis contra Prouincialia nostra decreta, & præscripta dari, donari, remitti, aut quauis collusione concedi contigerit; nè illas quicquàm capiat; si perceperit, retinuerit, nè suas faciat; sed restituere cogatur.

28 Capitulo autem, quod tacitè, vel expressè ei rei consenserit, pœna sit, vt distributiones aliquot, Episcopi arbitrio, aut Sacristiæ, aut confratriæ Sanctissimi Corporis Domini in ea Ecclesia constitutæ, aut alijs pijs locis attribuendas, soluat.

5. Quæ ad distrib. pert. 29 Neque distributiones item illi, quicumque sint, percipiant, qui infirmitate, necessitate, aut manifesta Ecclesiæ utilitate occupati, impedimentè nō adsunt in Choro, si antea nullo legitimo impedimento distituti, personale Canonicatus sui munus obire non consueuerant; hoc enim addendum censuimus decreto, quo in Concilio prouinciali primo hoc ipso de genere cautum est.

4. de distrib. 30 Quicumque dum alicuius statæ horæ officium in Choro peragitur, Missam celebrando, tunc à Choro absuerit; illius horæ distributionis tamquàm absens, particeps nè sit, vt è sancta sede Apostolica declaratum est. Id verò nisi præ absentia Sacerdotum, qui in Ecclesia tunc Missæ Sacrificium faciunt, necessitas aliquando inciderit, vt perfectus Canonicum aliquem Sacerdotem è Choro exire à statæque horæ officio abesse, Missæ celebrandæ causa, iubeat; aut nisi à Sede Apostolica aliter concessum fuerit.

Ibidem. 31 Aliqua dignitate præditus, & Canonicus, aliusuè quicumque, qui etiam ob causam, vt puta, ob litem eiusdem beneficii sui Ecclesiastici, sibi illatam, contestatam, ordinem Sacrum, illi Ecclesiasticæ suæ dignitati, Canonicatus, beneficiouè annexum suscipere distulerit; nè distributionum quotidianarum, antequàm illum suscipiat, particeps sit, cum debiti sui muneris, cuius causa illæ debentur, partes obire, præstareuè non possit.

5. Quæ ad distrib. pert. Trid. Conc. Sess. 24. c. 8. 32 Pœnitentiarius, tamquàm in Choro præsens, distributionum particeps sit, quo tempore in audiendis confessionibus versatur, non eorum solum, qui in casibus Episcopo reseruatis, peccarent, sed aliorum etiam quorumcumque.

Ne verò illas, quasi presens, capiat, cum manè aliquando antestitam diuinorum officiorum horam, quò opportunius pœnitentibus satisfaciatur, eorum confessiones audit; & quo deinceps tempore illa celebrantur, ipse interea Missæ Sacrificium facit, aut priuatim horarium Canonicale officium præstat; etiam si id in fraudem non faciat.

33 Qui peregrinationis causa absunt, ne iure quidem, facultateuè statutorum Ecclesiæ, cui personalis residentie operam, ministeriumque debent, distributionum participes sint. Imò etiam si trium mensium spacio diutius absunt, non propterea excusantur, quo minus fructuum præbende amissione mulctentur, alijsuè pœnis eiusdem Concilij, de diuturniore absentia sancitis.

34 Qui studiorum causa quacumque facultate absunt, nè distributiones quotidianas eo ipso absentie tempore; nec verò illam præbende suæ partem tertiam, in eius generis distributiones, Tridentini decreti auctoritate, iam conuersam capiant.

Itidem de quotidianis distributionibus, eaque tertia parte cautum sit, etiam si à Sede Apostolica facultas absentie, ob studia data sit.

De ijs, quæ ad Capitula Cathedralium & Collegiatarum Ecclesiarum pertinent.

S V M M A R I V M.

Capitula, diuinorum officiorum tempore, à Canonicis non habenda.

De ministris Eccl. nu. . . .

- 1 Capitulum in singulas hebdomadas habendum. & quid in eo tractandum.
- 2 Eius initium ab oratione de Spiritu sancto faciendum.
- 3 Ei quando Episcopus intersit; & quod in eodem illius officium.
- 4 Capitulo exempto, quando illud conuocare Episcopo liceat.
- 5 Canonici conueniant: & quando discedant.
- 6 Quomodo in eo sedeant: & loquantur.
- 7 Iocosa, & scurrilia verba omittenda.
- 8 Rixæ, vt tollendæ.
- 9 Contumelia ibi aliquem afficiens Episcopo deferen. à quo, vt placendum.
- 10 Quæ inter canonicos sedendi, & incedendi ratio.
- 11 Capitulares deliberationes qua ratione fiant.
- 12 Capitulares ordinationes à Cancellario capitulari in librum notandæ.

Liber is

- 13 *Liberis ubi aſeruandus.*
- 14 *Cancellarius Capitularis, ubi conſtitutus non eſt, conſtituendus: & quis, qua mercede, & ad quod tempus.*
- 15 *Notarij opera, quibus in actionibus Capitulum utatur.*
- 16 *Inſtrumenta ab eodem confeſta, in Archiuum referenda.*
- 17 *Iuramento non obſtante, de non reuelandis negotijs Capitularibus, qua nibilo minus Episcopo ſignificanda.*
- 18 *Officium a Capitulo commiſſum, non recuſandum.*
- 19 *Recuſantis, que pena.*
- 20 *Recuſandi cauſam habens, Episcopum adeat.*
- 21 *Officia, a Capitulo commiſſa, quanto tempore exercentur.*
- 22 *Capituli bona nulli ex Canonicis locanda.*
- 23 *Neque etiam propinquis, ſine facultate.*
- 24 *Excepta decimarum exactione, ex licentia Episcopi.*
- 25 *Capitularibusque ædibus.*
Bona alia Eccleſiaſtica quibus item non locanda. Que pert. ad bonorum, &c. num. 8.
- 26 *Fruſtus Canonicatuū, & prebendarum vacantiū à quibus recipiendi.*
- 27 *Conſtitutio Pij V. de eiſdem fruſtibus ſeruanda.*
- 28 *Fruſtum Eccleſiaſticorum controuerſis, vt occurritur.*
- 29 *Prebendam Sancti alicuius nomine appellandam.*
- 30 *Capitula Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum Decreta provincialia Episcopo curante ſeruent: Voluminaque conciliorum provincialium cuſtodiant.*
- 31 *Contrafacientia ab Episcopis pleſtenda.*
- 32 *Episcoporum eorundem in hoc negligentie ratio reddenda.*
Capitulum ius habens conferendi prebendam Theologalem, cui, & qualiter illam conferat. De Edicto proponendo pro exam. eorum quibus par confer. num. 5.
Beneficij titulus exhibendus a Canonicis Cathed. & Collegiate Eccleſie. Que ad benef. coll. pert. num. 31.
- 33 *Capitulum ſede vacante Vicarium deputat, ac Oeconomum, & quales, Oeconomus alter ab Episcopo conſtituendus, Que pert. ad bonorum, &c. num. 22.*
- 34 *Eundem Vicarium electum quando mutare liceat.*
- 35 *Electus qui cenſendus.*
- 36 *Oeconomus, & officiales alij electi non mutandi.*
- 37 *Vicarij ſubſtituti à quo deputandi.*
- 38 *Vicarius, & officiales, amouendi, rationem reddant ſue adminiſtrationis.*
Capituli officium Episcopo non residente. De Residentia, num. 5.

*Elaborante quale. De diuin. off. 46. Quale item eo mortuo. De fun-
Episc. 1.*

Pro summo Pontifice laborante, quale item officium. De diu. off. 48.

Quale eodem defuncto. Ibidem 49.

Quale pro Canonicis mortuis. De funeribus. 52.

Capituli eiusdem sumptibus funus faciendum. Ibidem.

*Capituli officium in assignando singulis dignitatibus, & Canonicatibus
proprio munere. De Minister. Eccles. 6.*

In eligendo Episcopo assistentem. De Missa & Vesp. Pontif. 5.

*In conficiendo bonorum Ecclesie sue Inventario. Quae pert. ad bo-
norum, &c. 1.*

In praeficiendo Bibliothecae Canonicum. De Bibliotheca. 7.

In recognoscendis bonorum locationibus, Quae pert. ad bono. &c. 10.

IN singulas hebdomadas Canonici cuiusvis Ec-
clesiae Capitulum habeant: in quo, cum quaeratur,
an superioris Concilij decreta de diuinorum of-
ficiorum ratione seruentur; an si qui item erro-
res in sacrarum Caeremoniarum ritu commissi
sint; tum legatur pars aliqua earum rerum, quae
de uita, & honestate clericorum nostris constitu-
tionibus praescriptae sunt, uel illarum, quae Catechismo Romano, aut a-
liis item libris expressae ad Christianae pietatis doctrinam, vitaeque Ecclē-
siasticae disciplinam, & ratiouem, pertinent; tum etiam in aliis spiritua-
lis uitae exercitationibus ipsi uersentur: idque omne, prout Episcopo, Ca-
pitulive praefecto uisum erit. Quo in Capitulo, ne quidquam aliud, quod
ad rerum temporalium curam, ac procurationem pertinet, prius aga-
tur, geratur, uel quam ea tractationis ratio habeatur, quae tota in rebus spi-
ritualibus posita sit.

2. tit. 2. dic. 13

2 In omni Clericali conuentu, quem uel publice, uel priuatim Epi-
scopus, aut alij quouis Ecclesiastici homines habuerint, a stata illa ora-
tione quae de spiritu sancto dicitur, aut ab alia, ad congregationis usum
accommodata, ille, aut is, qui conuentui praest, initium faciat: neque co-
uentus dimitatur, nisi perorata ab eodem altera eiusdem generis
oratione.

3. de iis, quae
ad cap. pert.

3 Quo facilius Episcopus in Ecclesia sibi commissa, & diuinum
cultum augere, & Canonicorum concordiam, mutuamque charitatem
conseruare, & Canonicae disciplinae tueri possit; singulis mensibus,
aut saltem saepe in anno, Canonicali Capitulo interesse studeat, uel eo
loco, ubi haberi solet, uel alio, quo illud is ad se conuocare maluerit:
conuocet autem cuiusvis rei causa, ob quam expedire iudicari. Quo in
Capitulo.

Capitulo aliquando uideat, an quæ de diuinorum officiorum cultu præscripta sunt, rectè, ritè, ordine, atque cum dignitate gerantur.

An item, si quæ in Capitulariū rerum, tum spiritualium, tum temporalium tractatione irrepperint, quibus pastoralis sua cura consulendum sit.

An inter Canonicos controuersia sint, an dissidia.

An præscriptæ Capitulo leges inuiolatè seruentur.

Tum denique moneat, agatur, quæ, & pro muneris sui officio, & pro rerum agendarum ratione expedire censuerit.

Sess. 25. ca. 6.
de ref.

4 Quod si Capitulum exemptum sit, possit Episcopus ex Decreto Concilij Tridentini, illud conuocare arbitrio suo, eo solo casu, quando ipse uult aliquid Canonicis proponere in re, quæ ad suum, suorumue commodum non spectat, & tunc in loco illo dumtaxat, in quo antea solitum fuit Capitulum conuenire.

5 Canonici ad Capitulum statis diebus accedant, & aliis item diebus extrà ordinem eò uocati conueniant omnes; neque cuiquam, illo per præfectum non dimisso, ante discedere liceat, nisi ex causa Præfecto probata, missioneque ab eodem impetrata. Qui contrafecerit arbitrio Præfecti mulctetur.

6 Si quis Canonicus in Capitulo non suo loco, & ordine sedere, sententiamue dicere, aut dicentem aliū interpellare ausus fuerit: hæc ei multa sit, quam Præfectus ei irrogarit: & præterea ne ius eidem sit in illo, neque in duobus deinceps sequentibus Capitulis sententiæ dicendæ.

7 Neque uerò cuiquam locus sit, iocosè, & scurriliter in Capitulo loquendi.

8 Si rixa, & contumeliæ inter aliquos Canonicos, uel Ecclesiæ ministros, altercationesue obortæ sint; eos præfectus, adhibitis, si opus fuerit, aliis duobus, tribusue de Capitulo, statim reconciliare studeat.

9 Quos tamen, & alios item omnes, qui aliquem eiusmodi Ecclesiæ Canonicum, aliumue ministrum, quouis modo contumeliosis uerbis in Capitulo, aut in Ecclesia affecerint; idem, & Punctator Episcopalis, aut eorum alter, ad Episcopum referat, qui pro culpæ ratione illos, qui deliquerint, plectat arbitrato suo. Sin autem Præfectus, punctatoruè huic referendi officio defuerit; eiusdem etiam arbitrio puniatur.

10 Canonicis, quibus in Ecclesiis alia non est, eaque probata consuetudo, hæc sit sedendi, publiceque, & collegialiter incedendi præscripta ratio. Primum locum post eos, qui in illis aliqua præditi dignitate sunt, teneant Canonici, qui Presbyterales; secundum, qui Diaconales, tertium, qui Subdiaconales præbendas, Canonica usue obtinent.

Qui ordo seruetur, etiam si presbyter Canonicus aliquis præbendam,

dam, Canonicatumque presbyteralem post obtinuit, quam Diaconus quispiam, aut Subdiaconus Canonicus. Itidem iuris sit Diacono, ratione Subdiaconi. In Canonicis autem, presbyterales praevidas obtinentibus, is loco prior sit, qui tempore etiam prior, Canonicus, praevidendae possessionem adeptus est. Haecque ordinis ratio à Diaconis teneatur, eademque praeterea à Subdiaconis.

11 Cum de rebus patrimonij Capitularis, de locationibus, de contractibus, de officiis auferendis, ac de aliis item praefecti iudicio grauioribus, in Capitulo deliberandum est, earum rerum deliberatio, ac tractatio tum suffragiis occultis permittatur, tum ille res, quò maturius consultentur, in uno Capitulo propositae, in alio deliberentur.

Si uero res eiusmodi est, quae diutius differri non patiat, triduo saltem ante Capitulum indicatur, singulisque Canonicis res, & causa significetur, de qua, in eo Capitulo consultatio, ac deliberatio futura est. Quod si praeterea res sit eiusmodi, quae instet, atque urgeat, neque longius ullo modo protrahi debeat, ita, ut nè triduo quidem consultatio expectanda sit, tunc Capituli Praefecto liberum, & integrum sit, breuiter temporis spatio, Capitulum conuocare, modo, ut supra, unicuique de Capitulo, qui non absit, nunciari rem iubeat, de qua deliberandum, & consultandum sit.

12 Vbi ex instituto Ecclesiae Cathedralis, uel Collegiate est, qui Cancellarij Capitularis officium, munusque gerat, is officio suo, cum in ceteris uere satisfaciatur, tum in eo etiam, ut eiusmodi Capituli acta, & quas uocant, Capitulares ordinationes actionesue in librum certum, notatis singulis diebus, sine mora referat.

13 Qui liber in archiuo Capitulari diligenter asseruetur.

14 Vbi uero non est, a Capitulo deligatur unus de Capitulo, qui certa, si opus est, ex Capituli uniuersi Censu constituta mercede, id Cancellarij munus per biennium gerat: quo tempore confecto, alter in eius locum eligatur, & itidem deinceps.

15 Notarii autem officio, atque opera Capitulum in iis potius actionibus utatur, quae ad causas, lites, Instrumentaue publica conficienda, aut ad alia eiusdem generis pertinent.

16 Qui notarius, eiusmodi Instrumentorum exemplam, publica auctoritate roboratum, curante in primis Canonico Cancellario, in archiuum, ante annum confectum, referat.

17 Quo iureiurando Canonici, etiam ex statutis, & constitutionibus Ecclesiae probatis inter se obstricti, aliena uero ratione spondent, se nihil quicquam, quod in Capitulari, Canonicaliue conuentu agitur, patefacturos, aut diuulgaturos esse, decernimus, atque declaramus, eo non obstrictum, aut impeditum quemquam esse, quo minus ad Episcopum deferat,

4. Quae pert.
ad cap. Cath.
& Colleg. Ec
cles.

deferat, si quæ, uel Capituli, uel Canonicorum, aliorum uè, qui de Capitulo sunt, errata sint; quæ uè emendationem, correctionem uè desiderant; atque ad eò quæcumque eo de genere sibi patefieri, denuntiarum ille iusserit; tum etiam, si quæ alia ab eodem sciri, cognosci uè expedierit, tum ea maximè, quæ superioribus Concilijs ad Episcopum deferenda esse, decretum est.

3. Vt sup.

18 Ne cui officium, quod sibi Capitulum commiserit, recusate liceat, nisi legitima de causa, quæ latis occultè suffragijs Capit. probetur.

19 Qui aliter recusarit, quantum pecuniæ caperet per sex menses Ecclesie assidue inferuendo, tantundem amittat.

20 Qui uerò sibi iniuriã a Capit. fieri putat, ad Episcopum cõfugiat, qui rem oëm cognoscat, & definiat. Vbi autè hoc in genere Episcopus plus iuris habet, nè propterea hoc Decreto quicquam ei detractum sit.

21 Quæcumque aut Theaurarij, aut custodis, & aliorum id generis officia, munera uè a Capitulis uel Cathedralis, uel Collegiata Ecclesie, aut ab alijs, siue Canonicis, siue inferioribus eiusdem Ecclesie ministris committuntur, nè plus biennio ab illis, quibus illorum cura, procuratiouè commissa est, geratur: nisi de Episcopi consensu, Capituli, quòdoque aliter iudicarit. Hoc autem Decreto nè quicquam propterea illius Ecclesie priuilegio, aut probata, instituta que consuetudini derogatum sit; quæ à Cap. ea munera longiori tẽpore alteri committere liceat.

4. Vt sup:

22 Nè liceat Canonicis, alijs uè de Capitulo bona, redditus, & proventus, aut exactiones, emolumenta uè, etiã incerta, ad Capitulum quouis modo spectantia, per se, uel per interpositam personam, nè ad modicum quidem tempus, conducere: alioqui contractus omnes irriti sint, ac nulli: & tam locatores, quàm conductores Canonici, Episcopi arbitrati puniantur.

23 Idem sancimus de eorum propinquis, & consanguineis secundo, uel arctiori gradu iunctis, nisi, quod ad has attinet, cognita Ecclesie utilitate, Episcopus id scripto concesserit.

24 Exactionem tamen decimarum Capituli, etiam ab ijs de Capitulo suum ad usum conducere liceat, facultate ab Episcopo data, cum grauis causa urgebit.

25 Ac ædes etiam capitulares habitandi causa.

26 De fructibus Canoniatuum, & præbendarum uacantiũ, a Canonicis, aut à Capitulo recipiendis, Constitutio a Pio V. Pont. Max. edita, ab ijs quorum interest, seruetur omninò.

3. Ibid.

27 Vtque in usum, consuetudinemque introducatur, ac planè seruetur, id Episcopus pœnis, multisque agat. Neque quo minus id præstetur, ullum obstet priuilegium, ullum statutum, neque ulla planè consuetudo, ut ea ipsa constitutione cautum est.

Vt liti-

28 Vilitibus, & controuerſijs, quæ vbiq; in hac prouincia per-
multæ, & variæ de fructibus beneficiorum inter hæredes Sacerdotis,
Clericiuè mortui, & illos exiſtere ſolent, qui in ea beneficia ſuccedunt,
planè occurratur; cùm in ea, illa Iulij III. Pont. Max. Conſtitutio,
eo ipſo de genere edita, in vſum, moremque inducta numquam ſit,
ius commune in toto hoc genere omninò ſeruari decernimus, ſublata
quacumque etiam conſuetudine, ſilouè etiam quauis Episcopali, Ar-
chiepiscopaliuè auctoritate confirmato.

29 Cùm præbendæ Canonicales diſtinctæ nõ ſint, niſi obtinentium
nomine, ijque vbi optionum vſus eſt, modo has, modo illas optent;
ſæpèque ſit, vt earum bona, prædiaque confundantur; ac iura propte-
rè aliquando intereant. Quamobrem Episcopus curet; vt quod in
nonnullis etiam huius Prouinciæ Cathedralibus Eccleſijs conſuetudi-
nis eſt, non poſſidentis; ſed ſancti alicuius nomine, quod earum vni-
cuſque de Conſilio Capituli Eccleſiæ, de cuius præbendis agitur; ſe-
mel impoſuerit, ſingulæ diſtinctè appellentur.

Hac autem in re hoc caueatur, vt nè, qui eas obtinuerint, titulo ſan-
cti, quo illæ nominantur, ipſi appellentur: quippè cùm ea titulorum
ratio, ex inſtituto, vſuque ampliſſimis ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Car-
dinalibus præſbyteris ſolum conueniat.

30 Quorum Capitulorum Episcopi Concilijs Prouincialibus Me-
diolanenſibus intereſſe, & Conſtitutiones, Decretaque illis Concilijs
edita, ſeruare ſolum, aut debent; ea Capitula, ſiue Cathedralium, ſiue
Collegiarum Eccleſiarum in Prouincia noſtra ſint, etiam ſi quæ ab
Episcopi, Metropolitanique iure, ſe quocumque modo exempta, ſe-
dique Apoſtolice immediatè ſubiectæ eſſe prætendunt; cùm illa, ſicut
eorundem Episcopi, vt à ſanctæ Sede Apoſtolice declaratum eſt; Con-
cilioꝝ Prouincialium Conſtitutionibus, & ſanctionibus, & decretis
aſtrieta, illas planè vniuerſas, ac ſingulas amplectantur, ſuſcipiant, ſer-
uent, atq; obediendo exequantur; tùm vniuerſè eadem Capitula, tùm
ſigillatim ſinguli, quicumque de Capitulo ſunt. Idque vt præſtetur,
citiuſque Episcopus omni ratione, omnique iuris remedio.

31 Quod ſi quæ Capitula, aut ſi qui de Capitulo contrà fecerint, ab
eorum Episcopis, pro modo culpæ, contumaciæuè plectantur.

32 Si quis verò Episcopus id efficere neglexerit, vt ab ſuis Capitulis,
atque ab ijs, qui de Capitulo ſunt, ſingulis, Prouincialium Concilioꝝ
Conſtitutiones, decretauè in executionis vſum verè, & integrè in-
ducantur; norit ſe in proximo Concilio Prouinciali negligentia hu-
ius rationem redditurum eſſe.

33 Capitulum, Sede Episcopali vacante, Vicarium conſtituat, con-
firmetue, qui omninò iuris Canonici Doctor ſit: quod ſi huiusmodi
vir,

5. De Eccle-
ſijs, earum ſu-
pell. & fruēt.

4. Vt ſuprà.

4. Vt ſuprà.

6. Quæ ad
Cap. pert.
Seſſ. 24. c. 16.

vir,

- Vir, in Collegio, Capitulouè non extat, alium de Capitulo, qui quant-
maximè potest, idoneus sit, deligere poterit.
- Sess. & c. eod. 34 Eidem Vicarium, semel electum, mutare ob causam licebit, mo-
do alium octo dierum spacio constituat: alioquin illius eligendi facul-
tas ad Metropolitanum, aut ad eius antiquiorem Suffraganeum, Sede
Metropolitana vacante, pertinebit.
- 35 Electione verò in controuersiam, aut in dubium adducta, is ele-
ctus censeatur, qui à Capituli maiori parte delectus fuerit.
- 36 Ne verò Oeconomus, ceteriue officiales semel electi à Capitu-
lo, mutantur; nisi ea electio etiam viuente Episcopo ad Capitulum
pertineat.
- 37 Vicario autem, alijsue officialibus absentibus, substitutorum ele-
ctio ad Vicarium, non ad Capitulum spectet.
- Sess. 24. c. 16. de ref. 38 Cùm Vicarius, alijsue ex officialibus à suo munere amouendus
erit, fas sit Capitulo Vicarium ipsum, officialesue ad reddendam ra-
tionem administrati muneris compellere; eosque pro modo culpe,
etiam non expectato nouo Prælato, punire, qui nihilominus eandem
administrationis rationem, quam Sede Vacante reddiderint, exigere
possit, atque in eos, quamuis per Capitulum absoluti essent, animad-
uertere, vt iuris erit.

*Quæ hic desiderantur, videantur in Tit. De Ministris Eccl. De diu. offi.
Quæ pert. ad benef. collationem, & c. & de Vita, & hon. Clericorum.*

De Archiuio Capitulari.

S V M M A R I V M.

- 1 Capitula Cathedralium Ecclesiarum Archiuium habeant, quod eis
& Episcopo commune sit.
Collegiatarum etiam Ecclesiarum Capitula, alterum Archiuium ha-
beant. Ibidem. & quæ pert. ad bono. & c. 2.
- 2 Archiuium vnunquoque duobus clauibus occludendum.
Quæ differentes inter se sint. 6.
- 3 A quibus ille seruanda, & nu. 9. in fine.
Eæ successoribus tradenda. 8.
- 4 Eidem Archiuio Canonici duo præficiendi: ijque qualiter constituen-
di. 6.
Quando vnus tantum, vel plures deputandi. 9.
- 7 Archiuij Præfelli, scripta omnia afferuent: & quo testimonio.
Scripta omnia Archiuij successorib. consignanda, & qualiter, nu. 8.
Quæ

- 10 Quæ Instrumenta, & Scripta in illud deferenda: & à quibus; infra quod tempus; & quorum sumptibus. & Quæ ad capitula pert. 16. Inuentaria bonorum mobilium, & immobilium, iurium, reddituum, ecclesiarum omnium in illud deferen. Quæ pert. ad bonor. & c. nu. 2.
- 11 Liber instrumentorum, & scriptorum in eo existentium.
- 12 Scriptum aliquod vt describendum. Liber actorum Capitularium in eo asseruandus. De ijs, quæ ad Capitula, & c. pert. 12.



Vibus in Ecclesijs, vel Cathedralibus, vel Collegiatis Archiuum eiusmodi non sit, ab Episcopo instituat.

1 Archiua singula duobus clauibus occludatur.

2 In Ecclesijs Cathedralibus, earum vnâ Episcopus, alteram Capitulum custodiat. In Collegiatis, alteram Prefectus, alterâ Capitulum seruet.

3 Canonici duo à Capitulo constituantur, qui Capitularis Archiuij curæ præsent: hique singuli clauis singulas habeant, inter se differetes, ita vt vni sine altero Archiuum ingredi non liceat.

4 In illis autem constituendis ea ratio ineatur, vt in illa cura gerenda duo semper versentur: quorum vnus, qui biennio gesserit, creato in eius locum altero, ab illius curæ munere abeat; alter autem, qui vno solum anno; sicque perpetuo deinceps seruetur.

5 Archiuij Prefecti scripta omnia, in Archiuo recondita, periculo suo asseruanda, accipiant, idque publici instrumenti testimonio si quid verò foruiti casus acciderit, id obseruetur quod iure cautum est.

6 Quam quisque eorum clauem Archiuij habet, eam, & scripta fidei suæ commissa, munere suæ curæ biennalis confecto, successori eadem ratione tradat: idque Canonico aliquo præsentî à Capitulo delecto.

7 Nihil tamen derogatum sit hoc decreto consuetudini illi, si vquam est, vt vnus tantum, vel plures Canonici Capitularis Archiuij curam gerant; neque item decreto primi Prouincialis nostri Concilij vt in ijs Archiuijs, quæ communia sunt Episcopo, & Capitulo, altera clauis penes Episcopum custodiatur.

8 Instrumenta, & reliqua scripta, ad singulas Cathedralis, aut Collegiate Ecclesie præbendas pertinentia, quæ apud vnumquemque, qui vel dignitatem, vel Canonicatum in ea obtinet, aut in posterum obtinebit, extabunt; is ea, aut illorum exempla, Notarij testimonio roborata, in Capituli Archiuum, mensis spacio deferat. Sin autem aliqua,

1. Quæ pert. ad bonorum & c. §. At verò.

3. De ijs quæ ad cap. pert.

quo tempore is dignitatem, aut Canonicatum obtinet, confecta alij habeant, is horis, eorumuè, qui ad id se obstrinxerunt, aut aliàs iure tenentur, sumptibus illa in Archiuum referat.

Quęcumque autem instrumenta, aut scripta, ad prebendam aliquam spectantia, in posterum conficiantur; Canonicus, vel dignitatē, personatumuè obtinens, ad cuius prebendam illa quacumque ratione attineant, ea, illorumuè exempla, publico Notarij testimonio munita, mense postquam confectę erunt, in idem Archiuum deferat.

Quę autem instrumenta scriptauè singulorum, qui precesserunt, Canonicoꝝ, dignitatemuè obtinentium, tempore conscripta, ad eorum prebendas spectantia, Episcopus, pro Ecclesię utilitate, exscribenda cęuerit, Capituli sumptibus descripta eodem deferantur.

Quod si Capitulum ad illos, qui ijs successerunt, qui instrumenta illa, aut scripta confici curarunt, aliqua ratione id pertinere asserat, iudicet Episcopus, cuius sumptibus id prestandi debeat. Qui huic decreto, à Capituli Prefecto admonitus, non paruerit, arbitrio Episcopi mulctetur, & mulctatus etiam compellatur id ipsum prestare.

11 In eo itidem Capituli Archiuo liber vnus sit, in quem instrumenta, & scripta cuiusuis generis, quibus singulorum Canonicatum, prebendarum uè bona, iurauè notata sunt, referantur.

12 Scripti alicuius exemplar ex Archiuo promi, describiuè nē liceat, nisi Capituli consensu. Si verò alicuius scripti exemplum aliquando exscribi oportet; id in Archiuo, si potest, aliàs in loco Capituli, ali quo ex Prefectis Archiuij presente, describi liceat; neque villo alio pretereà modo.

Cetera, quę ad hunc Tit. pertinere aliquo modo poterunt, videantur in Tit. superiori, & de Cancellario, &c.

De Bibliotheca Ecclesiastica.

S V M M A R I V M.

- 1 *Bibliothecę Ecclesiasticę utilitas.*
- 2 *Ea vbi, & quo modo constituenda.*
- 3 *Index alphabeticus librorum in ea existentium, cum illorum exarationis tempore. 6.*
- 4 *Is index vbi asseruandus.*
- 5 *Voluminum quę habenda cura.*
- 7 *Eidem Bibliothecę Canonicus presciendus, & à quo; & ad quod tempus.*

Illam

8 *Illam Episcopus inuisat.*

9 *Illius augendæ quæ cura.*



Icut in libris sacris, voluminibusq; Sanctorum, & alijs Ecclesiasticis cuiusvis generis Codicibus, copiosè, sumptuosèq; comparandis, diligens fuit, accurataq; maiorum industria: ità in ijs ipsis asseruandis, illorum, qui successerunt non negligens studium, nec verò cura minor esse debet: cùm ex ijs manuscriptis, rectèque

4. De Bibliotheca.

exaratis voluminibus, in tanta librorum corruptela, his præsertim temporibus, per hæreticos introducta, plurimum adiumenti rebus ecclesiasticis publicis asseratur, & ad Catholicæ doctrinæ veritatem tuendam, & ad coarguendam illorum, vitiosè illa deprauantium, temeritatem.

2 Bibliothecæ igitur Ecclesiæ, vbi Ecclesiastica volumina, alijs Codices sunt, certus locus, vbi nullus constitutus est, in Episcopalibus, aut in Canonicalibus, alijsuè Ecclesiæ aedibus, curante Episcopo, constituitur. Quo in loco Armaria aliquot exstruantur, eaque Sytubis distincta, in quibus Codices, & volumina, quæcumque ibi extant, non acervatim, sed ordine disponantur.

3 Index præterea fiat, in quo, pro disciplinarum genere, aut pro alphabeti ratione, volumina singula notentur.

4 Isque index certo loco in perpetuum asseruetur, notatis etiam deinceps ordine alijs libris, quicumque in posterum eidem bibliothecæ, quouis modo accesserint.

5 Volumina, quæ pro vetustate, carie, situuè obsordescunt, librario opere poliantur.

Diffoluta, & malè compacta, conglutinentur.

Ab operculo nuda, asseribus, coriouè, tegantur.

Vetustate, aliouè modo consumpta, reconcinnentur, & ad perpetuitatem opere recenti, nouisq; librarijs integumentis instaurentur.

6 Si præterea quo anno vnumquodque volumen, manu exaratum, sit, animaduerti potest, id etiam breuiter eo indice notetur; tùm præterea quo caractere scriptum, vt ex ijs antiquitas colligi possit, quæ aliquando vsui, & vtilitati Ecclesiasticæ publicæ esset, ad emendatam voluminum impressionem.

7 Episcopus de consilio Capituli, Canonicum aliquem, vsu peritum, litterarum studiosum, & instruendæ, augendæq; Bibliothecæ cupidum constituat; qui illius curæ diligenter præsit. Illius verò officium duret eiusdem Episcopi arbitrato. Si qua tamen in Ecclesia probatè consue-

tudinis est, à Capitulo Bibliothecarium deligi, ab eodem deligi non vetatur.

8. 9 Cura verò Episcopi omninò sit Bibliothecam aliquando inuisere: siq̄ue per eum, & per Canonicos ratio aliqua iniri potest, qua in Bibliotheca librorum Ecclesiasticorum copia augeatur: id sollicitè curretur, vt eiusmodi librorum apparatu, publicæ Episcopali, Canonicali, Clericali que commoditati, atque vsui consultum sit.

De Canonicalibus, Parochialibus, & Clericalibus ædibus.

S V M M A R I V M.

Aedes Ecclesiastica à mulieribus non habitandæ. De vita & bono cler. nu. 101.

Quibus non locandæ; etiam si patrimoniales sint. Ibid. 102. & 103.

Quando, & vbi locari possint. Ibid. 103.

In eisdem locatis. spectacula non agenda. Ibid. 104.

Neque in eis, earumque hortis obscene imagines tolerandæ. Ibid. 105.

Prope easdem non habitent mulieres infames. De Religiosa in sac. loc. conu. nu. 12.

1 *Aedes Canonicales à Canonicis habitandæ.*

2 *Ab eisdem etiam reparandæ.*

3 *Quæ à Canonicis non habitantur, alijs statum Canonicis locari licent.*

4 *Ex licentia tamen Episcopi.*

5 *Earundem Canonicalium ædium atrium clauæ una claudendum: & à quo illa seruanda.*

6 *Eius ianua quota hora claudenda, aperienda uè.*

7 *Extra Canonicales ædes pernoctans, vt multandus.*

Aedes Parochiales à Parochis, curatis uè inhabitandæ.

Vbi desint, ædificandæ, & quorum sumptus.

Interim conducendæ, & quorum impensa.

8 *Aedes Clericales, qua hora Clerici nocte non exeant.*

1. De Cleric. ædib.



Canonici Cathedraliū, & Collegiatarū, Ecclesiasticorum habitent in Canonicalibus ædibus, in quibus commodè Episcopi iudicio, comorari possunt: qui inspectis ædibus, si quid reparandum, instituen dum uè sit ad habitationis commoditatem, pro modo fructuum præbendæ; ab eo, qui Canonicatū obtinet, reparari, ac restitui iubeat.

3 Quo facto, curet, vt in illis ædibus habitent.

Quibus

- 4 Quibus si abesse, etiam iusta de causa contigerit, nemini prætereà, nisi Canonicus sit, in eis habitandi facultas concedatur, sine iussu Episcopi.
- 5 Quorum ædium atrium, vbi claudi potest, vna clauē concludatur; quæ à Decano, vel alio, Episcopi, & Capituli arbitratu, asseruetur.
- 6 Quota autem hora atrij ianua aperiri, claudiuē debeat; quidque ad honestè ibi viuendum, pro loci ratione, requiratur, iudicium sit Episcopi.
- 7 Clerici, nè de nocte post primam horam, nisi ex iusta causa, & cum lumine, domo exeant.
- 8 Qui in ædibus Canonicalibus habitat, si foris pernoctauerit, non probata causa ab Episcopo, aut ab eo, cui is id curæ dederit, vnius diei distributione mulctetur, præter pœnam, qua pro culpæ ratione ab ipso Episcopo afficitur, cui decreto nè in ijs locus sit, qui ab vrbe, oppido, ue, vbi Canonicale domicilium est, absunt.

Ex quarto èt que pert. ad capit. s. Idem 1 h. Ibi Ædes.

r. De Cleric, edib.

3. De ijs, que partim ad ordi. sacr.

De Ecclesijs, Sacrisuè alijs locis, & eorum cultu.

De Ecclesiarum fabrica, tam ex decretis Prouinciabilibus, quàm Instructionibus fabricæ: & alijs, quæ fabricam ipsam consequuntur.

S V M M A R I V M.

- 1 Ecclesie, Capelle, Altaria ædificanda ad præscriptum Instr. fab.
- 2 Ecclesia noua qua facultate, & ratione ædificanda.
- 3 Situs eiusdem; & à quo deligendus.
- 4 Aedes Episcopales, Canonicales, & Parochiales eidem vicinæ sint.
- 5 Custodum verò, & Sacristæ, vbi, & qua ratione exstruendæ.
- 6 Area Ecclesie vbi, & quo modo fabricanda.
- 7 Amplitudo eiusdem quanta.
- 8 Ecclesia forma.
- 9 Crucis instar forma existat.
- 10 Parietes exteriores quales.
- 11 Frontifscium cuius ornatus.
- 12 Atrium.
- 13 Porticusuè, aut } qua in Ecclesia, qua eius parte, & cuius formæ con-
- 14 Vestibulum. } struenda.
- 15 Tectum, & }
- 16 Pavimentum quale.

- 17 Ostiorum quæ forma.
- 18 Valvæ eorundem quales.
- 19 Eadem ostia, quo Ecclesiæ loco non extruenda.
- 20 Fenestræ cuiusmodi.
- 21 Vtque munienda.
- 22 Quæ non tolerande.
- 23 Scala, & gradus, quando ad Ecclesiæ ingressum ædificandi. & quot, ac quales.
- 24 Capella maior ubi, & quomodo fabricanda.
Sub ipsius Capellæ arcu Crucifixus collocandus. 29.
- 25 In eadem Capella Sacrarium extruendum, & qua ratione.
- 26 Altaris maioris situs.
- 27 Forma.
- 28 Graduum eiusdem numerus, & forma.
- 30 Chorus ubi, & qualiter ædificandus.
Tabernaculi sanctissimæ Eucharistiæ in Altari maiori collocatio eiusq; forma. De custodia sanctæ Euch. nu. 4.
- 31 Capellarum, & Altarium ædificandorum locus nemini dandus absq; licentiâ.
- 32 Capellæ minores, vel hemicycli cum Altaribus in Ecclesiâ Crucis instar extructa à capite brachiorum qualiter ædificandæ.
- 33 Quo spacio.
- 34 Capellæ, hemicycli, cum Altaribus à lateribus Capellæ maioris, quando ædificari possint.
- 35 Situs earum. 36.
- 36 Spacium. 39-41.
- 39 Capellæ, hemicycli, quando ibi extrui non possint.
- 38 Capellæ, cum Altaribus, à lateribus Ecclesiæ, ut ædificandæ.
Et cuius structura. 50.
- 39 Earum inter se quæ conuenientia.
Quod item spacium. 41.
Pavimentum, quale. 48.
Gradus quales, & quot. 49.
Altarium earundem situs. 51.
Forma item: cum bradella. 52.
- 40 Capellæ cum Altaribus ubi ædificari non possint, ædificatæ destruantur.
- 42 Capellæ, ubi angustia loci, prædicto modo fieri non possint, vi fabricentur.
- 43 Altaria sola cum hemicyclis, quando ædificanda.
- 44 Quando item sine hemicyclis, columnis tantum erectis, construenda.
Quando

- 45 Quando illa, praescripta latitudine minora, permitti poterunt.
 46 Eo in casu, ubi canzelli collocandi.
 47 Capella, quando, & quomodo intra Ecclesiam aedificanda.
 53 Capella, & Altaria maiora, & minora in quibus inter se conueniant.
 54 Altarium structura qualis.
 Altaria iam aedificata breuiora, & angustiora, ut re cōcinnenda. 70.
 55 Tegumentum quale.
 56 Feneſtella urceolorum qualis.
 57 Clauus ferreus appendendi bireti.
 58 Tintinabulum.
 59 Cancelli clathrati quales, & ubi figendi.
 60 Coronix lignea, & cuius formae.
 61 Telare, quale.
 62 Gradus ligneus à posteriori parte Altaris, & qualis.
 63 Mensa Altaris maioris, & minoris consecrandi.
 64 Mensa Altaris consecrati, ut tegenda.
 65 Mensa Altaris non sacra, ut cooperienda.
 66 Utque in ea lapis sacer collocandus.
 67 Feneſtella reliquiarum.
 68 Lapis sacer, Altareuè portatile, cum capsula, qualis.
 69 Lapis ipse alio transferendus, ut amoueatur.
 Cautiones quaedam de omni ecclesiastica aedificatione. De Monasterio
 Monialium.
 71 Altare unumquodque, indumenta, & ornamenta propria habeat; &
 quae; cuiusq; formae. 72.
 Quibus instructum sit, foribus patentibus. De ornatu sacrorum loco-
 rum. nume. 3.
 73 Supellex omnis ad Altaris cultum, & Misse usum à quo paranda.
 74 Quando eidem usui capellaniae, & altaris redditus applicandi.
 75 Quando subtrahendum seruitium.
 76 Altarium omnium urbis, & diocesis, tituli, emolumenta, iura, &
 onera, in librum describenda.
 77 Translata item altaria omnia, ac transferenda, cum titulis, viribus,
 & oneribus notanda. & nu. 40.
 78 At quicquid deinceps accesserit.
 79 Onerum etiam commutationes diminutionesque describenda.
 80 Dies quoque notandi, quibus legentium commemoratio facienda est.
 81 Onera Altarium omnium in Tabella referenda.
 82 Altaria deinceps exstruenda, cum titulis, emolumentis & oneribus an-
 notanda.

Nè tamen propè sepulchra exstruantur. De Sepulchris, nu. 8.
Altaria, ut munda semper sint, Rectoris cura. De ornatu sacrorum
locorum. 7.

3. De ijs, quæ
pert. ad orna.
& cult. Eccl.



Væcumque ad Ecclesiarum, Capellarum, Alta-
rium ædificationem, & ornatum ad sacrorum
in dumentorum, vestiumuè apparatus, ac om-
nem sacrorum vasorum supellectilem, & ad
alia eius generis pertinent; ea ædificentur, con-
struantur, & fiant ad præscriptam formã, que
instructionibus nostris, eo nomine ad commu-
nem Prouinciæ vsũ conficiendis, exprime-
tur. Id verò omne seruetur, quantum per facultates præstari licet;
nisi aliquando Episcopus aliqua de causa aliter censuerit.

4. De Eccles.
fabr.

2. Noua Ecclesia nè ædificetur in consulto Episcopo, & scripta facul-
tate ab eo non impetrata: qui præter alia, quæ in nouis eiusmodi ædi-
ficationibus requiruntur, videat in primis diligenter, an situs decens,
honestusque sit; an capax populi; an item diiunctus ab ædibus, nõ
possit circumdari: curetque omninò ità illam ædificari, nè ab antiquo
more, probataque traditione discedatur; vt Sacerdos in Altari maiori
Missam celebrans, orientem spectet.

Inst. fab lib. 1.
cap. 1. De situ
Eccl.

3. Ecclesia cum ædificanda est, primum Episcopi iudicio, & de Archi-
tecto, quem is adhibuerit, probaturuè, consilio locus huic ædificationi ac-
commodatior eligi debet.

Qua in re valde spectetur, ut ubicumque illa exstruatur, loco editiori
aliquanto fiat.

Si uerò, ubi exstruenda est, loci positura plana omninò tota sit, deli-
gatur saltem in ea situs, qui ità extet, ut exstructa Ecclesia, tribus, aut
ad summum quinque gradibus ad eam ascendatur.

Si autem ne hoc quidem loci natura patiatur, cum partem nullam sic
extantem, paulò que eminentiorem habeat, id subsidij comparatur structu-
ra basium Ecclesiæ: quæ in altum ductæ, naturalem illam loci planitiem,
ità superent, ut ad Ecclesiæ pavementum illis tribus quinque gradibus
ascendatur.

In situ præterea deligendo, ea etiam cautio adhibenda est; ut, & quò
maiori in ueneratione Ecclesia habeatur, & quò ad eius fieri potest, ab
omni strepitu, unde diuinorum officiorum interurbatio existit, longius
absit, illius positura loco sit, qui ab omni luto, cæno, spurcitiis, ab omni
sordium genere, à stabulis, caulis, cauõnis, officinis ferarijs, empo-
rijs, atque ab omni foro uenalitio procul distet: ac nè è regione quidem
istiusmodi locorum propè sit.

Cautio

Cautio item sit, ut situs eiusmodi queratur, ubi Ecclesia exaedificari queat, insula instar, nempe ab aliarum aedium parietibus interuallo aliquot passuum, ut infra loco de Platea demonstratur, disincta, ac separata, quem admodum antiqui insituti est, ratioque certe postulat. Id verò, cum ubique in pagis, locisue, ubi aedificia crebra non sunt, commodius agi poterit.

4 At illud tamen ab Ecclesiastica aedificationis ratione alienum non est, ut ab aliquo latere domicilia ministrorum Ecclesiae, praesertim verò Episcopalia, Canonicalia, & Parochialia sint, non illa quidem habitationis aedificio, parietibus Ecclesiae inherencia; sed muris, per illud aream, distanti. eue spacium ductis, coniuncta, sacrarumque aedium situi vicina, ut Concilij Carthaginensis Canone cautum est.

5 Ministrorum autem, qui custodes, sacristane dicuntur, habitatio, ut res ecclesiasticae, eorum fidei commissa, ab omni sacrilegij, furti, incendij, ne periculo tutiores sint, Ecclesiae, aut Sacristiae, adiuncta, locouè eiusdem Sacristiae superiori, ut in nonnullis Ecclesijs est, extrui potest. Qua in exstructione haec videnda sunt. Primo, ut huius habitationis structura, ne Ecclesiae prospectus impediatur, aut offendatur; neue Ecclesiae fenestris, luminibusue obstruatur, aut impedimentum afferatur.

Deinde ut ne eiusdem habitationis prospectus ullus, aut fenestra fiat, unde in Ecclesiam introspectetur.

Præterea ianuam sit, qua iter, aditusue per Ecclesiam patefiat, ad quotidianum, priuatumque rerum domesticarum importandarum, exportandarumue usum; sed qua tantum ad diuina officia, & munera sua obeunda ab illis, in Ecclesiam conueniatur.

6 Ponenda præterea cura est, ut ne loco humido, vliginosoue Area Ecclesiae deligatur; nec verò propè colles, aut decliua loca, quo aut torrens, aut alia aqua vis forte defluens, detrimentum aedificio afferre possit.

Si quando tamen in cliuo aedificari necesse est; ibi hominum opera planities fiat, quae respondeat magnitudini futuræ Ecclesiae, à cuius tergo, laterene spacium itidem planum cubitorum duodecim, & amplius, pro aedificij ratione intersit ad excisam, præruptamue rupem; hæcque etiam firmo pariete muniatur, effossis præterea hinc inde canalibus, per quos aqua, interdum confluens, alio deriuetur.

7 Situs præterea Ecclesiae amplitudo ita patens esse debet, ut non solum multitudinem populi, locum incolentis, ubi Ecclesia, vel Parochialis, vel Collegiata, vel Cathedralis aedificatio futura est; sed frequentiam etiam hominum, interdum ad solemnitates confluentium, capere queat. Quam re ratio illa negligenda non est, ut unicuique homini tantum spacij esse possit, quanta est ab omni parte mensura vnus cubiti, & vnctiarum octo: idque præter spacium, quod columnæ, pilaeue, ac parietes capiunt.

Ibid. De vicinitate & coniunct. aedium Eccle. cū situ Ecclesiae.

Ibid. de Area Eccl.

Ibid. De Amplitud. sius Eccl.

Atque

Ibid. de Eccl.
for. cap. 2.

8 Atque hæc quidem breuiter de Ecclesie situ ; sequitur illius edificandæ forma : quæ, cum multiplex esse possit, ad eam sanè deligendam, pro situs ratione, proq; ædificationis amplitudine, Architecti periti consilium Episcopus adhibere debebit.

At verò illa huius edificij ratio, iam inde ab Apostolicis ferè usque temporibus ducta, potior est, quæ Crucis formam exhibet, ut planè ex Sacris Basilicis Romanis maioribus, ad eum modum extructis, perspicitur. Illa porò edificij rotundi species, olim idolorum templis in usu fuit ; sed minus vsitata in populo Christiano.

Ecclesia igitur omnis, ac illa præsertim, quæ insignem structuræ speciem requirit, ità ex ædificanda potius erit, ut Crucis instar sit : quæ cum multiplex, tum oblonga esse potest ; hæc in frequentiori usu, reliquæ minus vsitatae sunt.

Ea igitur, quæ Crucis oblongæ similitudinem præ se fert, ædificatio, ubi potest, in omni Ecclesia, vel Cathedrali, vel Collegiata, vel Parochiali, quæ extruenda est, seruetur. Vbi verò situs, de consilio Architecti aliam potius, quàm longam edificij formam postulat, ad illius præscriptum modum, Episcopi iudicio comprobatum, eius modi structura Ecclesie periri poterit.

Ibid. de modo
Eccl. edific.
instar crucis.

9 Hæc q; ipsa Ecclesia, siue unam tantum, siue tres, siue quinque dicunt, naues habitura est, Crucis instar, cum alia multiplici ratione, & modo, tum hoc vno constare potest, extructis scilicet extra Capella maioris ingressum duabus ab utroque latere Capellis ; quæ ad brachiorum, similitudinem productæ, à toto Ecclesie edificio, pro amplitudine extent ; ut foris aliquantulum, pro Architecturæ ratione, promineant.

Instr. fabr. de
parietib. exter.
& frontispicio cap. 3.

10 Reliqua autem, quæ ad structuræ genus, ad parietes benè materiatis, eorumque firmitudinem, incrustationem, tectoriumuè opus, atque id generis attinent, pro Ecclesie ex ædificandæ modo, proque regionis, loci conditione, iudicio Episcopi, ac de Architecti consilio diligentè statuentur. Illa tamen ratio, in parietibus extrinsecus habeatur, ut qui à latere, & à tergo sunt, in ijs nulla imago exprimat : qui à fronte, eo decentiorem, angustioremque aspectum præ se ferent, quo sacris imaginibus, picturis uè, sacram historiam exprimentibus, ornatiore erunt. In frontispicio igitur pro ornatu pro structuræ Ecclesiasticæ ratione, proque edificij magnitudine Architectus videat, ut cum nihil profani appareat ; tum rursus splendide pro facultatibus exprimat, quod loci sanctitati conueniat.

11 Illud verò, præter cetera adhibeatur, ut in vniuscuiusque Ecclesie, præsertim Parochialis, frontispicio à superiori scilicet parte ostij maioris, extrinsecus pingatur, aut sculpatur decore, religiosèque imago beatissimæ Mariæ Virginis, Iesum Filium in complexu habentis : à cuius latere dextero

dextero exprimatur effigies sancti, sanctaue, cuius nomine illa Ecclesia nuncupatur; à sinistro alia item Sancti, vel Sancta, cui præ ceteris Parochie illius populus uenerationem tribuit: aut saltem, si totum id triplicis imaginis opus fieri non potest, sancti, sanctaue solius tantum figura fiat, cuius nomine ipsa Ecclesia appellatur. Quod si uel Annunciationis, uel Assumptionis, uel Natiuitatis Sanctæ Mariæ titulum, diemue festum ea Ecclesia habet; beatissimæ Virginis effigies exprimatur, quæ mysterij rationi conueniat. Ut uero à pluuia, & temporis iniuria perpetuo defen-
datur: id structuræ opere, solenter prospicere, Architecti erit.

Cætera porro, quæ aut sculpturæ, aut picturæ opere, alijsque grauibus, ac modestis ornamentis, frontispicij Ecclesiæ maiestatem Augustam, religiofamque reddunt, Episcopus, Architecto etiam, si opus est, adhibito, uiderit, prout ecclesiasticæ adificationis, quæ structuræ ratio poscet.

In uniuscuiusque item Ecclesiæ, præsertim Parochialis frontispicij, à superiori scilicet parte ostij maioris, Sacræ imagines exprimantur ad præscriptum instructionum, quas de fabrica Ecclesiasticæ edidimus.

4. De Eccles. fabr.

12 Atrium præterea in fronte Sacræ ædis, pro aræ ratione, proq; edificij ecclesiastici structura fiet, de Architecti consilio intus ab omni parte porticibus cinctum, alioque decenti architecturæ opere ornatum.

Instr. fab. lib. 1. De Atrio Porticu, & Vest. Ibidem.

13 Si uero præ situs angustia, aut præ tenui censu id edificari non potest; porticus saltem à fronte itidem extruenda curetur.

Quæ porticus, columnis marmoreis, aut pilis lapideis, lateritijsue erecta, longitudine omninò Ecclesiæ latitudinem adæquet.

Lata autem, atque alta ita esse debet, ut longitudinis suæ rationi rectè, conuenienterque respondeat.

Hac forma in unaquaque Ecclesia Parochiali porticum extare conueniens erit.

14 Si per inopiam nè id quidem præstari potest; hoc saltem prorsus curetur, ut antè ianuam maiorem, vestibulum eiusmodi extruatur, quod duabus tantum columnis, uel pilis, aliquantulum ab ea distantibus, extruatur forma quadrata sit; tantumque spacij habeat, ut paulò latius, quam Ecclesiæ ianua pateat.

Ibidem.

Qua in Parochiali Ecclesia porticus non est, neque item præ inopia extrui potest; hoc in ea omninò curetur, ut antè ianuam maiorem vestibulum extruatur, quod duabus tantum columnis aut pilis aliquantulum ab ea distantibus extruatur, Parocho in baptismi administratione, usui esse possit.

4. De Eccles. fabr.

Quò in vestibulo nemo tamen consistat ad Missam audiendam, quæ in Ecclesia esse possit.

Instr. fab. lib. 1. De Tecto. c. 5

15 Et quoniam tecti magna est habenda ratio, propterea quod omne adificium

edificiū tueatur; siquidem eo sublato, aut malè confectò, putrescit materies, labascunt parietes, omnisque sensim dissoluitur structura; certè in Ecclesia tegenda, quæ sacris imaginibus, omnique pio ornatu, & religioso apparatu, ad perpetuitatem exstruitur, diligens, ac singularis industria requiritur *Architecti*. Qui quamcumque tecti, vel displuviati, vel testudinati, vel laqueati formam, pro edificiij ratione delegerit, videat in primis, ut & materia lignea fabrilis, nempe tigna, canterij, templa, asseres, & alia id generis, ex quibus illud constat, & contignatio omnis benè firma sit.

Tegendi autem tecti ratio, cum & pro regionum usu, & pro edificiū modo diuersa sit, ipse viderit, quæ Ecclesiæ exstructioni sit accommodatior. In Ecclesiarum autem, quæ insigni structura exedificantur, & exemplo censu sunt, tectis operiendis, regulas, si minus æreas, ut olim, at saltem plumbeas, adhiberi conueniet.

Laqueata tecta in Ecclesijs construi, cum basilicarum quarundam Romanarum usus docet; tūc mysterij significatio suadet: fornicata tamen fieri non alienum erit, pro locorum consuetudine, quo tutiora ab incendio edificia sint, qualia sanè fornicato opere tecta, in Basilicis Urbis, & provincie Mediolanensis insignibus, atque antiquis cernuntur.

Cautio verò in eo adhibenda erit, ut tecti proiectura eiusmodi fiat qua stillicidia ab imis parietibus arceantur, proculdè sint; idque apte, ac decenter, prout certo structura opere potest fieri, *Architecti* cura erit.

Ne item suggrundijs ob stillationem diuturnam detrimentum parietes aliquando capiant; eorum fundamenta, ubi primum è terra exflare incipiunt, pavimenti lethostratis benè consolidatis, suggrunda latius aliquando productis, sternantur: tūc verò terra congesta inde procul, perpetuò amota sit.

Nè præterea ydem possint per pluuiam stillicidijs penetrari: si forte aliquando tegula, imbricesque corrupti fuerint, in illorum summitate, quæ tecti trabibus subiacebit structura, loricauè testacea, cum coronis prominentibus adhibeatur, quæ tecti etiam proiecturam adiuuabit.

Inst. fab. lib. 1.
c. 1. De Pavimento.

16 Atque hætenus quidem de tecto; nunc sequitur pavimentū, quod in Ecclesia non spicatum, non è laterculis coctilibus, non alio lateritio opere, nisi vitriato sit; sed in insigni saltem Ecclesia, capellisque maioribus, & alijs præclare structura, marmore, alionè solido lapide, stratum sit, opere item tessellato, aut scutulato, politè confectò, aut musiuo vitæ. In alijs verò Ecclesijs, & Capellis, ubi hoc non potest, silicibus expolitatis, vel opere testaceo confectum. In pavimento, quale illud sit, neque Pictura, neque Sculptura Crux exprimatur; nec verò præterea alia sacra imago, historiauè, ac nè alia item, quæ sacri mysterij typum gerat.

Inst. fab. lib. 1.
c. 7. de ostijs.

17 De ostijs, & antepagamenti sacrarum ædium multa à sapientibus Archi-

Architectis prescripta sunt, quæ pro Ecclesie adificandæ ratione, proque structura modo seruari accuratius debent. Illud verò caueatur, ut à superiori parte, nè illa arcuata sint, cum à portis urbium dissimilia esse debeant; sed quadrangula, qualia in Basilicis antiquioribus conspiciuntur. Nec verò humili structura depressiora sunt, sed duplo altiora, ut architecturæ ratio fert, quàm latitudo patet.

Superiori parti coronæ decenti operè adiungi potest, è qua rotundum, instar hemicycli, & scapæ emineat; ubi sacræ imagines ut supra prescriptum est, sculptantur, aut pingantur, ut in antiquis, hisque insignioribus Basilicis Mediolanensibus, perspicitur.

À fronte Ecclesie ostia exstruantur: imparia verò sint, ac planè totidem, quot naues, è quibus Ecclesia constat. Media autem naus, si è pluribus nauibus Ecclesia constet, tria ostia, ubi præ amplitudine potest, à fronte habeat; si verò ex una tantum, hæc omninò ostia tria à fronte habeat; nam pluribus ostijs, cum ob alia multa, tum ob virorum, mulierumque distinctionem, ad Ecclesias ingressum patifieri debere, indicant Basilicæ Romanæ.

Ostium medium à cæteris, & laxamento, & ornatu præcipuè distingui debet, præsertim in Basilica Cathedrali; ubi illud sculptura leonum exornari decet, exemplo templi Salomonis, qui in basibus illos sculpi iussit, ut præiudicium indicaret vigilantiam: id ipsumque in complurium huius Mediolanensis Provinciae Basilicarum Cathedralium ianuis, ita exstructis, præclarè cernitur.

18 Ostiorum Ecclesie valvæ eiusmodi esse debent, quæ non tam ornatum, quàm firmitudinem ostentent. Porrò è cypresso, aut cedro fieri conueniens esset; si minus, è nuce, ubi potest, fiant, opere fabrili ornate, quod non pictura tenuitatem imitetur; sed sculptura piè expressum aliquantisper emineat: laminis autem æneis illas, quæ insignioris Ecclesie sunt, vestiri; opereque sacrarum imaginum calato ornari conuenientius erit, cum Basilicarum Romanarum valuas non modo æneas, sed argenteas, argentouè illitas, aliquando existisse memoriæ proditum sit.

Hæ ostiales valvæ, & pessulis, & feris, & clauibus grandiusculis à parte anteriori firmiter munita sint: ab exteriori autem parte nullo modo. Ubi vero id aliquando fieri necesse sit, in vnus tantum ianue, quæ à latere maioris ianue est, valuis ostiolum paruulum exstrui liceat, hsdem instrumentis extrinsecus munitum, firmiterque compactum.

19 A tergo autem, nec verò præterea à lateribus vllum Ecclesie ostium exstruatur: nisi quo ingressum fieri necesse est, vel ad Sacristiam, vel ad campanile, vel ad cimiterium, vel ad ministrorum Ecclesie domicilia.

Neque

Neque item propè Altare vllum, vel è regione eius laterali, alibi eiusmodi loco, qui illud recta spectet: indeque sacris Altaris Ministris, aut impeditenti, aut irreuerentiæ, perturbationisue periculum aliquando existere possit.

Inst. fabr. lib.
1. c. 8. De fenestris,

20 Hæc de Oltijs satis sint, cum alia multa Architecti periti iudicio relinquuntur: superest de fenestris, quæ pro ratione Architecturæ proque modo, & magnitudine edificiij in Ecclesijs, & in Capellis struantur. Neque est, cur de earum longitudine, ac latitudine quicquam, aut de forma hoc loco multa tradantur, cum potius ab architectonica arte, huius generis præceptio sumenda sit.

Ea autem in Sacrarum ædium fenestris forma, vel plurimum seruata est, ut à parte superiori paululum rotundæ, à lateribus aliquantò intrinsecus latiores appareant, quàm extrinsecus, prout etiam mysterij ratio, à patribus demonstrata, suadet.

In media Ecclesiæ naui, vbi per tecti eminentioris altitudinem potest, tum in nauib; etiam inferioribus, laterales fenestræ fiunt, eque impares ab utroque latere: atque in vnuscuusque intercolumni medio ita ordine extruuntur, ut recta sibi respondeant, neque à Zophoro, epistylionè tecti valde distent.

Vndè verò lumen præcipuè Ecclesiæ, & Capellæ maior excipiat, fenestra orbicularis, ampla, pro modo Ecclesiæ, instar oculi, à fronte supra ostium maius edificetur, atque extrinsecus ornatur pro structuræ modo.

In alijs nauib; à frontispicio item fiant forma oblonga, Architecti iudicio.

Verum lumen etiam excipi potest ad Capellæ, & Ecclesiæ usum, e tholo, ex vmbilico scilicet fastigiatæ fornix, lanternis vndique factis.

In Capellæ maiori, ac prætereà in singulis minoribus, pro earum magnitudine, ac modo, ab utroque latere, eæ item fiant, ut utrinque lux præbeat.

Si verò à lateribus lumen excipi nullo modo potest, neque satis est, quod ab orbiculari, alijsue frontispicij fenestris imbibitur, quoduè aliam de excipitur; è pariete, qui à tergo capellæ est, recipiatur.

Cautio autem adhibeatur, ut nullam Altaris cuiusvis partem, ne minimam quidem, fenestræ posterioris parietis occupent: tum maximè, nè Altare, quod eidem parieti propè sit recta spectent, aut villo sanè modo supra Altare sint.

Ceterum si aliundè lumen commodè, & decenter sumi non potest, tunc fenestra, quæ necessariò supra Altare extruenda est, ab ima parte paulò accliuus foras prominens, opere testaceo, aut tabula solida marmorea, creauè strata, eiusmodi sit, ut aqua foras omninò defluat: intrò verò nè gutta quidem penetret.

Cautio

Cautio item sit, ut, si montoso, aliove loco, ubi ventorum vis maxima esse soleat, Ecclesiam exedificari contigerit, ita fenestras undique à Septentrione praesertim, Architecturae rationibus fiant, ut à nulla parte Ecclesiae detrimentum neque periculum sacris Ministerijs, neque incommodum fidelibus orantibus existat.

Fenestras, omnino altè, atque ita exstruantur, ut inde, qui foris stat, introspicere non possit. Vbi autem necessario, fenestra minus alta, quam praescribitur, aliquando exstruatur necesse esset, quod facile usu veniet in veteribus Ecclesijs refarciendis, ea muniatur vitreis valuis, quae nullo modo aperiri possint, nè introspectetur.

21 Fenestrae autem omnes, quales quales sint, clathris ferreis, ubi potest, muniantur; adiuncto etiam opere vitreo, & pellucido, neque vlla ex parte picto, nisi imagine tantum sancti, cuius nomine Ecclesia, capella, ve nuncupatur, ut lumen illustrius, ad illius Capellae, Ecclesiaeque usum excipiantur. Sint item extrinsecus filis greis, instar retis undiq; septè.

Quae operis vitrei, sepimentine exstructio ornatior esse potest, pro edificij modo. In Ecclesijs autem, quibus ob inopiam vitreo opere confici non possunt, sint opere saltem teleg instructae.

At è quocumque genere, operentur sint, eiusmodi tamen esse debent, ut aperiri, aut amoveri aliquando possint ad omnis vaporis, in Ecclesia, Capellae ambitu conclusi, exhalationes.

Fenestrae in Ecclesijs, praesertim Parochialibus clathratae existant, nisi praesertim exstructae ita sunt, ut sine clathris etiam ab omni violento, aut furtivo, aliove per eas ingressu tutae admodum sint; vitro etiam vel tela saltem muniantur.

4. De Eccles. fabrica.

22 Nulla in Ecclesia fenestra permittatur, è qua foris stans, Missam quis possit spectare.

Ibidem.

23 Iam verò est, ut de Ecclesia scala, & gradibus aliqua instructio fiat, cum ad illam, editiori loco exedificatam, ascendi necesse sit.

Inst. fab. lib. 1. c. 9. De Eccles. scala & gradib.

Si igitur loci situs, ubi Ecclesia exstruenda est, ita è planitie eminet, ut scala, quae pluribus gradibus constet, opus sit; tunc illa, pro Ecclesiae modo latè patens, è marmore, aut è solido saltem lapide, struatur, gradibus totidem, quot ad ascendendi usum, commoditatemque necessarij sunt. Qua in re videndum est, ut illi, & numero impares existant, & quinto, tertione quoque gradu planum fiat, quod pro ascensus ratione cubitis circiter tribus congruenter pateat.

Si verò praesertim ascensus altitudine ordines graduum plures statui oporteat, haec etiam ratio habenda est, ut illi quoque numero impares extent.

Gradus autem singuli altitudines sint unciarum octo, latitudine circiter cubitali, aut paulò ampliori, pro structurae genere.

24 Nunc verò, quoniam quae exposita sunt, omnia ferè ad exteriorem Ecclesiae

Ecclesiae

Ecclesia fabricam pertinent, sequitur, ut de interiori dicatur. Ac primo quidem loco de Capella, & Altari maiori.

Situs igitur huius Capellę in capite Ecclesię, loco eminentiori dicitur regione ianua primaria sit, deligi debet: eius pars posterior in orientem versus recta spectet, etiam si à tergo illius, domicilia populi sint.

Nec verò ad solstitiale, sed ad æquinoctialem orientem omnino vergat.

Si verò positio eiusmodi esse nullo modo potest, Episcopi iudicio, facilitateque ab eo impetrata, ad aliam partem illius exedificatio verti poterit: tuncque id saltem curetur, ut nè ad Septentrionem, sed ad Meridiem versus, si fieri potest, planè spectet.

Porro ad occidentem versus illa exstruenda erit, ubi pro ritu Ecclesię à Sacerdote, versa ad populum facie, Missę sacramentum in Altari maiori fieri solet.

Capella hæc fornicata sit; musuo prætereà opere, aut alia illustripietur, structuręquè specie, pro Ecclesię, quę edificatur, ratione, ac dignitate, decorè ornata.

Eius pavementum exstruatur, Ecclesię solo altius pro situ loci, proque ratione item Ecclesię; quę si Parochialis est, altius uncijs octo ad minimum, aut cubito vno ad summum; si Collegiata, vel Cathedralis, aut certe Parochialis insignis, hæc altitudo nè minor sit cubito, nec verò maior cubito itidem, & uncijs prætereà sexdecim. Vbi verò in Capella maiori locus subest, quę Confessio dicitur, ad illius loci altitudinem, huius pavementi, Altaris exstruendi, ratio aptè, & decenter referatur.

Gradus ad Capellę maioris ascensum è marmore, lapideuè solido, aut è lateritio opere, ubi nulla copia lapidis marmorisue est, confecti sunt; ijque numero impares, unus scilicet, tres, aut quinque pluresuè pro altitudinis ratione.

Quorum singulorum graduum altitudo nè maior sit uncijs octo; latitudo autem, nè minor sexdecim; nec verò maior cubito.

Si pavementi Capellę altitudo paulò minor sit cubito; ad ascensum tres gradus edificentur, pari altitudine.

Si verò ea altitudo cubitum aliquanto excedit, gradus quinque; si autem illa ob confessionis locum longè maior est, totidem fiant, at impares numero, quot ad ascendendi usum necessarij sunt: ijque singuli equalem itidem altitudinem habeant, pro ratione unciarum, quibus altum est eiusdem Capellę pavementum: sed numquam tamen maiorem illis octo uncijs.

4. De Eccles.
fabr.

25 In vnaquaque Ecclesia, in qua Missa celebratur, sacrarium vnum sit, in Capella maiori, aut propè Sacristiam, aut in ipsa Sacristia, si Ecclesia frequens est, opportuno loco exstructum.

In Parochiali verò, præter illud quod fontis baptismalis vsui est, alterum

alterum etiam loco eiusmodi; nisi sibi pro reddituum tenuitate, proque exiguitate populi, illud unum satis esse Episcopus censuerit.

26 Altare maius, Capellæ suæ loco ita constitui potest, ut ab ipsius Altaris gradu infimo usque ad cancellos, quibus illa septa, sapienda est, spatium intersit cubitorum octo, atque ubi potest, Ecclesieque amplitudo pro decoratione postulat, etiam plurimum; ut id spatium commode, usque sit Clero frequenti, ad Missæ solemnis sacrum, divinarumque officiorum celebritatem aliquando convenient. Idque propterea, ubi opus sit, si à tergo Capellæ extrinsecus situs est, ubi illius spatium produci possit, usque adeo producat; ut tantum spatium Capellæ detur, quantum supra præmonstratum est; si hoc non potest, atque præ loci exiguitate, angustiaque illius Altaris Capellæ non tantum spatium in Ecclesijs Parochialibus Collegiatis habet; tunc ille inter Altaris inum gradum, & cancellos situs interior, spatium esse debet, cubitorum ad minimum quattuor; ut saltem in Missæ solemnis sacro pro ceremoniarum, quæ obviandæ sunt, ratione, spatium locus congruus detur, & Sacerdoti celebranti, & Diacono, & Subdiacono, alijsque Clericis in eo ministrantibus.

Cui angusta, brevisque Capellæ, ut ab anteriori parte illud, saltem cubitorum quattuor, spatium, intercolumnium detur; ea, si opus sit, iniri potest ratio, ut illius planum, gradusque eiusmodi sint, reconcinnentur, qui à Capellæ ipsa exstantes, foris que aliquantulum decorè prominentes, octanguli, aut sexanguli formam præbeant.

Si autem extrà illius fines intercolumnia sunt, si quo id Ecclesie amplitudo postulat, illud ipsum spatium parari, capiendè poterit, eiusdem Capellæ pariete, usque ad primam illam intercolumniam producto.

Ubi denique præ angustæ situs, locique finibus exiguum, aut nullum ferè spatium esse potest; id saltem omninò præstandum est, ut Altare pariete, qui ab illius tergo est, propius admoveatur; & à clathris, si illud quattuor cubitorum spatium habere nequit, distet saltem pro situs ratione, quam maximè potest; ita tamen, ut ab ipso etiam pariete procul sit, cubito uno, & dimidio.

27 Sit autem Altare maius à scabelli solo altitudine cubitorum duorum & unciarum octo, & ad summum decem; longitudine cubitorum quinque ac plurium, pro Ecclesie, Capellæque magnitudinis ratione; latitudine vero cubitorum duorum, & unciarum duodecim, ac plurium itè, pro longitudinis, & situs modo.

28 Præterea si à lateribus, & à fronte spatium satis datur, gradus tres adhibeantur, unus scilicet, quem per se bradella facit, tamen alij duo, ipsa bradella inferiores: qui duo, è marmore, solidonè lapide fieri debent; aut si id non potest, è lateritio opere: latèque pareat uncijs ad minimum

Inst. Fab. lib. i.
c. 11. De Altari maiori.

Ibid. De gradibus. Alt. mai.

sexdecim; viginti verò, si potest, ac plus item, ubi decorè, pro spaci-
tione fieri possit.

Gradus verò tertius, qui ex ipsa bradella existit, è scilicet tabule
esse debet. Bradella autem à fronte Altaris cubitos duos, & à lateribus
etiam producta, uncias sexdecim latè pateat; ità ut à tribus partibus il-
lud complectatur.

Altitudo item singulorum graduum, sit uncis octo.

Vbi verò, pro Ecclesia, Altarisque Maioris amplitudine, gradus
plures esse, possunt, ibi quinque extrui poterunt latitudine, & altitudi-
ne mox præscripta.

Inst. Ibid. De
fitu imag. cru-
cifixi.

29 Sub ipso autem Capellæ maioris fornicato arcu, in omni Ecclesia,
presertim Parochiali, Crucis, & Christi Domini, in ea affixi imago, li-
gno, aliove genere, piè, decorèque expressa, proponatur, aptèque collo-
cetur. Quo loco, si minis rectè pro humili arcus, fornicisue depressione,
collocari potest; parieti, qui tunc supra ipsum arcum est, extrinsecus in-
herens affigatur, sub recto laqueato: aut certe super ianua clatrati can-
celli Capellæ omninò ponatur.

4. De Eccles.
fabr.

Crucis, & Christi Domini, in ea affixi, imago ligno, aliove genere,
piè, decorèque expressa, sub ipso Capellæ maioris fornicato arcu, in
omni Ecclesia, presertim Parochiali proponatur, aptèque collocetur.
Vbi autem præ depressiori, humilioriqu; fornicis structura eo loco po-
ni decorè non potest, alia ratione in ipso Capellæ maioris ingressu, om-
ninò statuatur.

Inst. fab. lib. 1.
c. 12. De cho.

30 Chori præterea locus, à populi statione, ut vetus structura, &
discipline ratio ostendit, seclusus, cancellisque septus, cum ad Altare
maius esse debeat, siue ab anteriori parte, ut antiqui instituti est, illud
circundet; siue à posteriori sit, quia, vel Ecclesiæ situs, vel Altaris po-
silio, vel regionis consuetudo sic postulat, usque adeò latè, longèque ubi
pro situs spacio potest, patere, etiam in hemicycli, vel in alterius for-
mæ, pro ratione Capellæ, Ecclesiæque modum, Architecti iudicio debet;
ut, & amplitudine, & ornatu item decenti, Ecclesiæ dignitati, Clerici
multitudini aptè respondeat.

4. de Capel.
& Alt.

31 Capellarum, & Altarium locus, nè in vlla quavis Ecclesia, quouis
nomine cuiquam, absque Episcopi auctoritate detur.

Inst. fab. lib. 1.
c. 13. De Ca-
pel. & Altar.
minorib.

32 Hec breuiter de Altari, & Capella maiori, deque adiunctis diste-
sint. restat separatim alia instructio de Capellis, & Altaribus minori-
bus, præter ea, que suo loco demonstrata, maioribus, & minoribus Capel-
lis, Altaribusque communiter conveniunt.

Primitim igitur cum Altaria plura exedificari oportet, & Ecclesia
instar crucis extruatur, absconde constans, duo quasi brachia habet; tunc à
capite vnius, & alterius brachij locus aptè conveniens erit, ubi Altaria

duo adificentur; unum à dextro, alterum à sinistro; si modo spacium sit pro modo latitudinis, infra præfinitæ.

33. Is locus, si Capella cum Altari ibi exstruenda est, latè patere debet cubitos ad minimum novem, & uncias octo. Si verò ad hemicycli formam parietis concavitas faciendæ est, cui Altare inhereat, eius loci latitudinem esse oportet cubitorum saltem sex, & unciarum sexdecim.

34. Quæcumque etiam Ecclesia, siue tribus naibus, siue vna tantum constat, extrâ suæ Capellæ maioris situm, ab utriusque lateris capite locum habet, sicut supra mox præfinitimus, ita patentem, ubi in vno, & altero item latere, pro modo, formaque præscripta, Capella, & Altare decore, apteque ex edificari possit, aut ad hemicycli saltem speciem parietis concavitas fieri queat, cui Altare innixum hereat; cum in eiusmodi Ecclesia, præter illas duas, quæ à brachijs sunt, alia etiam Capella, cum Altaribus exstruendæ sunt, in utriusque illius lateris capite ex edificari poterunt; nisi illis, quæ in capitibus brachiorum sunt, vicinæ nimium sint, contra, ac infra præscriptum est.

35. Quarum Capellarum unaquaque siue in dextero, siue in sinistro latere, ita exstruatur, ut, ubi plures naues sunt, in medio navis sit, in cuius capite est.

36. Vbi verò ex una solum navis Ecclesia constat, in medio parietis spacio struatur, quod inter Capellam maiorem, & angulum Ecclesiæ interiectum est; ita tamen, ut hæc à maiori Capella saltem distet cubitis duobus: si modo ædificij ratio pro oneris, quod sustinet, gravitate, structuræque forma spacium maius non postulet.

Si verò ad hemicycli formam in parietis concavitate Altare collocandum est; id etiam in medio illo, vel navis, vel spacij, ut supra, interiecti fieri debet, sic tamen, ut Altari maiori non valde propè exstruatur, quo minus Sacerdos in uno celebrans, ab alio, qui Sacrum in altero facit, impediri, perturbariue queat.

Id igitur omne, quod de Capellis, Altaribusque in uno, & altero item latere, à capite Ecclesiæ exstruendis, mox præscriptum est, in Ecclesijs locum habere potest, ubi Capella maior exstructa, & Altare ibi situm, ita existit, ut intus sit spacio cubitorum saltem quattuor.

37. Quibus verò in Ecclesijs præ situs angustia Altare maius Capellam non habet; aut si habet, usque adeo illa exigua est, ut Altare in ea exstructum, foras in Ecclesiam versus promineat; indeque Altaria, quæ à lateribus sunt, facile prospiciantur: tunc ab ijs partibus, lateribusue, quæ ab illarum capite sunt, etiam si spacium pro adificationis ratione supra præscriptum, aptè, ampleque interiectum esset, Altaria tamen fieri non debebunt; tum quia minus decenter exstarent; tum quia dum in uno Altari Sacerdos sacrum faceret, ob propinquitatem, alterum sacerdotem,

cerdotem, in alio celebrantem, impediret, aut inturbaret.

38 Vbi item Altaribus compluribus opus est, illorum ædificationi locus tertius propterea aptus erit, nempe Ecclesiæ latus utrumque, unum scilicet, quod ad meridiem; alterum, quod ad Septentriones uergit.

Quo in utroque latere, Capellæ cum Altaribus exstrui poterunt, quæ ab Ecclesiæ corpore exsint, forisque promineant: sed in illis exstruendis eæ infra præscriptæ rationes seruari debebunt.

Vt Capellæ, æquæ inter se distantes, ex ædificentur; tamque lato spatio inter unam, & alteram interiecto, ut ab uniuscuiusque Capellæ utroque latere fenestræ exstrui possint; unde lumen aptè, apertèq; excipiantur.

Si verò ita inter se distantes exstrui non possunt, coniunctæ tamen ita fiant, ut, semicirculi, aut semioctanguli forma prominenti spatium in extrema parte inter se præbeant, unde lux à lateribus recipiatur.

Vt in Ecclesiâ, quæ nauibus pluribus constat, & conspectu inter columnas omnino rectè sint; nè ipsis columnis, pilisue earum prospectus impediatur.

In Ecclesiâ autem, quæ unam tantum nauim habeat, mediani planè respiciant, quod inter unum & alterum arcum, lignumue est, quo rectius opere fornicato, aut laqueato suffulcitur, sustineturue; aut si Capellæ latitudo superet latitudinem eiusmodi spacij, neque illud fieri queat; summmitate arcus Capellæ, ad perpendicularum tignum sustineatur.

39 Capellæ minores omnes, una, eademque latitudine, longitudine, & altitudine constant; ac demum omni ex parte, quo ad eius fieri potest, sibi inuicem conueniant. Quæ uerò tamen sunt in capite brachiorum Ecclesiæ, Crucis formam exhibentis, eæ pro ratione situs, ut cæteris aliquantò ampliores, sic forma illustriori etiam esse poterunt; modo inter se illæ, una alteri, omni alia ex parte respondeant.

40 Nè subter suggestum, unde, vel Organo sonatur, vel Euangelium, Epistolæ pronuntiatur, aut concio habetur, unde uè canitur, ullo modo Capellæ minores, Altariaue ex ædificentur.

Nè inter pilam structilem, columnamue, aut arcum, tignumue, quo rectum suffulcitur, in ingressu Ecclesiæ primo loco situm, & parietem, qui ab anteriore Ecclesiæ parte est, Capellæ ulla exstruatur; nisi illa tantum, quæ in Ecclesiâ, ubi animarum cura geritur, Baptisterij collocandi causa, nomineue suæ Altari ex ædificanda est.

Altaria, Capellæue à pariete, qui in frontispicio Ecclesiæ è regione Altaris maioris est, nullo modo ex ædificentur: neque item alio in loco, in quo Sacerdos celebrans terga uertat Capellæ maiori.

4. De Cap. & Altar.

Altaria omnia amoueantur, quæ subter suggestum, aut organum exstructa sunt; aut columnæ, pilæue hærentia; aut aduersa Altari maiori; aut Ecclesiæ ianuis nimis propinqua; aut aliàs quauis ratione incommoda, aut periculosa, Episcopi iudicio sunt.

Oblat.

Oblationes autem, & onera, emolumentaue, & iura Altarium, que amovebuntur, ad alia Altaria eiusdem Episcopi sententia transferantur.

Nec verò deinceps, in eiusmodi locis, vlla quavis causa, Altaria constitui Episcopus permittat: neque alio modo liceat.

41 Capellæ minoris latitudo patens esse poterit cubitis nouem, aut undecim, & amplius, prout est Ecclesiæ situs amplitudo, nec verò minor cubitis septem.

Instr. fabr. vt supra.

Longitudo autem ab ingressu, vsque ad parietem, cui Altare adheret, ducta, minor cubitis septē esse non debere videtur; vt & ministranti Clerico spaciū satis sit, & nē quicquam de Ecclesiæ parte, aut nauī, cancellis occupetur: neq; maior item, vt nē populus, qui in Missæ sacro præfens adest, Capellarum lateribus impediatur, quo minus ab omni serè Ecclesiæ parte Sacerdotem celebrantem conspiciat. Si verò tantum spaciū Capellis minoribus dari non potest, ferri poterit etiam longitudo minor, quinque videlicet cubitorum, & vnciarum octo. Quæ ratio cum locum planè non habeat in illis Capellis, quæ in capite Ecclesiæ à latere Capellæ maioris sunt, idè ille longitudine aliquantò maiores permitti poterunt, quàm aliæ.

42 Si præ litus angustia quibusdam in Ecclesijs Capellæ, quæ præfinito modo formaque foris omninò emineant, extrui non queunt, extrui poterunt saltem, vt maximè pro eiusdem situs ratione, foris exflare, prominereuè possint.

43 Sin autem loci situs is est, vt edificari non queant, quæ foris, vt præscriptum est, emineant, atque extent, ab Ecclesiæ vno, & altero item latere necessaria tantū Altaria fieri poterunt, extructis, parietis cōcauitate, hemicyclis, scaphisue, pro situs, lociq; ratione, foras decorè prominētibus.

44 Si verò ne ad hemicycli quidem formam extrui vllō modo possunt, tunc Altaria, parieti herentia, ob causam necessariam tantum fieri poterunt; aut erectis columnis duabus, aut alijs fulcimentis decentibus, intus ab Ecclesiæ pariete paululum exstantibus, vno à dextro, altero à sinistro latere. Quæ ambæ columnæ inter se à superiori parte opere fornicato, vel eiusmodi, coniuncta sint, aut hemicyclis, pictura saltem ad ornatus speciem decorè expressis.

45 Quæcumque denique Altaria, ob causas supra expositas, in locis extruuntur, extructaue sunt; vbi præ situs angustia, Capellæ magnitudine præfinita edificari non possunt; ità vt cancellos, clathraue à recto pariete exflare, forisque prominere necesse sit; ea singula in arctum sic redigi poterunt, vt cubitum vnum & vncias sexdecim non excedant; nec verò super ijs gradus vllus adhibeatur, vt, & illa, & cancelli, quàm minimè possunt, foris promineant.

46 Eorundem tamen Altarium cancelli à scabello, seu bradella, cubiti

unius, & unciarum saltem octo spacio interiecto figantur; ut id spaciū Clerico in *Misse* sacro ministranti, omnino detur.

47 Denique si Ecclesie amplitudo, latè patens, id fert, angustior fieri poterit, extractis ab utroque latere Capellis longitudine, & altitudine, ac forma supra præscripta: cum præ amplitudine, valde patenti, locus earum instructioni supra præfinitæ intus eiusmodi esse possit, ut Ecclesie altitudinis spaciū, inter illas interiectum, congruenter etiam pateat.

48 Capellarum minorum pavimentum altius, quàm Ecclesie solum, octo uncijs strui debet, amplius verò aliquando, ut infra permitti poterit.

Uniuscuiusque Capellæ minoris limen, ubi per facultates fieri potest, è marmore, lapideuè solido esse debet; ac sexdecim, & ad summum viginti uncijs latè pateat; tum eiusmodi sit, ut & ingressus gradum faciat, & ipsum capellæ solum æquet: isque vnus tantum gradus ad capellæ ascensum exstruatur.

49 At præter illum liminis gradum, duos alios inferiores, pro loci, situsuè ratione, & Capellæ amplitudine, ubi maior pluribus gradibus exstructa sit, fieri permissum erit: ijque si minus è marmore, at saltem è solido lapide, aut demum è lateribus fiant. Eorum latitudo eadem sit, quæ supra demonstrata est, de liminis gradu: de altitudine idem seruetur, quod dictum est de gradibus Capellæ maioris.

50 Vnaquaque Capella, sicut de maiori dictum est, fornicato opere exstruatur.

Instr. Ibid.

51 Altaria in fronte media uniuscuiusque Capellæ construuntur, non à lateribus.

52 Ea singula minora à scabelli, quàm bradellam vocant solo superficie in altitudinem erecta sint cubitis duobus, & uncijs octo.

Longè pateant cubitis quattuor, & dimidio: nec verò minus quattuor saltem cubitis.

Lata sint cubitis duobus.

4. De Capellis & Alt.

Altitudine sit à scabello ligneo, seu bradella Altaris, cubitis duobus, & uncijs octo: longitudine verò ad minimum cubitis quattuor, latitudine item cubitis duobus.

Instr. Ibid.

Scabellum, seu bradella Altaris, tabulis, asceribusuè ligneis conficitur, latitudineque sit cubitorum duorum: altitudine unciarum octo.

Longius præterea, quàm Altare, ita pateat, ut vnunquodque eius latus excedat uncijs sexdecim; neque verò plus cubito; rursusque ab utroque latere illud cingat; si modo præangustia Capellæ hæc latitudo lateralis non impediatur Clericum ministrantem: tunc enim non excedat; sed tantum adæquet Altare.

Scabel-

Scabellum verò ligneum habeat, quod à fronte Altaris cubitos sal-

4. Ibid.

53. De minoribus Capellis, & Altaribus, breui hac instructione explicata, sequuntur communia Capellarum, Altariumuè maiorum & minorum, quæ in instructione seruanda sunt.

Instr. fabr. lib. c. 14. Communia Capellarum Altariumuè maiorum, & minorum.

54. Altaria non ex opere ligneo, sed ex lapidibus, lateribusuè extruendi debent; atque ita undique obstrui, vt fenestella, foramenuè, nulla ex parte in ipsis relinquatur, vbi quicquam asservari recondiue possit. Nec verò ideo prohibentur Altaria, quæ quattuor, pluribusuè lapideis columellis, aut pilastratis angularibus suffulcuntur, qualia in Prouincia Mediolanensis vsu cernuntur: quin etiam Altaria, quamuis muro obstruata, eiusmodi pilastratis ab angulis suffulciri congruum est, ne pars illa, Chrismate inuncta, si latericia sit, facile decrustata collabatur. Neque præterea sub ijs quicquam omninò reponatur.

Altare vnumquodque extruatur, aut si iam extructum est, ad rationes infra præscriptas, ex forma instructionibus constituta, ornetur, & accommodetur, ac reconcinetur.

4. De Capellis, & Alt.

Lapidem sit, vel saltem lateritium cum tabula lapidea, si consecrandum est.

Neque in eo fenestella, foramenuè vlla ex parte sit; vbi quicquam asservari, aut recondi possit; nisi fortè reliquæ sanctorum sint.

Si verò columellis suffultum erit; nè quicquam ite subtus ponatur.

55. Altaria singula, quæ non tota cum sacerdote item celebrante opere fornicato, sed tecto laqueato, teguntur, aut fornice ita altè extructa, vt ea fornix commodè, sepiusque purgari non queat, integumento etiã, quod capocielo dicunt, operiantur.

Instr. fabr. Ibid.

Idque, vel ex marmore, solidonè lapide, aut etiam latericio opere, erectis columnis quattuor, si Altare maius est, si minus, lateralenè, duabus, aut alijs decentibus fulcimentis, intus ab Ecclesia pariete paululum distans, vno à dextro, altero à sinistro latere, quæ operimentum sustineat, opere fornicato, aliaue ratione confectum, vel ex tabulis scabellibus, aut è tela cerulea decenter picta fieri poterit. Quod è ligno, aut tela integumentum, cathenis ferreis è tecto, vel è pariete pendentibus, aut alia forma structura sustineatur.

Hoc autem operimentum cuiusmodi sit, undique ita latè patere debet, vt Altare ipsum, & Sacerdos ibi Missæ sacrum faciens, omninò contegatur; quò diligentius, & ille, & Altare à puluere, omni que labenti sorde defendatur.

Sit verò hoc integumentum vsque ad eò Altari proximum, vt ab eo aliquantisper pro decori ratione elatum, commodè tamen, & facillè purgari queat.

4. De Cap. & Alt.

Tegmen omninò habeat, vel fornicatum, vel saltem ex asseribus, aut è tela cœrulea, decenter picta, vel è serico, aut panno preciosiori confectum; vbi scilicet fornix non est, quę totum Altare, ac præterea Sacerdotem celebrantem tegat; aut si fornix est, ab Altari tamen ita distet, vt ea sepe purgari facile, & commodè queat.

Instr. fab. De fenest. vrceolorum.

56 Fenestella in pariete, qui à tergo Altaris est, à latere, vbi Epistola legitur, ornatè, politèq; fiat; eaq; ex marmore, solidè lapide, ubi potest, à solo altè exstruatur cubitis duobus.

Eius verò latitudo sit vncijs sexdecim, altitudo viginti quattuor, sitq; distincta marmoreo, lapideouè opere transuerso.

Pars inferior vsui sit ad proijciendam aquam abluitionis manuum Sacerdotis, sacrum facientis. Ideoq; in medio foramen exiguum habeat, vnde illa debeat in cisternulam suffosam. Superior verò pars vsui citi, ad peluim cum vrceolis, dum Missa sacrum fit, reponendam.

Quoniam verò Altare maius aliquando longè distat à pariete posteriori, cui sepe adheret Chorus; idque propterea si loco constituto, fenestella ea collocari nequeat; tunc in pariete à latere Epistolæ, vel eius loco propè Altare construatur; vel etiam remotius, vbi aliquod è solido lapide, decore ornatu poni poterit, in quod ea aqua infundatur: ita tamen, vt nequo impedimentum, neque deformitatem afferat.

4. De Cap. & Altar.

Fenestella sit in pariete à parte Epistolæ constructa, & lapide transuersali distincta; ita vt pars superior vsui sit ad peluim cum vrceolis, dum Missæ Sacrificium fit, reponendam: inferior ad aquam abluitionis manuum sacerdotis celebrantis proijciendam.

Instr. fab. Ibid. De clauo fer. ap. bir.

57 Clauus ferreus, quo birretum Sacerdotis celebrantis appendatur aliquo ornamento, præsertim ex auricalcho, affigatur ab eodem latere Epistolæ, propè eam fenestellam, aut etiam alio cognosci eiusmodi loco, non altius à pavimento cubitis duobus.

Ibid. De Tintinabulo.

58 Tintinabulum paruum unicuique Altari à parte, vnde Euangelium legitur, parieti laterali affixum habeat, appenso funiculo tam longo, quo Clericus minister, cum Corpus Domini eleuatur, vti possit, ad illud certis distinctis ictibus pulsandum. Vbi verò Altare sine Capella est, ita ab Altari distet, & à pariete, quantum potest, emineat; vt funiculo ducto Altare non impediatur, neque Sacerdos interturbetur.

Quod verò attinet ad maius Altare; commodius minister Clericus, tintinabulo gestatorio, è Sacristia allato; quàm appenso vteretur. nihilque propterea est, cur eo loci illud appendatur: præsertim in amplioribus Ecclesijs.

4. De Cap. & Alt.

Instr. fab. Ibid. De Clathrat. Cap. & Alt. Cancellis.

Adsit Tintinabulum appensum; vel certè, cum ibi faciendum est Missæ sacrificium, è Sacristia deferatur.

59 Ab anteriori vniscuiusque Capellæ, etiam maioris, parte, vnde in greffus

gressus sit, clathra ferrea, cubitis tribus alta, in summo gradu Capellæ figantur: nec verò tamen aliquando altiora prohibentur; vbi præsertim hoc septo tutiora, & munitiora esse oportet. Eaque omnia, vbi per facultates potest, paruis pilis, aut vasculis, ad aliquam speciem decorè confectis, in parte, tum ima, tum media, tum summa exornari debent.

Si verò Capellæ, vt aliquanto maior sit, octanguli, sexanguliue formam exhibet; clathra itidem in eius summo gradu figantur, quæ ei formæ respondeant.

Ab ima verò parte, per altitudinem circiter cubiti, opere aliquo artificioso ferreo, illa inter se densè instructa sint, vt canibus ingressus nullus sit.

In clathrorum medio ianua, clathrali etiam opere, decenter constituitur, quæ valuis vtrinque, & pessulo, ac sera claudatur.

Vbi verò vis, & copia ferri, quò ad Capellarum instruendarum vsus clathra conflentur, haberi minis potest, si ibi lapides solidi marmoræ apparari queant, è marmore, alioquè solido lapide, columellæ opere, quod vocant, balustris, addita coronice, fieri poterunt, aliquanto clathris ferreis humiliores, quibus Capellarum pars anterior septa ornatur, atque instruitur.

Quibus autem in Ecclesijs, Capellis, Altaribusuè, præ tenuitate facultatum, nec clathra ferrea, neque marmoreas, lapideasue eiusmodi columellas, ad sepiendi, ornandique vsus comparari posse Episcopus iudicaret; in his id opere ligneo polito, ac tornatili præstari, eiusdem concessis poterit. Cancelli autem lignei depressiores itidem, ac humiliores, quam clathra ferrea aliquanto esse debent, in quorum summa parte ad ornatum coronix apponatur.

Vbi Capellæ Altarium minorum amplæ sunt, quæ aliquam populi multitudinem, dum Missæ sacrum fit, capiant, quamuis clathra in ingressu habeant, in earum tamen parte interiori, quæ propè Altare est, cancelli item lignei, saltem figi debent; quibus illud ità sepiatur, vt & præsentis populi frequentia, paululum à Sacerdote, sacrum faciente, seclusa, distare compellatur; & locus sit Clerico ministranti.

Sepiatur omninò Altare vnumquodque septo ferreo, vel lapideo, aut quibus locis ob inopiam, Episcopus id permittendum censuerit, ligneo: quod septum ab Altari, congruo spacio distet, ad instructionum præscriptum. Nec verò illud septum laicus ingrediatur.

60 Vnicuique scabello, etiam maioris Altaris, coronix lignea tribus digitis, nec verò amplius, alta adiungatur: qua à tribus item partibus illud cingatur; ità vt à parte anteriori pallij, & à lateribus, mantilium, tobaleorumuè extremitas, eiusdem coronicis opere, vsque occultetur, etiam vbi Altaris scabellum à fronte tantum extat.

Ad

4. De Cap. & Alt.

Inst. fab. Ibid. De Coronice lign. Alt.

Inft. fab. Ibid.
De Infr. tela
ri Alt.

61 Ad Altare etiam instrumentum adhibeatur, quod telarum dicitur, in quo pallium expansum parvulisque uncis affixum, ipsi Altari accommodetur; idque è quernis, nucisue afferibus sit, tum perpolitè confectum, tum etiam uncis quattuor latum, atque eiusmodi, quo Altaris mensa ab anteriori parte, rursusque ab utroque latere circumdetur.

Cuius telaris capita, summitatesue parieti affigantur, inmechanantur, cui Altare inhareat.

Fulcimenta item, quibus telare ipsum sustentatur, ex ijs nucis, seu quernis afferibus duo sint, unum à dextro, alterum à sinistro Altaris cornu anteriori; & alterutrum uncis quattuor latitudine esse debet.

Vbi verò Altare à pariete remotius est, telare totum Altare undique cingat; adsintque duo alia fulcimenta in cornibus posterioribus Altaris, quibus ab ea parte sustineatur.

A parte etiam superiori, quæ Altaris mensam æquat, idem telare in ipsa superficie aliquot exiguas fossulas, tenuiter concavas habeat; ipsæ singulis fossulis; singuli tenues clavi uncinuli quibus pallij cordule munitiue annuli annectantur; & ita inserantur, atque infigantur, ut ipsius Altaris solum non superent. E quibus fossulis una omnino fieri debet, quæ in telari ad medium Altare sit; reliquæ autem hincinde binæ, ternæ, vel plures, pro amplitudine Altaris æquali intervallo esse possunt.

Inft. fab. Ibid.
De gradu ligneo à parte post Altaris.

62 Gradus in Altaris minoris superficie à parte posteriori unus tantum, isque ligneus adhiberi poterit; ea longitudine sit, quæ Altare æquet, latitudine unciarum octo; altitudine etiam totidem.

In Altari maiori nè fiant; nisi cum cubitis tantum duobus minimum à pariete posteriori illud distat; tuncque eiusmodi gradus unus, pluresue decenter adhiberi poterunt; ita tamen, ut circuitus Altaris sub ea structura non impediatur.

Inft. fab. Ibid.
De Mensa Altaris maioris

63 Altaris Maioris, in quacumque vel Cathedrali, vel Collegiata, vel Parochiali Ecclesia, tum etiam minoris, quod consecrandum sit, mensa marmorea, aut è solido lapide curari debet, & ubi potest, ita longè, lateque sicut Altare pateat.

Vbi apparari non potest, quæ sit tantæ latitudinis, non tamen latè minus patere debet cubito uno, & dimidio; longitudine verò ipsam Altare omnino adæquet; nisi, ubi pro loci, regionisue situ, nè eiusmodi quidem adhiberi possit, cui à fronte agglutinetur; à tergo, qua parte deest, suppleri poterit camentario, lateritioque opere.

Inft. fab. Ibid.
De Mensa Altaris, & tela cerata.

64 Altaris consecrati mensa, etiam si eius pars è lateribus facta sit, tota tegatur cerata tela: quæ, telari præscripto inclusa, clavis configatur. Vide etiam Tit. de ornatu, & c. sacrorum locorum.

65 Vniuscuiusque Altaris, non consecrati, solum pavementum, mensa, ex tabulis scætilibus politè confecta, atque ad illud contegendum un-

que ampla, consternatur.

66 Huic mensæ Altare portatile aptè inseratur, atque ut inter utrumque mensæ cornu, in medio collocatum, ab ipsius fronte non longius distet spacio unciarum octo.

Cuius portatilis Altaris longitudo non ab uno ad alterum cornu; sed à fronte in posteriorem partem spectet. Si verò illud insertum sit, ut è mensæ superficie vix paululum aliquid extet, quo Sacerdotis celebrantis tactu dignosci possit.

Petra Sacrata ita mensæ Altaris inseratur, ut nullum offensionis Ca- 4. de Capel. & Alt.

67 In Altaris fronte, tergouè, sub ipsa mensa, fenestella, quattuordecim vel sexdecim uncijs ampla; aut in stipite, mensaue illius pro ratione consecrationis, qua, libro Pontificali præscripta, Episcopus uti maluerit, fossa instar sepulchri, eodem, quo fenestella, sed multò minor spacio extruenda est; ubi, cum illud consecratur, sacræ reliquæ reconduntur.

Ea verò fenestella ab ostio ocludi debet tabella marmorea, lapideaque, in qua sculpta sit Crucis imago: tum nomina, quæ constant, sacrarum reliquiarum, in Altari reconditarum, insculpentur.

Vbi verò non fenestella, sed fossa adhibebitur, inscriptio hæc aut ab aliquo Altaris latere, aut in mensa fiat, litteris incisis.

Fossa verò, quæ in mensa est, tabella item marmorea ita firmiter, & accuratè ocludatur, ut nihil omninò superemineat.

68 Lapis autem Altaris portatilis à parte superiori secturam, in planum ductam, quam Smussum dicunt, undique habeat. Quæ sectura latè pateat medio transuerso digito. Inft. fab. Ibid. De Capel. Altar. portat.

Lapis longè uncijs viginti, latè sexdecim pateat, præter capse dimensionem, cui insertus est.

Quæ quidem petra longitudine ne minor sit unciarum viginti: latitudine sexdecim. 4. De Cap. & Altar.

Capfa eius è nucæa omninò tabula sit, crassitudine unciarum circiter duarum, aut plurium pro lapidis crassitudine. Inft. fab. Ibid.

Tabulæ verò illi, in omni latere intus à summa parte pro lapidis longitudine, & crassitudine concauatæ, ipse lapis inseratur; ita ut illa concauata tabulæ linea prominente, eiusdem lapidis sectura operiatur. In qua capfa sacrarum reliquiarum reconditarum, quarum nomen constat, inscriptio planè fiat.

69 Cum verò Altare consecratum transferri contigerit, quod ut nè iterum consecrari opus sit, ea transferendi ratio adhiberi poterit, ut primo illud totum asseribus, tabulisque ligneis rectè, aptèq; conclusum, è loco ita amoueatur accuratè, ut stipes à solo Ecclésiæ conuulsus, nè minimum quidem ab Altaris mensa disungatur; sed totus affixus ei inbareat, nè consecratio

secratio

secratio violetur.

70 Altaria autem, que angustiora, aut breuiora sunt, quam forma prescripta postulat, latiora, longioraue fieri poterunt, vel lapideis, vel lateritijs, vel ligneis additamentis decenter, apteque confectis, ab eorum lateribus, fronteue, prout vsus tulerit, appositis.

Si autem humiliora sunt prescripto modo, altiora fieri poterunt, mensa politè, atque adeo altè confecta, ut prescripta Altaris altitudini respondeant: in eaque mensa lapis consecratus includatur prescripta forma.

4. De Cap. & Alt. 71 Habeat vnnumquodque Altare propria indumenta, ac ornamenta, & supellectilem omnem, decretis Prouincialibus, aut nostris etiam instructionibus prescriptam, tum ad eius cultum, & vsum, tum ad Missæ sacrificium in eo religiosè, decorèque peragendum.

6. Quæ ad Miss. per. 72 Curer Episcopus, vt in vnquoque Altari, in quo Missa celebranda est, crux adsit.

72 Quæ autem, cuiusque formæ supellex vniciuique Altari tam dotata, quam in dotato paranda sit, tam in Cathedralibus, & Collegiatis, quam Parochialibus, & alijs Ecclesijs, etiam simplicibus, videatur Titulo de supellectile Altaris minoris, &c.

4. Vt supra. 73 Nec verò quisquam, etiam Canonicus, aut alius maiori gradu, dignitateue in Ecclesia vlla præditus, excusetur, quo minus Altare suum, Capellamue, quam obtinet, instruat, ornentque, ac propriam illis indumentorum, & reliquam omnem supellectilem comparet ad idem prescriptum: etiam si in eadem Ecclesia sit Altare, in qua ipse Canonicatum, aut dignitatem obtinet: aut etiam eidem Canonici, vel dignitati, eiusue præbendæ, vnionis iure, vel alio quouis annexa sit Capella, vel Altare illud.

74 Ad Capellas, & Altaria construenda, vel ornanda, vel reconcinanda, vel alijs rebus, tum supellectili etiam opportuna, instruenda, ex prescripto instructionum nostrarum si redditus debiti ministerij, & aliarum rerum necessariatum impensam superabunt; Episcopus totum illud, quod superest, aut partem arbitratu suo transferat: nisi aut alijs sint, qui iure debeant hæc omnia præstare; aut alia Episcopi iudicio opportunior ratio videatur, vnde id fiat, quam ipse iniuri lubeat: atque vt id efficiatur, quod prescriptum est, omni iuris ratione eos, qui debent, compellat.

75 Si verò alia ratione id præstari, aut absolui, ac perfici posse Episcopus non viderit; subtrahat interea per aliquod tempus aliqua ex parte; vel etiam si opus erit, totum seruitium: redditum verò, vel pecuniam seruitio attributam impensæ applicet, quæ necessaria est ad illud seruitium, religiosè, decorèque explendum.

76 Episcopali cura diligenter cauendū est, vt, cum Altarium, onerū, inriumq;

iuriumque ad ea pertinentium, tum etiam titulorum, qui interdum plures vni solum Altari attribuuntur, memoriae consultum sit perpetuo. Ea enim quemadmodum saepe euenisse compertum est, & breui, & facile periret, non solum quia ob varias causas illa aliquando amouentur, transferuntur; verum quoniam ob accessiones, diminutionesque ijs aliquando factas, onera etiam eiusdem adiuncta, nonnumquam commutantur, vt crebro item de ijs ipsis oneribus ab Episcopo interdum ob alias causas, etiam ex decreto Tridentino statuitur, decernitur. Quamobrem Episcopus librum, eumque cerum, ac perpetuum confici; illumque in Archiuo Episcopali, diligenter asseruari mandet. Quo in libro, anni spacio, Altarium omnium, quae in singulis vrbis, & diocesis Ecclesijs, iurisdictioni suae, aut visitationi, etiam si quouis modo illa alias exemptae sint, subiectis, collocata sunt tituli, & emolumenta item, iura, onera, si quae habent, sigillatim ordine, recteque describantur.

77 Altaria praeterea omnia, & singula notentur, non solum quae, vel ex hominum memoria, vel ex alijs monumentis, scriptisue ad illa ipsa, iam alias translata esse, cognosci aliquo modo potest; verum etiam, quae in posterum, quatis de causa eodem transferuntur, de scriptis patenter illorum titulis, iuribus, atque oneribus.

78 Tum etiam accurate suo loco notetur, si quid deinceps emolumentum, aut oneris ex legato, aliove nomine accesserit.

79 Rursus onerum commutationes, diminutionesue, si quae fient, nominatim describantur; ac denique quaecumque ex ijs ipsis, ob Miserarum numerum, obque eleemosynarum tenuitatem, etiam ex decreto Tridentino ab Episcopis, alijsve decerni, statuique contigerit.

80 Tum praeterea certi illi dies, quibus ex Tridentino decreto, ob illam causam commemoratio pro mortuis facienda est, qui eo nomine pia legata reliquerunt.

81 Onera vero hoc libro notata, singula, in tabellam referantur, quae ex decreto Provinciali de Ecclesiarum oneribus, in vnus cuiusque Ecclesiae illa habentis, Sacristia affigi debet.

82 Hoc ipso libro Altaria etiam singula, quae ex concessa ab Episcopo facultate in posterum exstruentur, cum suis titulis, iuribus, emolumentis, atque oneribus accurate describantur; facultate etiam illa in eum ipsum librum relata. Ideoque qui ita exstruxerit, & Rector Ecclesiae Cancellario Episcopali, mensis spacio, aedificationem iam absolutam, denunciet.

De Lampadibus, Lampadariouè.

SYM.

S V M M A R I V M.

- 1 Lampades cuius metalli.
- 2 Earum, quæ forma.
- 3 Lampadarij formæ tres; prima qualis.
- 4 Secunda qualis.
- 5 Tertia qualis.
- 6 Lampadariū pluribus, & imparibus constet lampadibus.
- 7 Lampadarij eiusdem, lampadis uè qui locus.
- 8 Lampades frequenter abstergende.

Instr. fabr. De I
lampad. lam-
padariæ.



E lampadibus verò, & lampadario pensili, quo ille appensæ in conspectu sanctissimi sacramenti, & sacrarum reliquiarum, uel imaginum, sustinentur, instructionis locus hic erit.

Primo lampades, pro Ecclesiarum ratione, & dignitate, ex argento, aut auricalcho, prout est Ecclesiasticæ consuetudinis, esse possunt: sicut etiam ex auro etiam confectas, in Basilicis maioribus adhibitas esse animaduertimus, adiuncto, & collocato intus in uasculo illo nitreo ad hyemis usum.

At in locis Alpinis, frigore rigentibus, ubi in hyeme ob gelu uasa nitrea sæpè confringuntur; uascula æraria, intus in lampadibus collocata, adhiberi licebit.

4. De Eccles.
fabrica.

Lampas è vitro constet; nisi è ferro, aut stanno constare aliquando necesse sit, ut in locis Alpinis accidit, alijsque ubi ob frigoris rigorem vitrum frangitur: utraque autem auricalche opere omnino decorè tegatur.

Instr. fabr. Ibid.
De forma câ-
pæ.

2 Lampadum forma, cum multiplex esse possit, prout temporum consuetudo tulit, nulla quidem improbat, modo cum Ecclesiæ consuetudine conueniat: at ille tamen forma oblonga, olim usu frequentata ualde probatur; quæ scilicet à summa, imaque parte amplè patet, in medio quæ angustè constat, quasi nodo quodam concluduntur, à summo labro tribus cathenulis eiusdem metalli appenduntur.

3 Lampadariū autem instrumentum, quo lampades pensiles certo numero sustinentur, in orbem ductum, & altè paululum exstructum instat turris, multis delphinis ad lampadum sustentationem constans, esse potest cuius generis lampadaria antiqua fuisse constat, quæ phara cambata nominantur. Idque lampadarij genus in Ecclesijs insignioribus adhiberi decens erit; præsertim ex auricalcho ornate confectum.

Alterum

4 Alterum lampadarium, & parvula trabe, bene firma, esse potest, totum artificiosè inauratum, & coronicibus decenter ornatum; delphino etiam, ut veteris olim usus fuit, ligneos in summa parte ad ornati speciem habere poterit. Id autem tanta longitudine sit, quantam lampadum numerus requirit, quæ ad luminis usum adhibentur.

5 Tercia lampadarij species adhibetur, quæ trianguli formam exhibet. Hæcque in usu esse potest, ubi tres Lampades pensiles adhibentur.

Lampadario in longitudinem ducto, tres, uel quinque lampades in minoribus Ecclesijs affigantur, in maioribus septem, uel tredecim.

Hæcque ordine rectè collocata, dimidio ferè cubito inter se distent.

6 Lampadario in orbem ducto, & instar turris, columnæ uel erecto, plures lampades, pro illius fabrica ratione, affigi possunt.

Inst fab. Ibid
De numero lampadum.

At in omni lampadario cautio sit, ut lampades impares sint.

7 Omne verò lampadarium, ex una etiam lampade constans, non à latere, sed è regione, conspectuè Altaris, aut sacrarum reliquiarum, aut sacrae imaginis, ut supra, appensum, & ad præscriptum distans, recta constituitur, ductorio funiculo adiuncto.

Ibid. De loco lampadarij.

Tam longè autem appensum, ab Altaris scabello distet; ut si fortè aliquando stillans est, non inquinetur olei stilla Sacerdos, aut Clericus, dum initio Missæ riteque in imo scabelli gradu est; rursusque à pavimento Ecclesie in altum non minus septem cubitis ducatur, amplius uerò pro ratione Ecclesie.

Et lampadibus, cum una solum, quæ colluceat, accendenda est; illa in medio collocata, tantum accendatur.

Lampas, quocumque in Altari collocata sit, non à latere, sed è regione posita colluceat.

4. De Eccles. fabrica.

8 Frequenter autem abstergantur lampades, ut nitidæ, ac perlucidæ, & ab omni forde mundè appareant.

4. Ibid.

De Sacratio.

SUMMARIUM.

- 1 Sacrarium quibus in Ecclesijs extruendum.
- 2 Et ubi accommodandum. & De Ecclesiarum fabrica. nu. 25.
- 3 Sacrarij formæ duæ: prima qualis.
- 4 Eiusdem secunda forma qualis.

Inst. fab. lib. i.
c. 19. De Sa-
crario.



1 Sacrarium igitur præter illud, quod cum Baptiste-
rio iunctum est, alterum etiam, quod alijs usibus in
Ecclesia esse debet, in omni Cathedrali Præpositu-
rali, Archipresbyterali, Parochiali, & alia qua-
vis Ecclesia, in qua Missa aliquando celebratur,
exstruatur ad unius, vel alterius forme, que se-
quitur, præscriptæ modum.

2 Idque in Capella maiori, si commodè pateat, neque ullum impedi-
mentum præbet, vel alio Ecclesiæ loco, qui Sacrifiæ propior sit, eiusque
usui accommodatior, à populi autem conspectu remotior; vel in ipsa potius
Sacrificia, si hæc ampla sit, ac præsertim si Ecclesia frequentior, eiusque
Clerus multus.

Inst. fab. Ibid.
Sacrarij pri-
ma forma.

3 Sacrarij prima forma hæc sit, ut uas scilicet è marmore, lapide
solido fiat, instarque fontis Baptismalis concaveatur: longè patens sit cubi-
tum unum; latè uncias sexdecim: forma rotunda, vel onata, uel quadra-
ta, aliaue, que minus situm impediatur.

In medio fundo concauo foramen habeat forma quadrata; quod largè
ab omni parte pateat uncias circiter quinque, suffulciatur columella qua-
drata, aliaue pro ratione uasis, supposita paruula basi: ita ut ab Ec-
clesiæ pavimento, usque ad summum eius labrum, aliè exstruendum sit
cubitibus duobus.

Habeat sub foramine paruulum tubulum, aqueductumue, in media
columella effossum, sculptumue: qui quadrata etiam forma amplè eisdem
pateat uncias quinque ut per eam aqua, cineres, aliaque id generis, quo
effundentur, aut proijcientur, deorsum effluant.

Infrà hunc tubulum, aqueductumue cisterna suffodiatur, in quam qua-
cumque effusa, proiectauè erunt, recipiantur.

Id sacrarium integumento operiatur: quod ex tabulis nuccis sit, atque
eiusmodi, ut à parte superiori sensim leni acclinitate, quasi pyramidis in-
flar, emineat: claudatur atem firmissimè pessulo, sera, & clauè.

Inst. Ibid. Sac.
for. secunda.

4 Altera præterea sacrarij forma hæc erit. Fenesella in pariete, un-
cis uiginti, uel cubito, prout illius crassitudo est, concaua exstruatur, que
cubito etiam uno, ac paulò amplius latè pateat: alta uero sit cubito item
uno, & dimidio.

Ab Ecclesiæ pavimento in altitudinem exstruatur cubitis circiter
duobus.

Cuius fenestellæ solum è solido lapide, eoque concauo sit, in quo fora-
men insit, ut supra.

Forma amplè quadrata: tum aqueductus, & subius item suffossa cister-
na; ualuulis suis, sera, & clauè occludatur.

De Sacristia Cathedralis, Collegiatæ, & Parochialis Ecclesiæ.

S Y M M A R I V M.

- 1 Sacristia quibus in Ecclesijs, & qua magnitudine; quaque distantia ab Altari maiori exstruenda. 3.
- 2 Sacristia due, vbi edificandæ.
- 4 Situs eiusdem vbi deligendus.
- 5 Fenestras quot, & quales habeat.
- 6 Pavimentum qualis structuræ.
- 7 Ostium vbi fabricandum, & quibus valuis.
- 8 Value aliæ, vbi & qualiter componendæ.
- In Sacristia vnaquaque adsint, quæ sequuntur.
- 9 Imago, & Altare instructum; & ad quem usum.
- 10 Oratorium, & cuiusmodi: Tabellæque orationum.
- 11 Vas lauandis manibus, & quale.
- 12 Mantile, seu Manutergium, & quale: quotque alia. nu. 25.
- 13 Armarium, seu in quo vestes, ornamenta, libri, &c. asseruantur: Vestiarium } & cuiusmodi.
- 14 Longuina ad exponendas sacras vestes: & qualia.
- 15 Armarium pro libris ecclesiasticis
- 16 Armarium pro scripturis.
- 17 Armarium pro certis libris Parochialibus } custodiendis & quo
& scriptis alijs ad animarum curam pertinent. } modo consecra.
- 18 Armaria singula, singulis clauibus munienda.
- 19 Armarium solum, quando eorum trium loco conficiendum: & qualiter.
- 20 Vestiarium insignius quibus in Sacristijs collocandū, & cuius formæ.
- 21 Armarium } pro Canonicalibus indumentis reponendis.
Capsæ
- 22 Supellex Ecclesiastica ad domesticum profanumque, & ad quem alium usum non adhibenda: ea non conuolanda; vt non exponenda: à quibus non contrahenda; & de Missis sine cantu nu. 41.
- 23 Supellectilis munditiæ vt cõsulatur, regulæ instructionum instar edenda.
- 24 Idque Metropolitanæ cura.

25 Sacristia } Cathedralis }
 } Collegiatæ }
 } Parochialis }

quam supellectilem, & qualē, quotuplicemque; quas tabellas, & cuius formæ: quos libros, queque; instrumēta, & cuius formæ habeat, vltra ea, quæ diuersis titulis; præcipue, Tit. de supel. Missarum, &c. Episcopaliū. Tit. de Supellectile, quæ Canonici &c. Tit. de Supellectile Ecclesiæ Paroch.

26 *In Sacristia silentium seruandum.*27 *Illam laici non ingrediantur.**Sacristie officium quale. De Ministris Eccl. 35.*Inft. fab. Ecc.
li. 1. c. 27. De
Sacristia.

DE ædificijs prætereà adiunctis, Sacristia ædificatio vna, ac præcipua etiam est: de qua instructionem hoc loco breuiter conteximus.

Porrò Sacristia, quæ ab antiquis camera aliquando, & secretarium item dicitur, locus scilicet, ubi sacra supellex recondebatur, in omni tuius generis Ecclesia exstruatur: quæ pro Cathedralis Collegiata, & Parochialis Ecclesie magnitudine, & pro numero

ministrorum, proque copia sacre supellectilis, ampla sit, atque eiusmodi, vt paulò longius pateat.

2 Nec verò inprobatum vsus duarum Sacristiarum in insignioribus, & frequentioribus Ecclesijs: quarum vna Capitulo, & Chori supellectili; altera Sacerdotibus, Capellanis, & reliquis Ecclesie ministris, ac reliqua supellectili, vsui sit.

3 Ab Capella, Altariuè maiori tantum intersit, vt Sacerdos, Missæ Sacrum solemniter facturum, cum illis, qui ei ministraturi sunt, inde processionaliter ad Altare, ordine progredi possit, vt antiqui moris est, eius mysterij significatione.

In cæteris Parochialibus, & alijs inferioribus Ecclesijs, commodi causa, permitti poterit Episcopi iudicio, vt Sacristia à Capella, Altariuè maiori minus absit; tum verò curandum erit, vt à domicilio Parochi non valde distet.

Inft. Ibid. De
situ Sacristiæ
& fenest.

4 Omnis autem Sacristia ad Orientem, & ad Meridiem versus, quò ad eius fieri potest, omninò spectet.

Ità verò construatur, vt illius subtractione, luminibus eiusdem Capelle maioris non obstruatur.

Ibid.

5 Fenestras duas, pluresuè habeat, easque vbi potest, è regione sibi respondentibus, ac præsertim à dextro, & à sinistro latere; ut, cum habeat, vnde aer exeat, eius locus non humidus sit, neque vliginosus; sed, si qua vligo est, inde, aliquando patefactis fenestris, foras se det.

Quæ fenestræ duplicibus clathris ferreis, vel simplicibus saltem densioribus, & firmioribus sepiantur, & muniantur; tum etiam opere iureo, & reti, vt in præscripto fenestrarum Ecclesie demonstratum est.

Contecta verò sit opere fornicato, aut saltem laqueato.

Ibid. De Pa-
uimento Sa-
cristiæ.

6 Pavimentum habeat non tabulis constructum; sed eiusmodi, quod subtus paruulis fornicibus constans, totum ample fornicatum ab humo altius aliquanto, vbi potest, præ humiditate, exstruatur; nè indumenta sua tra-

oblecta

ob loci, situs uel viginem putrescant, aut corrumpantur. Cui rei, quò cautius prouideatur; extrinsecus etiam terra congesta, parieti adherens, ac stillicidia item, quæ humiditatem gignunt, inde procul amoueantur; tum solum præterea exterius statuminetur, videribusq; & calce solidetur.

7 Ostium Sacristiæ huiusmodi sit, cuius aditus non in Capellam maiorem, nisi in Ecclesijs minùs insignibus, secùs permittendum Episcopus duxerit; sed, in locum publicum, nempe ingremium Ecclesiæ recta pateat. Bene autem septum sit firmissimis valuis, pessulo solido, sera, & clauis itidem firma.

8 Ostij valuis, è regione aliæ valuæ tenuiores, extrinsecus, aut intrinsecus respondeant: quæ à parte inferiori tabulis scilicet, à superiori tela confecta, laicis aditum, & aspectum in Sacristiam præcludant: cæq; pondere graui appenso, per se pessulo, artificiosè confecto, claudantur.

Quibus in valuis tenuioribus à parte superiori paruulam fenestellam eamque clathratam, extrui non vetatur: quæ, perpetuò intrinsecus clausa, non aperiantur; nisi, cum aliquid è Sacristia petentibus, inde responsum datur.

9 In omni Sacristia, loco magis conspicuo sit sacra icona; tum etiam, si amplitudo Sacristiæ patiatur, Altare, vel mensa, armariumuè, quod formam Altaris præbeat, instructum Cruce, candelabris, mappaque constructum; apud quod Sacerdotes celebraturi sacris vestibus induantur.

10 Sit præterea Oratorium ab aliqua Sacristiæ parte, siuè foris promi-nens, siue intus, decenti loco: idque instar paruuli cubiculi, quo Sacerdos, Missæ sacrum facturus, se recipiat; ibiq; sese colligens, paulisper meditetur, & oret. Proinde tum Altare paruum sit, in quo proposita Crucifixi effigie, aut alia pia imagine, sanctè precetur; tum scabellum, ubi orando genua flectat.

Si verò Sacristia ita exigua, & angusta est, vt eiusmodi Oratorium habere nullo modo possit; ab aliquo eius latere, quod orationi commodius sit, scabellum saltem, seu bradella aptè loco, tela saltem, vel panno obducto, collocetur, vbi Sacerdos genua flectens, oret; affixa in pariete aliqua vt supra, imagine sacra.

Tum præterea Oratorium separato, quantum possit, loco positum, atque distinctum: vbi possit Sacerdos in solitudine se colligere, & orare, ante, & post Missæ celebrationem.

10 In Oratorio quocumque sit tabella, in qua orationes, ad Missæ sacrum preparatoriae, descriptæ sint.

Tabula etiam de orationibus, sacro unicuiq; indumento accommodatis.

11 Vas præterea aquarium, quod manibus abluendis vsui sit, è solido lapide fiat: cui papilla vna, aut, prout opus erit, plures infigantur. Ab inferiori parte, sinus aquarius concauus ad excipiendam aquam, quæ inde effluat,

Ibid. de ostio Sacristiæ.

Ibid. De loco sacre imag. & Altaris in Sacristia.

Ibid. De Oratorio, aut Altari in Sacristia.

4. De Sacrist.

Inst. Ibid. De tabella orationum.

4 De Sacrist. Inst. Ibid. De Vase Aquar.

effluit, è lapide item, marmore solido sit: foramenque habeat, vnde per fistulam aqua in paruulam cisternam subterraneam, vel alio derivetur: vbi commodius sit, illam ab Sacristiae pariete procul deducere.

Vbi verò redditus exiguus est, pro eo vase aquario, quod è solido marmore præscriptimus, si tuba adhiberi poterit appensa, cui papilla affixa instar gallinacei hereat, vnde aqua ad ablutionis vsum sensim effluat, subiecto vt supra, sinu aquario.

Sinus autem, & vas aquarium omnino, aut aliqua ex parte in parietis concanitate, quæ hemicycli exigui formam præbent, ornate exstructum intus inhereat; nè, si foris exstaret, Sacristiæ situm impediatur.

12 Ad abstergendas manus linteum, vasi aquario proximum, ab opere, instrumentouè tornatili pendeat; idque candidum sit.

4. De Sacrist.

Labellum item cum manutergio appenso ad manus abluendas, & abstergendas.

Inst. for. sup. lib. 2. De Mantil. vsui absterg. man.

Mantilia, quæ abstergendis manibus vsui in Sacristia parantur, ex opere, quod Damascenum dicunt, confecta sint; tanta latitudine consistent, quanta est propria tele latitudo, longitudine verò cubitorum octo, ant plurium, pauciorumue pro loci altitudine, depressioneue. Hæc porro mantilia tornatili ligno quod alter collocatum, beneficio ferri, quo trajectum, circumuoluatur, extensa imponantur. Quorum mantilium capita eatenus demissa sint, vt hominis stantis vsui esse possint; funiculis vero infertis hinc inde colligentur, vt per tornatile lignum circumduci queant.

Inst. fab. lib. 1. Ibid. De Arm. sacrorū Indum.

13 Armarium præterea amplum, in quo sacra indumenta asseruentur, ex tabulis nuceis conficiatur.

A pavimento Sacristiæ altè exstructum fit cubitis duobus, & vnus quinque.

Capsulas ductiles habeat, easque distinctas, ac longè patentes, in quibus & pro colorum varietate indumenta sacra expansa, dispersaque & ordine asseruentur.

Super eo præterea armariola item, aut sub eo loculi ab illarum capsularum latere sint, separatim etiam exstructi: vbi sacri Calices, Patenæ, corporalia, purificatoria, vela, & alia id generis munda rectè, atque accommodatè recondantur.

Ab altero latere loculi item: in quibus illa, quæ abluenda sunt, reponantur.

Claudatur hoc tum armarium, tum armariola valuis politè, ac distinctè confectis, seris, & clauibus item distinctis.

Atque eiusmodi armaria totidem sint, quot multitudo sacræ suppellectilis poscit.

4. De Sacrist.

Primò Armarium, vel Vestiarium vnum, plurave ad indumenta conseruanda; instructa, suis capsulis, aut loculis, aliove modo, opere

reue

vere multipliciter, ordineque distincta, pro Ecclesia ratione, vel suppelletilis copia.

Vestes autem sacrae, caeteraque ornamenta, volumina item Ecclesiae vsui, ministerioque addicta, ac reliqua ecclesiastica suppellex, & Parochiales item Codices in Sacristia certis armarijs, recte, atque ordine asseruentur. Ne vero sordibus, situ, squallore, puluereque obsordescant; sed, quod ad eius fieri potest, ab omni sorde, & inquinamento pura omnia, & singula sint ac integra: ac nullo praeterea modo lacera, sed sacra, recta, nec male compacta.

14 Longuria etiam, politè confecta, funibus ductilibus, & trochleis appensa in Sacristia sint: quibus sacra indumenta, prout vsuenerit, exponantur, extendanturue.

Inst. Ibid. De longurijs ad vsum expon. sacras velles.

15 Alia praeterea armaria structura, quae caeteris supra praescriptis respondeat, fiant; unum scilicet, in quo libri ecclesiastici, ad psalmodiam, & alium Chori, & Ecclesiae usum pertinentes aptè conseruentur.

16 Alterum; in quo iura, instrumenta, & scripturae omnes sint, ad ipsam Ecclesiam spectantes; idque ubi aptius, tutiusque Archinium Ecclesiae non habeat.

17 Tertium item si Ecclesia Parochialis sit, in quo certi libri Parochiales; scilicet matrimoniorum, & baptizatorum, confirmatorum, & alia eiusmodi seruentur; tum etiam separato loco littere pontificiae, edicta Episcopalia, littere Episcopi pastorales, quae in dies promulgantur; tum alia scripta, ad Ecclesiae, uel animarum, Parochiali cure commissarum, regimen spirituale spectantia.

18 Hec tria armaria singula singulis clauibus tuto claudantur.

18 Eorum autem loco, unum solum Armarium, locis tamen, pro librorum scripturarumue ratione, intrinsecus aptè distinctum, exstrui possit; ubi, uel codicum, scripturarumue paucitas, uel Ecclesiae exiguitas, non duo, aut tria, ut supra, requirit.

20 Vestiarium in Sacristijs insignioribus ex eodem genere esse potest: in quo preciosiora indumenta reconduntur. Longitudine sit pro Sacristiae ratione: altitudine cubitorum circiter septem: profunditate duorum.

Inst. Ibid. De vest. insignio

Pars huius uestiarij inferior, duobus cubitis alta, capsulis ductilibus, loculisue constet: superior uero à tergo angustius, à fronte aliquanto latius sensim patens, nullis loculis distincta sit: sed tota sine distinctione longè patens, habeat ab uno, & altero latere totidem pro uestiarij profunditate tenues aseres erectos, fibulisque ductilibus annexos, quibus singulis à superiori parte singula longuria, inferiori suffixo fulcramento sustentata, firmiter hcreant: unde sacra indumenta expansa pendeant.

Inst. Ibid. De Arm. indum. Canonicaliū

21 Si Cathedralis, uel Collegiata Ecclesia sit, habeat praeterea armaria pro asseruandis superpelliceis, caeterisque indumentis, quae Canonici, &

alijs Chori Ministri in Choro adhibere solent: uel eorum loco capfas decem
tes, circum Sacristiam sitas: quę usui etiam sint ad seruandum Capitulo,
cum illud eo loci habetur.

1. De Eccle-
sij & earum
cultu.

4. De Sacri-
stia.

6. vestimenta
de cons. d. 1.

5. De Eccle-
sij, earū sup.
& fruct.

6. Quę ad cul-
tū Eccl. pert.

Instr. sup. Ec-
cles. lib. 2. de
sup. Sacristiæ
Cath. Coll.
& Paroc.

22 Nemo Vasa vestes, vel alia ornamenta, sacris addicta, aut om-
nino quidquam ex sacra supellectili profani hominibus, aut ad pro-
fanum vsum accommodare audeat: qui ita commodarit, grauius
arbitrio Ordinarij puniatur.

Caueant Ecclesiarum Rectores, alijsue ministri, ne aulea, peristro-
mata, tapetia, aliaque supellectilis, & ornamentorum genera Ecclesię,
aut Sacristię addicta ad domesticum usum ullo modo umquam adhi-
beant: nec uerò alijs utenda dent. Vestes autem sacre, aliaque indu-
menta, Missę, diuinorumque officiorum cultui dicata, in vulgus cui-
quam exposita ne sint; sed armario, vestiarioque inclusa, clauis ob-
seruentur; neque laicorum manibus contrectentur, vt antiquo Cano-
ne cautum est.

25 Vt in omni Ecclesia, Altari, Sacristia, omnique sacra supellectile
inter munditiaque eluceat; id quod etiam Innocentius III. Pontif.
in Concilio Lateranensi cauit, magna cura, & diligentia à Sacerdoti-
bus, Clericis, alijsque Ecclesię Ministris adhibenda est. Quamobrem,
quę de hoc genere toto, regulę, Cōcilij huius auctoritate, per nos enu-
cleatè perscribentur, instar instructionum, eę ab omnibus, & singulis,
quorum interest, vbi primum in vulgus edentur, accurato studio ser-
uentur, atque inducantur in vsum. Quę sequuntur, videantur in Tit.
De Missis sine cantu. 41.

24 Sacrarum rerum munditia diuinorum officiorum religioni de-
bita, Ecclesiasticis sanctionibus cum precepta sit, tum decretis Prouin-
cialibus generatim, vniuersęque renouata est, vt certis regulis editis
speciatim diligentius prescripta pro curę commissę officio, ab ijs, quo-
rum interest, in omni Ecclesia seruetur, Metropolitanis cura, auctori-
tateque eo de genere omni instructio diligenter ordine contextatur: at-
que ad sum Prouincię edatur, quod magis rerum diuinarum cultus, su-
pellectilisq; Ecclesiasticę nitore, vndique decorẽ, & religiosę colluceat.

25 Sacristia } Cathedralis } Ecclesia supellex eadem, & forma eius-
} Collegiata, & } dē est; differens tantū eo in numero, quo
} Parochialis } suo quoq; loco infra sigillatim dicitur.

Instrumenta ferrea ad vsum conficiendi hostias; in Cathedrali duo; in
Collegiata vnum; in Parochiali nullum.
Vasculum vnum, pro asseruandis hostijs magnis.
Vasculum item vnum pro ostijs paruis.
Capsule corporalium, bina.
Sacculi Calicis duo.

Sacculus Pixidis.

Theca calicum numero tot, quot sunt Calices.

Mantilia grandia, appendenda, ubi manus lauantur: in Cathedrali 12.

in Collegiata octo: in Parochiali quinque.

Mappa ad usum Altaris Sacristie; in Cathedrali quinque, in Collegiata & Parochiali tres.

Tapetia, Sternenda, ubi Sacerdos se induit; in Cathedrali duo saltem, in Collegiata, & Parochiali vnum, aut eorum loco clathra lignea.

Tapetum decens paritur, quo is Sacristie locus sternatur, ubi Sacerdos sacrum facturus, se induit. Vbi vero pre inopia non potest, loco tapeti, tabulatum, instar clathrati operis, sit, a pavimento alte extructum vncijs sex; ita tamen exiguis foraminibus quadratis, trium scilicet unciarum tantum, plenum sit, vt stantis Sacerdotis pedes non offendant.

Inst. for. sup. lib. 2. De Tapeto &c.

Crepidarum mundarum paria tria in Cathedrali, & Collegiata, in Parochiali vnum. si quando opus est, calceos luto inquinatos deponi.

Tabellae } Cathedralis } Ecclesie Sacristie hic subsequuntur.
 communes } Collegiata }
 } Parochialis }

Tabella de sacris reliquijs in Basilica Cathedrali, Ecclesijsq; Collegiatis, & Parochialibus reconditis. De sanctorum Reliquijs, nu. 3.

Inst. sup. Eccl. lib. 2. De Tabellis Sacristie Cath. Coll. & Par. Eccl.

Tabella Indulgentiarum eisdem Ecclesijs perpetuo concessarum. De Indulgentijs. nu. 7.

Tabellae binæ in Cathedrali, & Collegiata, & Parochiali, vna de orationibus preparatorijs, ad usum Sacerdotum, qui celebraturi sunt.

Tabellae binæ in Cathedrali, Collegiataque Ecclesia, in Parochiali vna, orationum, quas pronuntiant Sacerdotes, dum sacras vestes induunt.

Supra, nu. 10.

Tabella distributionis horarum pro Missis celebrandis. De Ministris Eccl. 31. & de Missa Parochiali, nu. 9. De Missis sine cantu, nu. . . .

Tabella preterea, de Missis, commemorationibus, funeralibus, & alijs eiusmodi officijs: que in singulas hebdomadas, certis statis diebus, vel ab vniuerso Capitulo, vel a Parocho, vel ab vniuerso Clero Ecclesie; vel ab vnoquoque Sacerdote Capellano in singulis Altaribus, Capellanie ex fundatione, institutione, aut legati; eleemosynæ nomine, aut aliqua alia obligatione præstari debent. De Ministris Eccl. 40.

Tabellam quoque appensam ad Concilij primi Prouincialis præscriptum; in qua Tabella, & Missæ, & Anniversaria singula, ordine notata sint; quæ vel ab vniuerso illius Ecclesie Clero, vel ab vnoquoque in singulos dies, hebdomadasue peragi, præstariue debent. Ac reliquas item tabellas, ex instructionum præscripto, aliasue,

4. De Sacristi.

Episcopi iussu confectas.

Tabella, quæ diptica dicitur, de singulis Episcopis, qui in Ecclesia Cathedrali, ordine præcesserunt. Pro quibus Episcopis in Missæ cris aliquando precandum est.

4. De Sacristia. Sit in Sacristia item tabella, in qua singuli Episcopi, qui Ecclesie illi præfuerunt, notata temporum ratione descripti sint; ut frequentius Sacerdotes commeminerint pro illis preces, & Sacrificia offerant. De Iurisdic. Episc. nu. 12.

Tabella processionum, una. De Punctatorib. 32. & de Process. 16.

Tabella una de distinctione officij simplicis, & duplicis, pro Romani ritus usu: aut solemnibus, & non solemnibus, pro Ambrosiani instituti ratione. De diu. offic. 21. 22.

Tabella de certis statis horis diuinorum officiorum, & pulsationis campanarum. Ibid. 12.

Tabella colorum: in qua scilicet colores demonstrantur, qui singulis diebus, & sanctæ matris Ecclesie, instituto adhibentur.

Tabella Clericorum, qui eisdem Ecclesijs adscripti sunt. De Min. Eccl. 60.

Tabella de ijs, quacumque ad Ecclesie cultum, decorem, ac nitorem pertinent. Supra 23.

Tabella, de cauendis in Choro. De diu. offic. 78.

Tabella denique alia, numero plures, quæcumque de ritu, disciplinae ecclesiastica edentur.

Tabella instar Calendarij, selectorum decretorum, sanctionum, Constitutionumque; tam Pontificalium, quam Episcopaliū, quæ certis anni diebus euulgari debent. Eeq; in Cathedrali, & Parochiali; in Collegiata verò si ibi cura animarum geratur; alias secus. De iurisd. Episc. 9.

Tabella regularum de oratione quadraginta horarum.

Tabellæ duæ, pluresuè de diuersis orationibus, pro varietate temporum, vsui fidelium, ad eam orationem conuenientium. De oratione Quadr. hor. 10.

Tabella de officijs Parochialibus: in Collegiata, si in ea animarum cura geratur; alias contra. De Parochijs. 56.

Tabella Sacerdotum confessoriorum in Collegiata si curata etiam sit. De confess. 31.

Tabella due excommunicationum; una latino, altera vulgari sermone explicata; in Collegiata vbi etiam curata sit. De Censuris. nu. 11.

Tabella excommunicatorum, & interdictorum. Ibid. nu. 7.

Tabella festorum dierum, qui ex præcepto, vel ex consuetudine, votuè coluntur; in Collegiata vbi animarum cura in ea exerceatur. De fest. dierum cultu. 36.

Tabellæ propriæ Cathedralis Ecclesie, sequuntur. videlicet

Tabella

Tabella de professione fidei. De profes. fid. 4.

Tabella de titulis, dignitatibus, Canonicatibus, prebendis, & reliquis beneficijs, officijsue Ecclesie: hec communis etiam est Collegiate. De Ministris. Eccl. 40.

Tabellę de Missis, officijsque diuinis, que ab Episcopo ex decreto Prouincia li quarto, atque ex consuetudine Ecclesie solemniter peraguntur. De Missa, & resp. Pont. j.

Tabella rursus, perpetua de officijs, functionibusue item perpetuis Archipresbyteri, Archidiaconi, & reliquorum singulorum, dignitates, Canonicatus, aut alia beneficia in Ecclesia Cathedrali obtinentium. De Ministris Eccl. 40.

Tabella una, pluresue perpetue item de his officijs, ut potest.

De Officio Presbiteri.

De Officio Magistri ceremoniarum.

De Officio Sacristę.

De Officio Mansionariorum.

De Officio Custodum.

Tabella hebdomadaria, eiusmodi officiorum. De Ministris. Eccl. 31.

Tabellę proprię Collegiate Ecclesie, subsequuntur.

Tabella de Titulis, dignitatibus, &c. ut supra.

Tabella una, pluresue perpetue de muneribus, functionibusue Prepositi, aut Archipresbyteri, aut Decani, aut alterius, qui in Ecclesia Collegiata primarium locum tenet; & reliquorum etiam singulorum Canonicatus, dignitates, officianę in eadem Ecclesia obtinentium.

Tabella item una, pluresue perpetue item de his officijs ut potest.

De Officio Sacristę.

De Officio Custodum, aliorumue id generis.

Tabella hebdomadaria eiusmodi officiorum. ut supra. De Ministris Eccl. 31.

Tabellę communes Cathedrali, & Collegiatis Ecclesijs, sequuntur.

Tabella de statutis Canonicis, Capitularibusue.

Tabella triplex regularum de Punctionibus. De Punctionibus. 3.

Tabella de regulis Capitulorum, congregationumue Canonicorum Sacerdotum, & Clericalium.

Tabella de functionibus minorum & maiorum ordinum. ut supra.

Tabella statutorum dierum, quibus decreta, vel Canonici, vel Clericali disciplina ex Constitutione Prouinciali legenda sunt. Que ad capitula pert. nu. . . .

Tabellę proprię Parochialis Ecclesie, hic sequuntur.

Tabella de Capellis, titulis, Altaribusque eiusdem Ecclesie. De Eccl. fabrica. 76.

Tabella.

Tabella officiorum Parochialium. De Parochijs. 56.

Tabella, regularum de Punctationibus.

Tabella de regulis congregationum Sacerdotalium, & Clericalium.

Tabella de Votis, pijs uè consuetudinibus loci, oppidiū Parochialis. De fest. dier. cultu. 30.

Tabella commemorationis eorum qui eleemosynas obtulerunt pro Missis celebrandis. De Missis sine cantu. 27.

Tabella legatorum, & debitorum decimarum. Quæ pert. ad Pontificum, &c. 33.

*Inst. for. sup.
De Tabellis,
&c. lib. 2.*

Tabellæ, quæ multiplices, uariæque supra præscriptæ, in Sacristia affiguntur, non quernæ, non nucæ, neque denique è ligno suboscuro sint, sed ex abiete, alia uè id generis arbore albicante, ut nè litterarum paginae, quæ illis agglutinabuntur, reddantur obscuriores, sed illustres potius ex albedine ligni, cui affiguntur. Ad quarum tabellarum ornatum coronices ab omni parte adhibeantur, eaque expolitæ, aut præclare pictæ, aut etiam inauratæ, pro ratione paginarum, quæ ipsis tabellis affiguntur.

	} Cathedralis	
<i>Libri etiam</i>	} Collegiatæ	} Ecclesiæ Sacristiæ, hic ordine notantur,
<i>Communes</i>	} Cū cura animarū	
	} Parochialisque	

*Inst. sup. Ecc.
lib. 2.*

Liber anniuersarius, isque unus de sacerdotibus celebrantibus in quo scilicet libro, sua manu notent, subscribant uè Sacerdotes, qui singulis diebus in ea Ecclesia Missæ Sacrum fecerint. De Missis sine cantu. 22.

Liber rursus, idemque anniuersarius de Punctationibus Sacerdotum, qui non celebrarint, Ibidem. 23.

Liber item anniuersariorum, quæ quotannis celebrata sunt.

Liber, seu volumen vnum constitutionum variarum Pontificalium quæ in singulos annos editæ sunt, atque edentur in posterum. De Iurisdictione Episc. 5.

Liber item vnus, seu volumen decretorum, edictorum, & aliarum id generis sanctionum Episcopaliū. Ibid. nu. 8.

Bibliorum sacrorum volumen vnum.

Concilij Tridentini volumen vnum.

Concilij Prouincialis vniuscuiusque Mediolanensis, volumen vnum.

Synodi vniuscuiusque diœcesanæ volumen vnum.

Liber, seu exemplum vnum decretorum visitationis Apostolicæ.

Liber etiam vnus harum instructionum.

Liber historia probatæ de Reliquijs Sacris, in Ecclesia reconditis. De sacrorum Reliquijs. 35.

Liber Canonum penitentialium.

Liber de Baptizatis. Quæ pert. ad sac. Bapt. 30.

Liber

Liber de confirmatis. *Que pert. ad sacr. confir. 33.*

Liber de matrimonio iunctis. *Que ad sacr. Matr. pert. 50.*

Liber de statu animarum. *De diligen. adhib. in statu vniuscuiusque Parochia cognoscen. 3.*

Liber de votis, & pijs consuetudinib. *De fest. dier. cultu. 27.*

Liber distributionis eleemosynarum factæ quotannis adhibito Parocho. *De piorum locor. admin. 47.*

Liber formularum de denunciationibus dierum festorum, & omnis cuiuscumque generis, ad Parochi munus pertinentis.

Liber seu uolumina litterarum, & instructionum pastoralium de solemnitatibus, de sacris temporibus, & alijs.

Liber, consecrationum Ecclesiarum, Altarium, Cæmteriorum, & Campanarum benedictionum. *De Eccl. consecr. 6.*

In Cathedrali Ecclesiæ Sacristia tantum sint formæ, seu designationes baptisterij, Sacrarij, Reliquarij, & aliarum omnium singularumq; rerum, operanone, que his duobus instructionum libris commostrate sunt.

Baptisterij, Sacrarij, tabernaculi, lunule, vestium, aliarumque eiusmodi rerum forma, instructionum nostrarum libro demonstrata, in omni Ecclesiæ Cathedrali Sacristia ponatur; ad cuius similitudinem relique, que in alijs Ecclesijs adhibentur rectè confici possunt. 4. de Sacrist.

Liber item de peregrinis, Paschæ tempore in Ecclesia Cathedrali sacram Communionem sumentibus. *De sanctæ Euch. in Eccl. admin. 4.*

Libri cõmunes

}	Cathedralis & Collegiata, que caput plebis sit	}
---	---	---

 Ecclesiæ Sacristiæ hi sunt.

Liber vnus de distributione sacrorum oleorum.

Corpus vnus iuris Canonici.

Libri proprij Parochialis Ecclesiæ Sacristiæ tantum, hi quoque sunt.

Liber descriptionis bonorum, & iurium Ecclesiæ.

Liber de vita sancti Patroni Parochialis Ecclesiæ. *De fest. dier. cultu. 34.*

Supellex instrumentalis Cathedralis, Collegiata, & Parochialis Ecclesiæ, est que sequitur.

Tripodes cum suis patellis, vasibusuè focarijs, in Cathedrali tres; in Collegiata, duo; in Parochiali vnus.

Forcipes ferrei, in Cathedrali tres; in Collegiata duo, in Parochiali vnus.

Cochlearia ferrea; in Cathedrali, Collegiata, & Parochiali totidem, quot forcipes.

Vasa olearia maiora, ad vsum olei lampadum recondendi, in Cathedrali, tria; in Collegiata duo; in Parochiali vnus.

Vasa minora, que gutti dicuntur, ad illum ipsum usum; in Cathedrali, Collegiata.

legiata, & Parochiali totidem.

Infundibula, & vasa duo in Cathedrali, & Collegiata; in Parochiali vno vnum, ad olei, è vase maiusculo depromendi; rursusque in alterum minusculum infundendi vsum.

Inst. for. sup. Forma eiusdem supellectilis instrumentalis est, prout infra.

lb. 2. De alt. Tripus ad thuris adolendi vsum, cum Missa, & vesperis solemniter fuerit, è Patella, aut vase focario constet: in quo ignis, prunaud accensa tenetur: è ferro autem, aut ex auricalcho fit. Cui tripodi adiungatur etiam cochleare cum manubrio aduoco, & forcipe ad primas excipiendas.

Vasa, in quibus oleum ad vsum lampadum recondetur, è lapide sunt, aut è querno saltem ligno; operculis item consent aptè compositis.

Guttus olearius, in quem scilicet è vasibus oleum infunditur, è stanno, aut saltem ex ferrea lamina tenui confectus, ore satis patulo sit; è quo ostilium excitetur rostri instar, per quod tenui fluxione oleum in lampades transeat.

Infundibulum eiusmodi sit, quo oleum ex vasibus lapideis querecinè haustum, in guttum effundatur: cuius infundibuli manubrium extremum reflexum sit, vt appendi possit.

Scopula parvula ex cannulis palustribus, ad deterfionis vsum in Cathedrali decem; in Collegiata sex; in Parochiali quattuor.

Scopæ maiores, in Cathedrali, & Collegiata quinque, in Parochiali duæ. Scalæ gestatorie; quarum vna altior sit, in Cathedrali tres, in Collegiata, & Parochiali duæ.

Ligones, in Cathedrali tres, in Collegiata, & Parochiali duo.

Basilla totidem.

Hastilia, seu perticæ in Cathedrali, & Collegiata quinque, in Parochiali duo.

Longuria totidem, plurauè.

Spongiæ grandiusculæ, in Cathedrali quattuor, in Collegiata duæ, in Parochiali vna.

Rutra, in Cathedrali, & Collegiata duo; in Parochiali vnum.

Vbi autem prædicta instrumenta asseruentur, videatur Tit. de loco, vbi feretra, & cætera id generis asseruentur, post tit. de Cæmiterij.

4. De Sacrif. 26 In Sacristia ipsa silentium seruetur accuratè; neque in eam pateat aditus laicis, nisi necessariò.

1. De off. Sacrif. Laicos ibidem versari ne patiantur Sacrista.

De Vase aquæ Sanctæ.

S V M M A R I V M.

- 1 Vas aque Sancte è qua materia conficiendum.
- 2 Vbi collocandum.
- 3 Aspergillum ei annectendum, & cuiusmodi.
- 4 Nullus ei adhareat.

Aqua quando renouanda. De Sacramentalibus. 38.
Eiusdem aque aspersio à quo facienda, & quo tempore, in Parochia-
norum & dibus. Ibid. 39.



Attenu de sacrario, & alijs; nunc de aque San-
cte labro vase: quod è marmore, lapideuè soli-
do, non spongioso, ac sine rimis sit: columellaque
scapo, decenter elaborato, suffulciatur.

Inst. fab. lib. 1.
c. 20. De Va-
se aquæ san-
ctæ.

- 2 Collocetur non foris, sed intus in Ecclesia; ita
ut è conspectu ingredientium sit, à latere dextro,
vbi potest.

Alterumque collocetur qua ingrediuntur viri; alterum, qua mulieres.
Parieti non inharens, sed ab eo distans pro sitis spacio: collumella, vt
suprà, aut pila, baseque sustentetur: in qua nihil profanum appareat.

- 3 Aspergillum decens habeat, è labro cathenula appensum.
Quod; vel ex auricalcho, vel ex ebore, vel è ferro, politè tamen el-
aborato, vel ex alio genere, quod conueniat, conficiatur: à summa parte
non è spongia constet, sed setis. E spongia autem esse potest; si in pilula
ex argento, auricalcho, aut stanno undique perforata illa includatur;
prefixis extrinsecus setis.

Labrum, seu vas aque benedictæ intus in Ecclesia, non foris existat;
atque ad ostium Ecclesiæ, à latere verò ingredientis, vbi potest, dexte-
ro. E marmore autem, lapideuè solido, non lateritio, neque spongio-
so constet: aspergillumque decens appensum habeat, non spongia, sed
è setis confectum: aliaue forma, in earundem instructionum libro de-
monstrata.

4. De Eccle-
siæ fabri.

- 4 Altaribus, fontibus baptismi, vel aque benedictæ nemo adherere
audeat.

1. De Eccle-
sijs, & earum
cultu.

De Ambonibus.

S V M M A R I V M.

- 1 Ambones quibus in Ecclesijs construendi, & ex qua materia, & vbi
collocandi. 5.

Iique

- 2 *Lique duo; & cui vsui.*
- 3 *Ambo vnus, vt sufficit.*
- 4 *Eiusdem inferior pars quibus deseruiat.*

*Inst. fab. Eccl.
lib. 1. De am
bonibus, &
suggestum. c.
21.*



*Abenda est quoque in Ecclesijs insignioribus, et
praesertim in Basilicis Cathedralibus ratio ambo-
num: quos, & magnos, & ornate confectos, & te-
bulis marmoreis ornatos existisse, in Basilicis Ro-
manis perspicui licet, & alibi etiam aeneis, celato
sacrarum imaginum opere expressis.*

*Ibid. De duo
bus Ambon.*

*Item duo pro Ecclesiarum magnitudine con-
stitui possunt; vnus altius exstructus, de quo Euangelium; alter, de quo
Epistola, lectione sacrae scripturae, in maioribus solemnitatibus pronun-
tiatur. Hicque paulo depressior sit, quam ille, vnde Euangelium legitur.*

*Ibid. De uno
Ambone.*

*3 Vnus etiam tantum Ambo, vt in multis Ecclesijs cernitur, esse po-
test; qui & Euangelij, & Epistola simul lectioni vsui sit: ita tamen vt in
eo locus, vnde Euangelium recitatur, aliquanto eminentior sit; pars ve-
ro, vnde Epistola, aliquo gradu inferior sit.*

*4 Infima item pars sub ambone, vel alius locus inferior detur, vbi Cen-
toribus, Clericisue spatium sit, vnde in solemnitatibus, certis que diebus
de antiquo Ecclesiae more statuta Cantica, praesertim inter Epistolam, &
Euangelium canant.*

*In Ambone, vbi potest, constituantur duo graduum ordines; vnus,
quo fit ascensus ad Orientem versus; alter Occidentem spectans, quo fit
descensus.*

*Ibid. De situ
Ambonum.*

*5 Si vnus tantum Ambo in Ecclesia constituendus sit; is à latere
Euangelij statuatur. Si duo, vnus, vnde scilicet Epistola legitur, à
latere Epistolae; alter vero qui est Euangelij ab Euangelij latere consti-
tuatur; ita vt Diaconus, inde Euangelium legens, ad Meridionalem Ec-
clesiae partem vertatur, ad quam viri conueniant.*

*Atque ij quidem è marmore lapideuè alio, confici debebunt; & ornari
praeterea aliquo pia sculpturae opere. Aut è lateritio lapide edificari
possunt, exornari tamen eos decet laminis marmoreis, lapideisue ornate
elaboratis, aut aeneis, ijsque inauratis: quales hodie etiam visuntur.*

De Suggestu.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Suggestus in Parochiali exstruendus.*
- 2 *Qua materia, & forma.*

- 3 Vbi constituendus.
- 4 Ad eius ornatum pallia Altaris non adhibenda.
- 5 Ornamenta illius paranda.



N vnaquaque Ecclesia Parochiali suggestus decenter, ad instructionum præscriptum extruatur: unde Parochus, aliique concionatores sacrâ concionem, vel lectionem populo frequenti habere possint.

4. De Ecclesiâ fab.

In vnaquaque autem Ecclesia Parochiali, vbi Ambo constitui non possit; unde, & Euangelium

Inst. fabr. Eccles. lib. 1. c. 21. De sugg.

pronunciari, & sacra concio haberi possit, suggestus omnino, ex tabulis festilibus, iisque firmiter, decenti opere, & forma ab eodem Euangelij latere extruatur; unde, & Euangelij lectio, & concio sacra haberi queat.

3 Illud denique caueatur; ut cum ambones, tum suggestus in gremio Ecclesie, loco conspicuo; unde, vel concinator, vel lector, ab omnibus, & conspici, & audiri possit, aptè collocati, ab Altari maiori, ut pro Ecclesie ratione fieri decorè potest, non longè admodum sint; quò Sacerdoti, ut decretum est, intrâ Missarum solemnium concionanti, commodiori vsui esse queant.

4 Ac nè ad suggesti quidem ornatum pallia Altarium vsui sint.

5. De Ecclesijs earû sup. & fruct.

5 Curandum igitur erit, quàm citissimè per facultates Ecclesie fieri poterit, ut pro solemnium temporum, festorumque dierum ratione, ornamenta, suggestis ipsis propriè apposita comparentur.

De Capsulis Eleemosynarum.

S V M M A R I V M.

- 1 Capsulæ eleemosynarum non collocandæ. 4.
- 2 Qua licentia permittendæ: & vbi eo in casu accommodandæ. 4.
- 3 Quot clauibus muniendæ: & à quibus illæ aserendæ.
- Non ponendæ propè Altare indulgentiarum. De Indulgentijs. numc. 12.
- Nec propè confessionale. De confessionali. nu 9.
- Capsa eleemosynaria pro celebrandis Missis, vbi collocanda, & quis ei præficiendus. De Missis sine cantu, nu. 27.

Nè

4. De ornatu
&c. sacr. loco
rum.

- N**E in Ecclesia, aut pro foribus eius, neue in Quatorijs, aliove sacro loco colligenda eleemosyna causa, ne ipsius quidem Ecclesie aut eius, fabricae, Rectorisve nomine, capsula, vasculum, mensa, aliudve eius generis, etiam extraordinarie collocetur; aut iam collocatum, in posterum permittatur; nisi Episcopi concessu, litteris exarato: tuncque ei capsula, vel rei alia ad id parata, duae clauces apponantur, diuerso fabrilis opere fabricatae; quarum altera teneatur ab eo, quam Episcopus uominarit; altera ab ijs, quorum nomine eleemosyna colligetur. Si contra fiet, poena sit, arbitrato Episcopi, tum eleemosyna collecta locis pijs addicatur illius item arbitrio.
- 4 Si quae capsulae Episcopi concessu in Ecclesia constituentur, aut collocabuntur, in quas a fidelibus, ut plerisque in locis pueris studio fit, vel frumentum, vel legumina, vel alia quavis eleemosynae nomine, conijciantur: eae ne intra Capellae, Altarisue, quo fidelium, eiusmodi res offerentium, concursus fit, cancellos, aut clathra ferrea ita ponantur, ut ipsis fidelibus, eleemosynas collaturis, necesse sit cancellos ingredi.

De Tabulato ad usum Ecclesiae distinguenda.

S V M M A R I V M.

Vt viri separatim a mulieribus sint in Ecclesia, Tabulatum conspiciendum. De religiosa in sacris locis conuersat. nu. 7.

- 1 Tabulatum ipsum, quibus in Ecclesijs, qua earum parte, & qua forma constituendum.
- 2 Aqua parte concio habenda, ut aptandum.
- 3 Audienda quoque Missae causa, quomodo accommodandum.

Inst. fab. Eccl. lib. 1. De tabulato ad usum Ecclesiae distinguenda.

- T** quoniam, ex instituta antiqua, a beatoque Chrysostomo testificata consuetudine, & in plerisque huius Prouinciae locis olim usitata, in Ecclesia separatim a feminis viri esse debent; forma, & modus distinctionis Ecclesiae eiusmodi esse potest.
- In Ecclesia igitur, insigniori praesertim, a Capellae maioris ingressu, usque ad inuam maiorem, tabulatum, per medium Ecclesiae gremium recta ductum, columellis ligneis solidis, quinque cubitorum spacio singulis inter se distantibus, in pavimentoque firmiter agglutinatis, affigitur; ac si tabulae sectiles, ex quibus compactum est, aliquando amouenda sunt, canalibus parvulis in unaque

quaque columella ab vno, & altero item latere excavatis, aliove modo confectis, totum alte committitur. Cuius tabulati altitudo cubitis circiter quinque exstruitur.

Ita vero in ianua maiori committatur, ut illam mediam diuidat; sicq; diuisa, ac distincta, partim viris, partim mulieribus ad Ecclesiam aditum, diuisim, distincteque faciat.

Sint autem in tabulato ianua quaedam certis locis perspicuis: qua valuis, & pessulis clausa, tunc solum aperiantur, cum ab vna ad alteram partem transitum necessario fieri opus est.

1. A qua parte autem concio habetur, quod facilius, commodiusque fideles concionatorem, conspiciant; tabulatum cum eo tempore demissius aliquanto extare debeat, a summa parte tabulis committatur, quae fibulis ferreis annexa, & hincinde paruulis pessulis clausa, cum opus est, aperi-ri, & demitti possunt, eiusdem fibulis appense.

2. Quibus etiam in Ecclesijs, aliquando necesse est, ut cum ab vna parte Missa celebratur, qui ab altera sunt, eidem Missae sacro intersint; eadem ratio tabulati demittendi adhiberi poterit.

Fibulae autem ad tabulati demittendi usum, ut genibus flexis, fideles, a qua parte sunt, Sacerdotem, in altera celebrantem, prospiciant; a pavimento distent cubitis duobus; si ad concionis audiendae usum tantum sint, cubitis tribus.

De Sedilibus muliebribus, quas bradel- las dicunt.

S V M M A R I V M.

- 1 Sedilium, bradellarumue usus prohibetur.
- 2 Communes quae permittuntur.
- 3 Illeque quorum sumptu conficienda.
- 4 Earundem situs.
- 5 Forma, & numerus.
- 6 Bradelle viris interdicuntur.
- 7 Sedilia qualia illis concedantur.
- 8 Vtque disponenda.

4. De ornatu
&c. sacr. loc.



T & Ecclesiarum nitore consulatur, & strepibus, ac rixis, quæ ex sedium muliebrum, quæ bradellas vocant, in Ecclesijs collocatarum, existere sæpè solent, occurratur: utque simul in ijs Ecclesijs, quæ præsertim angustæ admodum sunt, populi frequentiæ spaciū maius detur: eæ sedes omnes, vbi constitutæ sunt, amouentur: nec verò in posterum vllæ vnquam collocentur.

2 Communes autem aliquas, easque humiles, simplici fabrilis operæ confectas, modo, & forma in nostrarum instructionum libro præscripta, collocari, constituique liceat, concessu Episcopi.

3 Eæque sedes cõmunes, aut confratriarum, quæ in Ecclesijs constitutæ sunt, sumptibus, aut pecunia à populo contributa, fieri poterunt; aut alia quavis ratione, quæ Episcopo potior videbitur.

Inst. fab. Ecc.
lib. 1. De sedi
lib. Mulieb.
cap. 24.

4 Quibus in Ecclesijs, Episcopus aliquem bradellarum usum permittere, dum censuerit; earum forma sequens constituetur quæ in Ecclesia à parte mulierum collocatæ, cum ad sedendum, tum ad genua flectenda illis vbi erunt. Pars verò mulierum Septentrionalis sit; nisi quibus in Ecclesijs, pro ratione situs, alia uè causa, Episcopus aliter statuerit.

5 Asseres igitur, seu trabes paruulæ quernæ tres, crassitudine vnciarum quinque; longitudine cubitorum trium, & vnciarum sexdecim, altitudine vnciarum octo, in Ecclesie solo rectæ suppositæ, tribusque circiter cubitis singulæ inter se disiunctæ, tabulis scætilibus totidem, cuiusmodi generis sint, usque singulis latitudine vnciarum octo, æquali inter se spaciõ stantibus constitutæ, una scilicet in medio, reliquæ duæ in extremitatibus, bradellas humiles, easque tripartitas ita constituant; ut inde, cum vsu venerit, nè impedimento sint, amoueri queant. Angustiores verò sint, ubi eas latiores loci situs non requirit. Atque hæc quidem forma bradellarum, quæ ab ea parte per Ecclesie longitudinem ductæ, singulæ cubito inter se distantes, totidem collocabuntur, quot pro Ecclesie amplitudine, Episcopus conceberit.

Sint autem procul omninò à Capella Altaris maioris, octo circiter cubitis, vel amplius pro Ecclesia ratione; à tabulato intermedio, spaciõ vltimæ late quattuor cubitis, pluribus uè pro magnitudine Ecclesie; ab altero latere, via etiam tantidem spaciõ. Nec verò propè vlla Altaria sint, sed paulò remotiora.

In medio autem bradellarum situ, via præterea transversalis sit, quæ tantundem pateat.

6 A parte autem Ecclesie, quæ virorum est, nullæ bradellæ sint, quibus genua flectantur.

7 Si quæ verò sedilia conceduntur, ea, è tabulis item scætilibus confectæ

Ha, forma oblonga sint; neque à tergo habeant longuria: quibus homines ab humeris nitantur: & vel parietibus haerentia, vel intrà intercolumnij spacia recta potissimum collocentur.

8 Et huiusmodi sint, quæ geri, amoueriue singula possint, prout vsu venerit: atque ita etiam, vt, Ecclesie impedimento non sint; atque ita, vt, qui sedent, à sanctissimo sacramento auersi non sint; neque rursus Altaribus haerent.

De Campanili.

S V M M A R I V M.

- 1 Campanilis formæ duæ: prima qualis.
- 2 Altitudo.
- 3 Tabulata quot, & qualia.
- 4 Fenestræ quot, vbi, & quales.
- 5 Scala cuiusmodi.
- 6 Fastigij forma.
- 7 Ostium, vt muniendum.
- 8 Situs Campanilis.
- 9 Campanarum numerus, sequenti tit. edocetur, nu. 1. 2. 3. 4.
- 10 Horologium.
- 11 Campanilis, quæ secunda forma.
- 12 Campanilis loco, vbi pilæ lateritiæ aptanda.



que hæc quidem sunt, quæ ad interiorem Ecclesie fabricam, vsumue pertinent: nunc aliqua sequuntur, quæ adiuncta Ecclesie sunt.

Ac primo loco de turri Campanarum, quam campanilem dicunt.

Vbi Campanarum causa turris exædificanda est; hæc mox infra demonstrata seruari poterunt.

Sit turris campanarum, quadrata forma, aut alia, vt pro ratione Ecclesie, lociue, Architecto videbitur.

- 1 In altum exstruatur, illius iudicio, pro amplitudine item Ecclesie.
- 3 Habeat tabulata, quot idem iudicabit: innum autem fornicatum, reliqua superiora ex assulis firmis confecta, & summum opere item fornicato.
- 4 Fenestras in singulis tabulatis habeat: quæ ab omni parte exstru-

Inft. fab. Ecc. lib. 1. De tur. cãp. & campanis. c. 25.

Ibid. de tabulatis.

Ibid. De fenestris.

Et, longiusculæ sunt; elegantiorēque formam pro structura modo exhibeant.

Quæ autem in summo tabulato columellis, aut pilastratis distincta, ab omni latere potentiores sint: aut alia forma, de Architecti consilio, pro ædificij ratione.

- Ibid. De scalis. 5 *Scalas pro ædificationis item modo, ubi potest, cochliadas, aut alia forma; easque vel lapideas, vel ligneas: quibus ad campanarum locum ascensus commodus sit, neque periculosus.*
- Ibid. De fastigio. 6 *Fastigium non triangulum, sed circulatum, & pyramidale: in cuius summo, ut mysterij ratio postulat, galli effigies, firmissimè affixa, Crucem erectam sustinere poterit.*
- Ibid. de ostio. 7 *Ostium valvis firmis, pœnalis, & clauē benè munitum; ut perpetuo clausum esse possit; nisi cum opus est campanis pulsari.*
- Ibid. de loco campanilis. 8 *Exstruatur autem hæc turris in capite atrij, porticusque, que foribus Ecclesie proxima est: ubi verò atrium non est; à manu dextera ingredientis, atque ita ab omni alio pariete disunctum, ut circumiri possit.*
- Ibid. De horologio. 9 *In qua turri præterea horologium, pro ædificij forma, artificioso opere confectum, collocari conuenit: ita ut horæ cuiusque ratio, intus campanæ sono, foris stellæ effigie, que in orbem ducatur, perspicuo loco constituta, significetur.*
- Ibid. de altera forma campanilis. 10 *Hæc, supra demonstratæ regulæ, de turris forma, deque horologio locum habeant in Ecclesijs insignioribus.*
Ubi verò loci situs, & facultatum tenuitas turrim campanilem tantum sumptus fieri non patiatur; in Ecclesia angulo, à dextera ingredientis, extra tamen Ecclesiam prominens, non longè à ianua exstrui potest; forma, que de Architecti consilio probabitur; ita tamen, ut in ea ostium insit, intus ab Ecclesie parte, non foris exstructum; & valvis, seraque ut supra, munitum.
- Ibid. de pilis lateritijs pro campanili. 11 *Ubi autem ea est facultatum angustia, ut campanarum turris nulla quidem exstrui queat: interim, dum facultas sit; pile lateritiæ in summo pariete herentes, eæque arcuate fieri possunt; unde campanæ appendantur. Quæ in re videndum est; ut apto loco constituentur; atque ita ut funes earum tractorij, nè in Capella maiori, vllaue alia, aut in medio Ecclesie ostio, aut alio eiusmodi loco pendeant: idemque per tubum ligneum, in fornice insertum, ducti, tractus fornicatum opus sensim diruant.*

De Campanis.

S V M M A R I V M.

- 1 Campana Cathedralis Ecclesie campanilis septem, vel quinque.
- 2 Collegiatae, tres, & quales.
- 3 Parochialis tres, vel dua, & quales.
- 4 Simplicis Ecclesie una.
- 5 Oratorique.
- 6 Nihil profani ijs insculpatur.
- 7 Non adhibenda ante benedictionem. nu. 7.
In ijs benedicendis, exponenda benedictionis virtus. De Sacramentalibus. 9.
In Ecclesia, cœmiterio, vel Oratorio non constandum. De profano usu à sac. loc. toll. 15.
Pulsandis iisdem tempus, & ratio præscribenda. De diu. off. 12.
- 8 Campana sonitu præmonendus populus ad prosequendum sacram Eucharistiam.
Divina officia significanda. De diu. off.
- 9 Earum usus ad supplicij significationem non adhibendus.
Liber benedictionis campanarum consiciendus, & ubi aseruandus.
De Eccl. consecr. nu. 6.



Hæc turris, si Ecclesie Cathedralis est, septem, aut quinque ad minimum campanas; si Collegiata, tres; grandiorē scilicet, mediam, & minimam; si Parochialis, totidem, aut duas saltem habere debet; easque distinctio quodam soni concentu, inter se recte consentientes, pro varia diuinorum officiorum, que fiunt, ratione, ac significatione.

Inst. fabr. Ecclef. lib. 1. c. 25. De numero camp.

Parochialis Ecclesia, si campanas tres, grandiore scilicet, mediam & minimam habere non possit, saltem duas, ubi fieri potest, habeat, easque distincto soni concentu inter se recte consentientes, pro varia diuinorum officiorum, que fiunt, ratione, & significatione.

4. De Campanis.

4 Simplex Ecclesia, Oratoriumue, vnam tantum campanulam habeat, vt Ioannis XXI. Pont. Constitutione sancitum est.

5 Campanis autem ipsis res nulla profana deinceps insculpatur, inscribaturue; sed Crux, & sacra aliqua imago, vtpote sancti Patroni Ecclesie; piamque inscriptio.

Ille præterea nè rem vllam profanam insculptam, inscriptamue vllomodo habeant; sed sancti Patroni Ecclesie, aliamue sacram imaginem, piamque inscriptionem.

Inst. vt supra De Cáp. benedict. &c.

- Ibid. 6 Campanæ neque in turri, neque alio loco collocandæ sunt; nisi primò
solemni benedictionis, precumque ritu, ex Ecclesiæ instituto consecrate:
cuius consecrationis monumentum aliquo loco turris, vel Ecclesiæ, con-
signetur.
4. Ibidem. 7 Neque rursus eæ in turrim campanilem sustollantur, antequam ab
Episcopo ritè precibus, ac benedictione consecratæ sint.
4. Quæ pert. 8 Cùm sanctissima Eucharistia deferenda erit, tum eum campanæ
ad fac. s. Euc. sono præmoneant.
1. De Eccle- 9 Sacræ campanæ vsum, qui ad fideles præmonendos, vt ad diuina
sij; & earum cultu. conueniant officia, est introductus, indignum est, ad conuocandos ho-
mines ad spectacula suppliciorum adhiberi.
- Quamobrem Principes, ac Magistratus etiam atque etiam hortamur, vt campanis, quæ Ecclesiarum vsui sunt ad dicte, si cõsecratæ sint, ad pœnarum significationem quemquam vti nē patiantur.

De Sepulchris.

S V M M A R I U M.

- 1 Sepulchrum } ^{Episcopale} } edificandum.
 } ^{Parochiale.} }
 } ^{Canoniale} }
- 2 Episcopale sepulchrum, vbi, & qua forma edificandum.
- 3 Cathedralium } ^{Canonicalia} } sepulchra quot, & vbi exstruenda.
Ecclesiarum } ^{Sacerdotalia} }
 } ^{Clericaliaq;} }
- 4 Collegiatarū } ^{Canonicalia} } sepulchra, quot, & vbi fabricanda.
Ecclesiarū. } ^{Sacerdotalia} }
 } ^{Clericaliaq;} }
- 5 Parochialium } ^{Parochialia} } sepulchra, quot, & vbi confic-
Ecclesiarum } ^{Clericaliaq;} } da.
- 6 Sepulchra communia, quot, & vbi ex edificanda.
- 7 Sepulchra laicorum propria, qua facultate in Ecclesia construenda.
- 8 Qua tamen Ecclesiæ parte minimè struenda. & de Baptisterio. 13.
- 9 Excelso loco posita amonenda; tam ex decreto Conciliari, quàm Con-
stitutione Pij V. De Constitut. nu. 11.
- 10 Humi omnia ex edificanda.
- 11 Quaque forma.
- 12 Vt etiam illa disponenda.
- 13 Operimento quali contegenda.
- 14 Id operimentum, vt sustollendum.

- 15 *Que imagines, quæque litteræ in eo.*
 16 *Sepulchra, malè tecta, quo termino accommodanda.*



Episcopus in Cathedrali sua Ecclesia, loco, & forma, quæ instructionibus fabricæ Ecclesiasticæ, ex decreto Prouinciali editis, præscripta est, sepulchrum Episcopale primo quoque tempore faciendum curet ad communem vsum Episcoporum illius Ecclesiæ. Cuius quidem sepulchri operimento insculpta sit, ita tamen, vt nè è solo

5. *Que ad di
 in.off. pert.*

equato extet, mitra, & baculus pastoralis, tantummodo cum his litteris, *Sepulchrum Episcoporum N.*

Hoc ipsum vnusquisque Parochus ad Parochorum; & Capitula ad dignitatum, & Canonicorum vsum itidem præstent.

2 *Sequitur de sepulchris, & camiterijs instructio, quæ eiusmodi est.*

*Inft. fab. Eccl.
 De sepult. &
 cæm. l. 1. c. 26*

Ac primò quidem sicut Episcopos, presbyteros, aliosque Ecclesiasticos homines intus in Ecclesia sepeliri Canones sanxerunt: ita de eorum sepulchris aliqua instructione cauendum est.

Episcopalis igitur sepultura locus in Basilica Cathedrali pro Chori foribus, ingressuè esse potest: vbi si locus decens aliquando nõ datur, alius deligatur, qui religioso, venerabilique Episcopali nomini, ac dignitati conuenientior sit: non in Choro tamen, neque in Capella maiori, sed extrà illius fines, in alia Ecclesiæ parte decentiori, atque insigniori.

Sit ea à cæteris, etiam Canonicalibus sepulchris, loco, & insigni prætereà aliquo Episcopali distincta.

3 *Sepulchra item sint Canonicalia duo, à dextero latere sepultura Episcopalis; eaque vt supra, aliquo interiecto spacio separata: in quibus, & Canonici, & Capitulari dignitate præditi sepeliantur.*

Totidem prætereà à sinistro latere, certo etiam interuallo distincta: in quibus cæteri Basilicæ Cathedralis Sacerdotes, Clerici, aliique Ecclesiastici Ministri humentur.

4 *In Ecclesijs Collegiatis sepulchra tria sint, ante etiam Chorum: aut alio loco, etiam digniori; non in choro tamen, nec verò in Capella maiori, aut aliè; vnum in medio situ; in quo Præpositi, vel Archipresbyteri, vel alio nomine Rectores earum solum humentur; alterum in quo Canonici; tertium in quo cæteri Sacerdotes, Clerici, Ministrique earum Ecclesiastici.*

5 *Prætereà in singulis Ecclesijs Parochialibus etiam duæ sepulturae sint, loco, vt supra, demonstrato; vna propria Parochorum, Rectorumque earum, altera Clericorum Parochialium.*

6 *Vbi, vel in atrio, vel in porticu, vel in exedris, vel in camiterio lo-*

cus nullus dari potest sepulchris communibus: intus in Ecclesia ingressus saltem quattuor eo nomine struantur.

7 Alia verò sepulchra, laicorum propria, in Ecclesia, sine Episcopi concessu, fieri non debere decretum est.

4. De sepulc.

Ne sepulture locus quouis nomine cuiquam detur: neue sepulchra fiant, construantur in vlla quavis Ecclesia, sine Episcopi concellu, scriptis exarato.

Inst. fab. Ibi.

8 Quæ si fieri extruendè concessum erit, nè propè Altaria, vt Varenū Concilio cautum est, struantur, fiantue; nisi tam longè distent, vt sepulchrale os ab eorum scabello bradellandè procul absit spacio saltem cubitorum trium.

Nullo sanè, modo intrà Chori, & Capella maioris fines; neque vnius intrà Capellarum minorum cancellos extruantur, quibus à populo Sacerdos celebrans separatur.

4. Ibidem.

In Choro autem, vel Capella maiori, nullo modo.

Nec verò in alijs Ecclesiæ locis propè Altaria, nisi tam longè sepulchra distent, vt sepulchrale os à scabello, seu bradella Altaris procul absit, spacio saltem cubitorum trium. Quæ autem proprius extructa iam sunt, omninò amoueri, obstruendè decernimus.

1. De sepult.

9 Non est ferenda nostri temporis insolentia sepulchrorum, in quibus putida cadauera, tamquàm sacrorum corporum reliquæ, excelsio, & ornato loco in Ecclesijs collocantur; circumque arma vexilla, trophæa, & alia victoriæ signa, & monumenta suspenduntur: vt iam non diuina templa; sed castra bellica esse videantur.

Ambitiosam igitur hanc in mortuorum corporibus decorandis arrogiantiam detestantes, & Ecclesiarum decori consulentes, eiusmodi sepulchra excelsio loco posita, & ea, quæ parietibus inclusa, vel adiuncta etiam in vna parietū parte eminent, nisi marmorea, aut ærea sint; siue illis corpora contegantur, siue inania, & ibi tantum honoris causa sint constituta; & eorum omnis generis ornatum, & apparatus ad tres menses amoueri, ac tolli omninò iubemus.

Ossaque ac Cineres in Sacro loco altius in terra defodi, ita conditos, vt sepulchrum è solo non emineat.

10 Et si cui locus sepulture deinceps dabitur in Ecclesia, humilitatum detur; & sepulchrum, in quo condetur, opere fornicato cum reliquo Ecclesiæ pavimento æquatum sit.

Hæc vt efficiantur, diligenter operam dabant Episcopi, adhibito etiam, si opus erit, magistratuum auxilio.

4. Ibid.

11 Fornicato opere sepulchra fiant; quæque è solo Ecclesiæ nullo modo extent, emineantue: sed illud planè adæquent.

Inst. fab. Ibi.

12 Ab utroque Ecclesiæ latere, dextero scilicet, ac sinistro eo ordine dispo-

disposita extruantur, ut è regione, sibi singula respondeant.

13 Operiantur, nè vilo vniquam tempore fœteant, duplici integumento; quod forma quadrata è lapide solido sit; ità tamen, ut inferius integumentum è rudi; illud autem superius è polito lapide struatur; Ecclesie pavimento equale, quod item sepulchrali ori vndique apte cohereat. ex Inst. hoc solum additur (ibi quadrata;) vel alia decenti forma, pro loci ratione (ibique è polito;) additum, (solido lapide sit,) ità tamen, ut inter vtrumque aliquid spacij relinquatur.

14 Anulus præterea in medio integumento superiori affigatur, ad illius eleuandi vsus: ità tamen, ut nihil emineat: sed tantundem integumentum excavetur, quantum anuli crassitudo capiat. Rursus alia etiam ratio præmittenda non est, ut illud integumentum sustollatur per clauos duos: qui aliqua crassitudine sint; quique ab eiusdem integumentum superiori parte in vtroque latere traicti, nihil planè extent: ab inferiori autem, paulò oblongiores, quàm integumentum crassitudo est, singuli ferrum transuersale, firmiter hærens, habeant: quo, dum fune vnicuique clauo adhibita, integumentum eleuatur, sustineri queat.

15 In superiori porò integumento nè crux, sacraque alia imago, effigiesque sculpatur, aut alio modo exprimatur: ut nè pulueris, latine sordibus, & sputo inquinetur, ac transeuntium pedibus conculcetur.

Neque verò etiam sculpturæ ornatus, litterarum incisio, aut inscriptio vlla, aliudquè quicquam fiat, quod emineat; neque rursus quicquam etiam tessellato opere, etiam si non superemineat, inscribatur, sculpaturue, quod Episcopo ante probatum non sit.

In quo superiori integumento, ne Crux, sacraque, alia imago sculpatur. 4. Ibid.

Nec rursus imago alia, vel litteræ, aut aliud omninò quicquam, quod extet, atque emineat: neque quod ab Episcopo prius probatum non sit, vel ab eo, cui ille id munus dederit.

16 Que sepulchra modo sunt, marmore, vel petra solida, non tecta; nisi trium mensium spacio apte tegantur, humo oppleantur, adque quato solo: ac nemo præterea in illis deinceps sepeliatur.

De Cœmiterijs.

SUMMARY.

- 1 Sepeliendi mos in Cœmiterijs restituendus.
- 2 Cœmiteria quibus Ecclesie partibus constitui possint: queque potius loca ei vsui deligenda. 4.
- 3 Ab anteriori parte, quando non extruenda.

Ampli-

4. Ibid.
Inst. fab. Ibi.
De duplici i-
teg. sep.

Inst. fab. Ibi.
de annulo se.

4. Ibid.

- 5 *Amplitudo quanta.*
- 6 *Forma.*
- 7 *Septum cuiusmodi.*
- 8 *Porticus, cum sepulturis, quibus in cœmiterijs adificandi.*
- 9 *Crux in medio, & qualis.*
- 10 *Capella.*
- 11 *Vas aquæ sanctæ.*
- 12 *Ostium.*
- 13 *Ostia, quot, & ubi construenda: utque munienda.*
- 14 *Ostium maius quæ imagine exornandum.*
- 16 *Quæ in eis, & propè ea non toleranda.*
Quæ profana amouenda. De profano usu à sacr. loc. toll. à nume. 3. ad 18.
Ea ne seruiant pro transitu. Ibid. nu. 19.
In eis rixantium quæ pœna. De Religiosa in sac. locis conuers. 10.
Cœmteriorum consecrationes in librum referendæ: qui liber ubi seruandus. De Eccles. consecr. 6.
Cœmiterio profanando qui modus adhibendus. De ratione adhibenda in Eccl. profanandis. 7.
Cœmiterium Ecclesie profanate quò transferendum. De Eccles. instaurandis. nu. 7.

1. De sepult. 1



Onemus verò Episcopos, ut morem, multis locis intermissum, mortuos in cœmiterijs sepeliendi, restituendum curent; inde submotis, si qui ea usurparint.

Inst. fab. Ecc. 2
li. 1. c. 26. De
cœmiterijs.

Cum sepulchris coniuncta instructio esse debet de cœmiterijs: in quibus mortuos sepeliendi morem antiquum, tantoperè à patribus comprobatum, in usum ex decreto Concilij Prouincialis, per Episcopos nostræ Prouinciæ, ubi potest, restitui cupimus.

Cœmiteria igitur, ut animaduerti licet, alia in porticu, atrionè Ecclesiarum, à fronte scilicet; alia à tergo, alia à latere Septentrionali; alia à Meridionali; quædam ab omni illarum parte sunt: nec verò vitiosum est, quin adhuc etiam ab eisdem singulis, omnibusque partibus constitui possint.

Porro, quæ à fronte, in atrionè Ecclesia exstructa sunt, quamuis ad excitandam, vel charitatis erga mortuos fideles, vel conditionis humane memoriæ in ipso prospectu hominum sint; tamen quoniam ob iter, ac tritam viam qua transitus, per, & ad Ecclesiam, hac atque illac fit; facilius patent, vel animalibus, vel seruitutibus, vel deambulationibus, con-

gressibus,

gressibus, & alijs hominum actionibus eo sacro loco indignis, quamobrem etiam sepe ob alia, que quotidie humanitus incidunt, violari contingit; idcirco à fronte in atrijs, porticibusue Ecclesie, cum ab alio latere fieri possunt, non exstrui expedit.

4 A Septentrionali autem Ecclesie parte, illorum situs potior deligatur; aut ab eo latere, in quo maxime adium clericalium transitus quotidianus, fenestrarum prospectus, stillicidiorum, etiam proiectura, aliaque eiusmodi servitutes vitari possunt.

5 Ampla autem cœmeteria esse debent, pro Ecclesia, cui adherent, situsue spacio, proque hominum item multitudine.

6 Forma esse possunt oblonga, aut quadrata, Architecti iudicio, ac pro suis modo.

7 A parietibus nuda esse non debent; sed undique ijs septa. Qui parietes à terri a solo altè exadificentur, cubitis circiter septem.

Vbi verò tanta parietum altitudine præ loci inopia exstrui nõ possunt; ita saltem altè exadificentur, vt animalibus aditus præcludatur: hæcque altitudo non minor sit cubitis tribus.

Vbi verò præcise rupes erunt, quibus cœmeterij situs concluditur; eæ pro sepimento parietum esse poterunt.

Cœmeteria vt muro, vel alias tutè undique sæpiantur, & eorum ingressus bestijs occludatur; curet, Episcopus diligenter.

8 Parietes autem manufacti, extrinsecus Albano opere incrustentur: in locis verò insignioribus decens erit, si intrinsecus ab omni parte porticibus vestiatur: sacrisque picturis, historijsue ornentur. In ijs porro porticibus sepultura, equali spacio inter se distincte, recto ordine, ad præscriptæ formæ rationem, fieri possint.

Vbi porticibus cœmeteria non circumuestiantur; parietes saltem exornari debent aliqua sacra pictura, certis eorum locis expressa.

9 In medio eorum situ, Crux ex auricalcho, aut marmore, aliouè lapide confecta, collocetur: qua in columna marmorea, lapideaue, seu in pila structili suffulta, alio decenti integumento operiatur, aut è ligno altè erecta, constituatur.

In eorum medio Crux firmiter erecta sit; quam aliquo etiam decenti integumento operiri, conueniens erit.

10 Capella item paruula, eaque in Orientem versùs, vbi potest, exstruatur; in qua preces pro mortuis, aliquando fiant.

11 Habeat item vas aquæ sanctæ, forma suprâ demonstrata, cum aspersorio, non tamen appenso, sed quod amoueri possit, ad aspergendi usum.

12 Certus præterea locus intus sit, pariete undique septus, & recto, ac fornice, vbi potest, opertus: isque in omnium conspectu sit: vbi mor-
tuorum

4. De cœmit.

Inst. fab. Ibid.

De cœmiter.

4. De cœmit.

Inst. Ibid. De

loco ossario

tuorum

Ibid. & ostijs
cæmiterij.

tuorum ossa, aliquando effossa, ordine struantur.

13 Cæmiterij porrò tria ostia à fronte esse possunt; nisi situs ratio eiusmodi est, ut à latere etiam illa fieri necessario postulet. Si verò cæmiterium Ecclesie ab aliqua parte continens est, ab ea parte ianuam item habeat, qua ad Ecclesiam aditus sit, cum vel diuinorum officiorum promortuis, vel processionum causa usu venerit.

14 Ab ostij autem maioris, à fronte exstructi, summa parte, que extrinsecus est, sacrosanctæ Crucis imago exprimat; in extremo Crucis affixa imagine capitis, aut cranij hominis mortui.

15 Quæ ostia, à quacumque parte sint, firmis valuis, pessulis, & clauemunita, & clausa, ne pateant; nisi cum usus venerit.

16 Nullæ vites, arbores, arbusta, stirpes cuiusvis generis, non modo frugiferæ; sed quæ etiam nullum omnino fructum, baccasue gignant, in ijs esse, aut censeri debent.

Imò verò, ne scænum quidem, herba virescens, quæ pabulo detur, sit. Absit strues lignorum, ac tignorum; tum omnis aceruus cæmentorum, lapidumue; omnis denique res, loci sanctitati, religioni, & decoro repugnans.

4. De ornatu
&c. sacro locorum.

Ex cæmiterijs porrò vites, arbores frugiferæ, & aliæ etiam infrugiferæ cuiusvis generis, aut arbusta, stirpesue omnino conuellantur, atque excidantur.

Neuè in posterum in his sacris locis quicquam conferatur, nec verò feratur.

Nè scænum ex his succidatur, neuè herba item virescens, quæ bestijs pabulo sit, vel detur. Neuè in earum fines res vlla abijciatur, cuius grauis, teterue odor sit, aut aliud quicquam sacris ijs locis inhonestè fiat.

Stabula etiam armentorum, & cuiusvis generis animalium indeprocul sint.

In ijsdem nè lignorum strues fiat; nè tigna congerantur; nè cæmentorum, lapidumue aceruus sit; nec denique quicquam loci illius decori, nitoriuè, ac religioni, sanctitatuè repugnans.

De loco vbi feretra, & cætera id generis asseruentur.

S V M M A R I V M.

- 1 Feretris, & alijs eiusmodi instrumentis custodiendis, qui locus, & vbi constituendus.
- 2 Utque muniendus.

Locus



Ocus præterea alius Sacristie, aut cæmeterio saltem propior, in omni Ecclesia Parochiali, & Collegiata aptè exstruatur: in quo feretra, candelabra ferrea grandiora, cænotaphia, Vasa olearia, pertica, scala, scopæ, ligones, batilla, sustentacula crucum, instrumenta ad abstergendi vsus accomodata; cæteraque id generis reponantur: vt Ecclesia ipsa, & Sacristia, tum ab omni re indecenti; tum ab omni impedimento planè libera, vacuaque sit.

Inst. fab. Eccl. lib. 1. De loco vbi feret. &c. id generis asseruentur. cap. 28.

2. Isque locus, ostium habeat, valuis, pefulo, seraque benè septum.

De ornatu, decore, ac nitore sacrorum locorum.

S Y M M A R I V M

- 1 Animalia, quæ in Ecclesijs non appendenda.
- 2 Mensæ Altarium consecrata, vt tegenda.
- 3 Altaria, foribus patentibus, quibus paramenti instructa sint.
- 4 Sepulchrum, in quo Corpus Christi feria v. in Cæna Domini reconditur, quo modo exornandum.
- 5 Sanctorum imagines quibus vestibus non induenda.
- 6 Sacris locis munditia adhibenda.
- 7 Capsulæ elemosynariæ in Ecclesijs non retinendæ sine facultate. De capsulis elemosynarum, nu. 2.
- 8 Bradellæ muliebres auferendæ: quæque tantum permittendæ: Et à quibus illæ conficiendæ. De scilibus muliebribus. nu. 1.
- 9 Quarum rerum nitore à Rectore consulendum.
- 10 Parietes vrina, & alijs sordibus non inquinandi.
- 11 Quæ ab eisdem parietibus remouenda.
- 12 Quæ item à cæmeterijs tollenda. De cæmeterijs, nu. 16.
- 13 Ianuæ, Cathedralium, Collegiatarum, & Parochialium Ecclesiarum in quibus solemnitatibus, ornandi sordibus, aut alijs, imaginibus, exornanda. De Imaginibus, &c. nu. 23.



4. De ornatu
decore, ac ni
tore sac. loc.



NE animalia, pisces grandiores, eorumue membra in Ecclesijs appendantur; nisi quæ voti, aut piæ significationis causa Episcopus permittenda censuerit.

2 Confecratæ Altarium mensæ totæ, licet aliqua ex parte lateritiæ sint, tela cerata ita contegantur, vt faciliè à mensa, tela non possit amoueri.

3 Cùm Ecclesiæ fores patent, tunc Altaria singula, & mappis tribus mundis, vna oblonga, quæ ad imam eorum partem peringat, duabulque reliquis breuibus vestita sint; ita vt gradus etiam ille ligneus, super Altari à tergo collocatus, ab indumento nudus non sit, sed mappa munda totus sternatur; & pallio item coloris, quò ad eius fieri potest, pro festi diei, feriaue ratione decenter eadem ornata; ac tela viridit, nè mappæ puluere, aliaue forde inquinentur, constrata; & præterea cruce in medio collocata; & candelabris duobus, vno scilicet ab dextera, altero ab sinistra parte, posito, instructa, atque ornata semper sint. Idque quotidie in Ecclesijs, quæ frequentantur, in cæteris vero Ecclesijs, festis saltem diebus.

Tabella secretorum in vnoquoque Altari sit item, ea tamen ratione; vt peracta Missa, non erecta sit, sed depressa sub tela, mappæ recondatur.

4 Quibus in Ecclesijs, feria quinta hebdomadæ sanctæ, sepulchrum ornatur, aut constituitur, vbi Corpus Christi Domini asseruatur, cum illud gloriosum fore, Isaias prædixerit, sicut precioso ornatu decorari debet; ita in ijs cauendum est, ne profanus, & parum decens sit ornamentorum apparatus. Nè igitur cubilis stragulæ, cortinæ, conopæa, seu tentoria, ad vsū profanum adhibita, ad illum circumuestiendum, atque exornandum vsui sint: nisi Ecclesiæ oblata, eius iam propria facta, & sacro vsui dicata sint.

5 Idem sancitur de vestibus, & ornamentis, quibus sacræ sanctorum, sanctarumque imagines induuntur.

6 Nè Ecclesiæ, oratoriaue, situ, puluere, aut alio squallore obsolescant.

Vbi præterea inter Altare maius, & parietem, qui à posteriori eius parte est, locus non multi spacij datur, relinquiturue, quamuis exiguus, qui Chorum non capiat, is etiam locus, ab omni situ, squallore, ac forde purus, mundusque conseruetur.

7 Altaria item, sacræ tabulæ, & imagines, ac parietes ipsi perpetuo eniteant: tum fenestræ non suboscuræ, sed perlucidæ sint: pavementum autem saltem octauo quoque die diligenter verratur. Hæc omnia

nia præfati, cura sit Rectoris cuiusvis Ecclesiæ.

8 Adhibeatur item diligentia, & graui pœna, multa que agatur, vt & Ecclesiæ, & Oratorij, & cœmiterij parietes ab vrina, alijsue cuiusvis generis fordibus mundi conferuentur.

9 Arbores, stirpes, aliaque eiusmodi arbusta, ab Ecclesijs, & Oratorijs quibusvis remota sint, vt nè radices dilatate parietibus officiant; aut rami diffusi tectis operiant; vnde detrimentum ipsis tectis existat. Si verò rami eiusmodi tectis iam officiunt, amputentur omninò.

Vites præterea, hederæ, alijsque id generis herbæ, quæ succrescentes exterioribus Ecclesiarum, aut Oratoriorum parietibus adherent, prorsus conuellantur.

A rubis præterea, & spinis, & alijs id generis, quæ adnasci solent extrinsecus, ijdem parietes mundi; & à cœmentorum item, lapidumque congeflu remoti, custodiantur.

10 Sicut in anniuersarijs solemnitatibus sanctioribus celebritatibus festiuus canimus laudes, solemniusque Ecclesiastica celebrantes officia, modulamur organis, preciosiorique vestium apparatu induimur; ita diligentes nos domus Dei decorem, & locum habitationis gloriæ eius, curare debemus, vt quo spiritalis lætitiæ nostræ manifestiora signa demus, diuinorum beneficiorum, quæ ijs potissimum solemnitatibus recolimus, memoria excitati, templa etiam ornatoria, quàm alijs diebus, appareant, tum ad augustiorem cultum, tum ad fidelium consolationem. Itaque die Natali Domini, & reliquis quattuor deinceps festis diebus, in Epiphania, Pascha Resurrectionis, in Ascensione, tribus Pentecostes diebus, in solemnitate Corporis Domini, festoque die sancti Patroni, Ecclesiarum Cathedralium, Collegiatarum, Parochialium præsertim insignium, curet præfectus vniuscuiusque Ecclesiæ pro loco rum ratione, proque facultatibus, vt ianuæ, quemadmodum veteris instituti est, vsuque Romano comprobati, & à beato Hieronymo laudati, frondibus etiam ornentur, prout tempora tulerint: tum parietes interiores, atque intercolumnia, peristromatis, aulæis, tapetibus, suarumque imaginum tabulis exornata sint. Quo in apparatu, ornatuque sacre imagines etiam in ipsis foribus adhibeantur. Insignia verò, & alia profana ablint.

Quæ ad dies festos & sacra tempora pert

De profano vsu à sacris locis tollendo.

SUMMARIVM.

Obscure figuris, ethnicorumque hominum imaginibus Ecclesiæ non ornanda.

Laico;

- 1 Laicorum ædes Ecclesiam non attingant.
- 2 Fenestrae, quibus in Ecclesiam prospectus sit, obstruenda.
- 3 Aedificia laicalia contigua parietibus Ecclesiasticis quo iure edificata ab Episcopo cognoscendum.
- 4 Ea non iure edificata, diruenda.
- 5 Legitimè verò edificata, si vsui sordido addicta, ut reducenda.
- 6 Id in posterum non permittendum.
- 7 In atrio Ecclesie non edificandum.
- 8 Schedule profanae } sacris locis non affigende, & quanta distantia
- 9 Res venales. } & Tit. seq. nu. 1. Ver. Clericus.
- 10 Officina.
- 11 Paleis tecta non operienda.
- 12 Cœnacula, } supra Ecclesiam non toleranda.
- 13 Cubicula. }
- 13 Fruges, } in eis non asseruanda.
- Supellexque } profana.
- 14 Clavis sacri loci laicis non committenda.
- 15 Campana in eis non constande: nihilque fabrile fiendum.
- 16 Granum non ventilandum.
- 17 Panni linei soli non exponendi.
- 18 Colo non nendum, neque suendum.
- 19 Per Ecclesiam, uti per viam non transeundum.
- 20 Littera profana non docenda.
- 21 Quando eas docere liceat.

2. Tit. 2. dccr.
22.



Llud curet Episcopus, ut nè laicorum hominum ædes in posterum edificentur, quæ Ecclesiarum parietes vlla ex parte attingant.

Si quæ verò fenestræ, siue Ecclesiasticarum, siue laicarum ædium in ipsis Ecclesiarum partibus insunt, unde in Ecclesias conspectus fit, efficiant, ut duobus saltem post huius Concilij

promulgationem mensibus obstruantur.

3. De ijs quæ
pt. ad ornat.
& cult. Eccl.

3 Si quæ ædes, ædificiæ cuiusvis generis à laicis constructa sunt, quæ vel Ecclesiæ, vel Oratorij parietibus continentia, innixaque hæreant; qua auctoritate, quoq; iure edificata sint, cognoscat Episcopus; idque sibi ostendi ab eis iubeat, qui edificarint, ædificariæ curarint.

4 Si quæ autem iure edificata non demonstravit, ea asportari, amoveri, diruivè mandet; nisi Ecclesiæ, cui continentia hærent, vsui, domitorum consensu, attribuenda potius censeat.

Sin au-

5 Sin autem iure constructa sunt, eaque ædificia, aut stabula, aut loca sordido vsui accommodata, addictaue sunt; ea disiectis, & amotis sordibus, ad honestiorem vsum conuerti Episcopus iubeat, hocque ipsum à Parochis item, & alijs præstari mandet, etiam in ædibus Ecclesiasticis.

6 Neque in posterum à laicis ita edificari, aut edificata ad sordidum vsum à quibusuis adhiberi Episcopus permittat.

7 In atrio verò Ecclesiæ vlllo modo edificari à laicis nè permittat, vt Canonum iure interdictum est.

8 Nè edium, agrorum, rerumque aliarum eiusmodi, quæ vel locandæ vel vendendæ proponi, aut proscribi publicè solent, neue omninò rei cuiusquam profanæ schedulæ, scriptaue vllis Ecclesiarum, Oratoriorumue, aut Cæmiteriorum foribus, valuis, parietibusq; aut in quouis facto loco in posterum affigantur.

9 Nè item res venales, in Ecclesiarum, & Oratoriorum, Cæmiteriorumue parietibus appendantur; neque intrà loci spacium, quod aqua sacra aspergitur, cum Ecclesiæ consecratio sit; aut intra stillicidij fines, aliudue loci maius interuallum Episcopi iudicio præscribendum.

10 Neue item officinæ, tabernæue, quouis materiæ genere, etiam tabulis, asseribusue confectæ, vel ipsis parietibus inherentes, vel in cæmiterijs, sacrissimè locis, aut omninò intrà illius spacij, aut interualli fines, vlllo modo constituantur, aut collocentur. Quæ verò iam constructæ, collocataue sunt; inde quàm primum penitus amoueantur.

11. 12 Nè Ecclesiæ, aut Capellæ, aut etiã Oratorij, in quo Missæ sacrificiũ aliquando peragitur, tecta palearum aceruis, neue aliqua lignorum strue onerentur: ne item à parte superiori vel cœnaculum, vel cubiculum, vel omninò locum habeant, vbi, aut dormiatur, aut habitetur, aut quicquam profani fiat. Quæ verò loca iam eiusmodi sunt, omninò amoueantur.

13. 14 Nè frumentum, milium, hordeum, vlllumue tritici, aut leguminum genus; ne poma item; nè instrumenta, vel ad prædiorum rusticorum vsuum comparata, ne cuius generis supellectilem profanam, vt ab Innocentio III. Pontifice in Concilio Lateranensi fancitum est: nè denique quicquam a domo Dei alienum in Ecclesia, etiam non consecrata, aut in Oratorio, aut in Cæmiterio recondi, aut asseruari ab vlllo quouis homine liceat. Veuiumque prætereà sit; nisi, cum interdum aliter Episcopus faciendum cœsuerit, clauem illius Ecclesiæ, aut Oratorij, etiam diœcesani, ruralisue, laicis hominibus, præsertim verò colonis, vel conductoribus eiusdem Ecclesiæ edium, vel prædiorum committi, aut ab illis custodiri, seruariue.

L 1 Nè

4. De profano vsu à sac. locis toll.

15 Nè campanę in eis consentur, neuè aliquid ferruminetur: neuè fabrile quicquam aut aliud huius generis fiat; nisi quę ad eiusdem Ecclesię, aut oratorij vsum, ornatumuè alibi fieri non possint.

16. 17. 18 Nè in Cœmiterio frumentum, quasi in area ventiletur; nè tritura fiat; nè palea, frumenta, fruges, expandantur: nec verò tele, panniuè linei, lixiuio, aquauè madefacti, soli ibidem exponantur: neque in eo sœmine, maresque colo quicquam neant, neuè suant, aut aliud prætereà opus faciant, eorum sacrorum locorum rationi alienū.

19 Ecclesię ostia, Cœmiteria item, aut Rectori, aut etiam alijs vsui nè sint, res profanas onerauè asportantibus, hacque & illac per Ecclesiã, sacraque loca, quasi per viam publicam transeuntibus: cui rei, vt plane occurratur, cautionem omnem Episcopus adhibeat.

20 Nè grammaticę, humanarumque litterarum rudimenta, quę sepe inanibus Gentilium fabellis traduntur; aut alię omninò litterę, præter sacras in Ecclesia, tamquàm in ludo litterario pueris aperto exponantur: sed rudimenta solum Doctrinę Christianę, & cętera, quę in illis scholis pueris tradi consueuerunt.

21 Si quo tamen in loco ex causis, hoc Concilio probatis, Parochio permillum erit alia docere, non vetamus; si domus Parochialis angustia necessariò postulet, hoc officium ab eo præstari ferialibus diebus in Ecclesia permillum eiusdem Episcopi. Quę permissionis facultas scripto detur; tùm prætereà locus certus, ac, quàm longè fieri poterit, ab omni, præsertim maiori Altari remotus, ad id muneris deligatur: extrà cuius loci fines pueri nè vagentur; nec verò ob eam causam in Ecclesia morentur; nisi cùm Parochus qui eos in disciplinam suscipit, præsens adest.

De Religiosa in Sacris locis conuersatione.

S V M M A R I V M.

- 1 In Ecclesijs diuinorum officiorum tempore deambulationes, nugę, circuli, negotiationes, cum mulieribus colloquia, multorum irreuerentia, mendici vagantes, res venales, venatici canes, volucres, bestia, sclopeti, balistę, & alia id genus, pernoctationes etiam, & excubię prohibentur. 2.
- 2 Delinquentes in prædictis, à Rectore monendi; & quando expellendi quęque alia Rector ipse non permittat.
- 3 Parlamenta quoque publica, & alia profana prohibentur.
- 4 Constitutio Pij V. de tollendis colloquijs, congressibus, deambulationibus, & alijs eiusmodi, præsertim diuinorum officiorum tempore, à quibus

quibus executioni demandanda.

Pœnaque irreligiosè in Ecclesia versantium ex Constitutione ipsa.

5 Ecclesiarum ostia certa hora claudenda, & aperienda.

6 Eis apertis Ecclesia custodienda.

7 Diuidenda viris, & mulieribus, etiam pars subterranea, & qua ratione. 9.

8 Idque proprijs ostijs utriusque sexui, & à quo assignatis.

10 Pœna in Ecclesia rixantis, vel gladium euaginantis.

11 Pro foribus non ludendum, aut quid simile non agendum.

12 Mulieres infames propè Ecclesiam, Ecclesiasticorumque aedes non habitent.

13 Mulieres velatæ Ecclesiam ingrediuntur.

14 Velo eæ non utentes, qua pœna afficiendæ.

IN Ecclesia, præsertim cum diuina celebrantur officia, vel verbum Dei prædicatur, nemo hæc audeat.

1. De Ecclesijs, & earum cultu.

Deambulare, nugari, circulos habere, negotijs operam dare:

Cum mulieribus, de quibus suspicio esse possit, colloqui:

Altaribus, fontibus baptismi, vel aque benedictæ adherere.

In limine, aut ante fores immorari:

Auersus ab Eucharistiæ sacramento irreuerenter sedere; aut, cum in Missa sustollitur, stare:

Aut quouis modo diuina officia perturbare:

Aut irreuerenter in Ecclesia versari.

Nè Clericus, aut alius quiuis in Ecclesijs, earumquæ Cœmiterio, atrio, vestibulo, aut porticu, foribusuè, quidquam venale proponat; nè si ad usum quidem sacrificij, vel Ecclesiæ futurum sit. Vide etiam, tit. antecedentem. nu. 9. 10.

Nemini cum venaticis canibus, vel volucribus in Ecclesiam ingredi liceat; neque hastam, vel sclopetos, balistas, aliaue eiusdem generis in eam inferre.

Ne mendici eleemosynæ causa in Ecclesijs vagentur; sed extra ianuam consistant. Vide etiam Tit. de Constitutionibus, nu. 11.

2 Qui in horum aliquo deliquerit, à Rectore per se, vel per alium Ecclesiæ ministrum moneatur: nisi paruerit, ab Ecclesia expellatur: si id commodè fieri non possit, ad Episcopum deferatur; qui in eum suo arbitratu animaduertat. qui etiam Rectorum, & aliorum Ecclesiæ ministrorum huius officij negligentiam coerceat.

Rektor cuiusvis Ecclesie pernoctationes, aut nocturnas vigiliis in ea posthac nemini permittat.

Sed sub noctis horam Ecclesiarum fores claudat.

Neque vlllo pacto quemquam præter Sacerdotes admittat: nisi nocte Natalis Christi Domini, cum Missa celebratur.

Neuè patiatur, si fieri possit, populum ad eas excubare.

Qui contrà fecerit, Episcopi arbitratu puniatur.

Magnopere verò à Principibus petimus, vt, ad rem adiuuandam, suam quoque potestatem conferant.

2. Tit. 2. dec. 23.

3 Ne in Ecclesia laici homines de rebus profanis, aut de ijs, quæ ad ipsam Ecclesiam non pertinent, Congregationes, Concilia, vel quæ parlamenta publica dicunt, habeant.

Conc. Trid. sess. 22 de obseruand. cap. 2. de Immunit. Ecc. in 6. Bulla Pij V. de Cõst. n. 11.

4 Quæ verò Lugdunensi Concilio olim à Gregorio X. & nuper à Summo Pontifice Pio V. ad tollenda in ipsis Ecclesijs colloquia, congressus, deambulationes, & ad earum cultum sancita sunt, in ijs præteritis Episcopus omnem, vel maximam diligentiam adhibeat: Canonicos verò, Ecclesiarumue Rectores, & alios item, ad quos spectat, in munere, quod ad eam curam attinet, obeundo, negligentes, vel contumaces pœnis afficiat, quas illi eadem summi Pontificis sanctione subeunt.

Sique præterea in ijs ipsis exequendis Regulares negligentes esse animaduertent, illos ad eiusdem Summi Pontificis in eadem Bulla præscriptum grauissimè corripiat.

4. De relig. i sacris loc. cõuersatione.

5 Ne sacris mysterijs dicata, & à Deo electa, templa sancta pateant iniquitatibus hominum, quo præsertim tempore peractis diuinis officijs, nemo adest Clericas custos, id curet Episcopus, vt Ecclesie, & urbana, & Diœcesana, certa pro ratione locorum constituta hora, claudantur, & aperiantur item.

6 Quod si ob causam aliquando diutius, aut per totum diem eas patere oportet; caueat tamen efficiatque Episcopus, vt quo tempore patentes sint, atque aperta, custos aliquis Clericas adhibeatur, qui semper adsit; & quæ loco illo sacro indigna sunt, ibi agi prohibeat.

7 Vbi vetus illa consuetudo, cum ab alijs, tum ab sancto Chrysolomo in primis testificata, eaque non sine aliqua mysterij significatione instituta; vt separatim scilicet in Ecclesia viri à mulieribus essent, in Prouincia nostra intermissa, aut nulla est; Episcoporum cura planè restituatur, quemadmodum & adhuc in compluribus eiusdem Prouinciæ Ecclesijs retinetur, & olim in vsu fuisse cognoscitur ex antiquis eorundem Ecclesiarum exædificationibus: in quibus separationis, ac distinctionis huius vestigia, his etiam temporibus extant. Quæ in consuetudine restituenda modus, & forma illius distinctionis extruenda,

munien-

munientur per eos, quorum interest, seruetur ad præscriptum instructionum nostrarum de fabrica Ecclesiastica editarum.

Forma eiusdem videatur supra Tit. de Tabularo, nu. 1.

8 Vniuscuiusque autem Ecclesiæ Rectoris cura sit, locum in Ecclesia ostiaque pro ingressu, & egressu separata, sexui utrique assignare; ac propterea quibus in Ecclesijs opus est, plura ostia, loco opportuno aperire, ad præscriptum Episcopi, ex Instructionibus fabricæ.

9 Ad loca illa sub gradibus, Altarique maiori exstructa, quæ martyria, confessionesue, ab antiquis vocantur, magna cautio adhibenda est, ne viri, & feminae ingrediantur eodem tempore, præsertim in populi frequentia.

Quare in illis Ecclesijs, in quibus ingressus ad eiusmodi loca, mulieribus omnino interdictus non est, si diuidi commodè ea non poterunt, ut viri à feminis separatim sint, saltem, quod ad illa attinet, quæ obscuriora, aut non satis ampla sunt, certus dies, certa que hora ab Episcopo constituatur, qua ad illa alteri sexui separatim pateat ingressus.

10 Ne quis, nè in atrij quidem Ecclesiæ finibus, nedum in Ecclesia, aut cimiterio rixas, simulates, aliasue quasque res, quæ offensionem, scandalumue pariant, vilo modo excitet; neque gladium, ut Concilio Triburensi fanciunt, armaque stringat, aut ijs quemquam aggrediat. Si quis contrafecerit, postquam spacio, quod ei Episcopus præstituerit, monitus, facti sui excusationem, defensionemue iustam nullam attulerit, communionem eiusdem arbitrio priuetur.

11 Pro foribus, atriorum Ecclesiæ, præsertim quo tempore sacra, diuinaque officia celebrantur, nè pila ludatur; aut aliud quicquam fiat, agaturue, vnde strepitus, clamoresue excitantur, quibus diuinæ officiorum preces interturbentur. Qui secus fecerit, pœnam, mulctamue subeat Episcopi arbitrio.

12 Illud Parochus sedulo agat, ut mulieres lenocinio, meretricioque quaestu infames, nè domicilium habitent, quod vel Ecclesiæ, vel aedibus Parochialibus, aut virorum, mulierumue Monasterijs continens, aut propè inhæreat.

13 Grauissimis rationibus hoc Paulus Apostolus monet, ac præcipit, ut mulieres in Ecclesiam conueniant velato capite: hoc ipsum docet princeps Apostolorum Petrus; cuius etiam iussu sanctissimus Pontifex, qui in eius locum successit, Linus decreto idem fanciuit. Quare Apostolicis ijs institutis nos adducti, & animaduertentes præterea, ab antiquis illis sanctissimarum Mulierum exemplis, veterique bene institutarum ciuitatum disciplina, atque vsu, ab omni denique ratione, ut ab Ecclesiæ patribus explicatum est, hoc valde esse alienum, ut capite aperto illæ incedant, illud admonemus, ut Episcopi, vbi cumque est,

3. De ijs, q̄
pert. ad orna-
tū, & cultu
Ecclesiæ.

in suis, vel urbibus, vel diocæsis, is deprauatis moribus introductus vsus, quo maximo possunt, ac debent, pastoralis sollicitudinis officio illum eripere studentes; hoc in consuetudinem introducere curent, ut velo caput ipsæ induant; idque præsertim, cum vel sacras processiones prosequuntur, vel in Ecclesiam conueniunt.

6. Quæ ad cultum Eccl. pert.

14 Quod de velo mulierum, non sine multiplici mysterio, & voce Apostolica institutum, & Pontificio Canone corroboratum, & sanctissimarum fœminarum exemplis vsitatum, ac diuturno vsu retentum, nos Concilio tertio Prouinciali commonendum, & ab Prouincie Episcopis omni ratione curandum statuimus, quò diligentius in posterum præstetur, hoc præterea decernimus.

Mulieres cuiusvis ordinis, status, & conditionis sint, pœna interdicti ab ingressu Ecclesie sancita, velato in Ecclesia capite sint. Quæ verò non paruerint, postquam ter, aut semel, quæ vnica monitio prohibebat satis sit, etiam generatim monitæ, in contumacia perstiterint, ab Episcopo, prout expedire iudicauerit, puniantur.

De Ecclesiarum, & Altarium consecrationibus, aliarumq; rerum benedictionibus.

S V M M A R I V M.

- 1 In Ecclesia consecrata nihil noui edificij fiat, absque licentia Episcopi.
- 2 Ecclesie Parochiales non consecrata infra quod tempus consecranda.
- 3 Altaria maiora earundem Ecclesiarum consecranda. Consecrationis Ecclesie, & Altaris vis explicanda. De sacramentalib; 9.
- 4 Pridie consecrationis diei ieiunium seruandum.
- 5 Consecrationis dies sanctificandus: idque fiat singulis annis. & de diu. off. 51.
Is dies, si ignoretur, ab Episcopo certus præfigendus. Ibid. 52.
Consecrationis Ecclesie Cathedralis dies in Calendarium referendus, & à quibus is celebrandus. Ibid. 53.
Collegiata, & dies dedicationis, à quibus, & qualiter agatur. Ibid. 54. & 55.
- 6 Consecrationes Ecclesiarum, & Altarium in librum referendæ: & ubi is liber custodiendus.
- 7 Consecrationis Ecclesiarum, & Altarium maiorum, memoria, tabula marmorea notanda: eaque ubi collocanda.

Alta-

3 Altarium etiam minorum consecratio, qua ratione, quoque loco notanda.

9 Aedes quae benedicendae; & quo ritu.

1 **N**E in Ecclesia, quae consecrata sit, nisi Episcopi concessu, aedificijque forma ab eodem praescripta, quicquam noui aedificij fiat; non Capellae item, non Altaria, ut Canonum iure sancitum est.

2 Ecclesiae saltem Parochiales, non consecratæ, infra annum in ciuitate, per diocesim verò infra biennium, omninò consecrantur: item Parochialium Ecclesiarum maiora Altaria, quæ consecrata non sunt, quamprimum poterunt.

4 5 Cùm Parochialis Ecclesia consecranda erit, ieiunium in vigilijs cum supplicationibus populus suæ quisque Parochiæ seruet: tum in die etiam ipso, quo consecratio fiet, abstineat ab omni seruili opere; eumque diem, festum colat, & celebret; idque vtrumque propterea à Parocho antè denuncietur.

6 Liber, Episcopo curante, conficiatur: idemque in Archiuo Episcopali asseruetur: in quem Ecclesiarum, Altarium, Cœmiteriorumque consecrationes, & campanarum benedictiones ordine relatæ, ad perpetuitatemque posteris proditæ, extent.

In Ecclesiae item vniuscuiusque Sacrificia liber eiusmodi sit, aut certe aliud scripti genus, publica auctoritate munitum, de illius Ecclesiae, suiue cœmiterij, & Altarium consecratione, & campanarum benedictione.

7 Quò firmitus verò, magisque perpetuum consecrationis Ecclesiarum, & Altarium monumentum posteritati prodatur, vniuscuiusque Ecclesiae consecrationis diem, annumque litteris, etiam in marmore incisis, rectè notari, tabulamque marmoream, in qua tota consecrationis narratio exaretur, in pariete ab Ecclesiae fronte, non longè à ianua primaria, loco illustri benè affixam; collocari mandamus. Idem iubetur de Altarium maiorum consecratione.

8 Aliorum verò Altarium cuiusvis Ecclesiae consecratio, pictura saltè aliqua, vel alio signo exprimitur, vel in Altari ipso, vel loco proximo.

9 Antiquus ille benedictionis aedium, quæ vel recenter aedificatæ sunt, vel immundis spiritibus, aliaue ratione vexantur, ritus, vbi in vsu esse desijt, Episcopi cura restituatur. In illa porrò benedictione Parochus, ritum, preces, psalmos, orationes, in libro Sacerdotali, Ritualiue praescriptas adhibeat.

Veterem illum, &c. Vide etiam Tit. de Sacramentalib. nu. 63.

3. De ijs, quæ pert. ad orn. & cult. Eccl.

4. De Ecclesiarum, &c. consecrationibus, &c.

4. Ibidem.

4. Ibidem.

De Ratione adhibenda in Ecclesijs Altari-
busque profanandis.

S V M M A R I V M.

- 1 Ante profanationem Ecclesie, sacre Reliquie, & imagines aliò tra-
ferenda. 3.
- 2 Translationi Clerus, & populus interfit.
- 4 Altaria, qua cerimonia amouenda.
- 5 Ossa fidelium, vt etiam exhumanda: quaq; ratione aliò transferenda.
- 6 Altare solum qualiter profanandum.
- 7 Cæmeterium item.
Cæmeterium. ¶ ad quam Ecclesiam transferenda. De Ecclesijs
Ossa; mortuorum. ¶ instaurandis, nu. 7.
Materia omnis Ecclesie profanate ad quem vsū non adhibenda.
Ibid. nu. 4.
- 8 In Ecclesijs profanatis crucis insigne figendum.

4. Derat. ad-
hiben. in Ec-
clesijs, Alta-
ribusq; pro-
fanand.



1 Ecclesia, si quæ aliquando, quauis auctoritate
profananda est, vt nē vario, & vna, eademque ratione profanatio
fiat, ita, vt infra præscribitur, profaneatur.
2 Primò, si quæ sacre Reliquie, corporauē san-
ctorum in ea reconduntur, aliquot ante pro-
fanationem diebus, diligenter recognita, ad Ec-
clesiam, in quam transferri Episcopo placuerit, ritè, & præscripta ra-
tione transferantur. Ad quam sacrarum Reliquiarum translationem
illius vicinij, Ecclesie que Clerus in primis conueniat, in quam dese-
runtur, conuocato etiam, præsertim eius vicinij populo.
3 Sacre etiam imagines eò transferantur.
4 Deinde Ecclesie Altaria per Sacerdotem, cui Episcopus profana-
tionis facultatem, scripto exaratum, nominatim dederit, hac cerimo-
nia amouebuntur.

Primū aliquantisper, genibus ad Altare profanandum, flexis, tacitè
orans, orationem dominicam, salutationem angelicam, & orationem
de sancto dicat; cuius nomine Altare illud dicatum est: tūm, vbi ora-
uerit, illud ab omni parte detegat: lapidem consecratum ita aptè eue-
lat, vt nē confringat; tūm manibus suis lauet, atque abstergat; dein-
de aquam in sacrarium effundat: lapide ita amoto, diligenter, religio-
sèque perspicat, si quæ sacre Reliquie insunt, quas inuentas certo,
hone-

honestoque loculo clausas, atque obsignatas, asseruet: &, vbi Episcopo denunciari, in Ecclesia, ad quam traslatio fit, ad Episcopi prescriptum recondendas, & asseruandas tradat; tum reliqua Altaris pars ab operarijs amoueat. Idque omne in singulis Altaribus amouendis rite seruetur.

5 Præterea alio post Altarium amotionem die per homines, quos Episcopus adhibere voluerit, fidelium ossa exhumentur; vnoque loco collecta, reponantur, præsentem eodem Sacerdote: qui, antequam exhumationis initium fiat, tacitus item, vt supra, ad Altare maius preceatur, cum processione Cleri, & populi viciniae, infra cuius fines Ecclesia profanata est, ossa efferentur ad locum, vbi reponenda sunt: dumque efferuntur, vt pro mortuis fit, precium officium dicatur; tum in Ecclesie loco, vbi reponentur, viciniore pro mortuis item Missæ sacrificium fiat.

In Ecclesijs autem dirutis, ad vsuque profanum conuersis, crucis insigne figatur, ex Tridentini Concilij sanctione; quod signum facile amoueri non queat.

6 Altaris item vnus, quod sine Ecclesia profanandum est, ratio, vt supra de Altaribus in Ecclesia profanandis prescripta, seruetur.

7 Cæmeterij præterea profanandi modus, vt Ecclesie, idem teneatur.

8 In Ecclesijs autem dirutis, ad vsuque profanum conuersis, crucis insigne figatur, ex Tridentini Concilij sanctione, quod signum facile amoueri non queat.

1. De Eccl.
2. De Eccl.
3. De Eccl.

Sess. 21. c. 7.
de ref.

Ibid. sess. 21.
cap. 7.

De Ecclesijs instaurandis, vel dirutis, ac transferendis.

SUMMARIUM.

- 1 Ecclesie collabentes, collapseque reparande, instaurande.
- 2 Cuius impensis id fiat.
- 3 Nullum, vel exiguum censum habentes, quorum sumptu instaurande.
- 4 Materia Ecclesie dirute ad quem vsu non conuertenda.
- 5 Missarum in Ecclesia diruta celebrandarum, munus, ad quam Ecclesiam transferendum.
- 6 Capelle ¶ vbi id munus expleatur, exstruenda: quid item agendum, vbi illa etiam edificari nequeant.
- 7 Cæmeterium Ecclesie diruta quò etiam transferendum.

Ecclesia

1. De Eccle-
sijs, & earum
cultu.
Sess. 21. c. 7.



Cclesias quascumque siue curatas, siue non cura-
tas, sacella, & oratoria diruta, Episcopi ad eam
rationem, quę à sancta Tridentina Synodo pre-
scripta est, restituenda vel alio transferenda cu-
rent. Lapidēs, cęmentum, & omnis materia eo-
rum locorum ad profana aedificia nē adhibean-
tur; nisi Episcopi auctoritas ex iusta causa inter-

cesserit: quod enim semel Deo consecratum est, ad priuatos hominum
usus transferri non debet.

Altaria etiam, quę extrā Ecclesiam, & quę sub dio, nec septa, aut
munita sunt, Episcopi, aut sepienda, si fieri possit, aut demolienda
curent.

5. De Eccle-
sijs earū sup.
& fructib.
Ead. sess. 21.
c. 7. & 8.
5. Ibidem.

Ead. sess. & c.

5. Ibidem.

5. Ibidem.

2 Quę Ecclesie, necesse est restituantur, atque instaurantur; earum
omnis census, parsiuē hic sumptui necessaria, etiam si Equitibus or-
dinis Hierosolymitani obuēniat, ab Episcopo sequestri nomine apud
uirum bonum deponi iubeatur, qui in illarum instauracionem, eius-
dem iussu, erogetur.

3 Quę uerō labentes, propeq; cadentes nullum censum habent, u-
de restituantur; ciuitatis, municipij, loci uē, ubi sita sunt, impensis in-
staurantur Episcopi cohortacione diligenti.

Id omne de oratorijs etiam constitutum sit.

4 Lapidēs, cęmenta, tigna, omnisque materia Ecclesie diruta, pro-
fanata uē, ad usum quoque profanum, sed sordidum tamen auert,
adhiberi que arbitratu Episcopi liceat. Pecunia uerō, quę inde col-
ligetur, illius etiam iudicio in sumptus Ecclesie utiles conferatur.

5 Missarum autem munus, quod in ea iam diruta præstandum erat,
nisi Episcopus ad aliam potius legitima facultate transferre censuerit;
ad Ecclesiam primariam, quam matricem uocant, transferatur; ubi il-
lius, ad quem profanate Ecclesie census peruenit, impensis, Altare
Sancti, Sanctę uē nomine extruatur; cuius titulo, quę profanata
est, nuncupabatur.

6 Eadem Sess. 21. cap. 7. in principio; ibi: atque in eisdem Ecclesijs
erigant Altaria, uel Capellas sub eisdem inuocationibus, uel in iam ete-
cta Altaria, uel Capellas transferant cum omnibus emolumentis, &
oneribus, prioribus Ecclesijs impositis.

7 Illius porrō cęmeterium ad eandem Ecclesiam transferatur, ad
eundemque locum ossa mortuorum asportentur.

De Immunitate Ecclesiastica.

S V M M A R I U M.

- 1 *Criminoso petente se recipi in sacrum locum; vel absque licentia illum ingrediente, ordinarius à Clericis consulendus, admonendus.*
- 2 *Nè immunitas ob id violetur quid ab ordinario seruandum.*
- 3 *Eadem immunitate, vt cognoscatur, an gaudere possint confugientes, ad quem carcerem, & per quos satellites abducendi.*
- 4 *Cognitio ipsa breui expedienda.*
- 5 *Custodia durante, que agi à seculari Magistratu prohibentur.*
- 6 *Cadavera occisorum à iudicibus, & notarijs malefactorum in Ecclesijs non inspicienda.*
- 7 *Delicti in Ecclesia commissi certificandus Episcopus, & à quibus.*



Icut Ecclesiastica immunitas, Dei præcepto, & Canonicis sanctionibus constituta, quàm diligentissimè custodienda est; neque permittendum, vt confugientibus ad Ecclesias, & loca sacra aliqua vis contrà sacros Canones inferatur; ità summopere cauendū, nè facinorosi, nisi necessariò ad ea, quasi ad asylum, in sacrarum

Constitutionum fraudem se recipiant.

Mandamus igitur omnibus, & singulis Clericis, proposita pœna excommunicationis, alijsque arbitrio Episcopi: vt, quoties ab aliquo exule, damnato, vel criminoso, qui in loco libero sit, postuletur, vt illum in eorum Ecclesijs, Cœmiterijs, vel domibus recipiant omninò antequàm assentiantur, Ordinarium consulant; & quidquid ille tali in re censuerit, faciant.

Quòd si Clericis minimè præmonitis, tales personæ ad huiusmodi loca, venerint, ijdem Clerici, eiusdem pœnæ periculo, Episcopum quàm primum certiores faciant, vt quicquid ab eo hac in re decretum fuerit, seruent.

2 Ipse autem Episcopus de his commonefactus, considerata personarum locorum, & temporis conditione, ac facti qualitate, decernet, quod Ecclesiæ immunitati consentaneum iudicabit: ità tamen, vt Ecclesiastica immunitas nulla ex parte violetur: neque propterea censetur data facultas aliqua secularibus magistratibus & potestatibus lædendi immunitatè; aut aliquos de his, quæ diximus, locis extrahendi, contrà quàm antea iure communi statutum esset.

3 Sæpè accidit, fontes homines, qui ad Ecclesiam, sacrauè loca, & alia Ecclesiasticè immunitatis iure munita, præsertim, vbi primum cri-

men

1. De Ecclesijs, & earum cultu. 17. q. 4. quisquis. Cœc. tri. sess. 25. c. 20. de ref.

5. De Ecclesijs earū sup. & fruct.

men patrarint, statim confugiunt, non solum à satellitibus magistratum, iudicum uè secularium; sed à consanguineis etiam, & affinis eorum, quibus cedes, iniuria uè illata est, armatorum quoque; hominum collecta manu custodiri, magno cum eo periculo, ut ne grauiora inter dum facinora, ac aliquando Ecclesiasticæ immunitatis uolario, flagitiaque turpissima admittantur. Quamobrem, ut ipsi ipsius offensibus, & malis, quæ inde sepe existunt, occurratur, licere decernimus, iussu Episcopi, ob eam solum causam, ut cognoscatur, an qui tunc ad Ecclesiam per fugium habuerit, iure uè possit immunitatis Ecclesiasticæ, per satellites fori Episcopalis ad carcerem Clericalem, uel secularem, si eo loco Clericalis carceris custodia tuta non est, eiusdem Episcopi iudicio, inde abduci, tam diu Episcopali nomine custodiri, quoad se perpensa ipse Episcopus deliberet.

4 Is uero quamprimum deliberationem incat, sique libertate, immunitatem Ecclesiasticam illum uè, frui uè censuerit, ab omni detrimeto, omnique impensa liberum, atque immunem loco restitui statim mandat, unde abductus est: sin autem secus faciendum duxerit, foro, iudicioque magistratus secularis, prout iuris erit, illum relinquere iubeat, ad Canonum, & Conciliorum, aliarumque Apostolicarum Constitutionum præscriptum.

5 Interea uero, dum in custodia est, nè eniquam liceat, de eo questiones, examenuè instituere, neque adeo contra personam quicquam agere, quo præiudicium illi, eius uè causæ afferatur.

Id autem, ut ab omnibus inuiolatè seruetur, nec uero huius decreti nomine, pretextu uè quicquam contra immunitatem Ecclesiasticam à iudice, magistratu uè seculari fiat, geratur, agatur uè, omni diligentissima cauione in eo utatur Episcopus, censurasque etiam proponat arbitrari suo.

1. De Ecclesijs, & earum cultu.

6 Nè occisorum cadauera à iudicibus, uel notarijs maleficiorum in ecclesijs uè illo modo inspiciantur; sed eo illata, exportentur, & humescemodi inquisitiones, & omnia, quæ ad cordis cognitionem pertinent, à sacris locis reiciantur.

6. Quæ ad cultum Eccl. pert.

7 Si quæ delicta in Ecclesia committuntur, Parochi, intra cuius parochiæ limites sita est Ecclesia; etiam si illa regularis sit, & exempta, ubi delictum patratum est, officium sit, quamprimum Episcopo, Vicario uè litteris saltem significare. Idem de eo Parocho, Capellano, Doctore uè decernitur, in cuius Ecclesia crimen commissum est.

De Ecclesijs simplicibus, Oratorijs, ac Capellis, in quibus Missæ sacrum aliquando fit.

S V M M A R I V M.

- 1 Ecclesie }
simplicis } forma.
Oratorijq; }
- 2 Capelle eiusdem situs, & spaciũ.
- 3 Clatrum quale.
- 4 Altaris forma, spaciũ, gradus: & in qua Ecclesia Altaria orna-
ta semper sint, vel festis tantum diebus.
Sacrarium. De sacrario, nu. 1.
- 5 Feneſtre.
- 6 Ianuæ situs, cum fenestra orbiculari.
- 7 Vas aquæ benedictæ.
- 8 Sacristie locus, eiusque supellex. De supellectile sequenti tit. dicetur.
- 9 Campanile cuiusmodi.
- 10 Capella minores, quando, vbi, & qua ratione edificandæ.
- 11 Alia in Ecclesia quacumque necessaria, vnde sumenda.
Munditia eiusmodi locorum. De ornatu, & c. sacrorum locorum. nu. 6.
Parietes quales, & à quibus sordibus præseruandi. Ibid. nu. 8.
Quæque profana ab eis remouenda. De profano vsu à sacris locis
tollendo per totum.
Oſtia certa hora claudenda, & aperienda. De Relig. in sac. locis con-
uers. nu. 5.
Clauis quibus non committendæ. De profan. vsu vt supra, nu. 15.
Missæ in eis non celebranda absque licentia Ordinarij: eaque facultas
quaratione quaque moderatione concedenda. De Missis sine cantu.
nu. 3. 4. 5. 6. 7. 8.
Quando eam ibidem celebrare non liceat. Ibid. 34.
In Ecclesia ob deuotionem frequentata, capsula eleemosynaria pro
Missis celebrandis, collocanda: quoque modo ipsi eleemosyna distri-
buenda. Ibidem. 27.
Missarum celebratarum liber in Sacristia conseruandus. Ibid. 22.
Missis celebrandis, quæ supellex paranda. Videndus tit. sequens.
- 12 Oratoriorum primatorum edificatio, & vsus non facillè concedendus.
- 13 Quo adium loco illa edificanda.
- 14 Aedificij forma.
- 15 Illis raro ij vtantur, quibus est eorum vsus concessus.
Facultas in eisdem celebrandi à Sede Apostolica impetranda, quæq;
etiam cum moderatione concedenda. De Missis sine cantu. 6.
Ecclesie, Oratoria, Sacellaque diruta qua ratione restituen. vel trans-
ferenda. De Eccl. instaurandis, nu. 1.

Conscri-

Inst. fab. Ecc.
lib. I. c. 29.



Inscriptis breuiter instructionibus, & fabricæ Ecclesiasticæ, & partium adiunctarū, consequens est instructio de Oratorijs: quorum vnum est, vbi Missæ sacramentum aliquando fit; alterum quod in vjs exstruitur, vbi non celebratur.

Simplex igitur Ecclesia, seu Oratorium, cuius modi sit, vt vna tantum nauis constet: cuius lon-

ginitudo sit non minor cubitis duodecim; latitudo verò decem; & altitudo situs rationi conueniat.

2 Habeat præterea in capite Capellam, quæ si fieri potest, in Orientem vergat, cubitis circiter octo, amplius uè, prout situs ratio fert, latè patet; ea verò longitudine, & altitudine, quæ cum latitudine conueniat.

3 Ad eius ingressum gradus vnus tantum sit, cui ex præscripta forma clathra infigantur.

4 Cuius Altare, pauimentum, tectum fornicatum, fenestra, fenestella vrceolorum, campanula à latere appensa, & reliqua ita sint, vt de Capellis, Altaribus uè minoribus, præscriptum est.

Ad Altare verò ascensus fiat duorum graduum: quorum vnus sit, quem ipsius Altaris scabellum facit.

A gradu autem inferiori scabelli, vsque ad clathra ima spacium, interuallum uè sit saltem cubitorum duorum.

4. De ornatu
&c. §. Cùm
Ecclesiæ.

Quod Altare, tum alia posita in Ecclesijs, quæ frequentantur, quotidie instructa, & que ornata semper sint; in ceteris verò Ecclesijs, festis saltem diebus. De ornatu, &c. nu. 3.

Inst. fab. Ibid.

5 Fenestræ præterea Oratorij, in altum ita exstructæ sint, vt quilibet stat, inde introspicere non possit.

6 Ianua è regione Altaris, fenestra item, quæ in orbem ducta, infra oculi, ex præscripto modo, fiat.

7 Labrum item aquæ benedictæ, forma constituta, propè ianuam intus statuatur.

8 Capella maiori adiuncta Sacristia sit, quæ, vbi potest, ad meridiam spectet: amplaque sit pro Oratorij magnitudine, & instructa suppellectili, ac ceteris rebus, quæ vsui sint, ad præscriptum.

9 Ab altera parte, quæ Sacristiæ respondeat, paruula turricula, à Prochiali omninò dissimilis, fieri potest; sin minus duæ pile lapideæ in pariete summo, iam præscripta ratione, struantur, vbi campana vna tantum suffulciatur.

10 Si Oratorium eiusmodi futurum est, vbi plures Missas, eadem penè hora, celebrari oporteat; ab vno, & altero item latere, Capella singule, paululum à maiori distantes, forma in Ecclesiæ fabrica præscripta, fieri possunt.

11 Reliquarum etiam partium forma, & ratio, quæ ad Oratorium pertinere possunt, sumenda ex ijs, quæ præscripta sunt in Ecclesiæ fabrica.

12 Oratoriorum autem ædificationem, aut usum; nè faciliè, sed magna de causâ permittant ijdem Episcopi.

1. Quæ pert. ad celeb. Missæ.

In eis autem designandis, vel probandis, hæc seruent.

13 Nè sint in interiorum ædium partibus, in quibus domini, vel familia frequentius versentur; sed commodo, & honesto loco, à cubiculis, triclinijs, & ab aula separato, ad templi formam, & regulam propius accedant.

14 Nè ita angusta sint, vt, qui Missam audierint, ad ostium, aut fenestram stare cogantur; aut denique ibi sacris interesse, vbi promiscuè profanum aliquod exerceatur; quod fieri omninò prohibemus.

15 Cui autem id permissum fuerit, is eo rarius vtatur; nè distracti homines ab illa comoditate, Ecclesiam Dei minus frequentent; quod exemplo etiam noceat alijs.

De Sacristia, & Supellectile Ecclesiæ simplicis, & Oratorii, vbi Missa celebratur.

S V M M A R I V M.

- 1 Sacristia Ecclesiæ simplicis, & Oratorijs qualis, quæque habeat.
- 2 Supellex ad ornatum Altaris, & usum celebrationis Missarum quæ, qualis, & quotuplex.
- 3 Quæ alia supellex, quæ tabellæ, quæ libri, quæque vasa, & instrumenta.

1 acristia hæc ædificetur instar aliarum, de quibus Tit. de Sacristia Cathedralis, Collegiatæ, & Parochialis Ecclesiæ enarratum est: ampla tamen solummodò pro Oratorijs, & Ecclesiæ magnitudine, vt etiam proximo superiori tit. nu. 8. tactum est. Quæ autem habeat, vide eundem Tit. de Sacristia Cathedralis.

2 In Ecclesijs simplicibus, & Oratorijs, vbi Missæ sacrum aliquando fit, vnicuique Altari, non solum maiori, verùm etiam minori, si quod in ijs est, appareatur, atque sit supellex suprâ præscripta vsui Altaris minoris in Basilica Cathedrali. Vide tit. de Supellectile Altaris minoris in Cathedrali, &c. Inst. sup. Eccl. li. 2. c. 4.

Tum

3 *Tūm præterea hæc, quæ ordine infra notata est.*
Vas vsui abstersionis calicum, patenarum, & lauationis corporalium,
ac purificatoriorum.

*Mantilia longiora, quattuor, apud labrum lauationis manuum ap-
 pendenda.*

*Mappæ duæ, ad vsū Altaris Sacristiæ, seu Armarij, apud quod Sa-
 cerdos sacras vestes induit.*

Tapetum, seu clathra lignea, vbi Sacerdos sacras vestes induit.

Tabella sacrarum Reliquiarum in ea Ecclesia reconditarum.

Tabella item de Indulgentijs eidem Ecclesiæ perpetuò concessis.

Tabella orationū: quibus preparatorijs vtitur Sacerdos celebraturus.

Tabella orationum, ad vsū Sacerdotis, sacras vestes induentis.

Tabella de Missis, Funeralibus, Commemorationibus, & alijs officijs.

*Tabella colorum: qui in sacris indumentis pro ritu officij singulis die-
 bus adhibentur.*

*Liber Missarum: in quo scilicet vnusquisque Sacerdos sua manu notat,
 & scribat, qui in singulos dies Missæ sacrum fecerit.*

Liber de cerimonijs Missæ.

Liber harum Instructionum.

Vas olearium maius, pro oleo lampadis.

Vas minus itidem ad vsū infundendi olei in lampadem.

*Infundibulum, & vas olei, è vase maiusculo excipiendi; rursumque in
 alterum minusculum infundendi vsū.*

Scopulæ paruulæ ex cannulis palustribus.

Perticæ, bastiliauè.

De Oratorijs, in quibus Missa non celebratur.

S V M M A R I V M.

- 1 *Oratoria, in quibus Missa non celebratur, vbi, & qua forma edi-
 canda.*
- 2 *Altare non habeant.*
- 3 *Fenestellas quot habeant, & vbi conficiendæ.*
- 4 *Vtque oratoria claudenda.*
- 5 *Clavis à quo retinenda.*
- 6 *Oratoria angusta, vt sepienda.*
- 7 *Quæ ab eis remouenda.*
- 8 *Imagines in exteriori eorum pariete non pingendæ.*



*Ratoria porò, ubi sacrum non fit, quæ in vijs ex-
strui solent, exstruantur non in campis; sed in
via publica, ut iter facientes, eorum locorum, pro-
spectu piè commoti, paululum precando consistant.
In quibus etiam exædificandis, vig locus deligatur
paulò editior, & à vehiculorum actu aliquantò re-
motior, quò melius à luto, aquauè luculenta de-*

*Inst. fab. Eccl.
lib. 1. cap. 30.
4. De orato-
rijs in via si-
tis §. Exstruã
tur.*

fendantur.

Forma quadrata, vel rotunda, vel alia, quæ pro loci ratione decen-
tior videatur, ornate exedificentur, benèque tecta sint, ut sacræ imagi-
nes à pluvia integræ conseruentur.

Opere tectorio foris incrustentur; intus verò politè dealbata, cru-
cifixi, aut beatæ Mariæ Virginis, aut sancti, sanctæquè alicuius imagine
sacra, aut tabula piè expressa, quæ parieti hæreat, exornentur.

2 Altare nullum omninò habeant.

Oratoria, ubi Missæ sacrificium non fit in vijs, & eiusmodi locis po-
sita Altare nullum omninò habeant.

4. Ibidem.

3 Singula fenestellulas tres, firmiter clathratas, unde precandi causa
introrsum genibus flexis inspiciatur, in parte anteriori habeant, duas hinc
inde ab ostio, & in valuis tertiam. Si oratoria angusta sunt, in ipsa va-
luis una solum fieri aptè potest.

Inst. fab. Ibi.

Quorum Oratoriorum ostium, si è solido affere constabit; nec verò
cancellis erit compactum, fenestella in eo, ac duæ præterea, in parte
anteriori scilicet, ab utraque ostij parte sint, clathris ligneis saltem
munitæ, ut intro à prætereuntibus possit sacra ipsa imago inspicere, ac
veneratione coli.

4. Ibidem.

4 Valuis & clauæ ab ostio muniantur.

4. & Inst. fab.

5 Quæ clavis à Parocho custodiatur, intrà cuius Parochiæ fines po-
sita illa sunt.

4. Ibidem.

6 Quæ verò Oratoria ità angusta sunt, ut nè ostij quidem valuas, in-
tus patentes capiant; ijs nullus ingressus detur; sed cancellis ligneis ab
ostij parte sepiari possunt, reliqua ædificationis ratione ad prescriptum
seruata.

Inst. Ibid.

Si verò pariete à lateribus non sepiantur, cancellis etiam ligneis ab
illis partibus claudantur.

Neque alienum esset, longurijs circum sepiari, ut equi, iumentauè atque
bestiæ procul sint.

Quæ oratoria si ità angusta sunt, ut nè ostij quidem valuas, intus pa-
tentes, capiant, cancellis ligneis à parte anteriori sepiantur.

4. Ibidem.

7 A rubis, & spinis, alijsque id generis, quæ adnasci solent, ab arbo-
ribus item, stirpibus, alijsuè eiusmodi arbutis remota sint; ut nè rami

Inst. Ibid.

M m diffusi

diffusi tecta operiant: unde detrimentum ipsis tectis existat.

Inft. & 4. Ibi.

8 Et quoniam sacra imagines, quæ in exteriori pariete Oratorij exprimi solent, cum ita expositæ sint, luto, sordibus inquinari, vel indecentius, iniuriosius tractari possunt, ne extrinsecus in ipsis Oratorij parietibus pingantur, aut alio modo exprimantur, nisi edito loco fiat, ubi ab omni labe integræ conseruentur. Hactenus quartum, & Institutio fabricæ, quod sequitur, ex quarto tantum. In ipsis vero Oratorij intus aliqua omninò sacra imago sit.

Quæ pertinent ad bonorum, & iurium Ecclesiasticorum conseruationem, rectam administrationem, & dispensationem.

S V M M A R I V M.

- 1 Inuentarium omnium rerum, bonorum, & reddituum ad Ecclesiam pertinentium à quibus; infra quod tempus; & quibus adhibitis conficiendum.
- 2 Eiusdem inuentarij quot exempla, & ubi aseruanda.
- 3 Inuentaria in uisitationibus deferenda.
- 4 Inuentario conficiendo, peccantes, ut puniantur, iurapatronatus, unionesq; perpetuæ ab Episcopo recognoscende.
- 5 Bonis Ecclesiasticis, quoniam modo caducis factis, qualiter pena caducitatis remittenda.
- 6 Eisdem feudi nomine datis, conseruandis modus præscriptus.
- 7 Ordinariorum ea in re officium.
- 8 Quibus ea non locanda, aut in emphyteusim, pignoriuè danda. Et de ijs quæ ad Capitula, &c. nu. 23. De Iudæis, nu. 10.
- 9 Quibus eorum administratio non committenda.
- 10 Locationes eorundem bonorum quæ ab Episcopo recognoscenda, & nulke declaranda.
- 11 Recognitio ipsa quando ab alio Episcopo fienda.
- 12 Bonorum Ecclesiasticorum permutatio, alienatione, quando irrita sit.
- 13 Eorundem alienatio, ita facta, ut superioris auctoritate fulciatur, quando nulla declaretur.
- 14 Eadem alienata, semel recuperata, nondum etiam incorporata non locentur, alienentur, nisi ob utilitatem, aut necessitatem.
- 15 Bonorum in emphyteusim, vel ad longum tempus traditorum memorie conseruande modus præscribitur.
- 16 Locationum ui, quæ pactiōibus de prædijs melioribus reddendis factis, quæ expensæ à conductore fieri, quæque à locatore exigi possint.

446.

- 17 Alienatio fructuum Ecclesie pendentium vetatur.
- 18 Contractus superinde factus nullus.
- 19 Bona Clerici mortui temerè inuadentes, surripientesue, excōmunicātur.
- 20 Eandem censuram incurrunt rem aliquam ex eiusdem defuncti adibus etiam sine inuasionē asportātes, ante quam mobilia in Inuentarium relata.
- 21 Eiusdem Clerici defuncti heredes compellendi ad tradendum successori scripta omnia ad beneficium, quod obtinebat, pertinentia.
- 22 Oeconomus ab Episcopo constituendus qui bonorum Cathedralis Ecclesie curam gerat.
- 23 Isque qualis.
- 24 Quodque eius officium.
Alter à Capitulo instituendus Sede Episcopali vacante.
- 25 Bona iurā Ecclesiastica vsurpantes qua pœna afficiantur.
Decretum Concilij Tridentini, contra eosdem occupatores, quando, & à quibus publicandum. 28.
- 26 Bonorū Ecclesie administratores ea emere, vel conducere prohibētur.
- 27 Decimæ, ut soluantur, quod officium Parochi, & Concionatoris.
- 29 Decimarum inuestitura laicis facta à quibus recognoscenda.
- 30 Ab earum solutione se exemptum prætendens, priuilegium exhibere cogatur.
- 31 Nihil exhibens ad solutionem cogendus.
- 32 Decimam prædialem Parocho debēs, antequam de solo asportet, eidem id biduo ante denunciēt; & quando hoc locum habeat.
- 33 Decimarum, primitiarum, ac legatorum soluendorum quæ cura, & à quibus suscipienda.
- 34 Procurator, & Aduocatus, constituendus, qui Ecclesiasticis bonis, & iuribus recuperandis incumbant.
- 35 Qua mercede.
- 36 Iura Ecclesie supprimens Clericus, qua pœna afficiendus.
- 37 Clerici Diocesani eligant, qui Urbana Congregationis deliberationibus, quæ ad vniuersum Clerum spectant, intersint: quibus non monitis Clerus Urbanus ne quicquam decernat.
- 38 Ecclesiasticæ personæ, bona, iura Principibus commendantur.
- 39 Principum, & Magistratus officium ea in re.
- 40 Bonis Ecclesiasticis hospitalitas exercenda, & à quibus præcipuè, & in quos.
Ea in quos alios vsus conuertenda.
- 41 Metropolitanus, & Episcopus Ecclesiasticos fructus aliter dispensans, quàm tenetur, ad quem deferendus, utque puniendus.
- 42 Episcopo inferior, eos malè dispensans, quomodo plectendus.

43 Qui alij ad eorum restitutionem teneantur.

44 Hortatio ad Ecclesiasticos fructus benè dispensandos.

45 Fructibus Ecclesiasticis dispensandis, qua ratione se quisq; metiri debet.

1. Quæ pert.
ad bonorum
& iurium cõ
ser. rectã ad-
min. & dispẽ.



Iuribus Ecclesiarum res quàm plurimæ, aut destitute de-
fensoribus, aut etiam ab ijs, quibus earum pro-
curatio credita erat, proditæ, irã perierunt, ut
monimentis, vel interceptis, vel perditis, nulla
spes iam reliqua videatur illas in ius suum vin-
dicandi. Id nè deinceps accidat, nequẽ quis
quàm, quod in Christi patrimonio negligẽ-
tior sit, quàm in suo, meritò reprehendi possit, statuimus.

Vt Episcopi, & Capitula tam Cathedralium, quàm Collegiarum
Ecclesiarum, Hospitalium etiam, ac quorumcumque piorum locorum
gubernatores, seu administratores, & alij quicumque qui beneficia ec-
clesiastica quæcumque, cum cura, vel sine cura, quocumq; nomine nun-
cupentur, etiam commendata nunc obtinent, ab huius decreti editio-
ne; qui verò in futurum quomodocumque obtinuerint, ab adeptæ pos-
sessionis die, quisque intra spacium sex mensium, edictis etiam interim
publicè propositis, omnium, & singulorum bonorum mobilium, & im-
mobiliū, iurium, actionum, annuorum censuum, siue reddituum, no-
minum uè debitorum, & aliorum quorumcumque ad eorum Ecclesias,
vel eorum administrationi commissas, monasteria, vel beneficia corru-
uè mensas quocumque iure pertinentium rationem diligentissimè cõ-
quirendam; & eorum omnium inuentarium, in quo locorum etiam fi-
nes, conditionesq; omnes sigillatim describantur, per publicum Nota-
rium diligenter conficiendum curent. Episcopus quidẽ, adhibitis duo-
bus, à Capitulo Cathedralis Ecclesiæ delectis. Capitulum corã Episco-
po, aut alijs præfectis ab eo: alij verò coram fide dignis testibus.

4. De benefi-
ciorũ collat.
ac prou.

Idem præterea Clericus, minor natu, beneficij quod obtinuerit, præ-
diorum bonorum uè omnium inuentarium, ex formula in Concilio
Prouinciali primo præscripta, aliquo viro adhibito, conficiat, quem
Episcopus ei constituerit. Alioquin pœnam luat, eiusdem Episcopi
arbitratu irrogandam.

4. Quæ ad lo-
ca pia pert.

Quæcumque bona siue mobilia, siue immobilia, iurauè ad Eccle-
siam, etiam quæ sit iuris patronatus laicorum, quauis ratione pertinen-
tia, à laicis, quouis nomine administrantur; de eorum rationibus dili-
genter conquirendis, & inuentariò rectè conficiendo, planè præstetur,
quod primo Concilio Prouinciali decretum, ac sancitum est de reli-
quis, alijs uè bonis, & iuribus Ecclesiasticis. Sequitur hunc §. infra nota-
tus §. Quorum.

2 Ex eo inventario exempla duo, notarij publici auctoritate ad certam eorum fidem munita, conficiantur: quorum alterum Episcopi, & Capitula Ecclesiarum Cathedralium in Archiuio, quod vtrisque commune sit, afferuent: alterum ad Metropolitanum mittant. Praefecti vero, & Capitula Ecclesiarum, quae Collegiatae sunt, alterum exemplum in communi eorum Archiuio retineant: alterum in Archiuio Cathedralis Ecclesiae, intra cuius fines sunt, afferuandum tradant.

Ceteri autem singuli, qui beneficia quaecumque Ecclesiastica quouis titulo obtinent, exemplis item duobus eodem modo confectis, vnū in Ecclesia sua diligenter custodiant: alterum ad Cathedralis Ecclesiam perpetuò conseruandum mittant: vnde, si vsus postulabit, exemplum sumere eis liceat gratis.

3 Quorum rationum, & inventarij exempla tria publici notarij testimonio munita, conscribantur; quorum vnum apud eos, qui administrant; alterum apud Sacerdotem, Rectorem Ecclesiae, afferuetur; tertium ad Archiuium Episcopale, vbi custodiendum est, afferatur quò cautius eorum bonorum, & iurium conseruationi consultum perpetuò sit.

4 Praterèa in vilitationibus, eiusmodi inventaria Episcopi secum adferant; & cum ijs, quae seruant ijs, qui visitandi sunt, sigillatim conferant: perspiciantque diligenter, nè quid eorum, quae ibi descripta fuerint, desit, quod Ecclesiae, vel minimo detrimento esse possit. Et, si quae forte deerunt, Ecclesiae restitui, omniaque eius damna sarciri studeant. Ipsa quoque inventaria, si eis videbitur, renouari iubeant. Et vti quaecumque accessio, vel immutatio facta sit, ea quotannis in inventaria referatur.

5 Qui in his, vel negligentia, vel contumacia, vel fraude peccauerint; si Capitula, & alij, beneficia ecclesiastica obtinentes, Episcopi arbitrio; si Episcopus, primae Prouincialis cuiusq; Synodi, pœnas dabit.

6 Episcopi intra sex menses vniones perpetuas, etiam Ecclesijs iuris patronatus factas, & ipsa patronatus iura, ex praescripto Tridentini Concilij recognoscant; & traditam eiusdem Concilij decretis de illis rationem diligentissimè seruent.

7 Si quae laicis concessa Ecclesiarum bona, aliquo modo caduca facta sint; caueant Episcopi, & quicumque beneficia ecclesiastica obtinent, nè pœnam caducitatis remittant: nisi seruatis ijs, quae in hoc genere iura praescribunt. Sic secus fecerint, Episcopi in Synodo Prouinciali pœnas dabunt: ceteri ab Episcopo plectantur.

8 Qui bona Ecclesiae feudi nomine obtinent, à successoribus in ea investituram intra tempus à iure praestitutum, renouandam curent; eiusdemque fidelitatis iuramentum dabunt.

1. Ibidem;

4. Quae ad loca pert.

1. Ibidem.

Ibidem.

Pari etiam ratione hæredes eorum, & inuestituram postulent; & inrent ijs, qui Ecclesiæ præfuerint.

Qui id facere omiserint, constitutas legibus pœnas pendant.

Nè autem res ecclesiasticæ cum alijs confundantur, mandamus; ut feudatarij omnes in eiusmodi renouationibus omnia bona, eorumque fines sigillatim, & nominatim publico instrumento describant.

7 Hanc verò curam præcipuam Ordinariorum esse volumus, ut illos cogant hæc omnia exequi, propositis pœnis eorum arbitrati.

8 Nemini beneficiorum ecclesiasticorum bona propinquis suis intra tertium gradum in Emphyteusim, aut ad cuiusvis temporis spacium, etiam per suppositas personas locare liceat: nisi euident, & magna Ecclesiæ utilitas, iudicio Episcopi, præter alia iuris requisita, aliud postulare videatur. Si aliter factum fuerit, nulla sit locatio; & qui locarit, ab Ordinario puniatur.

2. Tit. 3. dec. 5. Nè Ecclesiasticorum beneficiorum bona patronis, neue item eorum quorum cessione ea beneficia obtinentur; neque illis præterea qui primo, secundouè consanguinitatis gradu cum eisdem iuncti sunt, nè per suppositas quidem personas; ac nè ad breue sanè tempus, locari liceant idque nisi cognita prius Ecclesiæ utilitate, Episcopus, data scriptis facultate, concesserit. Quicumque secus fecerit, fructibus vnus anni mulctetur, quos ex eorum beneficiorum prædijs, bonisue capit.

Inquirat præterea Episcopus diligenter, an aliqua simoniz læbes contracta inter eos sit.

4. De benef. collat. ac provisione. 9 Ut prædiorum ecclesiasticorum conseruationi consulatur, ac simul occupationibus, vsurpationibus, alijsque fraudibus occurratur, nè Clericus quispiam minori ætate, beneficium ecclesiasticum obtinens, cuiquam, etiam quocumque sanguinis, cognationisue vinculo, vel arctissimo sibi coniuncto, illius beneficij bonorum administrationem, procurationemue, nisi Episcopi concessu, litteris exarato, committat. Sequitur Decretum, Id præterea supra nu. 1.

1. Ibidem. Scff. 25. c. 11. 10 Ex auctoritate sacri Concilij Tridentini negotium damus Episcopis Prouinciæ nostræ, ut singuli vnà cum Canonico à Capitulo, & altero de Clero ab ipsis deligendo recognoscant, etiam ex officio, quascumque locationes bonorum ecclesiasticorum ad longum tempus à triginta annis factas. Et, si eas in damnum Ecclesiæ, & contra Canonicas sanctiones contractas fuisse adiudicauerint, irritas, & nullas declarent.

6. De bonis, & iuribus Eccl. Quibus iudicibus auctoritate Concilij Tridentini, & Synodi Prouincialis primæ facultas data est, qua rerum ecclesiasticarum locationes, ad longum tempus factas rescindant, nullasque decernant; perpetuas etiam locationes cognoscere, itidemque rescindere, ac irritas facere.

facere, ad eiusdem Concilij Tridentini præscriptum, ij ipsi, & possint, & debeant.

11 Locatio bonorum ecclesiasticorum, ad longū tempus facta, cum ex Tridentini Concilij auctoritate recognoscenda erit, nè Episcopus qui bona ipsa locarit; quiuè huius locationis commissarius, aut executor fuerit, causam diiudicet; sed huius locationis recognitio ad Episcopum viciniorum pertineat; tum ad eos, qui his locationis causis recognoscendis in eiusdem Episcopi vicinioris diocesi præfecti fuerint.

2. Tit. 3. dec. 9.
Sess. 25. c. 10.
de ref.

12 Si Canonorum, aliorumue Ecclesiasticorum hominum Collegium, aut Moniales, aut alij quouis homines, nulla legitima superioris auctoritate, bona ecclesiastica permutarunt, vel alio quouis pacto alienarunt; aut in posterum id committent, cogat Episcopus, tum eos, qui alienarunt, contra illum agere, qui talia bona detinet, vt ea restituat; tum detinentem compellat, vt ipsa vnà reddat cum fructibus, non iure perceptis. Quicumque hac in re sibi non obtemperarint, eos anathemate feriat, aut interdicit, ex Canonumque sanctione alijs prætereà penis afficiat; ac permutationem item eam, aliamue quamcumque alienationem irritam, planèque nullam declaret.

Ibid. dec. 6.

13 Bonorum ecclesiasticorum quouis alienatio, ea lege confecta, vt superioris auctoritate muniatur, si is, cui alienata sunt, antequam contractæ alienationi eiusmodi auctoritas accesserit, in eorum possessione ingressus est, irrita, & nulla ab Episcopo declaretur; & qui ea possidet, à possessione statim amoueat; & qui prætereà alienarit, ex Canonum sanctione puniatur.

Ibid. dec. 8.

14 Ecclesiastica bona, quouis nomine alienata, quacumque ratione ad Ecclesiam redierint, etiam si reliquis Ecclesiæ bonis incorporata, non sint, nè tamen amplius ad longum tempus locentur, neue quouis nomine alienentur; nisi illud verè tunc Ecclesiæ vtilitati, aut necessitati sit.

15 Vt bonorum Ecclesiasticorum, que, vel in emphyteusim tradita, vel ad longum tempus alio quouis nomine data sunt, memoria, quò ad eius fieri potest, conseruetur; Ecclesiasticus quouis homo, cui aliquid in singulos annos eo quouis nomine soluitur, cum primùm id exiget, Notarium adhibeat, à quo instrumenti fide testatum fiat, quicquid ab eo, qui soluere debet, ille acceperit; & cuius fundi, vel vineæ, vel prati, vel ædium, aliarumue rerum ecclesiasticarum nomine exegerit, idque nisi qui ea ecclesiastica bona conductionis nomine nunc possidet, illum tamquam directum illorum bonorum dominum Notarij publici fide recognouerit, eadem diligenti, vt supra, descriptione prædiorum adhibita. Quòd si quis Clericus, cuius hoc interest, in huius rei cautione adhibenda negligens erit, dimidia parte fructuum vnus anni

2. Ibid. dec. 10.

mulctetur, quos ex eo beneficio consequeretur.

Quæ autem huius rei causa, vel confessiones, vel recognitiones instrumenti fide conficiantur; earum exemplum ille Clericus, ad quem spectat spacio mensis Episcopo tradat, in Archiuio asseruandum.

2. Ibid. decr. 11.

16 Vsa, & diuturna consuetudine compertum est, quantum Ecclesijs detrimenti, damnique sæpè importet illa prædiorum ecclesiasticorum locatio, quæ ad certum tempus pactionibus ijs iniri solet, vt meliora reddi liceat; ac interdum ea cõditione, vt qui sumptus facti sunt, nè possint, nisi in ipso extremæ locationis tempore, recuperari, & qui item conduxerint, eijci, amoueriue à possessione nè possint; nisi quidquid in illis melioribus reddendis pecuniæ erogarint, quidquid sumptus fecerint, id omne receperint. Quare nos Ecclesiarum vilitati consulentes, & huic rei vnde tantum detrimenti, tantumq; incommodi ipsis Ecclesijs accidere sæpè solet, quantum in nobis est, occurrere volentes, ita statuimus.

Quæcumque ecclesiasticorum prædiorum locationes ad certum tempus in posterum eo pacto fient, vt illa meliora reddi liceat; & quidquid in illis faciendis, restituisue erogatum sit, id ei, qui conduxit, solui oporteat; hæc in ita locationum pactione, nè ius tribuat faciendi impensas, in quouis aedificij genere vtilis, nisi eas, quæ maiorem summam non excedant, quam illa sit, quam conductor retinendo singulis annis, quibus firma est locatio, tertiam partem eius, quod locationis nomine soluere debet, recuperare possit. Eam autem ipsam tertiam partem quolibet anno retineat, quod ad, quicquid erogarit, ipse recuperet.

Si quæ verò impensæ, ad vsum necessarium pertinentes, factæ sint; ad quamcunque summam perueniant, tum ob eiusmodi impensas conductor eadem ratione partem tertiam sibi in singulos annos retineat. Sin autem ad sumptus, qui necessariò facti sunt, recuperandos non satisfuerit ea tertia pars; nè, completa etiam locationis die, à prædiorum possessione is, qui conduxit, antequàm ei satisfactum sit, amoueat; sed Ecclesiæ Rectori liberum sit, atque integrum, aut comparata alimende pecunia, aliaue quavis ratione ipsa prædia de conductore redimere; aut eadem illi ipsi conductori iterum, consentiente Episcopo locare; idque tot annis saltem, vt tertiam partem ad minimum in singulos annos eius rei retinendo, quæ locationis nomine soluit, id omne, firma adhuc locatione, recuperet, quod ipse erogarit. Si verò qui his conditionibus conduxerint, tertiam ipsam partem quotannis non retinuerint, nè ius sit eis ab Ecclesia, nec à Rectore, qui succedet; partem, quæ non retinuerint, repetendi; sed eorum culpæ adscribatur.

In ijs etiam locationibus, quæ à Rectoribus, iam ad tempus, ita iniunctæ sunt, ut conductores prædia meliora faciant; huiusque pactionis vti atque ratione ædificia, sacra, testaque sunt; vel in posterum conductoris sumptibus meliora reddentur; hos sumptus, quos fecerit conductor, ea ratione recuperet, quæ à nobis hoc decreto præscribitur nisi id convenientum sit, ut breviori tempore solvantur, quam à nobis statutum est.

Quod si is, qui iam conduxit, & prædia meliora fecit, tertiam eam partem retinere nolit; sed vna tantum solutione sibi restitui velit id omne, quidquid iam erogarit, partem illam quam sibi retinere licet, apud hominem aliquem, cui tuto committi possit, quolibet anno deponat, ut sperari aliquando possit, prædia ipsa Ecclesiastica recuperari aliqua ratione posse.

Si verò conductor eam tertiam partem non deposuerit, sed Rectori Ecclesiæ soluerit; Rector, qui succedet, illam ab eo repetere possit, aut in rerum, quæ meliores factæ sunt, rationem referre.

Rector autem, qui tertiam hanc partem temerè receperit, dimidia parte fructuum, quos quolibet anno ex ipso beneficio Ecclesiastico percepit singulis annis mulctetur.

Si qui præterea, ob sumptus in prædijs quibusvis ecclesiasticis factos, creditores sunt, eaque prædia non ipsi, sed Ecclesiæ Rector quavis ratione possidet, ne ea hypothecæ diutius sint, id quod mutua quadam collusionione aliquando factum est; in hac ipsa re id curet Episcopus, ut eadem tertiæ partis annua solutione, quidquid in sumptus erogatum est, etiam fructibus sequestri nomine depositis, aut alia ratione, eis restituatur.

Liberum tamen sit Episcopo, in his omnibus, si quando pro beneficij tenuitate, aliaue iusta causa, aliquid minus tertia ea parte præscripta in singulos annos solui, aut retineri consueverit, id arbitrio suo scriptis concedere.

Ut verò hoc decretum omnibus notum sit, ac planè perspectum, illud nostra auctoritate vulgariter redditum, ab omnibus, & singulis vrbis, & diocesis Parochis, festo primo die, postquam ipsi acceperint, publice in eorum Ecclesijs legatur, ac populo frequenti recitetur.

17 Nolumus cedentibus, aut decedentibus ijs, qui ecclesiastica obtinent beneficia, illorum fructibus fraudari successores, aut saltem eorum recuperationem litibus, & controuersijs difficilem reddi: qua re fit, ut interim Ecclesia debitis muneribus, & officijs destituatur.

Idcirco sancimus, ne Ecclesiarum rectores, aut quicumque beneficia Ecclesiastica quomodolibet obtinentes, sine Ordinarij licentia scrip. o.

1. Ibidem.

scripto permilla, pendentes beneficiorum fructus quouis præteriti, vel causa alienent: nisi venditionis, vel locationis nomine; & tunc dilata in id tempus precij, vel mercedis solutione, quo fructus erunt à solo separati.

18 Quod si secus factum fuerit, contractus irritus sit, & nullus; & qui fecerit, arbitrio ordinarij pœna afficiatur, quam etiam sustineat is qui eo in suam rem uti voluerit.

2. Tit. 3. dec.
15.

19 Nonnulli homines ad id temeritatis sæpè veniunt, ut Clerici mortui bona inuadant, vnàque cum ijs illa sæpè, quæ etiam Ecclesie ministris, in mortui locum succedentibus, debita sunt, & Ecclesie item, cui, dum in vita ille esset, inseruierat, bona sacrilegè subtripiant. Quare pœna excommunicationis latæ sententiæ vetamus, nè Clerici mortui, qui dum viueret, Ecclesiasticum beneficium obtinebat, bona ad Ecclesiam, eiusuè ministros pertinentia, quisq; temerè inuadat, atq; auferat.

Hoc autem decretum semel saltem quotannis Episcopus in sua diœcesi promulgandum iubeat.

3. De ijs quæ
ad bona Eccl.
tuen. pert.

20 Quod Prouinciali secundo Concilio pœna excommunicationis propolita contrà eos sanciuimus, qui Ecclesiastici hominis mortui bona, vel temerè inuadunt, vel surripiunt, eo decreto illos item attingi volumus, qui vel nulla inuasionè, aut vi facta, ex illius mortui Clericali hominis adibus supellectilem, remuè vllam, seu scripta ad Ecclesiam cui ille Rector præerat, pertinentia, ante asportant, aut euehant, quam ab illo, cui id curæ ab Episcopo commissum est, in indicem relata sint illius mortui bona mobilia, libri, & scripta, cæteraque eius generis, quæ in hæreditatem caderent. Hoc itidem decretum, ut illud, quotannis de more promulgetur.

21 Episcopus, vbi Clerici cuiusuis, qui Ecclesiasticum beneficium obtinuerit, mortem audierit, eius hæredes compellat, ut quæcumque scripta, instrumenta uè, ad illud beneficium pertinentia, quæ in mortui Clerici bonis inueniuntur, alteri Clerico, qui in beneficium successerit, ab eis tradantur gratis, ac ne vllò quidem, vel minimo precio, pacto, aut exacto: etiam si Clericus, qui decessit, in illorum exemplis describendis aliquid sumptus erogarit.

5. De Epō,
Epali iur. &
foro.
Sess. 24. c. 16.
c. qm̄, & seq.
16. q. 7. 9. q. 3
c. cum simus.
89. dist. c. 92
in quibusdā.

22 Sacrosanti Concilij Chalcedonensis Canon iubet, ab Episcopo Oeconomum deligi, & constitui, qui Ecclesie Cathedralis prædia, bona, resque de illius sententia, & arbitrio administret; ut non modo illa non dissipentur; sed testis sit rectæ administrationis, ac dispensationis. Id, ut à Prouinciæ nostræ singulis Episcopis seruetur, hoc decreto statuimus, nec verò solum quò diligentius bonorum Ecclesie rectæ administrationi ad illius Concilij præscriptum consuletur; verum etiam quò studiosius Episcopus, cum census, supellectilis, bono-

bonorumque eorum curatorem, administratoremque habuerit, in re-
rum spiritualium officijs, quæ Episcopalis muneris propria sunt, ipse
omni cogitatione, totoque animo incumbat.

23 Eum verò Oeconomum, vt alio Canone cauetur, Vice dominum
constituat Episcopus, non laicum, neque sibi cognatione, affinitatè,
aut fauore coniunctum; sed Ecclesiasticum hominem qui & de Clero
suo, & verò, è talem, qui idoneus sit, quique in eo administrationis
genere, & rectè & peritè versari possit.

16. q. 7. c. in
noua actiõc.

24 Cuius administrationis rationis in Codicem certum rectè, or-
dinèque relatus, tertio quoque anno ad Concilium Pròuinciale Episco-
pus afferat, atque exhibeat, sollicitè pro conscientia suæ religionè, to-
tius illius dispensationis rationem in eodem Concilio redditurus.

25 Vniuersitates, laicis homines, etiam qui ius patronatus habent,
qui bona, censum, iuramèntè beneficij Ecclesiastici, aut loci pij, quocum-
que modo vsurpauerint, aut eorum possessionem detinuerint, anathe-
ma, & alias pœnas subeant decreto Tridentino constitutas, non ob-
stante quocumque antiquo usu, possessione. Hoc verò decretum,
cum illo vulgariter redditum, populo edici, atque promulgari sæpè iu-
bemus, quò diligentius tale crimen caueatur.

5. De Eccle-
sij earũ sup.
& fructibus.

Sess. 22. c. 11.
de ref.

26 Qui bona Ecclesiæ, Hospitalium, aliorumque piorum locorum,
sive solus, sive vna cum alijs administrat; si vel ipse, vel per interposi-
tam personam ea emerit, aut emphyteusis locationis uè nomine condu-
xerit; ab eo administrationis munere statim amoueat: nec dignus
in posterum censeatur, cui talium rerum procuratio, administratiõne
demandetur; cum eoque præterea ex iuris præscripto agatur.

2. Tit. 3. dec.
19.

27 Nè per inscitiam, aut obliuionem id peccatum committatur, ne
decimæ ijs, quibus legitimè debentur, vel omninò non soluantur; vel
ex parte tantum. Ideò mandamus, & Parochis, vt inter Missam, &
prædicatoribus in Concione, primo quoque Dominico die Aduen-
tus, & Quadragesimæ doceant populum, quid de solutione decimarũ
factum Tridentinum Concilium statuerit: vehementerque hortentur,
ac moneant, vt debitas decimas integrè persoluant, nè propositas
ab eadem Tridentina Synodo excõicationis pœnas subire cogantur.

1. Quæ pert.
ad bono. &c.

Ead. sess. 25.
c. 12.

28 Quibus etiam diebus eiusdem Tridentini Concilij decretum
contrà occupantes quouis modo fructus, bona, & iura ecclesiarum, &
aliorum piorum locorum, communi lingua populo recitent.

Sess. 22. c. 11.

29 Decimarum ecclesiasticarum inuestiuras, quæ laicis homini-
bus in perpetuum factæ sunt, Episcopus pro officij sui munere, dili-
genter, accuratèque recognoscat. quòd si eas legitima auctoritate mi-
nus confirmatas esse compererit; irritas illas, ac plane nullas declaret,
& decernat.

3. De ijs, quæ
ad bona, &c.

30 Si quibus in locis generatim ab omnibus fructuum, qui ex pre-
dijis colliguntur, decimę Parochiali Ecclesię soluuntur, in ijs quispiam
fortę est, qui illas exoluere recuset, quoniam sibi persuadet, alicuius
priuilegij, aut causę pretextu immunem se esse: huic Episcopus certę
breue tempus pręscribat, quo pręscripto tempore is, aut priuilegium
exhibeat, aut causam afferat, immunitatis suę.

31 Quod si ille quicquām, quod leue sit, ad illius immunitatis in-
tuendum, vel nihil planę attulerit; id Episcopus curet diligentissimę,
vt is illas quāmpriūm pręstet, quippę cū in decimis, quę eius ge-
neris sunt, pręscriptioni non sit locus.

32 Ne cuiquam bona, decimarū iure Ecclesię obstricta, ē solo aspor-
tare liceat, nisi ad asportationem, aut ad descriptionem vocato Eccle-
się Rectore, Parochouē, cui illę soluuntur. Itaque qui decimas debet,
ea bona domum suam, alioū asportaturus, id biduo ante eidem Re-
ctori significet, vel litteris, vel certo nuncio; vt pręsens illis, vel aspor-
tandis, vel describendis adesse, si velit, vtique possit. Quod si ille tunc
aberit, id vni de eius familia nunciandum curet; aut illius Ecclesię,
domusū Parochialis valuis scriptum affigi iubeat, quo asportatio ea
denunciatur. Quod si diutiūs illa bona in solo essent, eis detrimentum,
pamnumuē immineret: tum, vel absente Rectore asportari liceat.

Hoc verō nostrum Prouinciale decretum habere locū declaramus,
quibus in locis non aliter expressę cantum sit aliqua singulari constitu-
tione, aut priuilegio, aut conuentione.

5. De bonis,
& titibus Ec-
clesię.

33 Quāquām de pijs legatis, decimis, primitijsque decreta permul-
ta, contra debitores, Synodis Prouincialibus promulgata sunt; nihilominus
istorum calliditatibus, rursusque eorum quibus debentur com-
modo non adhuc satis consultum, ac prouisum est. Quāobrem Ep-
iscopus, vel ipse per se, vel per Vicarios, Visitatoresuē suos, etiam in vi-
sitationis munere de pijs legatis accuratę diligenterque inquirat; acer-
tisque etiam ad se, si videbitur, hæredibus, alijsuē, qui ea exequi, præ-
stareuē debent, de illis ipsis decernat: certumq; præterea tempus, quo
illi præstent, omninō constituat. Atque eorum quidem omnium &
singulorum, qui illa præstare debent, nomina edi, in tabellamque cer-
tam referri iubeat: quę in vniuscuiusque Ecclesię Parochialis Sacri-
stia loco conspicuo affixa, propositauē sit. Si quis verō eorum, qui in
eam tabellam relatus est, ad constitutum tempus legata, quę debet, præ-
stare, neglexerit, prætermiserit, arbitrio Episcopi puniatur: nisi re-
pente, quāmpriūm legata, quę debet, persoluat. Id quoque ipsum de
illis, qui decimas, & primitias debent, hoc decreto planę constitu-
mus, & sancimus.

3 De ijs, quę
ad bona Ec-
clesię &c.

34 Episcopus procuratorem, aduocatūque constituere omni ra-
tione

tionem curet, qui in bonorum, iuriumque Ecclesiasticorum recuperationem incumbat; ut illis succurratur Ecclesijs, quarum Doctores administratores uel, aut præ inopia non possunt, aut præ metu, & opibus aduersariorum illa recuperare non audeant; vel alia de causa negligunt.

35 Horum utriusque ab illis certam mercedem in singulis causis, quas egerit, persolui iubeat, si per Ecclesiarum, quarum patrocinium illi susceperunt, facultates, Episcopi iudicio, potest: sin minus, gratis interea omnia ab vno, & altero item agi curet: ita tamen, ut pro illorum laboribus, operaturæ ratione, causis, in quibus elaborarint, peractis, si quid vel iuris, vel emolumenti Ecclesijs illorum opera acquisitum sit, de eo illis arbitrio suo satisfieri mandet. Si verò contrà acciderit; uberiori illi à Deo bonorum omnium remuneratore, præmium expectent.

36 Si quis Clericus, aut Sacerdos vlla cuiusvis generis scripta, ad Ecclesiæ rationes pertinentia, occultarit, suppresserit uel dolose; is pœna afficiatur, quæ Agathensi, & Aurelianensi Synodis contrà Clericos, huius culpæ reos, sancita est.

37 Quia contingit interdum, ut Clerus vrbæ congregatus, reliquo Clero diœcesano non adhibito, aliqua decernat, quæ ad Clericos vniuersæ diœcesis pertineant, magno nonnumquam absentium damno: idcirco nos communi eorum utilitati consulentes, statuimus; ut Clerici, qui extrà ciuitatem sunt, cum primùm in diœcesanam Synodum conuenerint, aliquos eligant, qui vrbæ congregationis deliberationibus, quæ ad vniuersum Clerum spectant, intersint.

*i. Quæ pert.
ad bonorum
&c.*

Præcipimus etiam Clero ciuitatis, ut antequàm congregetur, semper eos, qui delecti fuerint, admoneat; ut ad congregationes adesse possint. Si verò non admonuerit, quidquid ibi actum, decretum uel sit, externo eius diœcesis Clero detrimento esse non possit.

38 Omnes verò ecclesiasticas personas, & eorum bona, libertatem, commoda, & iura omnia, Principibus summoperè commendamus; admonentes ecclesiasticam immunitatem siue ad hominum vitam, siue ad bonorum possessionem, fructusque pertinent; Dei ordinatione, Summorum Pontificum decretis, & sanctorum Conciliorum auctoritate tributam, nulla ratione violandam esse.

39 Neque enim Principes, & Magistratus res Ecclesiasticas attentare; neque factos, & religiosos homines ad suum iudicium, potestatemque reuocare; neque Deo addictis bonis manum iniicere, aut vllum onus imponere debent. Immodò verò meminisse oportet, quas à Deo facultates consequuti sunt, eas ad ipsius Dei gloriam, & honorem, hominumque sacrorum salutem, & incolumitatem conferendas esse; qui pro eorum quiete, ac felicitate Deo preces assidue faciunt.

Cuius

Cuius officij cum maximè intelligentes fore confidamus, in primis Catholicum, eundemque potentissimum Hispaniarum Regem, & reliquos deinceps Prouinciæ Principes; dubitare non possumus, quin re ipsa efficiant, vt eorum Magistratus, & Communitates nihil aduersus immunitatem, & libertatem ecclesiasticam vilo vniquàm tempore moliantur. Quod ità vt fiat, Episcopi pro sui officij munere curare, & eniti debebunt.

Sess. 25. c. 8. 40 Sacræ Tridentinæ Synodi decretum sequenti, monemus omnes, quicumque beneficia ecclesiastica obtinent, vt hospitalitatem benignè exerceant; memores, Christum Dominum in hospitibus recipi, à quo recipiuntur ipsi in æterna tabernacula.

Hoc autem hospitalitatis officium eò magis Episcopis colendum est, quod illis eam virtutem Apostolus in primis amplectendam proposuit.

In hospitalitate autem non is habeatur delectus personarum, vt diuites potissimum inuitentur, qui cum fœnore reddant, quod acceperint; sed, cum ecclesiasticarum personarum domum nemini, quantum per facultates licuerit, clausam esse deceat, profectò illis maximè patere debet, qui Dei voce, sanctorum Patrum cohortationibus, & exemplis, sacrorum Conciliorum præcepto, & auctoritate nobis cõmendati sunt.

41 Et sacrorum Canonum decretis statutum est, & sanctissimorum Patrum testimonijs celebratum, quæ bona fidelium pietas Deo consecrauit, ea vel illorum necessitatibus honestè subleuandis, qui diuinitati dicati obsequijs, Christi ministri, & dispensatores mysteriorum Dei effecti essent; vel Ecclesijs reficiendis, earumque ornamentis ad diuinum cultum necessarijs comparandis, vel pauperibus sustentandis addicta esse: siquidem vbi primum Ecclesiæ bona esse cœperunt, eam naturam, & conditionem consequuta sunt, vt in alium, quàm in sacrum, & pium vsum eorum fructus conuerti nefas esset. Quare cauendum est, nè cupiditate prolapsi, quæ radix est omnium malorum, dum vel proprijs, vel propinquorum, & familiarium diuitijs, & honoribus studemus, quæ Deo dicata sunt, bona & Ecclesiæ detrimentis, & pauperum gemitu, & bonorum offensione ad aliorum vsum conuertamus. Itaque nos sacrorum Canonum, & sanctorum Patrum auctoritate innixi, atque ijs adducti, quæ sacra Tridentina Synodus de officio administrandi bona ecclesiastica significauit, eos omnes, qui ea obtinent, vehementer monemus, vt muneris sui memores, hæc, quæ sequuntur, diligentissimè præstent.

Episcopi, Abbates, Præpositi, Parochi, ac ceteri omnes cuiuscumque dignitatis, & gradus Ecclesias, etiam eorum administrationi committas, ac quæcumque beneficia ecclesiastica, etiam simplicia, quomodo-

cumque

Sess. 25. ca. 1.
de refor.

cumque etiam commendata, in Provincia nostra obtinentes, omni diligentia cognoscere studeant, quibus oneribus eorum Ecclesiarum, & beneficia ex bonorum ecclesiasticorum natura, vel ex illorum, quae obtinent, propria institutione, vel ex conditione Apostolicis litteris in provisione dictorum beneficiorum, eis praescripta, vel alia quacumque eius generis ratione subiaceant, illisque integrè satisfaciant. Quod si facerent omiserint; sed eos fructus sibi vindicare, vel ad alios transferre aucti fuerint, vel in quem debent usum, non impenderit; se ex sacris Canonibus, & sanctorum Patrum sententia, sacrilegij reos esse intelligant: & eorum omnium necessaria restitutione teneri: neque ulla omnino, etiam immemorabili, consuetudine excusari.

Atque ideo, si Metropolitanus tale commiserit, antiquior Suffraganeus de eo ad Synodum & Synodus ad Sanctissimum D.N. Romanum Pontificem deferat; si Episcopus sit, & ab Archiepiscopo, vel eo absente, ab antiquiore Suffraganeo monitus plenè non satisfecerit, ad Synodum Provinciam, primo quoque tempore celebrandam per eundem deferatur: ubi, & restituere cogatur; & poenas subeat Synodi arbitratae.

42 Si verò inferiori gradu, quam Episcopi fuerit, quicumque is sit, si ab Ordinario loci monitus non satisfecerit, praeter restitutionem eorum, quibus pia opera defraudavit, per sex menses administratione bonorum ecclesiasticorum prohibeatur. Quod si iterum in eo peccaverit, graavioribus etiam poenis plectatur.

Quo in genere tanto etiam grauius animadvertentum erit in eos, qui beneficia ecclesiastica obtinent commendata, quanto magis ex indultia peccasse videbuntur; si litteris Apostolicis praescriptam legem propositam ante oculos habentes violare non veriti fuerint.

43 Nouerint etiam ij, ad quos scientes huiusmodi fructus, vel aliquod ex illis commodum quouis nomine peruenerit, se eadem restitutionis lege teneri.

44 Ij verò, qui Ecclesias, & beneficia ecclesiastica quacumque obtinent, quorum fructus ad eos, tamquam diuinorum obsequiorum ministros, honestè sustentandos propriè sunt attributi, si uberioribus sint, quam ad tuendam vitam, conditionisque suae rationem requiratur; dubitare non debent, ad eum finem hanc copiam illis esse attributam, ut praeter ea, quae ad victum, & cultum eorum satis essent, suppeterent etiam, quibus diuini cultus ornatus, & splendor conferuaretur, & pauperum inopia, & indigentia subleuaretur: quemadmodum etiam Deus plerosque diuinis cumulatur, ut amicos sibi faciant; à quibus cum defecerint, in aeterna recipiantur tabernacula. Quamobrem per viscera misericordiae Iesu Christi obtestamur, atque monemus, ut meminerint ea bona

bona

Sess. 25. c. 1.
de ref.

bona non esse sibi credita ad luxum, neque ad aufendos confanguineos, sed ad vitam honestè, vt fidelem Dei ministrum, & pietatis Christianæ magistrum decet; traducendam: ex eo verò quod supererit, si necessaria pauperibus alimenta denegarint, intelligat se, quos non puerint, occidisse; atque ob violatam sanctissimæ charitatis legem, mortale peccatum commississe: quo sibi iram in die iræ thesaurizauerunt.

45 Modum autem, & rationem, qua metiri se pro conditione, & gradu vnumquemque oporteat ad vitam suam fructibus Ecclesiasticis honestè ducendam, eam esse omnes debent intelligere, quæ ab ijs non discrepet; quæ in sacris Canonibus, & præsertim in his nostris Constitutionibus de Clericali frugalitate, & modestia statuta sunt.

Quæ verò de fructibus Ecclesiasticis dicta sunt, eadem etiam de suppellectili omni, exterisque rebus, quæ iisdem fructibus comparantur sunt, dicta esse intelligantur; nè quæ de domestico Ecclesiasticorum hominum cultu, & ornatu per nos in hac Synodo decreta sunt, aut ad propriam avaritiam, aut ad propinquorum splendorem statuta esse videantur.

Cætera quæ ad huius Tituli materiam aliqua ratione pertinere possunt, videantur in Tit. Quæ ad benef. Collat. pert. & de Piorum locorum admin.

De Processionibus, & Supplicationibus.

S V M M A R I V M.

- 1 Processiones vnde proficiantur; & vbi; quaque ratione absoluantur. 22.
- 2 Quo tempore ad eas veniendum.
- 3 Quo habitu Canonici, & alij Clerici induti ad eas accedant. Ab illis chyrothecæ tunc non induendæ. De diu. off. nu. 29. Pluuialia item à quibus, & quando induenda. 34.
- 4 Quo ordine à Capitulis, Clericis, Regularibus, Confratribus & secularibus procedendum, & redeundum. 11. 14.
- 5 Regulares, & exempti ab Episcopo vocandi.
- 6 Et qualiter compellendi.
- 7 Precedentiæ controuersia ab Episcopo tollenda.
- 8 Cruces à quibus Clericis, & quo habitu ferendæ.
- 9 Lumina duo candelabris infixæ ad Crucem adhibenda.
- 10 Imagines aliæ, vexillauæ à quibus ferenda.
- 12 Quid à Clero canendum sit in processionibus significandum.
- 13 Ab omnibus psallendum.

Quæ

- 15 Qua reuerentia processiones obeunda.
- 16 Que in earum actione cauenda.
Leges prescribenda eorum, que à Clero in eisdem vitari, prestarique debent. De diu. off. nu. . . .
Easdem transgredientes à Punctatore notandi. Ibidem.
- 17 Certi etiam viri ab Episcopo deligendi, qui de supplicationibus prescripta seruari curent.
Alij pretereà homines Ecclesiastici deligendi, qui Clerum ad supplicationes procedentem, dirigant, & alia prestent. Ibidem.
- 18 Edendi, & bibendi consuetudo in supplicationib. tollenda. 33.
- 19 De quo à Parocho admonendus populus Dominico die antecedenti.
- 20 Missa, quando, & à quo celebranda in Ecclesia, ad quam profectum sit. 23.
- 21 Officia alia à quo item Clero ibi prestanda.
- 22 Locus in Ecclesia constituendus, ubi Clerus conueniens, deuotè consistat.
- 23 Clerus ipse ibidem congregatus à quibus abstineat, queque agat.
- 24 Clericorum ostiariorum quod officium, erga Ecclesiasticos ibidem irreligiousè versantes.
- 25 Campana in processione egressu, & regressu pulsanda.
- 26 Musica instrumenta in eisdem processionebus non adhibenda.
- 27 Processionebus Pape, Episcopiue iussu indictis, Canonici presentes quid lucentur.
- 28 Clerici alij absentes, vt plectantur.
Processio, que solemnè die Corporis Christi Domini agitur, è fenestris non spectan. De sanctis. sac. process. defer. nu. 8.
- 29 Idem seruandum in alijs processionebus publicis.
- 30 Eleemosyna ciborum distributio diebus processionum non fiat. 20.
- 31 Decernendum à quibus in processionebus sint pluuiaria induen.
- 32 Processionebus disponendis laicorum opera non adhibenda: quique alij adhibendi.
Concilio Prouinciali diocesana q. Synodo indictis singulis diebus Dominicis processiones obeunda in Cathedrali, & Collegiatis. De Concilio Prouinciali. nu. 15.
Apparatus obscenarum rerum in processionebus non adhiben. De Imaginib. nu. 27.
- 33 Processionum stati dies, pro gratiarum actione, & calamitatibus, qui.
- 34 Populus à Parocho sepe admonendus, vt sub sue Parochie vexillo processiones prosequatur: que processiones quando item agenda, Dominico die precedente populo significandum. & 35.
- 35 Indulgentia ob id concessa, frequenter promulganda.

*Litterarum, quibus eæ conceduntur, tenor. De Constitut. nu. 44.
De processionibus, quæ cum sanctissimo Sacramento fiunt, suo tit. tra-
ctatum est.*

1. De Procef-
sio. & sup.



Generales processionibus a Cathedrali, vel cuiusque loci maiori Ecclesia proficiscantur; & eodem reuertantur; nisi aliud Episcopo videatur.

In ijs supplicationibus generalibus, qui non venerit ante inuocationem sanctissimę Trinitatis, pro absente habeatur; aut alia pœna ab Episcopo plectatur.

3 Eas Canonici, & alij Clerici, etiam cuiusuis dignitatis sint, cum superpelliceis, & vſitatis alijs sacris vestibus statuto tempore semper obeant.

4. De Procef-
sionibus.

In omni processione, in illa præsertim, quæ solemnè die Corporis Domini agitur, Clerus sæcularis, superpelliceo mundo, candidoque indutus, vt adſit, præmoneatur.

1. Ibidem.

4 Præfectis Ecclesiarum Collegiatarum in vrbibus præcipimus, vt cum suis quisque Canonicis, & beneficiatis vocatus, superpelliceo, vel alijs sacris vestibus indutus, publicas processionibus, prælata cruce, semper obeat.

Quibus Episcopus locum arbitrio suo quàmprimùm assignabit; neque eius rei effectus vlla appellatione retardari possit.

Sess. 25. c. 13.
De Regul.

5 Ad huiusmodi processionibus Episcopi, cum eis videbitur, ex Tridentino Concilio vocent Regulares omnes, quamuis exemptos.

3. De ijs, quę
ad diuin. off.
pert.

6 Tridentini Concilij auctoritate Episcopus, cum regularibus agit, propositis etiam censuris, & pœnis, vt tum in vrbe, tum in diocesi, vbi cumque ij Monasteria habent, vnà cum reliquo Clero sæculari processionibus publicis, ad Tridentini Concilij præscriptum, ipsi obeant, ijsque intersint.

1. Ibidem.
Sess. eadem.

7 Si qua controuersia sit de priore loco, ab Episcopo, ex auctoritate eiusdem Concilij tollatur.

8 Cruces Clerici ferant talari veste, & superpelliceo induti: ijsque eiusmodi sint, vt eam aptè, & decorè ferre possint.

5. Quæ ad di-
uin. off. pert.

9 Lumina duo, candelabris, cereoferarijsuè infixa, cum processionibus publicis, etiam quæ in Ecclesię ambitu aguntur, ab omni cuiusuis ordinis Clero, tam Regulari, quàm Sæculari, ad crucem adhibeantur, quę vniciusque Capitulo, Clerouè de more præfertur.

4. De Procef-
sion.

10 Sacratum imaginum insignia, vexillauè Cleri, nè laicus homo in processione præferat: vbi Clericus quisquàm est, qui hoc munus præstare possit.

Omnes

11 Omnes ordines grauitè, & modestè procedant: colloquijsque exclusis, psalmis, hymnis, & reliquis sacris precibus operam dent. 1. Ibidem.

Nemo ordinem in processione deserat, autè quam ad Ecclesiam, vnde profecti sunt, redierint.

Laici à Clericis, scemine à uiris separatim prosequantur.

12 Cùm ad processionem Clerus vocatur, quid psallendum, quid canendumuè ei sit, vt opportunum erit, significetur. 4. Ibidem.

13 Canant omnes, cum verò aliquot canentibus, alijs canere non licet; qui bini incedant, submissa voce, psalmum, hymnum, antiphonam, precemue piam, inter se dicant, supplicationi, quæ sit, mysterio- nè conuenientem.

14 Clerici omnes Sæculares, & Regulares, & qui in Basilica Cathedrâli dignitates obtinent, bini semper procedât: neque item inter eos vilo modo laici homines, quocumque gradu sint, interiecti incedant; neque item inter Episcopum, & eosdem, laicis locus sit.

15 Videant Episcopi, vt in supplicationibus, & processionibus quibuscumque, præsertim cum sanctissima Eucharistia circumfertur, & cum frequentior populus ad Ecclesias, indulgentiæ, festi diei, Sacræ Concionis gratia, vel alia de causa conuenire solet, ea modestia, & reuerentia adhibeatur, quæ pijs, & religiosis huiusmodi actionibus maxime debetur. 1. Ibidem.

16 Ne inter viam inaniter spectandi gratia subsistatur.

Ne petulanti factu, dictouè cuiquam molestia afferatur.

Ne, quæ minùs deceant, spectacula adhibeantur.

Neuè actiones pro foribus ædium, aut in via represententur.

Qui secùs fecerint, seuerè coerceantur.

Quicumque in processione erratum contra tabellæ præscriptum commiserit; pro præscripta ratione punctator sigillatim, nominatim- que illum notet. 4. Ibidem.

17 Episcopi præficiant certos viros, quibus curæ sit, vt hæc omnia, quæ de supplicationibus præscripta sunt, seruentur; & vt res ea, qua decet, pietate agatur. 1. Ibidem.

Constituât Episcopus certos homines, qui Clerum, ad supplicationes procedentem, dirigant: tumque aliquando, cùm opus est, eundem subsistere moneant: tum etiam, qui populum in ordine consistere, mulieres velatas incedere, aliaque eiusmodi opportunè in ipsa etiam via moneant, præcipiant, vt seruentur, efficiant omni sollicitudine. 4. Ibidem.

18. 19 Edendi, ac bibendi consuetudinem, secumue esculenta, & poculenta deferendi, aut ea vendendi in sacris supplicationibus habendis, vineisque lustrandis, & suburbanis Ecclesijs visitandis, Pa- 1. Ibidem.



rochi tollere studeant: fideles sapius admonentes, præsertim die Dominico; qui proximè sacras Rogationes antecedit; quàm decet, ubi pijs orationibus mens, & lingua exercenda est, ibi ieiunium, quod ad alliciendam Dei gratiam magnam vim habet, tamisper seruare non posse.

20 Cum supplicationes publicas, solemnesque ferilopus erit, primum earum causa processiones agantur, deinde Missa solemniter celebretur; nisi aliter ob causam Episcopus aliquando iusserit. Clerus etiam Regularis, piarumque Confratrarum homines, populus denique omnis, cum ad Ecclesiam, ubi supplicandi causa statio fiat, processerint, inde ordine item redeant ad Ecclesiam unde discesserint; uti etiam primo Concilio Prouinciali decretum est; nisi Episcopi præscripto in Ecclesia, ad quam ventum est, processio absolueda, & dimittenda sit: tuncque inde ad suas quique Ecclesias, benedictione Episcopali, aut missione de more facta, collegiatim Cruce præcedente abeant licet, peractis ante supplicationum, prout riuus est, solemnis precibus, atque orationibus.

21 Quæ in hoc supplicationis munere, precum, & orationum officia in Ecclesia, ad quam itum est, quæcumque illa sit, peragenda sunt; à Capitulo Cathedralis: in Diocesi autem, à Clero primariæ secularis Ecclesiæ, non illius, ad quam supplicandi causa processum est, rite præstentur; nisi antiqua consuetudo aliud suaserit.

Missæ item sacrificium, cum ibi faciendum est, illud à Capitulo, Clerouè Cathedralis, & in Diocesi, primariæ secularis Ecclesiæ solemniter fiat: Quo tempore reliquus Clerus discedat licet, missione solemniter facta; ut in suis quisque Ecclesijs Conuentualem, Parochialemque Missam concelebre: nisi aliter quandoque Episcopus iusserit.

22 Clero ad Ecclesiam conuenienti, processions, supplicationis, alteriusuè eiusmodi officij causa, locus aliquis Ecclesiæ illius ample quantum potest, patens constituatur, ubi simul uniuersus, si potest, alioqui collegiatim saltem unusquisque ordo conueniat, & tacite precandè consistat, donec illas obeat: nè per Ecclesiam uagetur, aut quidquam aliud admittat, quod Concilio Prouinciali secundo ueritum est.

2. Tit. 2. dec. 9. 23 Clerus, cum in aliquam Ecclesiam, uel ad processiones, uel ad stationes obeundas, uel ad funus conuenierit; illud meminerit, se esse in domo Dei sancta, quæ domus est orationis. Quare nullus cuiuslibet ordinis Clericus, aut Sacerdos in Ecclesia deambulet, nec in confabulationibus & congressibus, eo loco indignis, uersetur: sed unusquisque, aut solus, aut comitibus, socijsq; alijs adiunctis, religiosas preces Deo in causa adhibeat, quam ob rem Clerus uniuersus conuocatus est.

Cum autem statio celebretur, ne ullus item Clericus extra Ecclesiam maneat; sed omnes intus sint, omnique pietatis consensione Deo stant illas preces canant.

24 Clericorum verò sit, ostiarij functiones in Ecclesia Cathedrali obeuntium, ecclesiasticos homines supplicationum, processionumque causa in eum certum locum congressos, si quos vagantes, deambulantes, colloquentes, ne animaduertent, Episcopi auctoritate prohibere: tum etiam contumacium nomina ad eundem deferre.

4. Ibidem.

25 In omni Ecclesia, unde ad statas processiones Clerum, populumque egredi solemne est, ubi primum procedendi initium sit, campanarum omnium pulsationes solemniter tamdiu adhibeantur, quoad inde Clerus vniuersus in processione munere egressus sit. Idem cum à processione reditur, præstetur. Idem in Ecclesijs fiat, quæ in vicinia sunt, ubi processio agitur.

26 Musicis verò cuiusvis generis instrumentis in processionibus sonari, ne villo modo permittatur.

27 In supplicationibus, processionibusque, quæ Summi Pontificis, Episcopiue iussu in exteriori Ecclesiæ circuitu aguntur, Canonicis, & alijs Chori Ministris, qui distributionum quouis modo participes sunt, tantum ex communi residenti censu distribuatur, quantum ipsis dari solet, cum in Choro præsentibus horæ tertiæ officio adsunt. Si verò pro feriæ, festique ratione, quo processio agitur, non in circuitu Ecclesiæ, sed per urbem, oppidumque illa fiat, agaturque, triplum detur. Quæ omnis distributionum portio detur ijs tantum scilicet, qui illas præsentibus obeunt.

28 Quod ad alios autem Clericos attinet, qui processioni, supplicationiue interesse debent, nec verò distributionum participes sunt, cum ijs Episcopi arbitrata, certis multis, pœnisue agatur.

29 Idem præterea carent de alijs publicis processionibus, cum illas omnes populum supplicem prosequendo pie obire institutum sit.

30 Si quæ elemosinæ panis, aut vini, aut aliorum ciborum certo constituto tempore, pij etiam legati iure, alioque quouis nomine distribui debent; earum distributio, ne processionum, supplicationum tempore fiat: quominus illa commestationibus, crapulisue occasio præbeatur: sed illis peractis id agi liceat.

31 Vnusquisque Episcopus pro solemnium processionum, & eiusmodi actionum ratione decernat, tum qui è Clero; tum quibus diebus, pluuiale illis obeundis induant.

Interea verò mos, & vsus Metropolitanæ Ecclesiæ hoc in genere seruetur.

32 In Missa etiam solemnî sacrificio, processionibus, & alijs 3 modi

modi sacris actionibus cautio sit, vt ad ecclesiasticas functiones, quæ in illis præstari oportet, cuiusmodi sunt; & cum Corpus Domini in Missa eleuatur, cereorum accensio, & sustentatio, & Cleri in processionibus item disponendi, dirigendiue ratio, & id generis aliarum laicorum hominum opera, ministeriumue adhibeatur: sed in ijs, alijsque eiusmodi generis functionibus obeundis præstò sint Sacrificii custodes, Clerici, tum Maagistri Chori, vel cæremoniæ adiutores, alijsque ecclesiastici ordinis homines, quorum ministerium ecclesiasticarum rerum vsui, functioniue addictum est, tum alij item Clerici, quibus ea munera Episcopus assignarit.

6. Quæ ad
procel. pert.

33. Stati dies processionum, quæ pro gratiarum actione fiunt, vt antiquis rituum monumentis traditum est, sint, Dominicus scilicet dies, vel feria quinta. Si verò pro calamitatibus, peste, bello, fame, alijsque id generis supplicandum est; processionibus publicæ agantur feria quarta, sexta, & Sabbato: quibus processionibus agendis, etiam certas Ecclesias pro Ecclesiæ suæ consuetudine, ac pro populi commissi pietate Episcopus statuet libero arbitratu suo.

34. 35. Supplicationibus publicis obeundis, fideles suæ quique Ecclesiæ Parochialis vexillo prælato, vt frequentes ordine procedant, eos Parochus sæpenumero, prout occasio tulerit, accuratè moneat, valdeque accendat, dono, munereque indulgentiæ, quam Summus Pontifex Gregorius XIII. pro sua paterna charitate Prouinciæ Mediolanensi concessit: cuius indulgentiæ Pontificiæ litteras in fine huius Concilij sexti impressas, ob eam causam frequenter Parochialibus suis euulget.

Que in hoc titulo desiderabuntur, videantur in Titulo de sanctissimo Sacramento processionaliter deferendo.

De Suppellectili, quæ processionum vsui, communis est. Cathedrali, Collegiata, & Parochiali Ecclesiæ, cum eiusdem forma.

S V M M A R I V M.

1. *Crux Capituli in Cathedrali, & Collegiata Ecclesia tantum. Forma qualis. De Suppellectile quæ Canonici, &c. nu. 2.*
2. *Acerra } in Cathedrali, & Collegiata, ac Parochiali quor-
Cochlearia }*

Forma

Forma cuiusmodi. De Supellectile Missarum, & Episcopali. nu. 5.

3 Cereostrata in Cathedrali, Collegiata, & Parochiali.
Forma quot eorundem.

4 Labarum, seu vexillum sancti Patroni Ciuitatis, Ecclesie Collegiate, & Parochialis.

5 Forma.

6 Processionalia, seu libri litaniarum, processionumque in Cathedrali Collegiata, & Parochiali quot.



Rux vna Capitularis, ex instructionibus Ecclesiastice supellectilis paranda in Cathedrali, Collegiataque Ecclesia.

Thuribula } in Cathedrali, & Collegiata duo;
Acerra } in Parochiali vnum.
Cochlearia }

Cereostrata bina in Cathedrali, Collegiata, &

Parochiali Ecclesia.

3 Cereostrata, seu Cereoseraria, artificiosè tornata sint, auro, aut coloribus decore obducta in superiori parte, qua Cereus insigitur. Eorum orbis, ex carta ferrea, idest tola, congruenter pateat, extremitate sursum reflexa, ad guttas capiendas, que ex Cereo defluunt. Alterius verò generis Cereoseraria, quas cancellas appellant, infra ex ligno tornatili sint; supra verò quadrifariam secto, & ad Cereos excipiendos apto: ornata verò ut alia.

Opercula, ex tenui carta ferrea, fiant, que infra patulo circuitu sint, supra in acumen desinant: bacillis aptè inserantur, ut per eos Cerei, quamuis altè positi, extingui à ministris possint: hec aliqua maiora ad usum maiorum, aliqua verò minora, ad minorum usum, conficiantur.

4 Labarum in vnaquaque Ecclesia Cathedrali, Collegiata, ac Parochiali Ecclesia vnum sit.

5 Vexillum sancti Patroni urbis, & opere, & materia, & ornatu insignius sit, quàm Parochiale, tum amplitudine præterea maiori, que formã ferè quadratam exhibeat.

Vexillum verò Parochiale, quod siparum, aut fanon Ecclesiastico nomine vocatur, è tela auro, argento uè intexta vel è serico, firmiter contexto sit. Longè pateat cubitis tribus, & dimidio, lateque totidem, ita ut forme quadratæ, speciem præbeat. Qua forma insigne illud, augustissimumque Constantini Imperatoris vexillum, quod Romani labarum dicunt, cruce preciosa, cuius imago cælitus apparuit, intextum fuisse ex antiquis monumentis constat. Porrò è materia longè preciosiori fiat, vbi præ Parochialis vicinè facultatibus potest.

Inst. sup. Ecc. lib. 2. De sup. & Missæ conditu. off. processioniq; vsui com. est i Cath. Colle. & Par.

Inst. Ibid. 5. Quæ ad diuin. off. pert. Inst. for. sup. lib. 2. De Cereostratis. Inst. Ibid. Inst. for. sup. lib. 2. De labaro seu vexillo.

Imagine, effigieū sancti, aut sancte, cuius nomine Ecclesia Parochialis nuncupatur, depictum, ornatum, aut contextum sit.

Colore præterea, quem sancti, sancte, cuius vexillum præfertur, imago pro Ecclesia ritu deposcit.

Vndique cinctum ornatu laciniarum eiusdem coloris, cuius vexillum est, permixtis etiam filis, argento, auroque intextis.

Appensum præferatur ex hastili ligneo, eoque solido: cui à summa parte crux paruula quadrata præfigatur.

Hastile autem vexillo longius sit cubitis circiter duobus: colore item, quo vexillum.

Vexillum verò, quod, dum scemina in supplicationibus publicis procedunt, pro Parochialis viciniae distinctione præferunt, & materia, & colore, & imagine, & ornatu sit, ut illud, supra descriptum: & latè, longèque constans vno tantum cubito, & hastili breui, ac tenui: cui item crux paruula in summo affigatur.

6 Libri ad processionum usum in Cathedrali, tres; in Collegiata, duo; in Parochiali, unus.

De Funeribus, & Exequijs.

S V M M A R I V M.

- 1 Mortuus quando non efferendus.
- 2 Quands in Ecclesiam non inferendus.
- 3 Ante quam horam non sepeliendus.
- 4 Ad funera qui, & quot euocandi.
- 5 Quique alios pro se mittentes eleemosynam capere non possunt, etiam spontè oblatam. 6.
- 6 Quot ad mensam ob eam causam, adhibendi. De vit. & honest. cler. nu. 38. & 39.
- 7 Funeris ducendi hora constituenda.
- 8 Superstitiosi quicquam in seetro non ponendum.
- 9 Pallium ad mortuos efferendos quorum sumptibus comparandum.
- 10 Id gratis commodandum.
- 11 Si precioso nobiles vti voluerint, emanet; quod funere absoluto Ecclesie acquisitum sit. 12.
- 12 Pallij funeralis loco, pallia Altaris non adhibenda. De Missis sine cantu, nu. 41.
- 13 Clericus mortuus quomodo indutus, & à quo efferendus: à quo item subdicitur.

- Subdiaconus, & Diaconus. 15.
- 14 Laicus illustris à Clericis non efferendus.
- 16 Episcopus à quibus } efferendi.
- Laici item à quibus }
- 17 Crux una tantum ab unoquoque Clero praeferenda.
- 18 Controversijs, quae in mortuis efferendis inter Parochos saeculares, & regulares oriuntur, occurritur.
- 19 Clerus, quò se recipiat antequàm mortuus efferatur. Quaque modestia ibi versetur. De Processionib. nu. 23. Clerici bini illuc, ad funus procedentes, mortuum ad Ecclesiam committuntur. 20. Psalmos, precesuè alias canentes. 21.
- 22 Via breviori funus ducendum.
- 23 Candela, cereuè ab omnibus, proprijs manibus accensi deferendi. 24. Dimissis chirothecis. De diu. off. nu. 29.
- 25 Illique non restringendi sepulturae officio non absoluto.
- 26 Delato in Ecclesiam mortuo, quid à Clero praestandum.
- 27 Officium non à laicis, etiam confratribus, sed à Clero peragendum.
- 28 Missa quando pro mortuo celebranda.
- 29 Quid si festo die illum sepulturae tradi contigerit.
- 30 Officio absoluto, quo ordine, à Clero ad suam Ecclesiam redeundum.
- 31 Mortuorum vestes à Clericis non sumendae inuitis haeredibus.
- 32 Candela, intortitiuè in mortui funere adhibita, decreto Concilij Primi Sacristiae addicta, altero Concilij Secundi decreto Rectori, vel quibus alijs applicantur.
- 33 Quarta funeralium omninò persolueda.
- 34 Haeredes mortuorum ad comparanda in funere necessaria ab Episcopo compellendi.
- 35 Sermo in funere qualis; & ubi habendus.
- 36 Eleemosyna, quae ob funus datur, ubi non distribuenda.
- 37 Exequiarum causa pactiones prohibita.
- 38 Pignora quoque cautionis causa non capienda.
- 39 Consuetudines laudabiles cura Episcopi seruandae. 50.
- 40 Eleemosynae causa data capere omnibus liceat.
- 41 Persona miserabiles, quae Ecclesiarum sumptibus sepeliendae.
- 42 Exequiarum curatoribus quantum mercedis dandum, certa regula ab Episcopo praescribenda.
- 43 Capitulum } Metropolitanæ } Ecclesiae quantum accipiat.
- } Cathedralis, & }
- } Collegiate }

Parochi

- 44 Parochi
 - 45 Sacriste
 - 46 Clerici.
 - 47 Custodes.
 - 48 Antiani
 - Curatoresue
alij.
- quid capere possint.
- 49 Pro crucibus, & cāpanis
 - 50 Pro loco sepulture
 - 51 Pro cenotaphio
- à quibus nihil accipiendum: & pro quibus aliquid capiendum.
- 52 Funus Canonici mortui cuius sumptibus; & à quibus faciendum & quid aliud agendum 53.
- Parochi item mortui funus à quibus gratis agendum. De Parochijs, nume. 54.
- 54 Delinquens in predictis, ut ab Episcopo puniendus.
 - 55 In sequentibus verò casibus, quid erranti subtrahendum. 56.
- A quo errantes in prescriptis legibus puniendi. De Punctatoribus, nume. 32.
- 57 Cadaver perpetue sepulture traditum a sportari qua facultate liceat.
 - 58 Cadaver occisi in aliena Parochia, alio transferri quo in casu liceat, vel non.
- Morte alicuius audita, quid faciat Parochus. De Parochijs, nu. 49.
Oratio pro defunctis à Gregorio XII. Romę instituta, ab Episcopis in suarum diocesum locis instituenda, & qua hora mortis. De oratione. 18. 19. 20. 21.
Fidelis vniuscuiusque ea in re officium. Ibid. nu. 21.
Parochi item. De Indulgentijs, nu. 106.
Indulgentię ob id concessę à Parochis suo populo significandę. Ibid.

1. De funer. & exeq.



Vetus Ecclesię institutum mortuorum funus pijs precibus, & officijs solemniter prosequendi, multis locis avaritia, ambitione, vel negligentia deprauatum, ad pristinam pietatis rationem reuocemus; Clericis quibuscumque cuiusvis dignitatis sint, etiam Canonicis Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum, ceterisque

omnibus hæc seruanda proponimus.
Ante solis ortum; & post occasum, mortuum & efferi & ad sepulturam recipi prohibemus.
2 Inter maioris Missę celebrationem, mortuorum corpora sepulture causa in Ecclesiam non inferantur.

Dela.

3. Delatum ad nos est, nonnullas ex eo offensiones oriri, quod corpora mortuorum, eorumque praesertim, qui repentina morte decesserunt, in sepulturam nimis praeproperè; atque adeò celerius quàm par est, tradantur. Quibus offensionibus, ut opportunè occurratur; decernimus, nè in posterum corpus aliquod sepeliatur; nisi duodecim saltem horis, postquam spiritum exhalavit. Verum si quem de improviso mors; aut morbi alicuius repentinæ vis occupavit; is nè in sepulchrum inferatur ante vigesimam quartam huiusmodi repentini euentus horam, nisi secus Episcopo; eiuè videbitur, cui ipse id curæ dederit.

4. Funeribus, defunctorum officijs, anniuersarijs concelebrandis, cum Rector Ecclesiæ praeter Clericum ministrum suum, alios etiam Sacerdotes, Clericosque, quorum ministerio, operantè utatur, accersere, adhibere necesse habet; hoc ordine, nisi aliud defunctus, hæredes uè illius uoluerint, illos euocet, primo scilicet, si quos habet, illius animarum curæ gerendæ quouis modo socios, collegas, adiutoresuè, tum illius Ecclesiæ titulares, uel canonicos, uel Chori Ministros, uel de minimis Capellanos item, deinde Clericos alios, ecclesiasticae functioni, officio uè in ea Ecclesia addictos, adscriptos uè; tum praeterea alios, quos mortui hæres, aut is, cuius interest, accersiri, euocari uè maluerit.

Nec verò plures adhiberi vlllo praetextu etiam huius decreti liceat, quàm ille uelit, uel Sacerdotes, uel alios, etiam Clericos tantum, pueros uè, Clericali vestitu indutos, etiam quos illi euocari secum duxerint: neque rursus ad elemosynæ, emolumentuè cuiusuis generis, eo nomine percipiendi, partem vllam, neque denique vllum non vocatum admitti.

5. 6. Illud Praepositi, Archipresbyteri, Parochi, Rectores, & alij quicunque Clerici caueant, nè ad funus ducendum, aut officia pro mortuis celebranda alios pro se mittant, emolumentum, aut eius partem ipsi percepturi: neque secum pueros, aut Clericos ea spe perducant, mittant uè, ut elemosynæ, quæ illis data erit, participes ipsi sint: nec sanè verò vllam eius partem vlllo quouis praetextu etiam spontè oblatam, capiant: neque item qui mittantur, plus capiant, quàm si proprio solum nomine vocati essent.

7. Funeris ducendi certa hora constituatur, qua omnes quicumque euocati sunt, conueniant; ut nulla interposita mora ad illud procedatur.

8. Cautio sit, ut nè simplices homines quicquàm superstitionis causa apud mortuum in feretro, aut in eius manibus ponant; aut aliud, quod superstitionis speciem praeseferat, aut suspicionem habeat, committant.

9. 10. Dent operam Episcopi diligenti cohortatione, ut in singulis Parochijs, communibus eorum sumpibus, qui sunt in Parochia comparatur

6. Quæ ad fun. pert.

4. De funer. & exeq.

11. De funer. & exeq.

retur

retur pallium, quod mortuo imponi solet; idque omnibus in funere gratis commo detur: quod si Parochiani id recusauerint, singuli Parochi, & alij Ecclesiarum Curatorum Rectores pallium ad huiusmodi usum emant; pro quo mortuorum hæredes illis minimum aliquid Episcopi arbitratu largiantur.

4. De funer. & exeq.

Vbi ex nostra in Concilio primo Prouinciali edita Constitutione pallium ad cadaueris, feretriuè tegendi usum, quacumque ratione comparatum est, omnibus illud gratis accommodetur.

Vbi verò paratum nondum est; Parochialis vicinij hominum, non Ecclesie Rectoris sumptibus comparari decernimus.

1. Ibidem.

Sin autem neque illi parent, neque mortui hæres item; sine pallio cadauer efferatur, quousque id præstetur.

6. Quæ ad funer. pert.

11. 12 Si verò nobiles homines aureo, vel serico, vel omnino precioso pallio uti voluerint, pecunia sua faciendum curent; quod ad euismodi cadauerum usum nullo modo in posterum adhibeatur; sed illi Ecclesie, in qua mortuus sepultus fuerit, illico post funus acquisitum sit, & in eius ornamenta conuertatur.

13 Clericus mortuus vestitu Clericali Ecclesiastico quem ordinis sui ratio deposcit indutus efferatur, Diaconali, Ecclesiasticaque veste Diaconus, Sacerdotali Sacerdos: Clericus superpellico, tonsuraque ornatus: itidemque alij pro ordinis Ecclesiastici gradu.

14 Mortuum, quouis etiam generis, gradus, dignitatisuè nomine illustrem, laicum, ecclesiastici homines nè efferant; nè item inferioris Ordinis Clericum, qui in superiori ordine constituti sunt.

15 At verò Subdiaconum, Subdiaconi, Diaconum, Diaconi; & sic ordine ceteri, nisi necessitas aliquando suadeat, digniores ab inferioris ordinis hominibus efferri.

16 Episcopum verò mortuum ij, qui in Ecclesia Cathedrali dignitates obtinent, & Canonici Sacerdotes, & ij digniores efferant.

Laicum autem laicalis ordinis homines, quod officium etiam, qui laici pie alicui confratrie adscripti sunt, præstare poterunt.

1. Ibidem.

17 Singularum Cathedralium, Collegiatarum, & Parochialium Ecclesiarum Clericis, qui in funus venerint, vnà tantum sua Ecclesie crucis præferatur; neque aliæ in funere deferantur; nisi, quas suus quaque Clerus subsequatur. Quod si alij quoque Clerici inuitati fuerint, eius Rectoris, qui inuitarit, Crucem prosequantur.

Ibidem.

18 Ad tollendas controuersias, quæ magna populi offensione inter Regulares, qui beneficia curata obtinent, vel in eis curam animarum exercent, & Parochos seculares in efferendis mortuis oriuntur; statuimus, ut, cum ex Parochia, cui seularis Sacerdos præsit, mortuus efferatur, ut in Parochiali Ecclesia sepeliatur, cui Regularis sit præfectus, vel

contra;

contra; tunc utrique Parochi, superpelliceo, & stola induti, pares progrediantur. Reliqui verò Regulares eum locum teneant, quem in generalibus processionibus tenere consueverunt, non obstante quavis consuetudine, vel pactione, quam inter se fecerint.

19. 20. 21. Cùm mortuus efferendus erit, cuiusvis Ecclesiæ Clerus, qui vocabitur, in vnam proximam mortui ædibus Ecclesiam congruo processionis ordine conueniat: Vnde omnes ordine procedentes, bini cantes psalmos, aliasuè sacras preces, mortuum ab eius ædibus ad sepulturam comitentur.

22. Cadauer cùm effertur, via procedatur, quæ à domo ad Ecclesiã recta, ac breuis sit: si verò vsque adeò breuis, & compendiosa est, vt ordines eorum, qui funus comitantur, intrà illius fines contineri non queant; tunc via paulò longiori funus ducatur, idque iussu, concessuue Sacerdotis, qui funeri præest.

23. 24. Omnes, tum qui dignitates obtinent, tum Canonici, etiam Metropolitana, & Cathedralis Ecclesiæ, tum alij præterea quicumque Clerici, quibus in funere candelæ, aut cerei, intortitiuè dantur, eas, eanè accensa in funere manibus ipsi deferant.

25. Lumina, cerei, funalia, intortitiuè in funere nè restinguantur, nisi si sacro officio etiam sepulture ritè absoluto atque expleto.

26. Cùm ad Ecclesiam venerint, omnes corpus suo item ordine circumstant instituta officia celebrantes; nec prius discedant, quam corpus in sepulchrum illatum fuerit.

27. Ne laici, etiam confratres, aut alij societati adscripti, sed Ecclesiastici homines, mortuo, cuius funus agitur, totum officium sepulture prestent: ita vt quæ preces, quiuè sepeliendi ritus, ei ex Ecclesiæ instituto, consuetudineuè adhibentur, eorum omnium officium non ipsi laici, sed Sacerdotes, & Clerici eo nomine vocati, perfectè expleant, quò ad illius corpus humatum, sepultumue est.

28. Missa, cum mortui corpus sepelitur, quando commodè fieri potest, pro eo piè celebretur, id quod, & Canonum iure, & factorum rituum libris cautum est.

29. Si quando autem die Dominico, festiue mortuum efferri, in sepulturamque tradi contigerit, pro eo Missam conuentualem ad præscriptum Romani Ritualis celebrari licebit.

30. Deinde singularum Ecclesiarum Clerici eodem ordine, quo venerant, Crucem præferentes, ad Ecclesiam suam redeant, nisi aliquando aliud Episcopo iusta de causa videatur.

31. Clerici Ecclesiæ, in qua mortuus humatur, eius vestes heredibus inuitis, nè sumant; sed ijs, ad quos pertinent, reddant.

Quod primo Concilio Prouinciali sancitum est, id explicatius nunc vetamus,

Ibidem.

4 Ibidem.

5. Quæ ad fun. pert.

1. Ibidem.

6. Ibidem.

1. Ibidem.

1. Ibidem.

4. Ibidem.

vetamus, vt nē, scilicet Clerici, neuē alij quicumque sint, qui aliquā in funere, curam ponunt, vestes, indumenta, ornamenta, & cadaueri adhibita, nisi à spontē offerentibus, accipiant; sed gratis, ac sine mora, ad quos pertineret, omnia planē restituant, reddant.

1. Ibidem.

32 Candelę omnes, cerei, & quę intortitia vocantur, quę circum crucem, & cadauer ad Ecclesiam adferuntur, & alia, quę circumlaterum, & in Altaribus, ac reliquis in locis, dum diuina officia in funere celebrantur, hæredum impensa accenduntur, ita Deo oblata esse intelligantur; vt eius Ecclesię Sacristiæ, in qua mortui corpus humanum erit, continuò addicta sint.

2. Tit. 2. dec. 16.

37 Rectoribus verò illas vendere nullo modo; sed ad Missam, ceteraque diuina officia celebranda tantummodo vt liceat, nisi in alium Ecclesię vsuum Ordinarij licentia conuertantur.

Candelę, cerei, & quę intortitia vocantur, in mortui funere adhibita, superioris Concilij decreto Sacristiæ illius Ecclesię addicta, in qua funus sit, aut mortui corpus in sepulturam traditum est, si quę in Missarum celebratione, & reliquis diuinis eiusdem Ecclesię officijs supererunt; ea omnia, vel ipsius Ecclesię Rectori, vel ijs, ad quos ante illius decreti promulgationem eiusmodi candelę, cereique pertinebant, in alium eiusdem Ecclesię vsuum, vel ad suę etiam vitę sustentationem, arbitrato suo, conuertere liceat.

2. Ibidem.

33 Excipimus autem ea, quę Clericis cuiusuis generis elemosynę causa dari solent; & quę funeralium nomine Cathedralibus, & Parochialibus Ecclesijs ex sacris Canonibus debentur; quibus nihil oblit; quo minùs quartam funeralium, quę solita esset persolui, ex decreto Tridentini Concilij consequi possint.

Sess. 25. c. 13. de ref.

34 Si mortuorum hæredes ita se impiè gesserint, vt religiosum exequiarum institutum negligenter, Cruci, Clericis, & funeri debita lumina adhibere nolint; ab Episcopo ea cogantur comparare, quę necessaria videbuntur.

1. Ibidem.

35 Nemini quemquam in funere laudare liceat; nisi, & eum, quem laudare velit, Episcopus dignum censuerit; & laudationem scriptam ante probarit.

Liceat tamen in funere Concionem habere, quę tota referatur ad humanam miseriam, fidelium oculis proponendam; omnesque ad vigilandum cohortandos; nē, cum venerit Dominus, hora qua non paratarint, inueniat eos dormientes.

4. Ibidem.

Sermo si quis in funere habebitur, non domi, aut alio eiusmodi loco, sed in Ecclesia habeatur.

36 Elemosyna, quę Clero ob funus, aut defunctorum officium datur, nē in Ecclesia, Cæmeteriō, aut spectante populo, sed eo remoto,

to, locoque separato, factis exequijs, officijsuè distribuatur.

37 Exequiarum, sepulture, & anniuersariorum causa nemini quidquam pacisci, aut exigere liceat; neque etiam petere, vel quid aliud committere, quod simoniacæ labis, aut sordidæ auaritiæ, suspicionem habeat. 1. Ibidem.

Ne pactiones de funere, aut de exequijs pro mortuo celebrandis cū defuncti herede, aut alio, ad quem pertineat, à Parocho, aliouè ea cōditione fiant, vt certa ceræ pars, quæ exequiarum officijs supererit, ipsi heredi, aut alteri restituantur. 4. Ibidem.

38 Ne Parochi, alijue Clerici, neque item exequiarum curatores, alijue, quicumque in funere operam ponunt, pignora capiant, quibus sibi caueant de funerali elemosyna, aut de eorum opere in funere præstita mercede.

39 Pias tamen consuetudines in his seruari iubemus; cuius rei Episcopus curam suscipiat. 1. Ibidem.

Quæ superiori Prouinciali Synodo decreta sunt, ad tollendas Rectorum Ecclesiarum in exequijs, & funere pactiones, & exactiones illicitas, aut quæ simoniacæ labis, vel sordidæ auaritiæ suspicionem afferrent: ea à plerisque in eam partem accipi animaduertimus, vt occasione inde sumpta, Ecclesiæ, non seruato piarum consuetudinum vsu, debitis elemosynis defraudentur. Quare Episcopus, habita, & locorum, & personarum ratione, in funeribus, & exequijs, quæ pia instituta, & consuetudines laudabiles sibi videbuntur, arbitrato suo seruari iubeat, sacrorum Canonum auctoritate; contumacesque compellat omni iuris remedio. 2. Tit. 2. dec. 17.

40 Pia etiam legata exigere volumus; neque ea, quæ elemosynæ causa vltro data fuerint, accipi prohibemus. 1. Ibidem.

41 Miserabiles personæ, quibus mortuis, aut nihil superest, aut ita parum, vt sua impensa humari non possint, à Parocho sumptibus Ecclesiæ sepeliantur.

42 Statuat Episcopus in ciuitate, & diœcesi sua pro modo laboris, quantum mercedis causa dandum sit Curatoribus exequiarum, ceterisque qui dant operas in funere, & ijs, qui campanas pulsant. Quibus, & quamdiu in exequijs campanas pulsare debeant, arbitrio suo præscribat.

43 Ecclesiæ Metropolitanæ, vel Cathedralis, vel Collegiatæ, Capitulum, ac singuli de Capitulo in funere, funerisue officio, contenti elemosyna sint, quæ generatim ipsi vniuerso Capitulo, aut sigillatim vnicuique de Capitulo dari solet. 4. Ibidem.

44. 45. 46 Idem Parochi, Rectores, Sacristiæ custodes, & alij Clerici inuiolatè seruent ad Episcopi præscriptum. Pro crucibus autem, &

&

& quę circa cadauer, aut cęnotaphium disponuntur; pro campanis item, lampadibusuę, aliouę pretextu, aut nomine, nihil præterea capiat, exigatue, nec Capitulum, nec quisquã de Capitulo, nec Rector, nec Sacrista, custos, aliusuę Clericus quicumque, nisi si quid est, quod fabricę, aut Sacristiæ, campanarum nomine dari pię consuetudinis Episcopus esse censuerit; idque verę in euni vsum cedat; at pro crucibus nihil omninõ, quouis etiam fabricę, vel Sacristiæ nomine accipi liceat.

47 Quantum Clericorum vtitato nomine dari solet, tantum cultodibus, qui in minoribus ordinibus cõstituti sunt, detur: si in sacris fuerint, habeant, quantum Sacerdotum nomine datur.

Qui verõ custos, vel Crucem prætulerit, vel campanas pulsauerit, tunc ille accipiat, quod eo nomine tantum dari statutum est.

48 Qui funeris curationem aliquam habere solent, ytpotẽ Antiani, alijque quocumque nomine vocati, qui item corpori sepeliendo operam nauant, eos accipere non vetamus, quod pro officij sui, quod ipsi præstiterint, opera, dari consuevit.

49 Crucis verõ, vel campanarum, aliouę quouis nomine, ne ab ijs quidem quicquam in funere, uel funeris, uel exequiarum causa, exigi, accipiue liceat.

Eius verõ generis homines, & alij, qui in funus se ingerunt, nec quicquam operę ponunt, nihil omninõ consequantur.

59 Pro loco, in quem mortuus infertur, à nemine, ne Sacristiæ quidem, aut fabricę Ecclesię, aut Confraternitatis alicuius, alteriusuę pij usus nomine, quicquam prorsus exigatur: pias tamen, & laudabiles consuetudines, ut primo Concilio Prouinciali iustum est; in hoc etiam Episcopus seruari iubebit.

51 Capitula, Canonici, & alij Ministri quicumque sint Ecclesiarum, ne cęnotaphij, quod in officijs mortuis ex tabulis struitur, nomine, quicquam capiant.

2. Tit. 2. dec.
14.

52. 53 Canonici mortui funus, eiusuę, qui eiusdem Ecclesię, in eandẽ dignitatem obtinebat, Capituli sumptibus à reliquis Canonici fiat, tum pro eius animę salutẽ Missa Conuentalis celebretur: & unusquisque item Canonicus, Ministeruę eiusdem Ecclesię, qui Sacerdos sit, Missam itidem pro eo celebret.

1. De fun. &
creq.

4. Ibidem.

54 Quicumque laicus, uel secularis Clericus in ijs deliquerit, quę his decretis præscripta sunt, ab Ordinario loci graui pœna afficiatur.

55 Qui in funere, officijsuę funeralibus, uel exequijs quicquam, ut infra, peccarit; eius funeris, officijue funeralis omni elemosyna, emolumentoque careat omninõ: pœnaque sit Episcopi arbitrio, tam ei, si acceperit, quam præfecto, Rectoriuę, qui dari curari, consenserit, peccemiseritue.

Qui-

36 Quicumque à funere, funeralibusuè officijs eiusmodi abfuerit. Qui item ante temporis, vel officij punctum, ab Episcopo præstitutum non adfuerit.

Qui funere, officionè pro mortuis non peracto discesserit, quod sit, dum corpus sepulturae traditur.

Rursus, qui, non peractis funeralibus officijs, discesserit.

Qui item habitu, prout Episcopus præscripserit, non conuenerit, interfuerint.

Qui contra decretorum Prouincialium præscriptum quicquam in illis peccarit.

Qui item alia commiserit ex ijs, ob quæ Episcopi iussu, pro absente habendus sit.

Qui item funeris, exequiarumue curatores, utpotè Antiani, vel alio vocati nomine, per se muneris sui partes non obierint.

37 Ne cuiquam ex vlla cuiusuis ordinis Ecclesia mortui cadauer, 4. Ibidem perpetuæ sepulturae traditum, asportari liceat, nisi facultate ab Episcopo impetrata, eaque litteris nominatim exarata.

38 Parochus, intrâ cuius Parochiæ fines, aliquis aliene Parochiæ occisus est, eius cadauer liberè aliò transferri nullo prætextu prohibeat: nihilque ea de causa accipiat. Si verò translatio ea cum funere sit, liberum ei sit, vti vire suo.

Qua huic titulo deerunt, videantur in titulo de officijs, Anniversarijs.

De Funere Summi Pontificis.

S V M M A R I V M.

- 1 Pontifice Summo mortuo, quid ab Episcopo curandum. De Rat. diuinorum off. nu. 49.
- 2 Missa pro eodem defuncto à Sacerdotibus celebranda. Ibidem. vers. Sacerdotes verò.

- 1 **S**I quando autem Summus Pontifex ex hac vita migrarit, nuncio certo mortis allato, id curet, &c. Tit. de diu. officijs, nu. 53.
- 2 Sacerdotis verò singuli, &c. Ibidem.

O o De

De Funere Episcopi, & Metropolitanī.

S V M M A R I V M.

1. Episcopo mortuo, quod officium Capituli Cathedralis. 3. 4.
- Eiusdem negligentia in eo, à quo coercenda. 8.
2. Quod item Episcopi vicinioris officium.
- Eiusque negligentia à quo punienda. 7.
- Episcopum mortuum, qui efferant. De funerib. & c. 16.
5. Cerei quot accendendi in eius funere, & cuius sumptibus. 6.
9. A quibus Missa pro eodem defuncto celebranda.
10. Parochi Diocesani, vt pro eo. Missam celebrent, à quo admonendi.
11. Populus, vt etiam pro eodem oret, à suo Parocho admonendus.
12. Anniversaria, vbi, & quamdiu pro illo, cuiusque impensa agendum.
- Archiepiscopi clavis, cui, Episcopo mortuo, tradenda. De Archiepis. nu. 3.
- Metropolitani funus, qua cerimonia peragendum. De vita & honore Episcopi. nu. 59.

7. De Funere Episcopi.

I.



Primum sanctorum Patrum institutum ad celebrandas Episcoporum exequias, iamdiu intermissum, reuocantes, statuimus,

Vt Episcopo mortuo, vel morti proximo, tres primi de Capitulo praesentes vicinum Episcopum, vel eo impedito, alium inuident, qui statim veniat, ac si viuum Episcopum inuenerit, accuratissime consoletur, & ea officia praestet, quae ad animae salutem tali tempore requirantur.

2.

Mortuum vero vna cum Saeculari, & Regulari Clero solemni more ad sepulchrum profequatur.

Nihil autem Episcopus, pij huius officij gratia, impense, vel quouis alio nomine à quoquam exigat, vel sponte oblatum accipiat.

Eius tamen expectationis causa corpus Antistitis nec amplius quadraginta horis insepultum iaceat.

Interea vero curet Capitulum, vt custodiatur corpus, & circum ipsum frequentes ex Clero sint, qui pro eius anima preces Deo faciant.

Sess. 24. c. 1. de ref.

3. Interea vero curet Capitulum, vt custodiatur corpus, & circum ipsum frequentes ex Clero sint, qui pro eius anima preces Deo faciant.

4. Eidem Capitulo hoc munus iniungimus, vt primo quoque tempore.

potere Prouinciales Episcopos omnes de Episcopi morte faciat certiores, qui in Ecclesijs Cathedralibus Missam solemnem ceremoniam pro eius anima celebrandam curabunt: & publicis supplicationibus, ac precibus indictis, Deum pie, sancteque deprecabuntur, ut oratio gregi Pastorem dare velit iuxta consuetudinem.

5.6 In exequijs eius plures viginti quatuor. cereis non accendantur, idque impensa vacantis Ecclesie, nisi extent defuncti bona; vel alius sit, qui de iure, aut consuetudine sumptum facere debeat.

7.8 Episcopi negligentia in Comprovincialis Episcopi funere à Synodo Prouinciali; Canonicorum, & Clerici, à successore Episcopo grauiter puniatur.

9 Sicut Episcopus, dum in vita est, sanctae pastoralis sollicitudinis studio debet salutem animarum inuigilare, ita illud cum omni ratione coniunctum est, ut, post eius obitum ecclesiastici ordinis homines, & laici item, quorum cura, gubernationique Pastoralis praesuit, grata, piaque memoria episcopales vigilias, ac labores, quibus ille in eo munere gerendo perfunctus est, prosequantur, pro illius anima in primis Deum religiosè precantes.

4. De fun. & exeq.

Quamobrem praeter ea, quae de Episcoporum exequijs primo Concilio Prouinciali sancita sunt, hoc etiam decernimus, ut Parochi, & Sacerdotes singuli, tum urbani, tum Diocesani, ubi primum de obitu Episcopi sui nuntiatum est, nouem singulis post eum nuntium diebus quibus per Ecclesiastici officij ritum potest, Missam de mortuis pro illius anima celebrent: aut saltem statim pro defuncto Episcopo orationem dicant, ut in aeterna recipiatur tabernacula.

10 Capituli verò sit, de Episcopi obitu, Diocesanos Parochos certiores quam primum facere, eosdemque huius officij monere.

11 Populus itidem pro paterna sollicitudinis, charitatisque officijs, quae ille viuus pro omnium salute praestitit, hoc communi parenti mortuo reddat, ut religiosis precibus, aliisque pijs suffragijs illius animam adiuuet. Ad quam sanè rem suum quisque populum Parochus, cum vltu venit, ijs praesertim nouem diebus hortetur accuratè, ac diligenter.

11 Sacra anniuersaria pro mortuo Episcopo quotannis fiant in Cathedrali Ecclesia; quamdiu proximus eius successor in Episcopatu uixerit, uiuentis Episcopi, & Capituli sumptibus.

1. de fun. Episcopi.

De Officijs, & Anniuersariis defunctorum.

S V M M A R I V M.

- Officia mortuorum infra hebdomadam obeunda, à Parocho Dominica die præcedente, denuncianda. De Parochys. Sc. nu. 45.
- Anniversaria, & officia, quæ in Ecclesia denuncianda. Ibid.
1. Quibus diebus non agenda.
- Iis agendis, qui, & quot adhibendi. De Funerib. nu. 4.
2. Ea, pietatis ratione, à Parocho suadenda.
- Eorundem causa nemini pacisci liceat. Ibid. 37.
- Anniversariorum, & Missarum tabella in Sacristia retinenda. De Sacristia. nu. 25.
- Anniversaria exequia pro mortuo Episcopo, quando, quamdiu, & cuius sumptibus facienda. De funere Episcopi. 12.
3. Pro Parocho mortuo, à quo, & quo die item celebranda.
- Cenotaphij nomine nihil capiendum. De funerib. 51.

6. Quæ ad funera pert.



E die Dominico, & festo, qui Ecclesie præcepto, consuetudine, votouè colatur, anniversaria agantur: quæ si certo aliquo festo, is qui decessit pro se agi præscripserit, alio proximè præcedenti die, cum pro officij ratione licet, celebrentur.

1. De fun. & exeq.

2. Caveant autem Parochi, & alij Ecclesiarum Rectores, ne, quod pietate adducti suadere debent mortuorum heredibus, ut anniversaria officia illorum causa celebranda curent, id cupiditate impulsæ, molestius flagitent: quæ in re si peccarint, Episcopi arbitrio puniantur.

6. Quæ ad funera pert.

3. Parochus, illius, qui proximè præcessit Parochi anniversaria statò die, quo ille obiit, celebratione Missæ Parochialis agat; sin autem pro festi, solemnisque diei ratione tunc non licet; alio die proximè antecedente, quo licebit, pro illius animæ salute, piè, religiosèque celebratur.

De Supellectile, quæ officiorum funeralium, & anniversariorum propria est, cum eiusdem formis.

S V M M A R I V M.

- 1 Feretra in Cathedrali, Collegiata, & Parochiali quot.
 - 2 Pallia feretralia in Cathedrali, Collegiata, & Parochiali quot.
 - 3 Cuiusque forme.
 - 4 Cœnotaphium gestatorium, quæ tumba dicitur, vnum, & vbi.
 - 5 Forma eiusdem.
 - 6 Eidem pallia Altarium non adhibenda.
 - 7 Basis Cœnotaphij, vna, & vbi.
 - 8 Pannus stragulus eiusdem basis vnus etiam, & vbi: aut basis saltē decenter picta.
 - 9 Forma illius.
 - 10 Cruces, quæ circa Cœnotaphium collocantur, quot.
 - 11 Quales item.
 - 12 Scabella sustentacula Crucum, quot.
 - 13 Forma eorundem.
 - 14 Candelabra ferrea Cœnotaphij, quot.
 - 15 Et qualia.
- Locus horum instrumentorum asseruandorum. De de loco vbi feretra, &c. i.
- 16 Libri ad usum funerum, & officiorum mortuorum, quot.

- 1  Feretra duo in Cathedrali, & Collegiata Ecclesia, Parochiali verò vnum, parandum.
- 2 Pallia feretralia, in Cathedrali, Collegiata, & Parochiali duo saltē; vnum, quo cadauera contegantur, cum efferuntur, & Cœnotaphia item; alterum, quo eadem cadauera substernantur.
- 3 Pallium, vel tegendi cadaueris, vel Cœnotaphij sternendi vsui paretur: hoc Cœnotaphij sine cruce; illud verò cadaueris Crucem albam in medio habeat.
- 4 Vtrumque porro sit colore nigro; ac, nisi preciosus quis malit, è panno serico villosò, quem villutum dicunt, aut saltē laneo contextum.
- 5 Cœnotaphium gestatorium, vnum tantum tam in Cathedrali, quàm Collegiata, & Parochiali Ecclesia.
- 6 Cœnotaphia, quas tumbas dicunt, in diuinorum officiorum pro mortuis celebritate adhibenda, aut in arcum, aut in acumen ducta esse possunt.
- 7 Nè Cœnotaphijs, aut quas vocant tumbis, pallia Altarium adhibeantur.

Inst. sup. Ecc. lib. 1. De sup. quæ off. fun. prop. est in Cat. Colleg. & Paroch.

Inst. for. sup. Eccl. lib. 2. de supp. off. fun.

In st. I bicm

4. De fun. & exeq.

- 7 Basis cœnotaphij una tantum in Cathedrali, Collegiata, & Parochiali Ecclesia.
- 8 Pannus stragulus eiusdem basis, unus, tam in Cathedrali, quàm Collegiata, & Parochiali.
- Inst. Ibid.* 9 Stragulum cœnotaphij, ad basim scilicet sternendam, quæ cœnotaphio subijci solet, è panno saltem laneo coloris nigri paretur. Aut verò basis nigro colore pingatur, crucibus etiam, mortuorumque capitibus albis appictis.
- 10 Cruces, quæ circa cœnotaphium collocantur; in Cathedrali, Collegiata, & Parochiali, quattuor.
- Inst. Ibid. De Crucib. Cœnotaph.* 11 Cruces cœnotaphij, ex auricalcho saltem, aut ex ligno etiam, depicto, conficiantur.
- 12 Scabellâ sustentacula Crucum; in Cathedrali, & Collegiata, Parochiali que, quattuor.
- Inst. Ibid.* 13 Quæ Cruces, ut rectè stent, bases marmoreæ, aut saltem lignæ ad eas aptè sustentandas parentur: in quarum medio foramen rectum insit, quod earum basile capiat. Sint verò à parte transversa, latitudinis cubitorum duorum; à recta longitudinis totidem, præter manubrium.
- 14 Candelabra ferrea cœnotaphij, in Cathedrali, & Collegiata octo, aut duodecim, in Parochiali octo saltem.
- Inst. Ibid. De Cand. Cœnotaph.* 15 Candelabra cœnotaphij, ex ferro consentur; altitudine consent cubitorum duorum, & dimidi; suffulciantur firma base, quæ instar tripodis, aut alterius firmioris generis sit, nè fortè præ pondere, & longitudine cereorum facile corruant: orbem præterea è lamina ferrea constatum à superiori parte habeant: cuius orbiculi extremitas sursum revocata ceram defluentem contineat. Super hoc item orbiculo apex ferreus infixus existet, cui vasculum inseratur, ad cereos excipiendos aptè accommodatum.
- 16 Libri eiusmodi in Cathedrali, quinque: in Collegiata, ac Parochiali, duo.

De diligentia ab Episcopo adhibenda in statu vniuersi cuiusque Parochiæ cognoscendo.

S V M M A R I V M.

- 1 Parochiæ cuiusque status ab Episcopo cognoscendus.
- 2 Certi viri deligendi, qui populi mores inuestigent, & Episcopo deferant.
- 3 Liber à Parocho parandus, in quo Parochiani omnes vni, & mortui describantur.

Inquilini

- 4 Inquilini novi obseruandi; & in quibus.
- 5 Inquirendum de pauperibus, & quibus alijs.
- 6 De quibus à Parocho Episcopus admonendus.
- 7 Episcopus, quando Parochos conuocet, vt de animarum statu illos in-
terroget.



Vnimam vim, ac necessitatem habet illa Domini sententia, Speculatorem dedi te domui Israel; & alio item loco: Diligenter agnosce vultum peccatoris tui, & considera super greges tuos; vt Episcopi quanta maxima possunt, diligentia obseruent sibi commendatum gregem, neque ab eo vnquam oculos deiciant, quid ei opus sit animaduertentes; vt ex Propheta sententia, contractas partes alligare, infirmas consolidare, ægrotas sanare, abiectas oues, reducere, perditas requirere, & recuperare possint.

1 Quoniam verò lustrare omnia proprijs oculis nequeunt, in singulis Parochijs deligant certos, ac probatos viros, qui inuestigent, an populus ambulet in vijs Domini; an aliquid sit, quod Episcopi cognitionem, & medicinam desideret; an aliquid, quod corrigi, & emendari debeat: quæque compererint, fideliter ad Episcopum deferant.

Episcopus in vrbe sua viros aliquos, auctoritate præstantes, spiritualis vitæ studiosos deligat: quorum adiumento, & opera vt possit, & in ijs cognoscendis, quæ ad Ciuitatis, Diœcesisque suæ morum instructionem pertinent, & in adiunandis Christianarum virtutum exercitationibus, & in alijs denique quibus populi sibi commissi progressio fiat ad sanctè agendi studium.

3 Parochus etiam librum habeat, in quo omnium, qui in eius Parochia sunt, nomina, & cognomina quàm primùm describat; singulorumque sexum, ætatem, & statum. In eo deinceps describat, & recen-ter natos, & mortuos, & in Parochiam habitatum venientes, & inde emigrantes. Quem librum Episcopo, quoties is petierit, vel inspiciendum, vel describendum dabit.

4 Obseruabit etiam suæ Parochiæ novos inquilinos: deque eorum orthodoxa fide, & sacramentorum perceptione; deque mulieribus, quas secum habuerint, an matrimonij, cognationis, affinitatis vinculo verè coniunctæ sint; an impudiciæ nomine suspectæ, ab eo Sacerdote, in cuius Parochia proximè habitarint, & à Parochiæ incolis accuratè cognoscet.

5 Inquirat autem studiosè de pauperibus suæ Parochiæ, præsertim puellis nubilibus, de viduis, orphanis, pupillis, ægrotis, senio confectis,

1. De diligen-
tia ab Episco-
po adhibenda
in statu vniuf-
cuiusq; Par.
cognosc.

3. De ijs quæ
ad Episc. fo-
rum pert.

alijsq; personis, temporali, vel eam spirituali misericordia indigentibus: quibus, & ipse pro iuribus opitulari, & alios suo exemplo, & horatu ad id officium incitare studeat.

6. Præcipue vero de ijs omnibus sæpè certiores faciat Episcopum, ut, qui communis eorum pater est, iisdem paternam curam, & pietatem, quacumque poterit ratione, præstet.

Quamobrem etiam Episcopus quotannis per sacra quatuor anni tempora sue civitatis Parochos adhibebit; & illis de eorum animarum statu, quarum cura præpositi sunt, diligenter interrogatis, omnia commemoret, quæ eorum officij munus continent; eisq; & Doctoris diligentiam, & Pastoris vigilantiam præstabit.

De Vicarijs foraneis Regionumque Præfectis constituendis, & eorum officio.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1. Vicarij foranei constituendi; quibus certæ diœcesis partes attribuenda.
2. Eorum munus quibus deferendum.
3. Id munus inter alia versetur in congregationibus mensuris Parochorum habendis.
4. Quibus tamen mensibus ea minimè haberi permittantur. Quibus item diebus non habeantur. 14.
5. Certæ regula, ea in re, à Metropolitanò præscribenda; & à quibus servanda.
6. Confessio peccatorum à singulis, ante congregationem facienda.
7. Missa priuata à quibus, ubi, & quando celebranda.
8. Missa Conuentualis quando item cantanda.
9. Sermo, à quo habendus, & cuius admonitio.
10. Processio ubi agenda.
11. Refectio qualis, & ubi.
Congregationis initio stala oratio de Spiritu sancto recitanda. De Foro Episc. nu. 2.
12. Quæ in congregationibus ipsis tractanda: quæque legenda, & explicanda & à quibus.
13. Eorundem Vicariorum cura præcipua versetur in inquirendis Sacerdotum moribus; & à quibus alijs.
15. Congregationum habentiarum tempus, Dominico die antecedente à Parocho

- Parocho denunciandum: & in quibus populus hortandus.
Indulgentiæ, congregationis nomine concessæ, euulgandæ die, qua
Missæ illius congregationis celebratur. De Indulgentijs, nu. 17.
Tenor litterarum concessionis eiusdem Indulgentiæ. De Constitut.
nume. 45.
16. Questiones in eis habitæ, explicatæ, inexplicatæ uè ad Episcopum
mittendæ. In certumque librum referendæ.
Negligentes in conueniendo, & contumaces in exequendo, ut ple-
chantur. 31.
17. Sacerdotes in Studijs desides Episcopo deferendi.
Regulares, Curati ad easdem congregationes accedant, easq; habeant.
De Syn. Dioces. nu. 5.
18. Congregationes priuatæ, quibus in locis agendæ, quidque in eis tra-
ctandum.
19. Eidem Sacerdotes, & Clerici intersint.
20. Recusantes interesse, Episcopo denunciandi.
Parocho aliquo Congregationis, Regionis uè agrotante, à quo illius
anima & corporis cura suscipienda. De Parochijs, nu. 14.
Eodem mortuo, à quibus funus oberndum, & gratis. Ibid. nu. 55. &
54. ver. Quicumque.
Missæque priuatæ celebranda. Ibid. nu. 54. vers. eius.
Missæ Conuentualis, quando item cantanda: quaque in Ecclesia.
Ibidem.
Vicarij foranei Curatos non residentes Episcopo denuncient. De Re-
sidentia, nu. 23.
21. In urbem venientes, de quibus Episcopum doceant.
22. Ipsis Curati obedientiam præstent. Inobedientes Episcopi arbitrio
plectendi. 23.
24. Idem, Episcopi arbitrio, ab officio amouendi.
Videant idem, an scriptum ab homine ignoto allatum, quo testatur
mulierem secum ductam, suam uxorem esse, perfectè probet. De
Adulteris. &c. nu. 3.
Dubium aliquod in eo scripto habentes, scriptum ipsum ad Episcopum
diligentissimè mittant. Ibidem. vers. si verò.
In conscribendis actibus sui fori notario carentes, quos, & quot viros
adhibeant. De Cancellario, & Notarijs. 16.
Merces eorum quanta. Ibidem.
Causarum, quæ in Episcopali foro aguntur, patrocinium Vicarij ipsi
non suscipiant, neque alij sue familiæ. De Foro Episc. nu. 7.
Morum corruptelæ loci, quo Concionator mittitur, tempestiuè ab eis-
dem illi significanda. De Concionatorib. 19.

Eidem

Eidem concionatori facultatem concedere possunt collectam faciendā inter concionandum. Ibid. nu. 27.

Eorundem Vicariorum diligentia, scholæ Doctrinæ Christianæ vti instituendæ. De fidei initijs, nu. 6.

Vbi verò, ob impedimentum aliquod, ad scholas institutas conueniri non possit, quæ cura alia ab eisdem suscipienda, vt doctrina exerceatur. Ibid. vers. si quando.

Vicarij foranei } que præsent in egrorum cura. Que ad sa-
Præfeti; Regionarij } cram. extr. vncl. pert. nu. 23.

Negligentes curatos, reprehendant, & accusent. Ibid. ver. Quod si Libros Missarum celebrationibus notandis prescriptos, recognoscant. De Missis sine cantu, nu. 24.

Fidei rudimenta ignorantes absque eorundem Vicariorum assensu ad confessionem non admittendi. De fidei initijs, &c. nu. 8.

Obstetricæ ab eisdem probandæ. Que pert. ad sacr. Bapt. 11.

Iidem delegari possunt ad concedendum facultatem retinendi prolem in lecto. De sacramentis in genere, nu. 35.

Item ad recipiendum iuramentum à testibus Synodalibus, à Synodo absentib. De synodo diæces. 28.

Quod eorum officium ante Synodum. Ibid. nu. 9.

Pridie diei eiusdem Synodi in Episcopalibus edibus iudem adsint, quidque agant. Ibidem. nu. 10.

25 Visitatio anniuersaria Vicarijs foraneis, Regionarijque Præfeti prescripta.

26 Vicarij } iudem, ad Episcopum conueniant hebdomada ante Se-

26 Præfeti; } ptuagesimam, relaturi, &c. 30.

27 Ea ipsa relatio, vt diligentius fiat, congregatio Parochorum habenda, & quid cum illis tractandum.

28 Quod item ea in re singulorum Parochorum officium.

29 Ab anniuersario Vicariorum foraneorum conuentu redeuntes, alteram Parochorum congregationem habeant.

31 Congregatio alia feria secunda, post octauam Resurrectionis habenda, & quid in ea tractandum.

32 { Visitatio, } eorundem Vicariorum, & Præfectorum non con-
Conuentus, } tenda, etiam si Synodus non habeatur.
Aliaque }



V Episcopus in vrbe etiam externum gregem facilius, quasi praesens intueri, & curare possit; deligat aliquot probatos Sacerdotes, quibus singulis, imposito Vicarij foranei nomine, tribuat certas regiones diocesis suae.

2. De Vicarijs for. constit.

Id autem munus ad Archipresbyteros, Archidiaconos, qui in diocesi sunt, & Praepositos, aliosue Ecclesiastica dignitate praeditos, quos idoneos iudicauerit, potissimum deferet. Sin minus, ad alios Rectores, qui apti sint ad huiusmodi officium.

Hi autem Vicarij regionis, sibi per Episcopum commissae, presbyteros cuiuscumque conditionis, curam animarum habentes, semel singulis mensibus modo in vnam, modo in aliam eius regionis Parochialem Ecclesiam cogant. Idque in orbem eodem ordine semper faciant.

Pro locorum, & temporum ratione id ab Episcopo suis diocesanae Parochis permitti, concediue liceat, vt Decembri, & Ianuario mensibus, ob diuturnam breuitatem, itineris difficultati coniunctam, Sacerdotes illos conuentus ipsi non habeant, quos primo Prouinciali Concilio in singulos menses haberi decreuimus; ita tamen vt alijs deinceps mensibus, quibus commodius haberi poterunt, resarciatur, & praestentur, qui quid intermissum est, frequentioribus conuentibus, & omnia diligenti ratione.

4. De Parochijs, & par. vir. & off.

His autem conuentibus, vel in vrbe, vel in diocesi habendis, certas regulas, quae partim in superioribus Concilijs Prouincialibus eo de genere decreta sunt, partim ordinem, ac recte adiungenda videbuntur, ad communem Prouinciae usum per nos praescribendas, atque edendas, tum Parochi, tum alij, ad quos executio spectat, seruent, atque exequantur diligenter.

6. 7 Pridie eius diei, quam in vnum locum conueniant, peccata sua omnes confiteantur: sequenti die in ea Ecclesia, in qua coacti fuerint, Missam singuli celebrent.

1. Ibid.

8. 9 Tum vniuersi in Choro Missam Conuentualem pro mortuis, vel de sancto Spiritu, solemni more cantent: in qua eorum aliquis, a Vicario prius admonitus, Concionem ad populum habeat.

10. 11 Confectis sacris, & habita processione circa Cemiterium, orationibusque consuetis, in domo Rectoris illius Ecclesiae, vnico tantum ferculo contenti, ea, qua decet modestia, & charitate cibum capiant.

12 Deinde conferant inter se, quae ad boni pastoris officium, & ad curam animarum recte gerendam pertinent: & consulant de difficultatibus, & incommodis suae Parochiae; quorum explicatio vel remedium, aliorum consilium, & operam requirant.

Iidem.

Iidem autem Vicarij libellam de casibus conscientie, Episcopis ac Sedi Apostolicæ referuatis, Metropolitanæ cura edendum, reliquis Sacerdotibus legent; & aliquot capita, tum harum Constitutionum, tum earum quæ in Synodo Diocesana decernentur, simulque quidpiam ex probata summa de casibus conscientie explicabunt.

13. Præcipue autem de presbyterorum vita, & moribus quarant, & quales se in Pastoralis præbeant cura.

An eorum culpa diuinus in Ecclesia cultus desideretur.

An re ipsa præstentur ea, quæ Episcopi, vel alij eorum nomine in Ecclesiarum necessitatem, earumue reparationem impendi iussent.

An libros habeant, quos ex decreto nostro habere debent.

An reliqua in hac Synodo decreta sententur.

De his omnibus, & si quid propriè mandarit Episcopus, deque alijs, quæ ad vilitatem animarum Episcopi cognitionem desiderant, ipsum per litteras diligenter certiore faciant.

14. Ut quæ de Sacerdotalibus conuentibus, in diocesi habendis, semel superiori Concilio præscripta sunt, ea, quò ad eius fieri potest, rectè, atque ordine gerantur, hæc ei addenda censuimus.

Nè Sacerdotum Conuentus festis ijs diebus habeantur, quos coli Ecclesia præcepto institutum est; nec verò illis diebus, quorum præcipua celebritas in locis agitur, vbi is conuentus ijs ipsis diebus sumrus esset.

15. Parochus verò Ecclesia, in qua eiusmodi congregatio futura est, die Dominico, qui illam proximè antecedit, eius habende tempus populo significet; cumque hortetur, vt illo ipso, die ad Ecclesiam conueniat, tum vt orationum, quæ, & pro viujs, & pro mortuis ibi fient, particeps sit, ac indulgentiam dierum quadraginta consequatur, quam ab vnoquoque Episcopo in sua diocesi illis concedendam decernimus, qui diuinis officijs, tunc celebrandis, intererunt; tum etiam, vt sacram Concionem audiat, quæ eo tempore in Missa celebratione habeatur.

16. Quæ verò questionum explanationes singulis mensibus habitæ in ijs ipsis Conuentibus erunt; & si quæ præterea quæstiones in illis ipsis disputationibus inciderint, quæ non satis tunc explicatæ sint; eas omnes litteris consignatas, Vicarij foranei quàmprimùm ad Episcopum mittant; cuius iudicio illæ, vel explicatæ, vel comprobatæ in Codice eius rei nomine confectum, quæ Vicarius foraneus custodiat, referatur.

17. Ex eorum Conuentuum progressu si Vicarij foranei animaduertent, Sacerdotes quosdam ad Doctrinæ studia, in quibus maximè versari debent, desidiam quandam, vel negligentiam adhibere; eos ad Episcopum deferant, cuius auctoritate illorum culpæ, vt opus erit, occurratur.

18 Ut autem in ijs studiorum exercitationibus vnusquisque Sacerdos maiores progressus habere possit; in qua Parochia quinque saltem Sacerdotes erunt, eos in singulas hebdomadas bis ad priuatas inter se studiorum disceptationes Parochus conuocet: in quibus vel aliquam Catechismi Romani lectionem tractent; vel quaestiones aliquas de Conscientiæ casibus explicent; vel huius, superiorisue Concilij Provincialis, aut Diocesanae Synodi, quam eorum Episcopus habuerit, partem aliquam studiosè legant. Quod si ei Parochia propè erit aliquod Regularium Monasterium, vbi aliquis sit, ad sacrarum litterarum, Ecclesiasticarumque rerum explicationem aptior, curent etiam illius opera, atque studio adiuuari.

19 Ad has priuatas Sacerdotalis studij exercitationes Clericos etiam, qui intrà illius Parochiæ fines habitant, adhibeant; vt eos rerum Ecclesiasticarum cognitione instructiores in Ecclesijs habeant.

20 Quicumque verò huic priuato Conuentui interesse recusarit; eum Parochus ad Episcopum deferat, qui, quo maximo poterit, studio curet, vt huic decreto obtemperetur.

21 Quoties in urbem venerint, primum Episcopum adeant; deque eorum statr, qui sibi commissi sunt, accurate doceant. 1. de Vic. for. const.

22 Curati verò quicumque etiam si quauis dignitate præditi, in ijs, quæ ad officium suum spectant, Vicarijs, quos diximus, obtemperent.

23 Quod, si aliqui ad conueniendum negligentes, vel ad mandata eorundem Vicariorum exequenda contumaces fuerint; Episcopi in illos pro modo culpæ animaduertant.

24 Hi autem Vicarij voluntate Episcopi ab officio amoueri semper possint; ac si malè id administrarint, pœnas dent, eiusdem Episcopi iudicio.

25 Quò diligentius, atque aded accuratius, & in vrbe ij, quos vni-
cuique regioni Episcopus præfecerit, & in Diocesi Vicarij foranei m-
neris, atque officij sibi commissi partes exequantur: quo item crebrius,
ac vigilantius Diocesis status, cui assidua pastoralis speculatione pro-
spiciendum est, exploratus ipsi Episcopo sit, atq; cognitus, cum ex om-
ni alia ratione, tum ex eo, quod illi certo anni tempore, ad ipsum stu-
diosè referant, non solum quæ de Synodo Diocesana decreto genera-
tim, vniuersèque præscripta sunt; verùm etiam quæcumque sigillatim,
ac præcipuè, pro temporum ratione idem Episcopus illis præscribenda
censerit; in hoc genere ità consultum sit, vt illi in Ciuitate, in Dio-
cesique Vicarij foranei, in sua quique regione commissa præter illam
in suo munere gerendo curam, suasque frequentiores per annum visi-
tationes præterque Episcopi, & Episcopaliū visitatorum in visitan-
do diligentiam, ipsi etiam singulari, accurata, diligentique ratione vi-
sitatio.

5. Quæ ad
Synodū, Cō-
gregationes-
que alias Cle-
ricales & Vi-
sitat. attin.

sitationem concedite sibi regionis cumulatius, exactiusque obeant, à die sancti Martini, usque ad diem festum ordinationis sancti Patris nostri Ambrosij. Si quis verò, vel pro regionis, quæ sibi commissa est, magnitudine, vel alia causa ad statæ visitationis munus longiori tempore opus habeat, ei integrum, ac liberum sit, aliquot ante præscriptum tempus diebus visitationis suæ initium facere.

26 Vicarij autem foranei singuli, pro ratione, tum eo decreto generatim præscripta, tum ab Episcopo sigillatim præscribenda, de regione, quæ vniuscuiusque eorum Vicariæ curæ demandata est, ad eundem relaturi, in Ciuitatem quotannis hebdomadæ ante Dominicam in Septuagesima penultimæ; duodecimo scilicet ante eius Dominicæ celebritatem die, summo mane in Episcopales ædes ad illum conueniant. Id verò, nisi aliquando ob temporis, quod inter Epiphaniam, & Septuagesimam incurrit, breuitatem, aut aliam ob causam, eum Vicariorum Conuentum, alio commodiori tempore habendum esse, per litteras Episcopales significatum sit.

27 Quò diligentius verò relationem singuli Vicarij præstent; id sub fidij sibi comparent, vt, antequàm statim conuentus dies veniat, congregationē Parochorum suæ quique regionis habeant, à quibus quæcumque vel vniuersè, vel nominatim præscripta sunt, diligenter animaduertant, & colligant.

38 Parochorum propterea curæ sit, certo ante conuentualem diem tempore videre, atque exquirere suarum Parochiarum, Parochialiumuè hominum statum, vitam, & mores. Si quæ verò animaduertent, quibus salutariter consuli, aut prouideri oporteat, ea sigillatim, & ordine descripta, suo quique Vicario tradant, vt ad conuuentum tempus Episcopo referant.

29 Vbi à Conuentu, qui anniuersarius ipsis Vicarijs statò die indictus est, ad suam quique Ecclesiam redierunt, statim quique suæ regionis Parochorum Congregationem iterum habeant de ijs, quæ ab ipsis, vel Synodi proximè celebrandæ, vel alterius rei causa agi, prælatiuè monuerit, aut iusserit Episcopus.

30 Constituti verò in vrbe ab Episcopo regionum præfecti, quæcumque ad præscriptam illam rationem eidem referenda sunt, ea tum diligenti statæ visitationis cura, tum Parochorum, quorum paulò ante relationis diem congregationem habebunt, adiumento vsi, post, referent, quàm Vicariorum foraneorū dimissa erit constituta congregatio.

31 Feria præterea secunda post octauam Resurrectionis Domini, si dies festus non est, sin minus, proximo primo feriali die, quo solemniter officium non fit, idem tum præfecti regionum in vrbe, tum Vicarij foranei congregationem iterum habeant; in qua, & à Parochis etiam

etiam colligant, & inter se item videant, si qua reliqua sunt, quæ post illum conuentum, qui ante Dominicam in Septuagesima habitus est, inciderint; quæ item ad Episcopum ante Synodi diem referri oporteat: qualia sunt de ijs, qui proximo Pascha confessi non communicarint, & de alijs, quæ ad eundem deferenda sint.

32 Sin autem aliqua de causa ad constitutam eam diem Synodus non habebitur; nè propterea per illos omittatur, quin & præscriptam visitationem diligenter obeant; & ante Dominicam Septuagesimæ ad Episcopum conueniant; & singula alia præstent, vt supra, vel illis omnibus vniuersè, vel nominatim, præcipueque Vicarijs foraneis constitutum est: & tertia etiam post Pascha Resurrectionis Domini hebdomada ad præscriptum eidem Episcopo, cum præfecti de scripto referant, ac tradant; tum ij Vicarij singula mittant.

FINIS QVARTI LIBRI.

